

Møte torsdag den 15. juni kl. 10President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 94):

1. Innstilling fra kommunalkomiteen om kommuneøkonomien 2001 m.v.
(Innst. S. nr. 252 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 62 (1999-2000))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om samtykke til ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 182 av 17. juni 1999 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid
(Innst. S. nr. 247 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 79 (1999-2000))
3. Forslag fra stortingsrepresentant Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (jf. Innst. O. nr. 82):
«Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med en omlegging av regnskapsprinsippet for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring. Det bør i det videre arbeid også gjennomføres forsøk i enkelte kommuner med omlegging av regnskapsprinsipp.»
4. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 63):
«Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av år 2000 utrede og fremme forslag om innlemming av funksjonshemming i arbeidsmiljøloven § 55 A andre ledd.»
5. Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 65):
«Stortinget ber Regjeringen endre forskrift av 30. september 1993 om attføringsstønads slik at utgifter til skolebøker og skolemateriell knyttet til godkjent attføringsopplegg, dekkes også når de overstiger gjeldende årssats i Statens lånekasse for utdanning.»
6. Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 65):
«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av stønadssettene for dekning av utgifter til barnetilsyn (kursstønadsforskriften).»
7. Innstilling fra samferdselskomiteen om NSB Gardermobanen AS og oppfølging av NOU 1999:28 Gardermoprojektet. Evaluering av planlegging og gjennomføring
(Innst. S. nr. 237 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 52 (1999-2000))
8. Innstilling fra samferdselskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteavgjørd nr. 150/1999 av 5. november 1999 om endring av vedlegg XIII (transport) til EØS-avtala
(Innst. S. nr. 211 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 57 (1999-2000))
9. Innstilling fra samferdselskomiteen om ein del saker på Samferdselsdepartementets område
(Innst. S. nr. 246 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 60 (1999-2000))
10. Innstilling fra samferdselskomiteen om delvis bompengefinansiering av forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus (Oslopakke 2)
(Innst. S. nr. 239 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 64 (1999-2000))
11. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av EUs handlingsprogram «UNG i Europa» (2000-2006), i EØS-avtalen
(Innst. S. nr. 250 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 80 (1999-2000))
12. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa
(Innst. S. nr. 228 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 73 (1999-2000))
13. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2000 m.v.
(Innst. S. nr. 217 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 74 (1999-2000))
14. Innstilling fra sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2000
(Innst. S. nr. 218 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 77 (1999-2000))
15. Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksoppgjøret 2000 – endringer i statsbudsjettet for 2000 m.m.
(Innst. S. nr. 219 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 82 (1999-2000))
16. Innstilling fra næringskomiteen om reindriftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000
(Innst. S. nr. 216 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 65 (1999-2000))
17. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/1999 av 17. desember 1999 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIII (transport)
(Innst. S. nr. 253 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 68 (1999-2000))
18. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Aud *Folkestad*, har tatt sete.

Endring av ukeprogrammet

Presidenten: Med hjemmel i forretningsordenens § 26 fjerde ledd vil presidenten foreslå at det oppsatte ukeprogrammet for inneværende uke endres med hensyn til morgendagens møteplan, slik at det i morgen fredag 16. juni etter stortingsmøtets slutt settes referatmøte i Odelstinget.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag – og det anses vedtatt.

Representanten Terje Knudsen vil framsette et privat forslag.

Terje Knudsen (Frp): På vegne av representantene Øystein Hedstrøm, Vidar Kleppe, Jørn L. Stang, Lodve

Solholm, Harald T. Nesvik og meg selv vil jeg fremme forslag om å be Regjeringen omgående oppheve Norges selvpålagte eksportforbud av vågehvalprodukter.

Presidenten: Thore Aksel Nistad vil framsette to private forslag.

Thore Aksel Nistad (Frp): På vegne av Christopher Stensaker, Ulf Erik Knudsen og meg selv vil jeg få lov til å legge fram et Dokument nr. 8-forslag om å øke fartsgrensene på motorveier klasse A fra 90 km/t til 110 km/t.

Så har jeg et forslag til. Det er et Dokument nr. 8-forslag på vegne av Kenneth Svendsen, Christopher Stensaker, Ulf Erik Knudsen og meg selv om avvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer – den såkalte kullsyreavgiften.

Presidenten: Så har Magnhild Meltveit Kleppa bedt om å få framsette et privat forslag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): På vegner av representantane Marit Tingelstad, Gudmund Restad og meg sjølv skal eg få levera eit Dokument nr. 8-forslag om deling av pensjonspoeng for ektefellar i felles verksemd.

Presidenten: Annelise Høegh vil framsette et privat forslag.

Annelise Høegh (H): Jeg vil på vegne av Sonja Sjøli og meg selv få framsette et forslag om å sette inn tiltak for å øke behandlingsskapiteten for mennesker med spiseforstyrrelser.

Presidenten: Per Sandberg vil framsette et privat forslag.

Per Sandberg (Frp): På vegne av representantene Thore Aksel Nistad, Christopher Stensaker og meg selv vil jeg sette fram forslag om å stoppe prosjektet E6 gjennom Steinkjer i Nord-Trøndelag og å ta folkekravet om at ny E6 blir bygd utenom Steinkjer sentrum, på alvor.

Presidenten: Til slutt vil representanten Hallgeir H. Langeland sette fram et privat forslag.

Hallgeir H. Langeland (SV): På vegner av meg sjølv vil eg setja fram eit forslag om å vurdere ei utviding av prinsippet i lov om fritaking for militærtjeneste, slik at det blir gjeve høve til å overføra skatt til fredsskapande arbeid.

Presidenten: Alle disse forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om kommuneøkonomien 2001 m.v. (Innst. S. nr. 252 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 62 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bas-tesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Odd Eriksen (A) (ordfører for saken): Først en rettelsetse: Ved en inkurie er det på side 25 i innstillingen henvisning til feil nummer på stortingsmeldingen om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet. Riktig benevnelse skal være St.meld. nr. 22 for 1999-2000, og ikke nr. 17, slik det står i innstillingen.

Et vekslende flertall i komiteen går inn for alle Regjeringens forslag i kommuneøkonomiproposisjonen. Dette er gledelig. Endelig går et flertall i kommunalkomiteen inn for å ta et krafttak for kommunene, ikke bare når det gjelder økonomien, men også når det gjelder de strukturelle forholdene knyttet til kommunesektoren.

Komiteen er oppmerksom på den oppståtte ubalansen i kommunesektorens finanser, en ubalanse som det vil måtte ta flere år å rette opp. I innstillingen understrekes det at det må forventes at kommunene selv bidrar til å bedre den økonomiske situasjonen, gjennom effektivisering og fornyelse.

En enstemmig komite mener det er behov for fornyelse av offentlige sektor, for omlegging og for effektivisering innen kommunene og fylkeskommunene, som er de viktigste produsentene av våre velferdstjenester. Komiteen understreker i denne sammenheng at mange kommuner ligger langt framme i utviklingen av gode og effektive løsninger som tilfredsstillende innbyggernes behov. Disse kommunene er gode modeller for andre kommuner som ikke er kommet så godt i gang.

Komiteens flertall, dvs. alle partier unntatt SV, understreker viktigheten av at kommuneøkonomien ikke må ses isolert fra den generelle økonomiske utviklingen i landet for bl.a. å trygge sysselsettingen og holde renta nede. Gårsdagens renteøkning fra Norges Bank bør i så måte være et alvorlig varsku til de partiene som mener at Arbeiderpartiet og Regjeringen overdramatiserer behovet for stramhet i økonomien.

Kommunenes inntekter i 2001 øker med om lag 4 milliarder kr i forhold til revidert nasjonalbudsjett. Også her støtter komiteens flertall Regjeringens forslag. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer i så måte et forslag om en økning på om lag 5 milliarder kr. Så mye penger hadde ikke disse partiene da de var i posisjon.

Det som imidlertid er enda viktigere, er at en betydelig del av midlene skal gis som frie midler, nærmere be-

stemt om lag 2 milliarder kr. En forholdsmessig større del av de frie midlene vil gå til fylkeskommunene.

Regjeringen foreslår omfattende systemendringer som vil redusere detaljstyringen av kommunesektoren og gi et mer likeverdig kommunalt tjenestetilbud til landets befolkning. Blant annet foreslår Regjeringen å gå fra regelstyring til mål- og resultatstyring i kommunesektoren, basert på etablerte konsultasjoner med KS og på bruk av KOSTRA. Dette gir komiteen sin tilslutning til.

Regjeringen foreslår store omlegginger av inntektssystemet fra 2002 til 2007 for å sikre en mer rettferdig fordeling og utjevning mellom landets kommuner. Det blir nå en omfordeling av inntekter fra de rikeste til de fattigste kommunene. Dette får Regjeringen flertall for.

La meg nevne noen av hovedtrekkene i omleggingen av inntektssystemet. Et flertall i komiteen går inn for avvikling av tapskompensasjonsordningen, i tråd med Regjeringens forslag. Nedtrappingen skal skje over fem år, ved at tapskompensasjonen legges inn i de ordinære virkemidlene med en femtedel hvert år fra 2002 til 2007. Når vi ser at omfordelingsvirkningen er blitt mindre enn Rattsø-utvalget anbefalte, er det positivt at komiteen nå gjennomfører det Stortinget tidligere har vedtatt, slik at vi får omfordelingsordninger som er mer rettferdige.

Kommuner med skatteinntekt over 140 pst. av landsgjennomsnittet betaler nå 50 pst. av inntektene over denne grensen til inntektsutjevning. Innslaget trappes nå gradvis ned til 130 pst. Kommuner med skatteinntekt under 110 pst. av gjennomsnittet får kompensert gjennom denne inntektsutjevningen.

Regionaltilskuddet, Nord-Norge-tilskuddet og hovedstadstilskuddet beholdes, og ordinært skjønn består. I tillegg innføres to nye bosettingskriterier som kompenserer for desentralisert grunnskolestruktur.

Skatteandelen til kommunene økes til 46 pst. allerede fra 2001. Her foreslo Regjeringen om lag 44 pst., fra 2002. Komiteen går altså noe lenger og noe forttere fram. Målet er å øke skatteandelen over en periode til 50 pst. Dette innebærer at kommunene belønnes dersom de lokalt skaper et bredere skattegrunnlag.

Dette igjen innebærer at vi nå har et flertall i kommunalkomiteen for å påbegynne et arbeid som over tid vil gi et mer rettferdig inntektssystem for kommunene. Vi vil se en omfordeling, hvor tett befolkede områder med lav skatteinntekt får en større andel av kaka enn tidligere. Nå skal også befolkningen her kunne få et såkalt likeverdig tjenestetilbud, som resten av landets befolkning.

Kommunalkomiteens flertall støtter Regjeringens forslag om en plan for innlemming/avvikling av øremerkede tilskudd. Allerede i 2001 starter innlemmingen og avviklingen av øremerkede tilskudd. Penger som frigis ved innlemming, går over i kommunenes fire midler.

Det understrekes i innstillingen at innlemming og avvikling av øremerkede midler er en måte å avvike den statlige detaljstyringen av kommunesektoren på. Dette er igjen et bidrag til et bedre lokaldemokrati, hvor folk reelt sett får bedre innflytelse kommunalt. Innlemming av øremerkede tilskudd er kostnadseffektivt og bidrar til å fri-

gjøre ressurser fra administrasjon over til kommunal tjenesteproduksjon.

La meg oppsummere: Økningen i frie inntekter for 2001 vil sammen med en økt ramme og innlemming av øremerkede tilskudd bidra til økt handlefrihet for kommunesektoren.

Eldresatsingen går som planlagt. Komiteen gir således full støtte til en plan Arbeiderpartiet i sin tid initierte, og som vi fikk igjennom i Stortinget: Handlingsplan for eldreomsorgen. Arbeiderpartiet fikk eldreplanen vedtatt, og komiteen står bak oppfølgingen av eldresatsingen etter planen.

En enstemmig komitee går inn for Regjeringens forslag om utvidelse av tilsagnsrammen for oppstartingstilskuddet til bygging av sykehjem og omsorgsboliger, med hovedvekt på plasser til personer med mest omfattende omsorgsbehov, og forslaget om å trappe opp driftstilskuddet med 800 mill. kr. Dette betyr at Regjeringens forslag om 5 800 nye sykehjems plasser/omsorgsboliger det kommende året får støtte.

Handlingsplanen for eldre er evaluert og er nå til behandling i sosialkomiteen, som bl.a. vil avklare det forhold at det er forskjell mellom de faktiske planene i kommunene og utbyggingsrammen i handlingsplanen. Saken blir endelig behandlet først til høsten.

For Arbeiderpartiet er en sterk offentlig sektor bærebjelken i velferdssamfunnet og grunnleggende for sikring av likeverdige levekår. Et flertall i komiteen støtter dette og understreker at det er ønskelig med en sterk offentlig sektor også i framtiden. Dette er bra. Å verne om velferdsstaten vår er et kollektivt ansvar vi må stå sammen om.

For Arbeiderpartiet er det en hovedoppgave å mobilisere et sterkt forsvar for offentlig sektor. Offentlig sektor skal fornyes, fornyes for å forbedres og fornyes for å legge grunnlag for økt ressursbruk, flere og bedre tjenester og mer rettferdig fordeling. Også her må vi stå sammen og i fellesskap bidra til fornyelsen av offentlig sektor. Arbeiderpartiet kan ikke klare denne jobben alene. Det er ikke mulig for ett enkelt parti alene å gjøre den omfattende jobben å fornye offentlig sektor. Derfor er det viktig at vi som ønsker en sterk offentlig sektor, står sammen og bidrar til nettopp dette.

Når det gjelder inntektssystemet, er det positivt for Arbeiderpartiet at vi fikk flertall for avvikling av tapskompensasjonsordningen. Dette er for øvrig det eneste område hvor vi inngår kompromiss med Høyre. Noen forsøker å framstille dette som ubehagelig for Arbeiderpartiet. Det er det ikke. Dette er en avtale som Arbeiderpartiet er bekvem med. Den gir positive virkninger for kommunesektoren, og det er gledelig at vi får dette igjen.

La meg også si noen ord om utbyggingen av omsorgsboliger for eldre. Dette er en ordinær kommunal oppgave. Den vedtatte handlingsplanen for inneværende 4-årsperiode utgjør en såkalt unntakstilstand som er innført for å avhjelpe at kommunene ikke bygde ut nok plasser. Det blir således helt feilaktig når det nå gis inntrykk av at Jagland-regjeringens handlingsplan båndlegger kommu-

nene i utbyggingen. Tvert imot, Jagland-regjeringens handlingsplan for eldre var bra for eldresatsingen og for kommunesektoren.

Det er ikke flertall i komiteen for å utvide rammen for bygging av flere enheter enn eldreplanen legger opp til. Det er således en feilaktig framstilling når sentrumpartiene, Høyre, Fremskrittspartiet og SV sier at de allerede nå utvider rammen for bygging av sykehjemsplasser/omsorgsboliger. Det er i innstillingen fremmet et forslag om å videreføre eldreformen uten innskrenkninger inntil Stortinget har behandlet St.meld. nr. 34 og tatt stilling til om planen skal utvides. Det er alt.

Jeg vil også gi en kort stemmeforklaring. Arbeiderpartiet vil stemme for komiteens forslag til vedtak I, III, VI og VII i innstillingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Det bør komme helt klart fram i denne debatten at Arbeiderpartiet nok en gang vil påtvinge det norske folk økte skatter og avgiftsbyrder. I proposisjonen om kommuneøkonomien for 2001 sier Arbeiderpartiet i realiteten at de vil tvinge kommunene til å innføre eiendomsskatt. Nettopp eiendomsskatt, som er en av de mest upopulære, urettferdige, usosiale former for skattlegging av det norske folk som finnes, vil altså Arbeiderpartiet presse kommunene til å innføre. Hvorfor kan ikke Arbeiderpartiet for én gangs skyld se på hvordan ting kan gjøres billigere, enklere, mer effektivt og mer rasjonelt i offentlig sektor, f.eks. ved hjelp av mer marked, mer konkurranse, fremfor ensidig alltid å skulle øke skatter og avgifter hver gang det offentlige trenger mer penger til å fortsette sin ineffektive drift? Hvorfor må alltid økte skatter og avgifter være den eneste løsningen for Arbeiderpartiet? Og hva slags modernisering og fornyelse ligger det i disse tradisjonelle grepene?

Statsministeren har tidligere uttalt at Arbeiderpartiet skal vinne det neste valget på oppnådde politiske resultater. Er det slik at ett av disse politiske resultatene er at man har påtvunget flest mulig av landets innbyggere eiendomsskatt, må jeg si jeg begynner å lure. Er det tvangsinnføring av eiendomsskatt som skal gjøre Arbeiderpartiet til landets neste vinner?

Odd Eriksen (A): Fremskrittspartiets representant Andersen sier at Arbeiderpartiet vil påtvinge det norske folk økte skatter og byrder. Når jeg går ute på gata, ser jeg vel at folk går kuet og med bøynd nakke på grunn av at Arbeiderpartiet har innført større skatter og økte byrder. Nei, det er ikke sånn.

Hvis vi skulle legge Fremskrittspartiets program til grunn for vår satsing på offentlig sektor, ville det ikke være 5 øre igjen. Av Fremskrittspartiets program fremgår det at deres ønske om å redusere skatter og avgifter har en størrelsesorden på ca. 100 milliarder kr, altså en fjerdedel av statens inntekter. Hvor mye penger har vi da igjen til å satse på tjenester og velferdsordninger til det norske folk?

Vi sier heller ikke i innstillingen at vi skal påtvinge kommunene å innføre eiendomsskatt, men vi sier at de kommunene som velger å se bort fra et inntekspotensial, også har valgt å ha noe mindre å rutte med for å bygge ut de tjenestene som kommunene står ansvarlig for. Vi tar til orde for å se på mulige incitamentter for å gjøre det mer attraktivt for kommunene å utnytte det inntekspotensialet som ligger i innføring av eiendomsskatt. Det er fornuftig, og det tror jeg det er riktig å se nærmere på.

Ivar Østberg (KrF): Landsstyret i Kommunenes Sentralforbund har store forventninger til konsultasjonsordningen. I en uttalelse av 30. mai i år, heter det:

«I denne sammenheng vil det være av stor betydning å oppnå felles forståelse mellom Regjeringen og kommunesektoren om hvilke tjenestetilbud som kan realiseres innenfor fastsatte inntektsrammer.»

KS har samtidig sagt at et minimum må være en økning på 5–7 milliarder kr.

Regjeringen og en samlet komite understreker at det er en underbalanse i kommunesektorens finansiering. Hvilke oppgaver er det Arbeiderpartiet ser for seg, med de inntektsrammer som nå er foreslått, at kommunesektoren ikke lenger kan make to å gjennomføre? Det er viktig at vi ikke bare gir signaler om alt det kommunesektoren skal gjøre, kommunesektoren ber i stadig større grad om å få beskjed om hva de ikke skal gjøre. Med de rammer som Arbeiderpartiet og flertallet har lagt opp til, vil det være umulig for en rekke kommuner å unngå en nedbygging av viktige velferdstjenester, ifølge uttalelsen fra landsstyret i Kommunenes Sentralforbund av 30. mai.

Odd Eriksen (A): La meg først få si at vi er veldig glad for det initiativ den forrige regjeringen tok når det gjaldt å innføre konsultasjonsordningen. Vi syns den er bra, og det er den tilbakemeldingen vi har fått fra Kommunenes Sentralforbund også.

Av innstillingen går det fram at vi må se på denne konsultasjonsordningen underveis. Vi må se på om det er mulig å bygge den ut, ikke slik at den nærmest blir et forhandlingsforum, men slik at den tilfredsstiller de behov som partene måtte ha.

Så stiller representanten Østberg spørsmål om hva slags oppgaver som må tas fra kommunene, forutsatt at de ikke makter dem basert på de økonomiske rammene de får. Det har jeg ikke noe svar på, men det er jo et av de elementene som dette konsultasjonsforumet må se på, nemlig om oppgavene som kommunene får, står i forhold til de økonomiske rammene de blir stilt overfor.

La meg også si at når sentrumpartiene i innstillingen foreslår å øke kommunesektorens inntekter med ca. 1 milliard kr utover det som er Regjeringens forslag, er det ikke det som er det avgjørende for hvorvidt kommunene vil være i stand til å bære de oppgavene som de i dag ikke synes klare å løse basert på de økonomiske rammene som er til stede. Det vil nok være en kombinasjon av muligheter når det gjelder å effektivisere offentlig sektor, også kommunesektoren – altså å fornye offentlig sektor på en slik måte at det frigjøres ressurser til tjenes-

teproduksjon – og en rekke andre elementer som også vil være av avgjørende betydning for hvorvidt kommunene vil være i stand til å utføre de oppgavene som statlige myndigheter pålegger dem.

Erna Solberg (H): Jeg har lyst til å si at jeg syns saksordføreren foretok en litt spesiell vurdering av hva som ligger i vårt forslag knyttet til eldreomsorgen. Det som faktisk ligger der, er at vi ikke tar stilling til endringer når det gjelder eldreomsorgen, før Stortinget har behandlet selve handlingsplanen. Det er det vi sier.

Når vi samtidig sier at vi går inn for det opplegget som allerede ligger der, om 5 800 plasser i år, er det en naturlig konsekvens av at vi ikke vil gå inn for endringer før vi eventuelt får saken til behandling til høsten. Men det vi har sagt klart fra om, er de endringene som Regjeringen har gitt beskjed om at fylkesmennene skal innføre i forbindelse med hvordan man behandler søknadene, nemlig å etablere kvoter som baserer seg på at man fortsatt skal ha 24 400 plasser. Det ønsker vi ikke skal være en retningslinje. Vi ønsker at det skal være en vanlig behandling av søknadene på samme måte som i tidligere år, vi ønsker en godkjenning av de søknadene som holder et faglig forsvarlig nivå, og så vil vi ta stilling til rammene til høsten når det gjelder antallet plasser på dette området.

Dette er også i tråd med det Høyre sier når det gjelder de øremerkede ordningene. Vi må ta stilling til nivået på dem i forbindelse med behandlingen til høsten. Regjeringen har jo heller ikke sagt hvor mye penger de vil legge inn når det gjelder psykiatriplanen eller andre ting i det kommuneopplegget vi har til behandling, så Arbeiderpartiet må ikke nå forsøke seg på å late som om de signalene som er gitt til media om de søknadene som foreligger og som skal behandles, faktisk er det flertallet mener. Det Regjeringen har gjort i form av å etablere noen kvoter, har ikke Stortinget støttet. Og det skal ikke videreføres.

Jeg har et konkret spørsmål til Arbeiderpartiet: Hvorfor mener de nå at det skal innføres spesielle stimulanser i kommunesektoren for å innføre eiendomsskatt? Det er et klart brudd med det statsråden i et svar på en interpellasjon den 30. mai begrunnet Arbeiderpartiets standpunkt til eiendomsskatt med. Hva er det som plutselig gjør det så viktig å stimulere kommunene? Skal de kommunene som innfører eiendomsskatt, i fremtiden få en ekstra bonus for det? Da er bruddet med frivillighetsprinsippet meget stort.

Jeg syns Arbeiderpartiet bør begrunne sitt syn nærmere når de på andre områder har forsøkt å holde igjen, f.eks. på aktivitetsnivået. Det er klart at økt eiendomsskatt gir økt aktivitet.

Odd Eriksen (A): Jeg hører hva representanten Solberg sier i forhold til hva komiteen måtte ha sagt om eldresatsingen eller eldreomsorgen. Jeg sa ikke noe annet enn det representanten Solberg her framstilte det som, men vi bruker ulike ord. Mitt poeng var at flertallet i innstillingen og i forslaget til vedtak ikke tar stilling til end-

ringer i den vedtatte plan. Det er det viktig for meg å få fram. De vurderingene får vi ta når Stortinget til høsten skal behandle stortingsmeldingen som ligger til behandling i sosialkomiteen.

Regjeringen har aldri foreslått kvoter, som representanten fra Høyre her søker å framstille det som. Men det er viktig å erkjenne at det er et avvik mellom kommunenes planer for antall enheter og de planene som Stortinget har lagt til grunn for sitt vedtak, og man er nødt til å forholde seg til dette avviket.

Det er også viktig for meg å understreke at når kommunesektoren skal etablere en bedre og mer omfattende eldreomsorg, må man ta utgangspunkt i omsorgen og ikke la dette bli en byggerreform, en boligreform. For Arbeiderpartiet har det vært viktig å fokusere på omsorgen for eldre, som må være drivkraften i utviklingen og utbyggingen av eldreomsorgen. Det er nok slik at vi må ha en balanse mellom sykehjems plasser på den ene siden og omsorgsboliger på den andre, og det er denne balansen jeg føler det er tatt hensyn til i brevet til fylkesmennene.

Bare veldig kort til dette med eiendomsskatten: Jeg ser ikke for meg hva som eventuelt kan gjøres, men jeg vil påpeke at det må være mulig å se på mulighetene og eventuelt komme tilbake til hvordan man kan skape de incitamentene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lodve Solholm (Frp): Først har eg lyst til å seie til representanten Odd Eriksen at han er eit godt eksempel på at nordlendingane er flinke til å fortelje røvarhistorier når han prøver å framstille vårt partiprogram på den måten han gjer.

Kommunesektoren skal konsentrere all si verksemd rundt nærare definerte og lovpålagde primær oppgåver. Etter Framstegspartiet si meining skal staten sikre eit godt tenestetilbod innafor basistenester som helsevesen, eldreomsorg og skule og at kommunane blir gitt fridom til utvikling av lokalt tilpassa tenester utover dette.

Det kommunale sjølvstyret må styrkjast. Men innbyggjarane må òg sikrast velferds gode som helse, omsorg og utdanning utan omsyn til kvar dei bur og utan omsyn til kommunal økonomi og prioritering. Dette kan best gjerast ved at desse tenestene blir stykkprisfinansierte av staten. Ved å frigjere kommunane frå det økonomiske ansvaret for desse basistenestene vil kommunane få tilstrekkeleg fridom til å kunne styre sine andre inntekter og utgifter. Dette ville òg føre til at Stortinget, når det vedtek nye store reformer, må sikre det finansielle grunnlaget. Slik systemet fungerer i dag, blir ansvarlege kommunar med god økonomistyring straffa ved at staten tek pengane frå desse og gir dei til dårleg styrte kommunar. Vi ønskjer eit nytt system, der alle får dei same grunnleggande rettane. Ulike kommunale prioriteringar vil dermed ikkje lenger kunne svekke basistenestene overfor folket.

Ved innføring av målstyring, stykkprisfinansiering, rasjonalisering og effektivisering er det mogleg å føreta innsparingar utan å redusere tilbodet. Framstegspartiet si

grunnleggande målsetting er å auke enkeltmennesket sin handlefridom.

Tryggleik og livsglede er ein føresetnad for at den enkelte kan kjenne at ein har innverknad over sitt eige liv. Framstegspartiet har derfor som sitt mål eit samfunn der dei fleste vedtak blir tekne direkte av innbyggerane sjølve. Kommunane skal vere levande lokalsamfunn der menneska kjenner seg heime og kan påverke sin kvardag.

Vi som politikarar må stadig spørje oss sjølve: Kva ytingar ønskjer innbyggerane? Svaret kan vi få gjennom meir kontakt med grunnplanet, gjennom folkerøystingar, spørjeskjema eller folkemøte.

God økonomi er viktig for tenestetilbodet. Men lokaldemokratiet har vist seg å vere vel så vitalt når økonomien er dårleg. Kommunesektoren sett under eitt legg beslag på store ressursar, og mykje kunne vore spart ved konkurransestimulering av kommunale tenester.

Kommunen bør samle sine forvaltningsetatar i eit servicekontor, slik at kundane ikkje er nøyde til å springe frå det eine kontoret til det andre for å få ordna den same saka. Kommunale styresmakter skal vere serviceorgan som har til primær oppgåve å hjelpe innbyggerane. Politikarar og byråkratar skal derfor ikkje legge unødige hindringar og forbod i vegen for enkeltmenneske, næringsdrivande, lag og organisasjonar.

Produksjonen av tenester kan òg gjerast av andre enn det offentlege. Det offentlege finansierer og ivaretek kontrollen. Eitersom det handlar om å sikre den enkelte fridom og tryggleik uavhengig av kvar i landet ein bur, er det naturleg at staten tek ansvaret for dette, ikkje kommunane.

Kommunesektoren har store innsparingspotensial. Dersom ein konkurransestimulerer kommunale tenester, ikkje berre dei teknisk enkle, men også dei tunge innafør helse og omsorg, er innsparingspotensialet særst stort. Dette vil føre til ein betre kommunal økonomi. Staten si økonomiske utjamning mellom kommunane skal reduserast og baserast på objektive kriterium.

Eg konstaterer at trass i at ein ved fleire høve har erfart at sal av kommunale eigedomar, som t.d. aksjar i kraftselskap, og konkurransestimulering har betra den kommunale økonomien, er det mange kommunar som ikkje har prøvd dette, mest grunna politiske prinsipp.

Utgreiingsavdelinga her i huset har på førespurnad frå oss stipulert verdien av kraftaksjane til kommunane til over 200 milliardar kr, med ei årleg avkastning på 8 pst. Dersom ein sel dei, noko som ikkje skulle vere noko problem, vil det gje om lag 16 milliardar kr. Det er faktisk 5 milliardar kr meir enn det samla underskotet i kommunane. Dette er sjølv sagt makroøkonomi, men det viser likevel at det er ei moglegheit. Dersom kommunane endrar haldninga til desse prinsippa, er innsparingspotensialet stort.

Så litt om lønsoppgjeret: Eg vil vise til vårt alternative statsbudsjett, som etter Statistisk sentralbyrå sine utrekingar ville betre kommunanes situasjon tilsvarande ein auke i overføringane på 2,4 milliardar kr – og då kan representanten Eriksen snakke om at dei ikkje vil ha fem flate øre igjen – gjennom monalege skatte- og avgiftslet-

tar, lågare inflasjon og reduserte lønskrav. Dette er eit verkemiddel som Regjeringa kunne ha brukt før årets lønsoppgjer, utan å blande seg inn i sjølve oppgjeret, noko som ville kunne gitt eit rimelegare oppgjer for kommunane. Regjeringas passivitet var med på å gi kommunane eit oppgjer som blei vesentleg dyrare enn det ein gjekk ut frå i nasjonalbudsjettet, og kommunane bør derfor etter vår meining få desse meirutgiftene kompenserte både for inneverande år og for år 2001.

Vi i Framstegspartiet ser positivt på at kommunar frivillig slår seg saman, og at det blir lagt til rette for det.

Eit likt basistilskot til alle kommunar verkar som ei sperre mot samanslåing av kommunar, for ei samanslåing fører til at ein etter ei tid misser eit basistilskot. Det naturlege vil vere å avvikle ordninga med basistilskotet, slik at det blir dei kommunane som sjølve gjer det valet å ikkje slå seg saman, som må bere kostnadene ved sitt val, og slik at dei kommunane som gjer eit val om samanslåing, får halde på dei fordelane dette fører med seg.

Her skulle det også vere høveleg å snakke om fylkeskommunen. Statsminister Stoltenberg har sagt at det kostar 3 milliardar kr å administrere fylkeskommunen politisk, og då er det ikkje uproblematisk, synest eg – det burde det ikkje vere for Arbeidarpartiet heller – å vere med på eit forslag om å legge ned fylkeskommunen og bruke dei 3 milliardar kr til å styrkje den kommunale sektorens frie inntekter via objektive kriterium. Det er interessant å merke seg at også leiaren i Venstre no har begynt å snakke om å legge ned fylkeskommunen.

Skjønsposten må gradvis fjernast og ikkje aukast. Det viktige er at ein brukar objektive kriterium. Kommunane må få større økonomisk ansvar ved at ein reduserer den statlege økonomiske overføringa mellom kommunane og baserer den på objektive kriterium, slik det ligg til rette for i Rattsø I og II gjennom innbyggjartilskotet.

Det må lagast eit system som premierer kommunar som sjølve tek tak i utfordringane og set i verk tiltak som aukar inntektsgrunnlaget. Det er ikkje rettvist at slike kommunar blir straffa, slik systemet er i dag, jf. bortfallet av selskapskatten, med at ein innfører ei inntektsutjamning som blir til fordel for dei kommunane som gjer lite eller ingenting for å betre sin eigen situasjon.

Vi i Framstegspartiet meiner òg at øyremerkte tilskot må reduserast og på sikt fjernast. Men dette gjeld berre øyremerkte tilskot som er av generell karakter, og som blei laga for å påverke prioriteringar mellom ulike oppgåver. Øyremerkte tilskot, som i praksis er stykkprisfinansiering av tenester, er ikkje av den typen tilskot som må reduserast eller fjernast, då dette er øyremerkte tilskot som har ein effektivitetsfremjande verknad.

Nokre få ord om tunge brukarordningar som ikkje fungerer slik dei er i dag. Dei kan ikkje fungere før dei får ei stykkprisfinansiering som den som SV og Framstegspartiet vil føreslå i denne debatten.

Eg vil også hevde at dei tunge brukarane med dei største skadane kanskje bør vurdere å bruke institusjonstilbodet, gjennom eit samarbeid på tvers av kommunegrensene.

Eg vil også vise til brev av 19. mai 2000 frå Sosialdepartementet til fylkesmennene. Det er ufattelleg for meg

at sosialstatsråden svara representanten Nesvik 7. juni, midt under behandlinga av kommuneøkonomiproposisjonen, at ho ikkje akta å trekke tilbake brevet, vel vitan- de om at det i komiteen var ein diskusjon om det, og at det alt var eit fleirtal som faktisk bad om at brevet blei trekt tilbake, noko som også merknadene no viser. No krev vi at brevet blir trekt tilbake, og at ingenting blir gjort før behandlinga av stortingsmeldinga til hausten.

Heilt til slutt vil eg ta opp dei forslaga som Framstegs- partiet står bak, åleine eller saman med andre. Dei er inn- tekne i innstillinga på sidene 61 og 62.

Presidenten: Lodve Solholm har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A) (fra salen): President! Kan jeg få ordet til en åpenbar misforståelse?

Presidenten: Presidenten vil be representanten Erik- sen komme hit opp, og så får han redegjøre for det etter hvert. Men vi setter i gang replikkordskiftet.

Leif Lund (A): Jeg skal forsøke ikke å komme med en røverhistorie, selv om Lodve Solholm påstår at det som vi i Arbeiderpartiet refererer til i programmet til Fremskrittspartiet, er en røverhistorie.

I et samfunn hvor den private rikdommen blomstrer ved siden av den offentlige fattigdom, og hvor individualismen og grådigheten får stadig større fotfeste, er det en stor utfordring å vinne gehør for en solidarisk politikk. Arbeiderpartiet mener at en satsing på offentlig ansatte vil sikre en velfungerende og effektiv kommunal sektor. Gjennom konkurranseutsetting og satsing på private løsninger – og gjennom den replikken vi nettopp hørte fra Fremskrittspartiet – signaliserer Fremskrittspartiet at arbeidstakerne i kommunene ikke duger. Fremskrittspartiet viser at de ikke har visjoner om hvordan offentlig sektor skal utvikles og drives. Å omstille kommunesektoren, som har et sted mellom 600 000 og 700 000 ansatte, er en kjempeutfordring, men langt fra umulig. Vi må bare sørge for at det finnes både oppgaver og ansatte å ta med i prosessen.

Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet blir: Hva vil de gjøre med rekrutteringen til kommunene, spesielt innenfor pleie- og omsorgsyrkene, uten det ensidige, evige maset om privatisering?

Lodve Solholm (Frp): Representanten Lund sa han ikkje skulle fortelje ei røverhistorie, men det var jo nett- opp det han gjorde.

Nok ein gong prøver han å framstille det som at vi sei- er at dei offentleg tilsette ikkje duger. Det har vi aldri sagt. Det vi i Framstegspartiet ønskjer, er at kvar enkelt person som bur i dette landet, uavhengig av tjukkeleiken på lommeboka, skal få det same tilbodet, utan omsyn til kor i landet dei bur, utan omsyn til kommunal økonomi og utan omsyn til kommunal prioritering når det gjeld basistenestene innafor helse, omsorg og utdanning. Vi

har aldri sagt at dei offentleg tilsette ikkje duger. Det vi har sagt, det er at vi ønskjer å få mest mogleg ut av dei kronene vi sprøyter inn i det offentlege rommet. Og då seier vi: Lat det bli konkurranse mellom offentlege pro- duserar og private produsentar! Men det er klart at der- som det blir nokre private produsentar, kvar skal dei hente arbeidstakarane sine frå? Jo, dei må kanskje hente dei frå det offentlege, og dermed er det eit signal om at dei er fullt ut dugande. Det er klart at dei som jobbar i det of- fentlege, er dugande, men kanskje vi bør ha nokre incita- ment til at vi endå gjer vårt beste. Det burde vi kanskje alle ha. I så måte vil eg sitere min gamle ped.-lærer på lærarskulen. Han sa: Den dagen de blir nøgde med dykk sjølve som lærarar, skal de skrive avskjedssøknaden dykk- kar. Det burde kanskje gjelde oss politikarar også. Den dagen vi er nøgde med oss sjølve, bør vi slutte som poli- tikanar. Vi må heile tida arbeide hardt mot det beste, nemleg å gjere kvardagen best mogleg for våre medmen- neske.

Presidenten: Presidenten vil for øvrig bemerke at hun håper at denne debatten ikke blir fylt av altfor mange rø- verhistorier, og anbefaler kanskje at man har en annen språkbruk.

Ivar Østberg (KrF): Jeg skal ikke fortelle røverhis- torier, men stille spørsmål.

Jeg har forstått det slik at Fremskrittspartiet er enig med alle oss andre i at vi skal ha mest mulig ut av de of- fentlige kronene. Jeg har nemlig ikke opplevd at noe parti ikke ønsker det. Men jeg har ofte hørt kritikk av at det i Norge skal være likt tilbud til alle, at vi ikke skal tåle noen forskjeller, ja, noen har kritisert dem som sitter med makten, for å lage et A4-tilbud. Det forundrer meg derfor at Fremskrittspartiet skal ha et likt tilbud til alle, uansett hvor de bor, uansett kommuneøkonomi.

Samtidig sier representanten Solholm i sitt innlegg at Fremskrittspartiet vil ha et system hvor man skal straffe de dårligst styrte kommunene, og så skal enkeltmennes- ket ha frihet til å velge akkurat slik det vil. Og så taler man for lokaldemokratiet, og så foreslår man fjernet regi- onaltilskuddet og Nord-Norge-tilskuddet, som nettopp har en distriktpolitisk begrunnelse. Man skal ha helse overalt hvor man måtte bo, men man legger opp til en politikk hvor Kyst-Norge risikerer en sterk desimering av befolkningen. Hvordan henger disse tingene på greip? Det er en rekke selvmotsigelser, slik jeg opplever frem- stillingen av Fremskrittspartiets politikk.

Lodve Solholm (Frp): Eg ventar ikkje at det avgifts- kåte Kristeleg Folkeparti skal skjønne så mykje av eit nytt system når ein har grave seg ned i eit gammalt system.

Eg har heller ikkje sagt at ein skal straffe dårlege kommunar. Eg har sagt at ein ikkje skal straffe kommu- nar som verkeleg gjer noko sjølve for å skape eigne inn- tekter. Men ein er ikkje nøydd til å straffe dårleg styrte kommunar for det. Ein treng berre ikkje premiere dei, slik som systemet er i dag, nemleg at ein tek frå dei som kanskje gjer noko sjølve, jf. då Kristeleg Folkeparti m.a.

tok frå kommunane selskapsskatten og la den inn i fordelingspotten. Det er eitt system.

Når ein stykkprisfinansierer helse, omsorg og utdanning gjennom eit statleg finansiert ansvar, har det ingenting med kommunal økonomi å gjere når vårt system kjem inn. Dermed kan vi ta vekk regionaltilskotet, og vi kan ta vekk Nord-Norge-tilskotet og la det gå inn i den potten som skal dekkje opp stykkprisfinansieringa med statleg økonomisk ansvar for helse, omsorg og utdanning.

Det er mogleg at eg må bruke litt meir tid enn eit replikkordskifte for å få representantane frå Kristelig Folkeparti til å forstå det, men eg skal ta meg den tida. Eg reknar med at eg får tid til å gjere det utover kvelden.

Presidenten: Presidenten håper at det ikke skjer fra Stortingets talerstol, for det tror hun neppe det blir tid til.

Erna Solberg (H): Replikkordskiftet så langt har båret preg av mange generelle problemstillinger. Jeg har lyst til å gå helt konkret til verks i forhold til to forslag som ligger i innstillingen som er av rimelig stor betydning, og som jeg har vært forbauset over at Fremskrittspartiet ikke er med på.

Det ene er forslag nr. 6, hvor Høyre har fått med seg Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, om å se på en annen inntektsutjevning enn den vi har i dag, en utjevning som gradvis avtar når inntektene når 100 pst. av gjennomsnittet. Jeg vet at Fremskrittspartiet i utgangspunktet ønsker enda mindre inntektsutjevning, men jeg har vært forbauset over at Fremskrittspartiet ikke vil bidra til flertall i innstillingen for dette. Det er et utredningsforslag og kanskje noe som burde vært «second best» for Fremskrittspartiet. Jeg håper at det rett og slett skyldes at man ikke har tenkt nøye gjennom dette, og kanskje kan man revurdere standpunktet i løpet av debatten.

Dette tilsvarende det ønsket som er kommet fra representanter for de 22 kommunene som har vært samlet i Kristiansand, som representerer nesten 50 pst. av befolkningsgrunnlaget, og som ønsker en inntektsutjevning som gir større incentiver både til næringsutvikling, som Fremskrittspartiet har vært helt enig med Høyre i har vært viktig, og i forhold til skatteinnkreving. Derfor synes jeg det er så ulogisk at Fremskrittspartiet ikke er med, og de kan altså avgjøre at det blir et flertall for dette senere i dag hvis de nå velger å være med.

Det andre forslaget som jeg også er litt skuffet over at man ikke er med på, er forslag nr. 21, fra Høyre, som igjen er et forslag som det ut fra retorikken ville vært naturlig at Fremskrittspartiet var med på. Det er et forslag som gjelder utarbeiding av et faglig grunnlag for innarbeiding og videreutvikling av kriterier for rus/sosiale forhold for både kommuner og fylkeskommuner. Dette er spørsmål byene har tatt opp. Byene ønsker å få legitimerede endringer fordi de har spesielle sosiale forhold i byene som de i større grad mener det bør tas hensyn til i inntektssystemet. Det er helt i kjernen av det Oslo argumenterer for, men det gjelder også for de andre byene. Ut fra de signalene Fremskrittspartiet har gitt tidligere, synes

jeg det er litt ulogisk at partiet ikke er med på dette, og jeg ville ønske at man vurderte dette på nytt igjen i dag.

Lodve Solholm (Frp): No skal ein kanskje ikkje føregripe stemmegivinga seinare i dag, men det er klart at Framstegspartiet – sjølv om vi ikkje er forslagsstillar eller medforslagsstillar – vurderer alle forslaga opp mot korleis vi skal stemme når vi skal votere ein gong ut på natta. I så måte skal eg love at eg ikkje skal overtyde representanten Østberg frå talarstolen, men at eg skal ta det ved andre høve.

Eg vil seie at det er ein del av det som ligg i forslaga og premissane, som har gjort at vi ikkje har vilja vere forslagsstillar, men vi vurderer fortløpande korleis vi skal gi vår stemme til dei enkelte forslaga når vi kjem fram til voteringa ut på natta ein gong.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sakens ordfører, Odd Eriksen, har overfor presidenten sannsynliggjort at det kan være oppstått en misforståelse i forhold til Lodve Solholms innlegg, og at det kan være mening i at dette blir oppklart allerede nå, i tilfelle det kunne få en innvirkning på den videre debatten. Presidenten lar derfor sakens ordfører få mulighet til å oppklare en eventuell misforståelse.

Odd Eriksen (A): Takk.

Jeg bad om ordet til en åpenbar misforståelse fordi representanten Solholm viste til en setning i innstillingen som komiteen var enig om skulle utgå, men som ved en feil fortsatt står der. Som følge av dette er en ny, beriktiget innstilling under trykking.

Dette er ikke bare en åpenbar misforståelse, dette er en utidig og lite redelig måte å bruke interne drøftelser i komiteen på.

Presidenten: Har Lodve Solholm noen grunn til å kommentere dette?

Lodve Solholm (Frp): Eg har berre halde meg til det dokumentet eg har her, og der står det ei lita setning. Eg var dessverre ikkje med på avgivingsmøtet, og eg har ikkje fått nokon beskjed om at den er strøken i det dokumentet eg har lese og førebudd meg på.

Presidenten: Da kan man vel anta at den opplysningen som er kommet fra sakens ordfører, er korrekt, og at man tar hensyn til det i den videre debatten om denne saken.

Ivar Østberg (KrF): I sine generelle merknader til kommuneøkonomien sier komiteens flertall, som Kristelig Folkeparti er en del av, at kommuneøkonomien ikke kan ses isolert fra den generelle økonomiske utviklingen i landet. Gårdsdagens renteøkning fra Norges Bank understreker viktigheten av å holde en stram budsjettpolitikk for bl.a. å trygge sysselsettingen og hindre ytterligere renteoppgang. En samlet komite har da også merket seg at Regjeringen er oppmerksom på den oppståtte ubalanse

i kommunesektorens finanser, og mener staten har et ansvar for å bidra til at denne ubalansen rettes i løpet av de kommende år.

Konsultasjonsordningen med kommunesektoren som regjeringen Bondevik innførte, er viktig for forståelsen av sektorens situasjon. Det er ikke lenger grunn til å tvile på virkelighetsbeskrivelsen.

Når KS hevder at kommunesektoren trenger en økning på 5-7 milliarder kr, tar Kristelig Folkeparti dette på alvor. Vårt forslag – hvor vi er sammen med Senterpartiet – om at den reelle vekst i kommunesektorens samlede inntekter fra 2000 til 2001 skal være 5 milliarder kr, blir på mange måter det viktigste.

Skal vi ha konsultasjoner for å oppnå en felles virkelighetsforståelse, må vi også ta hensyn til den virkeligheten vi er enige om.

Kristelig Folkeparti ønsker å ta hele landet i bruk. Derfor er det viktig å fortsette arbeidet for å bremse flyttestrømmen, stoppe den og helst snu den. Resultatet av den distrikts- og regionalpolitikk som er ført de siste år, viser gledelige resultater. I vårt arbeid med å endre inntektssystemet må vi ta hensyn til dette og sørge for at det fortsatt er liv laga i Distrikts- og Kyst-Norge. Vi og de framtidige generasjoner har bruk for hele landet for den verdiskaping som skal til for at vi skal kunne bevare Velferds-Norge. Et rettferdig inntektssystem tar hensyn til at folk må bo spredt, at avstandene er store, og at klimaet er forskjellig i vårt langstrakte land.

I kommuneøkonomiproposisjonen sier Regjeringen innledningsvis to ganger at Regjeringen tar forbehold om at det økonomiske opplegget for kommunesektoren kan bli strammere dersom den økonomiske situasjonen tilsier det når forslaget til statsbudsjett legges fram til høsten. I den vanskelige økonomiske situasjonen Kommune-Norge befinner seg i, er ikke det de signalene Regjeringen burde sende.

De tolv arbeiderpartiordførerne og 13 gruppelederne i mitt eget fylke Troms har sendt brev til Regjeringen om kommuneøkonomien. Her forlanges det ikke bare mer penger, men det stilles krav om at ingen av kommunene får redusert sin handlefrihet.

Kristelig Folkeparti hadde et ønske om å sørge for flertall for en bedret kommuneøkonomi, sammen med de andre sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, i likhet med tidligere år. Arbeiderpartiet valgte Høyre. Det stemmer dårlig med det statsminister Stoltenberg sa om utjæmningsmeldinga i gårsdagens debatt, der han hevdet at velferdsstatens sikring lå nettopp i krysningpunktet mellom Arbeiderpartiet, SV og sentrumpartiene.

Kristelig Folkeparti er i prinsippet enig i at vi må utvikle tapskompensasjonen over fem år fra 2002, men forutsetter en skikkelig evaluering først. Flere kriterier mangler, som f.eks. klima, ambulansenkostnader, kostnader knyttet til helsetjenesten i kommuner og fylker med lange avstander og spredt bosetting – for å nevne noen.

Kristelig Folkeparti er også enig i at vi skal beholde regionaltilskuddet og Nord-Norge-tilskuddet, men er dypt skuffet over at Regjeringen ikke har foreslått å prisjustere tilskuddet, slik regjeringen Bondevik har gjort de siste årene.

At Fremskrittspartiet foreslår å fjerne Nord-Norge-tilskuddet, viser at de ikke har forstått landsdelens utfordringer og store verdiskaping. Skal fiske og oppdrett være framtidsnæringer i Norge, må det bo folk langs kysten i Nord-Norge.

Kristelig Folkeparti ønsker å gi Kommune-Norge større handlefrihet. Da må de frie inntektene økes og øremerkede midler reduseres. Det er ikke antallet, men volumet som er avgjørende. I dag er det nesten 34 milliarder kr med øremerkede tilskudd. Regjeringen foreslår en reduksjon på 1,1 milliard kr.

Det er de generelle øremerkede tilskuddene som virker over hele landet, som må innlemmes i inntektssystemet, ikke de små, målrettede tilskuddene som virker i forhold til spesifikke funksjoner eller i deler av landet.

Jeg opplever Regjeringens forslag som direkte kulturfjendtlig. Tilskuddet til fylkeskommunale kulturoppgaver er på kun 9,5 mill. kr og gir tilskudd til bl.a. fem landsdelsutstillinger og 13 regionale kunstsentre.

Tilskuddet til scenekunst i fylkeskommunene er en måte å utbetale tilskuddet til kulturbåten «Innvik» på. Tilskuddet er bare på 2,5 mill. kr og utbetales gjennom to fylkeskommuner. De to siste årene har båten turnert fra Finnmark til Agder. Båten er ypperlig til turnébruk, særlig i distriktene. Ikke alle mindre kommuner i utkanten har lokaler som er egnet for teater, men de fleste har en kai som «Innvik» kan ligge ved. Kulturbåten bringer kultur ut i hele landet og er godt egnet for desentralisering av kulturtilbudet. Kulturbåten «Innvik» er fiskeri-, sjøfarts- og kystnasjonen Norge verdig.

Det vil bli en katastrofe for investering og drift av bokbussers dersom tilskuddet til mobile bibliotekjenester og biblioteklokaler avvikles. Det er et merkelig forslag all den stund ABM-meldingen – arkiv, bibliotek og museer – er til behandling i Stortinget. Til biblioteklokaler er det 79 prosjekter med et etterslep på 24,6 mill. kr til tilskuddsberettigede biblioteklokaler som foreligger i dag.

Ved behandlingen av lov om familievernkontorer i 1997 ble det klart uttrykt at tilskuddet skulle øremerkes. Under budsjettbehandlingen i 1999 ble dette understreket igjen i avtale med Arbeiderpartiet. Kristelig Folkeparti opplever forslaget fra Regjeringen som et klart avtalebrudd.

Kristelig Folkepartis forslag i forbindelse med øremerkede tilskudd øker volumet i antall kroner som innlemmes, i forhold til Regjeringens forslag.

Kommunene i Troms og Finnmark har i år opplevd ekstreme vær- og snøforhold. Dødsulykker, evakuering, stengte veier på grunn av ras og skredfare har vært normalsituasjonen i vinter. Kommunalministeren har selv besøkt bl.a. Hammerfest.

Jeg har selv besøkt Lyngen, hvor fem menneskeliv gikk tapt da en buss ble feid på havet. Forslaget om overføring av 15 mill. kr til Statens Naturskadefond til bruk for skredsikring i kommunene er for lite. Kristelig Folkeparti foreslår sammen med Senterpartiet og SV en fordobling av dette beløpet. 30 mill. kr er nok heller ikke nok, men representerer en betydelig forbedring. Lyngens

Høyre-ordfører, sammen med Arbeiderpartiets ordførere i Nord-Troms, vil vanskelig kunne forstå den manglende støtte til forslaget.

Kristelig Folkepartis støtte til inndelingstilskuddet har en viktig premiss: Kommunesammenslåinger skal initieres fra kommunene selv og være frivillige. For Kristelig Folkeparti er det viktig at gevinsten ved kommunesammenslåing tilfaller lokalmiljøet og kommunene selv.

Av hensyn til de små kommunene er det viktig at komiteinnstillingen foreslår å innarbeide regionaltilskuddet i inndelingstilskuddet for kommuner som ved sammenslåing ville mistet dette tilskuddet.

Kristelig Folkeparti ønsker rettferdighet i inntektssystemet, derfor forslaget om å kompensere etter dagens regler for de kommuner som ble tvangssammenslått i 1991. Jeg tenker da spesielt på Arendal og Fredrikstad.

Vi har både i går og i dag hatt debatt om brevet av 19. mai og det dramatiske og uakseptable kuttet som vi har fått i eldreomsorgsplanene. Det er ingen tvil om at Kommune-Norge opplever at det ved dette brevet er innført kvoter som de ikke kan leve med. I mitt eget fylke – Troms – er planene på 1 800 enheter blitt redusert til 785 enheter. Det betyr altså en reduksjon i forhold til planene på over 1 000 plasser, med mer enn 50 pst. Dette er ikke akseptabelt. Derfor har vi fremmet det forslaget som vi har fremmet.

Til slutt vil jeg få ta opp forslag nr. 5 og nr. 6, som Kristelig Folkeparti har sammen med Høyre og Senterpartiet, forslagene nr. 9-13, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, og forslagene nr. 14 og 15, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Jeg gjør oppmerksom på at det i forslag nr. 13 må ha sneket seg inn i en skrivefeil. Det står: «Følgende forslag opprettholdes som øremerket». Det skal stå: «Følgende tilskudd opprettholdes som øremerket».

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Østberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg vil gripe tak i det siste representanten Østberg var inne på i sitt innlegg, eldreformen. Stortinget bør kunne være enig om at den eldreformen vi nå er halvveis inne i, har vært en meget positiv reform ute i kommunene. Jeg ser av innstillingen at Kristelig Folkeparti vil

«... videreføre eldreformen uten innskrenkninger av godkjenninger av nye prosjekter inntil Stortinget har behandlet St. meld. nr. 34 (1999-2000) og tatt stilling til om planen skal utvides».

Er ikke Kristelig Folkeparti redd for at dette kan medføre en situasjon hvor de som søker først, får sine planer godkjent, mens det reelle behovet kommer i annen rekke? I tilfelle det til høsten blir vedtatt å forlenge eldreformen, slik Kristelig Folkeparti også foreslår, hvor mange milliarder vil partiet da legge inn i en forlenget plan,

og hvordan vil partiet i tilfelle finansiere dette? Skal andre ting kuttes, eller skal man inn med nye, friske milliarder?

Som saksordfører for St.meld. nr. 34 er jeg spesielt opptatt av hvordan Kristelig Folkeparti skal takle dette. Det er jo ikke mer enn vel halvannet år siden Kristelig Folkeparti i regjeringssposisjon foreslo å forlenge med to år den perioden for eldresatsing som vi er inne i, men ikke fikk det gjennom.

Ivar Østberg (KrF): Det er ingen tvil om at Kristelig Folkeparti ser på eldreformen som en positiv reform. Det var debatt i forkant av denne reformen. Partiene hadde forskjellige forslag for hvordan man skulle styrke eldreomsorgen, og man klarte ikke å komme til enighet før man sa at nå får vi slutte å krangle. Vi fikk da lagt fram forslaget om reformen, og det var enstemmig tilslutning til denne. Reformen er udelt positiv.

At vi tidligere har foreslått at man skulle kunne bruke lengre tid, er kjent. Det er også de signalene som kommer fra kommunene om at de kunne trenge lengre tid. Nei – Kristelig Folkeparti ønsker ikke at «den som kommer først til mølla, får først male». Kristelig Folkeparti foreslår derfor at man allerede nå ber Regjeringen å komme fram med et opplegg som ikke bare forlenger, men utvider reformen. Det hersker ingen tvil hos meg om at det både i representanten Arnesens og mitt hjemfylke, Troms, er behov for flere av de planer som nå foreligger, og som i henhold til brevet av 19. mai ikke kan gjennomføres. Kommunene Tromsø og Harstad, de to tetttest befolkede områdene, har planer om sykehjemsutbygging, men har allerede fått beskjed om at de i henhold til brev av 19. mai ikke kan gjennomføre disse planene. Det er ikke eldreformen verdig. Hvor mye den skal utvides, får både debatten omkring St.meld. nr. 34 og Regjeringens senere framlegg, og debatten om det, avgjøre.

Lodve Solholm (Frp): Det blei visst litt om Nord-Noreg igjen, og eg må berre få replisere til Kristeleg Folkeparti. Representanten forstod ikkje korleis vi kan ta vekk Nord-Noreg-tilskotet og likevel ha folk i Nord-Noreg. Jau – Framstegspartiet vil, i motsetning til Kristeleg Folkeparti, som ønskjer å skattlegge folket til «the bitter end», la verdiskapinga bli verande der den blir skapt, og då treng vi ikkje noko Nord-Noreg-tilskot, då treng vi ikkje regionaltilskot heller, og då treng vi ikkje avgiftskåte politikarar som skal dra skattar og avgifter inn, for så å sitte i denne salen å fordele dette ut igjen nærmast etter eige skjøn.

Så tilbake til det avgiftskåte partiet Kristeleg Folkeparti, som Ivar Østberg tilhøyrrer. Han vil no forsterke kommunanes høve til å krevje inn eigedomsskatt, pålegge spesielt kanskje den eldre generasjonen større skattebyrde. Folk som har bygd hus, som no bur i område som kanskje blir høgt verdsette, som sit med minstepensjon, skal betale ein ny skatt på pengar som dei har betalt skatt på før, nemleg sparepengane sine, som dei kanskje har spart ved å gje avkall på ferie for å betale ned hus og heim og skaffe seg ein bustad til sin alderdom. Kristeleg

Folkeparti vil altså pålegge kommunane å gripe fatt i endå meir pengar frå desse menneska, for vi veit alle at dei som sit med dei største eigedomane, dei klarer alltid å kome seg unna.

Ivar Østberg (KrF): Representanten Solholm har bekjent at han ikke var med på selve avgivelsesmøtet. Men han har vært med i prosessen, og hadde han fulgt med i hva Kristelig Folkeparti står for, hadde han visst at han ikke snakker sant når han sier at vi vil pålegge kommunene å innføre eiendomsskatt.

Kristelig Folkeparti har understreket at dette er en frivillig sak, samtidig som vi er helt enig i at det er lite lurt av kommuner som ikke innfører eiendomsskatt, å syte over dårlig råd.

Om vi er avgiftskåte – de øynene som ser, får vel vurdere det. Jeg vet ikke riktig om det er den type kåtskap eller annen kåtskap vi har. Vi er imidlertid enig med Fremskrittspartiet i at forurenser f.eks. bør betale for forurensningen, og da må vi av og til legge på noen avgifter for å få til det. Jeg lurar jo da på om Fremskrittspartiet har gått vekk fra det prinsippet.

Så sier representanten Solholm at verdiene skal bli der de blir skapt. Det er jo nettopp det som bl.a. ligger i Nord-Norge-tilskuddet, å tilbakeføre noen av verdiene. I Kvænangen kommune, med sine ca. 1 500 innbyggere, produserer de pr. hode for mellom 150 000 og 200 000 kr i eksportinntekter til landet. Jeg skulle like å se om noen av de sentrale strøk som Fremskrittspartiet gjerne skulle styrke, produserer for like stor eksportverdi.

Karin Andersen (SV): I innstillinga står sentrums-partiene og SV sammen om flere merknader. Vi sier at det er viktigst å løse velferdsoppgavene først framfor å øke privat forbruk hos dem med høyest inntekt og formue. Vi sier også at det er nødvendig å styrke skole, helse og omsorg, og det kan man gjøre ved å omfordele fra andre sektorer og ved å øke skatten på de store kapitalinntektene.

Med forskrekkelse ser jeg da at mens vi behandler kommuneøkonomiproposisjonen, er sentrums-partiene med på å sikre flertall for å gi 2,4 milliarder kr i skattelette til de rikeste. De får fast fisk. Mens den skatteomleggingen som sentrums-partiene og SV er enige om, og som vi hadde trengt å forene krefter om for å få Arbeiderpartiet med på, nemlig å skattlegge aksjeutbytte på mottakers hånd, den skal vente. I mellomtida vil de inntektene som vi skal sikre bedre helse og skole for, renne bort mellom fingrene. Så jeg ser faktisk ikke på Kristelig Folkeparti som noe spesielt skatteparti, tvert imot frykter jeg at de kjører et dobbeltløp som gjør at vi ikke greier de viktigste oppgavene først. Jeg ønsker at Østberg kanskje kunne forklare hvorfor de velger denne målløse strategien i skattepolitikken.

Så ønsker jeg å spørre Kristelig Folkeparti om de kan begynne hvorfor de ikke støtter SVs og Fremskrittspartiets forslag om stykkprisfinansiering for særlig ressurskrevende brukere. Dette er for å gi disse brukerne et

trygt, stabilt og godt tilbud fra år til år. Det er ingenting som egner seg så dårlig for skjønn som dette. Hadde vi greid å sikre dette, hadde vi for det første gitt disse brukerne en trygghet, og vi hadde også gjort et vesentlig løft for mange små kommuner der dette er en utgift de ikke makter.

Ivar Østberg (KrF): Når Fremskrittspartiet beskylder oss for å være avgiftskåte og SV beskylder oss for ikke å legge på skatter, så regner jeg med at vi har funnet en god balanse mellom ytterpunkter. Der hører Kristelig Folkeparti hjemme. Vi står for det vi har sagt i innstillingen.

Når det gjelder de ressurskrevende brukere, så er Kristelig Folkeparti opptatt av den ordningen. Vi er glad for at ordningen ble innført, og vi er bekymret for at ordningen ikke skal bli så god og målrettet som den bør være, hvis vi er avhengig av et tilfeldig skjønn. Det forslaget som Fremskrittspartiet og SV har fremmet, forutsetter en 100 pst. statlig toppfinansiering. Det tror ikke vi er et riktig prinsipp. Vi tror at det også over 600 000 kr, slik som SV og Fremskrittspartiet har foreslått, burde være en kommunal egenandel. Representanten Karin Andersen vet at det har vi diskutert, men det klarte vi ikke å bli enige om i denne omgang. Men jeg ser ikke bort fra at vi må over på en ordning hvor dette blir en form for stykkprisfinansiering, hvor vi gjør oss fri fra et skjønn.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Erna Solberg (H): Det er ingen tvil om at norske kommuner har en meget anstrengt økonomisk situasjon for tiden. De fleste kommuner står overfor store omstillingsprogram for å få aktivitet og inntekter til å passe sammen. Deler av dette er Stortingets ansvar, og deler av det er kommunenes ansvar. Vi er oppe i en situasjon hvor det nasjonaløkonomisk er et høyt aktivitetsnivå, som skaper en anstrengt arbeidsmarkedssituasjon. Det er altså en situasjon med problemer i kommuneøkonomien, samtidig som vi har behov for makroøkonomisk stram styring, og en rekke nasjonale programmer som har lagt beslag på store deler av veksten i kommunesektoren. Vi har sett en sterk øremerking av tilskudd og en lav vekst i frie inntekter i alle årene på 1990-tallet. Dette er blitt supplert med en generell trend i forhold til mer rettighetslovgivning, økt detaljstyring gjennom lover, forskrifter og rundskriv overfor kommunesektoren.

Alt dette medfører at det er vanskeligere å effektivisere i den enkelte kommune, fordi man møter mange barrierer for å tenke nytt, annerledes, eller organisere seg på andre måter enn det som er forutsatt i de statlige planer. Rapporteringsrutiner og lov- og regelverk og de økonomiske betingelsene stenger ofte for lokale løsninger.

Vi har et ansvar for å gjøre noe med denne utviklingen. Kommunene har også et ansvar, og det ansvaret går ut på å drive mest mulig effektivt innenfor de rammene de har. Der opplever vi nok at en del kommuner av politiske grunner velger å gjøre noe annet enn å sette hensynet til innbyggernes tjenester i sentrum, fordi man poli-

tisk er imot f.eks. anbudsordninger, og dermed mulighetene for å få mer penger til flere tjenester.

For Høyre har stikkordene for kommuneøkonomien de senere årene vært: mer frie inntekter, reduksjon i øremerkede midler, reduksjoner i lov- og regelverk. Og som en parentes: Jeg merker meg ofte at sentrumspartiene og Arbeiderpartiet kniver om hvem som har æren for den såkalte forenklingen som foregår på kommunesektoren. Jeg minner da bare om at det tok et år før sentrumsregjeringen var villig til å oppfylle stortingsflertallets vedtak fra lokaldemokratidebatten om å igangsette et slikt program. De kom sent. De kom kanskje godt, men de kom altså sent.

For Høyre har det vært viktig at det økonomiske opplegget for år 2001 skulle innebære en reell økning i de frie inntektene for å gi kommunene et bedre handlingsrom. Vi har derfor støttet Regjeringens opplegg på 1,5-2 milliarder kr i økte frie inntekter neste år, og har samtidig sagt at vurderingen av nivået på de ulike øremerkede ordningene må man komme tilbake til i forbindelse med budsjettet. Det er også viktig å understreke at det vi i dag behandler, er inntektssiden i kommuneøkonomien. Hva kommunene faktisk kommer til å få for de økte rammene, blir først klart når budsjettet behandles til høsten og man ser hvilke nye kreative utgiftsforslag som måtte komme både fra Regjeringen og fra andre partier på Stortinget, f.eks. knyttet til avgifts- og skatteforslag eller egenandeler for arbeidsgivere når det gjelder velferdsordningene. Dette er like bestemmende som inntektssiden for hva kommunene faktisk kan gjøre til neste år.

Vi er også enig i at en større andel av de frie inntektene må gå til fylkeskommunene fremfor primærkommunene, fordi det er en større akutt økonomisk krise i fylkeskommunene. Dette er også avspeilet i det opplegget Høyre har i forbindelse med sykehusbehandlingen, i revidert nasjonalbudsjett for 2000.

Selv om vi er enig med Arbeiderpartiet i totalrammen, hadde vi primært likevel ønsket en annen fordeling i budsjettopplegget for 2000 enn Regjeringen. Vi ønsket å fryse innføring av tapskompensasjonen og regionaltilskuddet på 2000-nivå, slik vi også foreslo for inneværende år. Vi ønsket en økning i skatteandelen allerede fra 2001. Omfordelingsprofilen har vi ikke fått tilslutning til fra andre partier, og vi har derfor valgt å støtte Regjeringens fordelingsopplegg med den vesentlige endringen som det nå er et bredt flertall for i komiteen, at skatteandelen av inntektene skal økes til 46 pst. allerede fra neste år. For Høyre har dette vært viktig, for vi har ved hver eneste korsvei de siste seks årene motarbeidet at man skulle senke skattene og dermed skatteinntektsandelen av de frie inntektene. Fremme ønsker om å øke skatteandelen har de siste to årene vært gjentatt fra flertallet, uten at man har klart å gå den veien i praksis. Nå får vi til en snuoperasjon som jeg håper vil få virkning også utover 2001, slik at vi i alle fall når målet om 50 pst. raskt, kanskje enda mer.

Regjeringen har smykket seg med at de har foreslått 14 øremerkede tilskudd avvirket eller innlemmet i inntektssystemet fra 2001. Høyre foreslo allerede i fjor 14

øremerkede tilskudd innlemmet. Men det er en stor forskjell på de forslagene Høyre har kommet med, og de forslagene Regjeringen har kommet med. Mens Høyre hadde en hovedtyngde av forslag som ville gitt mer frie inntekter til primærkommunene, er nesten alle større tilskudd som Regjeringen har foreslått, knyttet til omlegginger overfor fylkeskommunene.

Regjeringens omlegging av øremerkede midler for 2001 ville altså ikke hatt noen særlig effekt på primærkommunene, hvor det kanskje ville vært størst behov. Derfor er jeg glad for at vi i år har fått flertall for at skolefritidsordningen allerede fra skoleåret 2001-2002 skal innlemmes i inntektssystemet. Det gir faktisk en endring også på dette for primærkommunene.

En stor del av innstillingen vi har til behandling i dag, dreier seg om føringer for det fremtidige inntektssystemet. Det er en lang vei å gå etter vår mening før vi kommer over på et inntektssystem som sikrer de tre hovedhensyn Høyre mener et inntektssystem for kommunene skal bygge på. Det ene hovedhensynet er at overføringene først og fremst skal være basert på objektive kriterier, dvs. at det skal tas hensyn til kommunenes ulike muligheter i forhold til kostnader på utgiftene for å gi et noenlunde likeverdig tjenestetilbud. Det andre viktige punktet er at inntektssystemet må stimulere kommunene til økt verdiskapning i egen kommune. Det tredje punktet er at inntektssystemet skal stimulere til lokalt selvstyre.

Det er en underlig logikk at de som har fått for mye før, fortsatt skal få for mye. Det er en like underlig logikk at når man fjerner en tapskompensasjon, innfører man nye kompensasjonsordninger for tap av tapskompensasjon. Jeg hadde ønsket litt mer politisk mot fra Regjeringen i denne saken.

Opprinnelig ønsket vi et hurtigere tempo, men vi er med på å sikre det tempoet Regjeringen har lagt opp til, slik at vi er sikker på at tapskompensasjonsordningen skal bli historie om noen år. Når vi er ferdig med å nedbygge tapskompensasjonsordningen, har det gått 13 år fra Stortinget konstaterte at det var behov for å gjøre noe med fordelingen mellom kommunene, og det er 15 år siden Høyre tok opp det første forslaget om dette. Men mangelen på perfektet i inntektssystemet må ikke medføre handlingslammelse, og det mener jeg sentrumspartiene har fått.

Vi har identifisert flere områder som vi også mener bør utredes nærmere. Vi mener man må gå igjennom rusproblematikken og de sosiale forholdene for kommunesektoren, ikke bare for fylkessektoren, ikke minst for å få en skikkelig vurdering av om det er flere byer i Norge som burde hatt kompensasjon for særlige forhold på dette området. Det dreier forslag nr. 21 seg om. Jeg er forbauset over at Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ikke er med på det, for i merknadene sine gir de den typen signaler. Samtidig har Anita Apelthun Sæle gått ut og sagt at dette er hun for, at det i fremtiden skal bli et storbytilskudd og ikke bare et hovedstadstilskudd. Veien for å få det til må jo gå gjennom å identifisere de objektive områdene som det i så fall skal kompenseres for.

Vi har fått et bredt flertall for våre ønsker om en gjennomgang av inntektssystemet i forhold til vekstkommune-

nenes problemer, også deres problemer knyttet til kapitalutgifter. Vi ser et klart behov for å fremjustere hvilket befolkningstall som skal ligge til grunn for rammetildelingene, men vi er ikke klar for å konkludere pr. 1. oktober, slik sentrumpartiene har foreslått. Vi mener f.eks. at elementer av fremskrivning av vekst kan være én tanke, justeringer etter et halvår f.eks. kan være en annen. Dette må vi altså få utredet nærmere for å få et sikkert grunnlag for hvordan vi integrerer disse problemene, og vi har ikke tenkt å konkludere før vi faktisk ser resultatene av en slik utredning.

Vi er også glade for at vi sammen med Arbeiderpartiet får et flertall for å gjennomgå om nivået på de tre særlige delene i inntektssystemet, Nord-Norge-tilskuddet, regionaltilskuddet og hovedstadstilskuddet, skal få en klarere begrunnelse i forhold til hva man skal kompensere gjennom disse ordningene, og om nivået er riktig derfra. Vi mener det er grunnlag for å vurdere om ikke vi for ofte tyr til å smøre på på noen av disse områdene, uten at man klart har spesifisert hvorfor man faktisk gjør det, og at dette er noe av det manglende politiske motet jeg nevnte tidligere.

Det vi foreløpig ikke har fått flertall for, som vi mener er vesentlig å få til, er en ny gjennomgang av hvordan inntektsutjevningen i systemet skal være. Vi synes det har kommet viktige innspill fra bl.a. det stormøtet som har vært i Kristiansand om kommuneøkonomien. Det er i tråd med de ønsker som vi har ment at man burde tenke nytt på, som vi også adviserte i en interpellasjonsdebatt tidlig i mai.

Nå har jeg hørt at Fremskrittspartiet skal vurdere dette utover natten, og håper at vi kan komme noe gladere ut fra de sluttelige voteringene når Fremskrittspartiet er ferdig med denne vurderingen. Det ville være ulogisk og nok forbausende for Fremskrittspartiets lokalpolitikere hvis det var dem det skulle stå på at vi fikk en slik rundreining.

Til slutt vil jeg ta opp de forslag som Høyre fremmer i innstillingen.

Presidenten: Representanten Erna Solberg har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Aud Gaundal (A): Selv om representanten Solberg ikke var inne på eldreformen og det som er Høyres mening, føler jeg at jeg må få oppklart en del spørsmål omkring det.

Høyre har på side 12 i innstillingen følgende merknad:

«Disse medlemmer mener likevel at endelige prioriteringer mellom ulike oppgaver må gjøres av det enkelte kommunestyre eller av Stortinget som lovgivende og bevillende myndighet.»

Høyre er så med i en enstemmig komitemerknad som understreker behovet for å prioritere bygging av plasser i nærmiljøet til personer med heldøgns omsorgsbehov framfor generell omsorgsboligbygging. Uansett hva som måtte bli resultatet av behandlingen av St. meld. nr. 34,

ser ikke Høyre at noen må prioritere de eldste eldre, altså de med heldøgnsbehov?

Så har vi problematikken som bl.a. Bærum kommune er oppe i, der de planlegger både omsorgsboliger og permanente sykehjemsplasser i Syden. Mener representanten Solberg dette harmoniserer med den enstemmige komitemerknaden som sier at vi må prioritere bygging i nærmiljøet? Å prioritere er jo å si nei til noe. Mitt spørsmål blir derfor: Hvem mener Høyre skal foreta prioriteringene?

Erna Solberg (H): Hvis man tar merknader ut av den sammenhengen de står i, vil man selvfølgelig kunne lese høyt fra alle partiers merknader og oppfatte dem som in-konsekvente.

Den første merknaden representanten Gaundal leste opp, er en kommentarmerknad til flertallets merknad knyttet til hva disse samtalene mellom Regjeringen og KS skal dreie seg om, hvor vi har understreket at de som faktisk foretar prioriteringene, enten må være denne sal eller kommunestyrene. Det er ikke i forhandlingene mellom KS og Regjeringen det skal foretas politiske prioriteringer mellom kommuner eller andre. Det har altså ingen ting å gjøre med forholdet mellom hva som skal fordeles av Stortinget, og hva som fordeles i kommunestyret.

Vi ønsker at vi skal ha minst mulig føringer fra Stortinget på videre oppfølging av de områdene hvor det ikke er spesielle tiltak. Men når det gjelder selve handlingsplanen, som er den aktuelle debatten, er det jo et problem at vi må ta konsekvensen av at vi har laget en handlingsplan. Og det er det vi på mange måter gjør. Når vi først har begynt å prioritere og trekke frem spesielle områder, som vi har gjort med eldreomsorgsplanen, er vi nødt til å fullføre det. Jeg synes egentlig at f.eks. Regjeringens holdning til 24 400 som et religiøst tall er relativt naivt. For man vet at konsekvensene av å innføre øremerkede ordninger er at flere hiver seg på dem. Det er et av systemproblemene med en øremerket ordning at flere kommer til å melde seg på enn dem man hadde i henhold til behovsanalyser – spesielt de kommunene som hadde litt bedre råd og som kanskje ikke hadde de største problemene innenfor eldreomsorgen. Det er den biten som går på eldreomsorgspakken.

Jeg tror altså at høstens behandling kommer til å medføre et høyere antall. Jeg tror jeg kan si det allerede i dag. Det kommer til å bli en konklusjon på et høyere antall til høsten. Men hvor det blir, og hvor mye det er, må man gå gjennom i Stortinget og se på hva som er det reelle. Og så må vi begynne å stille de faglige kravene knyttet til det.

Jeg synes ikke at jeg som stortingsrepresentant skal overprøve et kommunestyre som måtte velge f.eks. å sende noen av de eldre til Syden. Det må de få lov til å gjøre. Jeg synes det viktigste er at det er enkeltindividene man da prioriterer for, og ikke bare politikernes ønske om å markere noe.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Høgre gjev i dag arbeidspartiregjerings støtte på avgjerande punkt i det

høgst førebelse opplegget for kommuneøkonomien for 2001: ramma på 3,5-4 milliardar kr i høve til revidert nasjonalbudsjett, signal om omlegging av inntektssystemet med dramatiske reduksjonar for dei mindre kommunane, ein overstimulans til kommunesamanslåing og eit opplegg for sentralisering og for reduksjon av offentleg sektor.

Dei gjev òg støtte til avvikling av svært verdifulle kultur- og miljøtiltak. No har Høgre rett nok fått Arbeidarpartiet med på innlemming av mobile bibliotektilbod i staden for avvikling. Reaksjonane på det tilseier likevel at ei avvikling kan bli resultatet.

Eg har to spørsmål til Erna Solberg. For det første: Er ho overraska over at saksordføraren i si framstilling seier at Arbeidarpartiet søker støtte hjå Høgre på eitt punkt, nemleg for avvikling av tapskompensasjonsordninga, når Høgre vitterleg gjev støtte på svært så sentrale punkt elles i opplegget?

Og spørsmål nr. 2: Erna Solberg var ute i diverse medium med krav om at brevet av 19. mai om eldreplanen måtte trekkjast tilbake. Ho er noko meir uklar i dag, sjølv om ho no forskoterer eit resultat av St. meld. nr. 34 som inneber fleire einingar og fleire år. Er ikkje den praktiske konsekvensen av den fleirtalsmerknaden ho allereie står inne i, som gjev tilslutnad til søknader som fyller eksisterande krav inntil Stortingets behandling, nettopp eit signal om at kvotane må trekkjast tilbake?

Erna Solberg (H): På det siste spørsmålet skal jeg svare ja. Det er slik at de praktiske konsekvensene er at Regjeringen ikke har Stortingets støtte til å praktisere noen kvoter før Stortinget har fått behandlet denne handlingsplanen. Og det går klart frem når vi sier at de som har planer som er faglig holdbare, skal få dem godkjent. Jeg skjønner hvorfor man har laget kvotene, jeg skjønner bare ikke hvorfor man ikke har sørget for å få dette til diskusjon, siden det er et så sterkt inngrep i forhold til Stortinget, f.eks. i kommuneøkonomiproposisjonen. Nå ligger alt i handlingsplanen, og da må det behandles på det tidspunktet. Men Regjeringen har ikke noe flertall for å praktisere noen kvoter. I praksis må det bety at Regjeringen – hvis de ikke tar kontakt med fylkesmennene og sier at innholdet i brevet ikke lenger gjelder – vil ha et problem i forhold til et stortingsflertall, hvis det skulle være konsekvensen. Når vi har fjernet en del av den merknaden som opprinnelig var, som altså alle har vært med på å fjerne, det er ingen som har ønsket å opprettholde den av flertallet i komiteen, har det vært ut fra et ønske fra regjeringspartiet om at man ikke skulle instruere så klart – de hadde tatt meldingen, slik jeg oppfattet det, for lengst.

Når det gjelder spørsmålet om hva vi har fått Arbeiderpartiet med på eller hvor vi står sammen, var vi på noen områder faktisk bare enig i utgangspunktet med Arbeiderpartiet. Vi var enige om et nivå på frie inntekter på 1,5–2 milliarder kr. Det var ikke noe behov for oss å diskutere oss sammen, når vi i utgangspunktet mente at Regjeringen hadde truffet noenlunde med hvor det skulle ligge. Så kan man si at det betyr at vi står sammen. Vel,

det er greit det, vi kan stå sammen om enten det Høyre mener eller det Regjeringen mener. På noen punkt har vi sørget for at kommunene får et klart svar nå, istedenfor at vi skulle bidra til – fordi vi hadde en annen type innretning som vi visste vi ikke kom til å få flertall på – å lage et politisk spill frem til budsjettet til høsten. Vi har sørget for at det ikke blir et slikt politisk spill, og vi har samtidig sørget for at vi har et klart flertall for at tapskompensasjonen skal gå ned, og et par andre områder som jeg gjerne kommer tilbake til senere, men det var mange ting å ta opp.

Karin Andersen (SV): I innstillingen innrømmer Høyre at det er en stor ubalanse nå i kommuneøkonomien, og at denne har oppstått i de årene da Høyre støttet budsjettoppleggene, og i fjor, da de var villige til å legge seg på den samme ramma som opplegget var – det ble i hvert fall sagt.

Det som SV er bekymret for i denne sammenhengen, er det veldige gapet som er i ferd med å utvikle seg mellom standarden på de tjenestene man får i offentlig sektor, og den standarden man har i privat sektor. På skolesiden er dette skjærende, og der har Høyre og SV vært veldig enige om at her må noe gjøres. Ja, det er endog blitt slik at Høyre og SV nå er enige om at staten faktisk må kompensere for nødvendige lønnsoppgjør som staten fremforhandler for lærerne, slik at kommunesektoren har noen penger å betale disse lønningene med, og at det ikke skal gå ut over den ellers dårlige nok standarden på skolen. Så langt er dette bra.

Da er det spørsmål om de andre tjenestene i offentlig sektor, på helse- og omsorgssektoren og på sjukehusene. Hva i all verden er grunnen til at Høyre ikke greier å følge samme resonnementet der? Er det fordi Høyre ser at der er det et større privatiseringspotensial, og ønsker at kommuensektoren skal ha en konkurranseulempe på dette området og være nødt til å tilby dårligere lønns- og arbeidsforhold for sjukepleiere, omsorgsarbeidere osv. som skal ha disse jobbene, slik at de vil søke seg ut av offentlig sektor og over i private tilbud? Er dette en strategi – en privatiseringsstrategi – fra Høyre, fordi de ser at det er større marked for private omsorgs- og helsetjenester enn det det er på skolesida? Ser ikke Høyre at det resonnementet de har i forhold til skole, burde følges opp slik at det ble kompensert for lønnsoppgjør også når det gjelder helse og omsorg?

Erna Solberg (H): Vi står sammen med SV om et ønske om å gjøre noe med rekrutteringen av lærere, og vi står sammen med SV om en klar prioritering av skole og skolepolitikk. Men så har jeg lyst til å si at vi står milevis fra hverandre når det gjelder innholdet i skolepolitikken på veldig, veldig mange områder. Det er klart at vi står for en diametralt forskjellig oppfatning av hva som skal til for å gjøre skolen til det vi ønsker at den skal bli, nemlig et grunnlag for å skape kunnskap, skape selvstendige individer og skape mennesker som i fremtiden også kan bidra til både verdiskaping og å sikre en god offentlig sektor i Norge. Der er veivalgene våre ulike, og det er

klart at mye av vår skolepolitikk dreier seg om innhold, mens jeg synes mye av SVs politikk dreier seg om fysiske omgivelser. Vi synes at innholdet her er ganske viktig, og det er grunnen til at vi er så opptatt av lærerne. Lærerne er faktisk den viktigste biten av innholdet i skolen, fordi vi vet at forskjellen på hva en elev lærer i løpet av de årene han går på skolen, og hvordan en elev trives på skolen, i veldig stor grad er avhengig av lærerens kompetanse og kunnskap, men også de menneskelige kvalifikasjonene læreren har.

Så til spørsmålet om helse og omsorg. Situasjonen er slik at på lærersiden er det staten som forhandler, foreløpig. Det har gjort at det er lettere for oss å si noe om lønnsbiten der, fordi det er staten som har hatt forhandlingsbiten. Men det er klart at når vi prioriterer noe, betyr det at vi må prioritere ned noe annet. Det har ført til at det har vært andre arbeidstakergrupper i det offentlige vi ikke har gitt denne klare prioriteten til. Men vi har på den andre siden også bidratt gjennom budsjettet, f.eks. i revidert nasjonalbudsjett, til en kraftig satsing på helse. En av grunnene til at vi er med på å prioritere mer midler til fylkeskommunene enn til primærkommunene i det opplegget vi er enige med Regjeringen om, er faktisk at vi ser at fylkeskommunene må være i stand til å ta på seg ansvaret for å drive helsesektoren sin skikkelig. Det er et prioritert område for Høyre det også.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Høgre sikrar i dag fleirtal for Regjeringa sitt forslag til kva midlar kommunar og fylkeskommunar førebels skal få til neste år, m.a. for å driva barnehagar, skular og eldreomsorg. Det må vera ein tankekross for mange av Arbeidarpartiet sine eigne folkevalde i Kommune-Noreg at Regjeringa la fram eit kommuneopplegg som Høgre stod klar til å støtta frå fyrste dag. Både statsministeren og kommunalministeren plar understreka kor viktig det er at Arbeidarpartiet og sentrumspartia står saman for å sikra eit godt velferdstilbod.

Senterpartiet føreslår å auka inntektene til kommunar og fylkeskommunar med reelt 5 milliardar kr neste år i forhold til i år. Vi veit at det trengst ytterlegare midlar. Det er i dag ein ubalanse mellom dei oppgåvene kommunane er pålagde, og dei midlane som er til disposisjon. Sentrumsregjeringa tok initiativ til ei konsultasjonsordning med Kommunanes Sentralforbund. Vi har store forventingar til det grunnlaget som no er lagt for ei felles forståing av både underskot og utfordringar framover.

Senterpartiet tek på alvor at mange kommunar har tyngjande gjeld, og at staten gjennom underfinansiering av nye reformer er medansvarleg. Det er auka aktivitetsnivå og ikkje auka inntektsnivå som skaper press i norsk økonomi. Dersom auka inntekter i kommunesektoren blir nytta til å gjenoppretta balansen i kommuneøkonomien ved sletting av gjeld, vil verknaden vera auka handlefri- dom for mange kommunar som i dag slit. Fleire vil då ha høve til å føra vidare dagens tilbod, anten det gjeld skule, pleie og omsorg, fritidstiltak, rusmiddelomsorg eller til-

tak for funksjonshemma. Arbeidarpartiet sitt forslag inneber dessverre vanskelege kutt for mange. Dei mange meldingane vi har fått til komiteen frå kommunar og regionråd, seier sitt om det.

Bakgrunnen for Senterpartiet sitt forslag om ei utgreiing av ei gjeldssaneringsordning for kommunar og fylkeskommunar er altså å gje kommunane noko meir fri- dom, men utan samstundes å medverka til auka press i økonomien. Ordningane må vera rettferdige. Dei kom- munane og fylkeskommunane som har vist god økono- mistyring, eller som står framfor store investeringar, må få sin rettmessige del av ei slik handsrekking frå staten.

Så til omlegginga av inntektssystemet: Senterpartiet går mot gradvis å fjerna tapskompensasjonen frå 2002. Regjeringa sitt forslag kan få dramatiske følgjer for ei rekkje små distriktkommunar. Vi vil fyrst ha ei grundig evaluering av endringane i inntektssystemet og ei styr- king av busetjingskriteria*. Forslaget frå Regjeringa om å kompensera bortfallet av tapskompensasjonen ved å gje tilskot frå det ordinære skjønnet til dei kommunane som blir ramma, styrkjer argumentet om at det må gjerast andre endringar i inntektssystemet før tapskompensajo- nen blir fjerna.

Kommunesamanslåing går for seint, sa statsråd Brus- tad då ho presenterte kommuneopplegget. Dei mangel- fulle inntektene som no ligg der, kombinert med overpre- miering ved kommunesamanslåing, er eit opplegg for sentralisering og endra kommunestruktur.

Vi føreslår saman med Kristeleg Folkeparti at inn- byggjartilskotet skal baserast på innbyggjartalet og fol- kesamansetjinga 1. oktober året før i staden for 1. januar. Vi veit at dette er ei endring som vil bety mykje for dei såkalla vekstkommunane. Dei ekstra kostnadene som storbyane har, ikkje minst for å møta store utfordringar innan sosialomsorg, psykiatri og rusmiddelmissbruk, blir ikkje fanga godt nok opp av kriteria i inntektssystemet. Eit storbytilskot bør utgreiast for betre å ta vare på desse utfordringane.

Vi er nøgde med at Regjeringa fører vidare sentrums- regjeringa sitt arbeid med å leggja øyremerkte tilskot inn i ramma. Vi meiner det er stor forskjell på å innlemma tilskot som gjeld alle kommunar, og det å fjerna tilskot som går til heilt spesielle tiltak i nokre få kommunar eller fylkeskommunar. Vi er leie for at det er fleirtal i komite- en for å ta bort tilskotet både til kulturbåten «Innvik», til mobil bibliotekteneste og biblioteklokale og til Lokal Agenda 21, og nøgde med at både Aksjon Jærvassdraget og landslinjene i den vidaregåande skulen framleis blir tekne vare på.

Senterpartiet reagerer sterkt på den stoppordren innan eldreomsorgen som Sosial- og helsedepartementet no har gjeve kommunane. I brev av 19. mai har alle fylkesmenn fått kvotar til fordeling. Dette har skapt stor uro når det gjeld oppfølging av handlingsplanen for eldreomsorga. Fleire kommunar som har inngått alle kontraktar og fått førehandstilsagn frå Husbanken, er no bedne om å gjen- nomgå behova sine på nytt.

* Senere rettet av representanten Magnhild Meltveit Kleppa, jf. side 3701

Det er avdekt ein avstand mellom eldreplanen sine opphavlege 24 400 einingar og kommunane sine planar. Då må Regjeringa førebu seg på utviding og forlenging av eldrereforma, slik at kommunane kan realisera planane sine og eldre pleietrengande sikrast eit likeverdig tilbod, same kor i landet dei bur. Vi vil koma tilbake til kor mange år, og talet på einingar, når St.meld. nr. 34 skal behandlast, men eg er glad for at fleirtalet no gjer det klart at planlegging og utbygging skal gå sin gang i år. Vi meiner det er rett å gje det signalet allereie no.

Eg tek med dette opp Senterpartiet sine forslag.

Presidenten: Representanten Meltveit Kleppa har tatt opp de forslag hun har referert til.

Det blir replikkordskifte.

Inger Lise Balandin (A): Det var med interesse jeg hørte Meltveit Kleppas argumentasjon og forslag om styrking av kommuneøkonomien.

Senterpartiet har de senere år ønsket å fremstå som en garantist for en god distriktpolitikk. Forventningene var store da Senterpartiet gikk inn i sentrumsregjeringen og i tillegg fikk kommunalministeren. Senterpartiet og sentrumsregjeringen skulle rette opp alt det Arbeiderpartiet ikke hadde klart i sin regjeringstid. I stedet for økte veibevilgninger, økt havneutbygging og ikke minst styrking av kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon opplevde vi at de fagre løftene visnet, og pengene uteble.

Til tross for at Arbeiderpartiet fikk plusset på ca. 1 milliard kr til kommunesektoren høsten 1999, er det ennå mye å ta igjen. Dette er tiltak Senterpartiet og sentrumspartiene for så vidt har støttet, men tiltakene har ikke vært økonomisk prioritert av sentrumsregjeringen.

Når det gjelder kommuneøkonomien for 2001, ligger det her mange forslag i riktig retning fra Arbeiderpartiet. Det kan nevnes omlegging til nytt inntektssystem og økte frie midler ved redusert øremerking. I tillegg er det viktig å legge merke til at til tross for sin korte regjeringstid legger Arbeiderpartiet fire ganger mer i potten til styrking av kommunesektoren enn Senterpartiet og sentrumsregjeringen gjorde i sitt forslag til budsjett høsten 1999.

Mitt spørsmål til Senterpartiet ved Magnhild Meltveit Kleppa er derfor: Når Senterpartiet i dag går så hardt ut og krever mer penger til kommunesektoren og offentlig sektor enn det de prioriterte for kort tid siden, ser vi at det er nødvendig, men hvorfor ble ikke samme aggressivitet og forslagslyst brukt da de selv satt i regjering og kunne realisere alt det de nå foreslår? Kanskje har det sammenheng med at den økonomiske virkeligheten fremtrer noe forskjellig om man er i opposisjon eller i posisjon – for det kan vel ikke være snakk om dobbeltmoral?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det er nødvendig med eit lite tilbakeblikk, spesielt til hausten 1998, då budsjettet for 1999 skulle leggjast. Korleis var då situasjonen i norsk økonomi og i internasjonal økonomi? Det

var eitt som var nødvendig, og det var å gjera det vi kunne frå regjeringa si side for å bidra til stabilitet. Då var ikkje spørsmålet, verken i kommunesektoren eller på noko anna område, å auka utgiftene vesentleg, men faktisk korleis vi skulle få til eit kutt på 9 milliardar kr. Det var situasjonen for 1999.

Når det så gjeld budsjettet for 2000, går det fram både at budsjettet vart auka og at her vart lagt viktige føringar framover. Lat meg når det gjeld distrikta, peika på ein offensiv og aktiv distrikts- og regionalpolitikk, som faktisk allereie gir resultat. Flyttestraumen vart bremsa under sentrumsregjeringa, det vart teke initiativ til ei konsultasjonsordning med KS for å få brakt fram korleis den reelle situasjonen i Kommune-Noreg er – altså korleis vi her kan få til ein felles røyndom å snakka ut ifrå. Det går fram av proposisjonen at i 1999 var underskotet rekna til 3,6 milliardar kr frå regjeringa si side, året etter til 3,4 milliardar kr. Så blir altså underskotet 11 milliardar kr og ser ut til å bli det same i år. Då er det nødvendig å drøfta både korleis vi kan bidra til frie midlar, og korleis vi kan bidra til å sanera gjeld.

Torbjørn Andersen (Frp): Senterpartiet vil gjerne fremstille seg selv som klippen i forsvaret av kommune- og da særlig de små kommunene. Senterpartiet har da også medvirket til at vi har fått et inntektssystem som stort sett i hele sin innretning er skapt for å favorisere småkommuner og de distriktsmessige strøk av dette landet.

Men kommuner av en annen kategori blir en slags tapere. Hadde f.eks. Grimstad kommune i Aust-Agder ligget i Finnmark, hadde kommunen fått nær 100 mill. kr ekstra gjennom inntektssystemet via Nord-Norge-tilskuddet.

Generelt synes det å være slik at spesielt mellomstore og litt større vekstkommuner blir tapere i dagens inntektssystem. Spørsmålet er: Skal vi fortsette å ha det slik at flere kommuner overøses med regionaltilskudd, Nord-Norge-tilskudd, skjønnsmidler, inntektsutjevning, utgiftsutjevning og i tillegg blir tilgodesett med differensiert arbeidsgiveravgift, SND-midler og flere andre ting, mens altså andre kommuner sliter tungt i motbakke uten å ha noen av disse generøse fordelene?

Jeg vil derfor spørre om Senterpartiet har forståelse for at flere av innbyggerne i nettopp vekstkommuner, som er mellomstore kommuner, føler at de taper i dagens inntektssystem. Representanten viste i sitt innlegg til at noe er gjort på dette området, men mener Senterpartiet at dagens inntektssystem godt nok ivaretar vekstkommunene og de mellomstore kommunene?

Og før tiden er ute: Gjeldssanering. Jeg vil gjerne høre noen ord om det også, hvis tiden tillater.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg er overraska over at representanten Torbjørn Andersen, og kanskje òg dei andre i Framstegspartiet, ikkje har fått med seg det denne vinteren som no ligg bak oss, har ført til av ekstra kostnader for kommunar som ligg i Nord-Noreg.

(Meltveit Kleppa)

Det er sjølvstøtt andre element i tillegg som ligg til grunn for Nord-Noreg-tilskotet. Eg vil rå Torbjørn Andersen til å ta ei lita reis, anten med hurtigruta eller på anna vis, så vil han forstå det sjølv.

Elles er Senterpartiet sitt hovudpoeng at det er nivået for kommunesektoren som er for lågt. Vi er djupt ueinige i det som no skjer både frå Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet si side, nemleg at kommunar av ulik type blir sette opp mot kvarandre. Alle har sine utfordringar. Storbyane har sine utfordringar, vekstkommunane har sine utfordringar, og dei små kommunane har sine utfordringar. Difor er det eit viktig poeng å syta for auka rammer, slik at alle kan få sin del i det. Og det er viktig å syta for at noko av den gjelda som faktisk er skapt fordi storting og regjering har pålagt kommunane nye reformer, blir sanert, slik at kommunane har større handlegfri-dom.

Så føreslår vi ei viktig endring i inntektssystemet, som eg vil anbefala overfor Framstegspartiet. Det er å la innbyggjartilskotet gjelda frå 1. oktober året før i staden for frå 1. januar. Vi veit at det har direkte innverknad på vekstkommunane.

Sverre J. Hoddevik (H): La oss i dette replikkordskiftet få lov til å gjøre et forsøk på å avdekke Senterpartiets reelle vilje til frivillig kommunesammenslåing.

Senterpartiet er med på en merknad om at man ikke vil la kommuner tape på dette, og henviser til inndelingskriteriet. Men man avstår fra å være med på å innlemme regionaltilskuddet i den samme tankegangen.

I et tidligere replikkordskifte snakket Senterpartiets representant om overkompensasjon, og de har også i sitt forslag en femårs varighet for denne mulige overgangsordningen. Hvordan skal vi i grunnen tolke dette – vel vitende om at en tidligere statsråd fra Senterpartiet, Ragnhild Queseth Haarstad, i et svar til Sunnfjord sa at i det forsøket skulle gevinsten tilfalle staten? Dermed stoppet også prosessen.

Så ble det ikke svart på Fremskrittspartiets invitt om gjeldssanering. Det er forståelig, for man får ikke svart på alt. Men jeg kan gjerne gjenta den samme problemstillingen: Hvilke rettferdighetskriterier er det Senterpartiet skal legge til grunn? Hvilke langsiktige effekter vil man ha? Og hvilken objektivitet skal man ha inn her, når man nå refererer til et mindretallsforslag som naturligvis ikke får noen oppfølging? Hvis vi kunne få litt syn på dette, så blir stoda klar.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg tek til orientering at det faktisk er Sverre Hoddevik, som sjølv kjenner Distrikts-Noreg, som tek opp problemstillinga om kommunesamanslåing. Eg synest det er interessant, ikkje minst fordi geografien i dette landet tilseier at ein del, særleg mindre kommunar, har funne si naturlege form på grunn av den. Det er veldig lite å tena på ei samanslåing, anten det gjeld geografi eller på annan måte.

Senterpartiet sin reelle vilje står nedfelt i innstillinga. Vi ynskjer ikkje den overkompensasjonen som ligg i Re-

gjeringa sitt opplegg, men vi er einige i at ein skal kunna behalda eit basistilskot. Vi føreslår at eit inndelingstilskot skal kunna gjevast i fem år, ikkje i ti år, slik fleirtalet vil.

Når det gjeld forslaget om gjeldssanering, snakkar eg gjerne både høgt og mykje om det. Eg hadde ein gjennomgang i innlegget mitt. Lat meg gjenta at vi ber Regjeringa koma tilbake med ei vurdering av ei gjeldssanering, fordi vi ser at det er ein måte å skaffa fleire midlar til kommunane på utan at det fører til press i norsk økonomi. Kanskje kan dei begynna med eldreplanen, med grunnskulereformene, sjå på dei ulike eigendelane som kommunane måtte yta der. Kanskje er kriterium i inntektssystemet det mest rettferdige. Det treng vi eit større apparat til å utgreia, men at det er ein god idé, er vi ikkje i tvil om. Vi synest det er flott at det skapar engasjement og interesse òg hos fleire parti.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Karin Andersen (SV): SV ønsker en langt sterkere satsing på kommunesektoren og skole og helse. Vi vil peke på at situasjonen i norsk økonomi er så god at det overhodet ikke kan rettferdiggjøre den manglende satsinga vi har nå. Men det er en ubalanse mellom privat og offentlig forbruk. Det er et stort standardsprik mellom privat sektor og offentlig sektor. En nødvendig styrking av skole, helse og omsorg er fullt mulig uten skadevirkning på norsk økonomi. Det kan gjøres ved å omfordele fra andre sektorer, ved å innføre grønne skatter på forurensende og miljøskadelig forbruk og ved å øke skatten på store kapitalinntekter.

Målet med politikken kan ikke bare være at den skal være stram, men at den også må være riktig. Det er SV opptatt av. Hvis man skal øke eller man skal kutte, kan det også gjøres både i privat og offentlig sektor. Det er ikke nødvendig alltid å gå løs på det viktigste når man må bruke mindre penger.

Det er uakseptabelt at et rikt land som Norge ikke løser prekære behov i skole- og helsesektoren når det åpenbart finnes penger til det hvis en er villig til omfordeling. Det viktigste må komme først. Fellesgodene må styrkes, sa Stoltenberg i går. Vi trenger flere offentlig ansatte for å gjøre de viktige jobbene. En god offentlig sektor er et konkurransefortrinn, og SV er enig. Skal vi få dette til, må vi samarbeide med sentrum og SV, sa Odd Eriksen i dag. Det er viktig at vi som mener at offentlig sektor skal være sterk, må stå sammen, sa han. Og så er det første man gjør etter at man har sagt det, å gå til Høyre for å sikre at skole, helse og de nødvendige oppgavene ikke får penger nok. De kunne fått mye mer penger i et samarbeid med SV og sentrum.

I verdens rikeste land skal altså nå oppgave nr. 1 for lokalpolitikere være å finne en skole de kan legge ned, eller et sjukehjem som skal få dårligere tilbud. Det virker ganske meningsløst. Og så skyldte statsråden i går på at dette måtte de gjøre for å få flertall for en omlegging av inntektssystemet. Det er ikke sant. På side 51 i innstillinga står det at Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og SV

«støtter i prinsippet en omlegging», mens Høyre derimot «har en rekke avvikende synspunkter». De vil f.eks. at selskapsskatten skal tilbake til kommunene, og den fordeles skeivere enn noen annen inntektskilde. Hvordan det kan bidra til en mer rettferdig fordeling, er aldeles ubegripelig. Og de vil ikke ha eiendomsskatt.

SV sier ja til en omlegging av inntektssystemet. Men vi ønsker at noen deler av det må utredes nærmere, og så tar vi stilling til det. Det har jeg oppfattet at faktisk alle sier – det sier også Høyre. En av hovedgrunnene til at vi ser at vi er nødt til å få til en omlegging nå, er at det i mange sentrale kommuner, innflyttingskommuner, bor veldig mange folk. Det er også en økende privat velstand i disse kommunene, og det er en synkende standard på det offentlige tilbudet. Hva skjer da? Da er det en risiko for at det oppstår private tilbud fordi folk ikke er fornøyd og ikke finner seg i en for dårlig standard, f.eks. på skolen. Hvis vi ikke skjønner at skolen må være god, skjønner enhver mor og far det, og da vil de altså sørge for at de får et privat skoletilbud – eller et helsetilbud, hvis de ikke får hjelp når de trenger det.

Derfor er det helt nødvendig for den som ønsker å slå ring om de offentlige velferdsgodene, å være mot privatisering og være med på en viss omlegging av inntektssystemet nå, og det er SV. Men vi mener også at kommunesektoren må styrkes med minst 4 milliarder kr i frie inntekter utover Regjeringas opplegg. Det er nødvendig hvis man skal kunne dekke egenandeler på de forskjellige områder, og for at man skal kunne ha tilstrekkelig rom både for å klare omleggingen og for å gjøre de viktige oppgavene med kvalitet.

Så skal jeg si litt om de særlig ressurskrevende brukerne. Det er ingenting i verden som egner seg så lite for skjønn som å finansiere tjenester til særlig ressurskrevende brukere. Til vår forundring ser vi at statsråden frarår vårt forslag om en toppfinansiering, fordi det er for byråkratisk for fylkesmennene, samtidig som statens eget forslag har fire knekkpunkter, mot vårt ene – mot vårt ene. Statsrådets opplegg vil i hvert fall kreve mange regneøvelser, både hos kommuner og hos fylkesmennene. Vårt opplegg er et enkelt opplegg, som sikrer at de aller dårligste får et sikkert tilbud fra år til år.

Så ønsker også SV å være med på å redusere bruken av de øremerkede midlene, og vi ønsker å desentralisere makt og oppgaver. Det er også veldig sentralt for dem som vil øke det lokale sjølstyrer. Det må være en viktig del av den pakka som skal til for at kommunesektoren skal få rammer de kan leve med.

Jeg vil ta opp forslagene fra SV som står i innstillinga.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Leif Lund (A): Jeg er faktisk enig med representanten Karin Andersen i at vi må forsøke å få til et samarbeid med sentrum og SV når det gjelder spørsmålet om kommuneøkonomien i Norge. Men samtidig er det dessverre nødvendig å ha et flertall. SV vil aldri være med på

noe flertall, fordi de ikke får igjennom det de ønsker. Da er vi like langt.

Karin Andersen sier at hun vil øke de frie inntektene med 4 milliarder kr, og hun er alene om det. Vi er alle enige om at vi kanskje burde ha litt høyere frie inntekter, men et eller annet sted må det settes et tak, og da er SV aldri med, og derfor blir det ikke noe samarbeid med SV. Det er ikke det at vi ikke ønsker det, men samarbeid er å gi og ta.

Det samme gjelder ressurskrevende brukere. Det var faktisk på et initiativ fra Arbeiderpartiet tidligere at skjønnsmidler i forhold til særlig ressurskrevende brukere i kommunene kom inn i forbindelse med kommuneøkonomien, som faktisk er utvidet til også å gjelde større kommuner i år. Så kommer da SV med genitrekket: at kommunene skal betale en egenandel på 600 000 kr, og utover det skal det dekkes med 100 pst. – uten å stille spørsmål om noen ting. Det er jo det som er forskjellen. Det vi sier, er at vi må utrede dette, slik at det treffer riktig. Det er ikke slik at man bare skal kunne pøse på utgifter utover 600 000 kr for alle tunge, ressurskrevende brukere. Det må være et system som fanger opp dette på en skikkelig måte.

Det som er problemet med SV, er at de har alle de kjekke løsningene, men så er de aldri med på å finne inndekning.

Karin Andersen (SV): Bare i løpet av debatten i dag har jeg vært på talerstolen flere ganger og vist til hvordan SV inndecker sine forslag. Blant annet hadde jeg håpet at representantene fra Arbeiderpartiet i dag også hadde vært tydelige på at de kunne tenke seg å øke skatten på aksjeutbytte, som jo er null. Der er det milliardinntekter som er ubeskattet. Hvorfor i all verden skulle vi ikke bruke dem til å betale tjenester til f.eks. særlig ressurskrevende brukere? Det er helt umulig for meg å skjønne hvorfor vi ikke skulle gjøre det.

Så sier representanten Lund at SV har 4 milliarder kr i økning. Og de kunne tenke seg «litt høyere». Ja, OK – hvorfor har man ikke forsøkt å snakke med SV og sentrum om det, så kanskje vi kunne blitt enige? Man har jo aldri noen gang forsøkt. Det er sånn at det er enighet – det er øredøvende enighet – blant alle Arbeiderpartiets lokalpolitikere om at de burde samarbeide med SV, og at det er behov for mer penger til disse viktige tingene. Ja, langt inn i stortingsgruppa var det jo opprør for å få ut en milliard mer. Jeg tror ikke de er spesielt fornøyd med de sengepartnerne man nå har valgt seg.

Så til de særlig ressurskrevende brukere. Det er tredje år på rad SV fremmer dette forslaget. Nå er Fremskrittspartiet med. Det er tredje år på rad det skal utredes mer. Nå går altså Regjeringa inn for et veldig gradert opplegg. Man skal ha planer i hver kommune som skal utredes av fylkesmennene og godkjennes. Dette er fryktelig mye byråkrati, og jeg kunne ha lyst til å replisere til representanten Lund: I forhold til sterkt trafikkskadete mennesker som må ha hjelp til alt døgnet rundt – hva er det for slags sløseri man skal bedrive overfor slike mennesker? Er det at det skal være noen der når de trenger hjelp? Er det at

de skal få hjelp til å vaske seg og kle seg? Er det at de skal ha et skikkelig sted å bo? Hva i all verden er det for slags sløseri man tror kommunene skal bedrive overfor disse aller mest hjelpetrengende ved en slik ordning? Nei, her trengs det handling og ikke flere utredninger.

Torbjørn Andersen (Frp): SV har jo tradisjon for å tviholde på de gamle tiders løsninger, og betegnende nok er det nok en del av oss som husker at partiet en gang kjempet energisk mot utvidede åpningstider i butikkene. For SV er det altså, så vidt jeg skjønnte, et hovedmål med en stor offentlig sektor, der mest mulig skal styres gjennom byråkrater og politikere, og lite skal overlates til det enkelte menneske. Samtidig vil altså SV øke skatter og avgifter – de vil innføre grønne skatter, ble det sagt – vanlige folks inntekt og formue skal beskattes, SV vil øke skattene for næringslivet, og de vil selvsagt tvangsinnføre eiendomsskatt sammen med Arbeiderpartiet. De vil også øke lønnsnivået i offentlig sektor, men de sier ingenting om at de antakeligvis i neste omgang vil skatte bort hele lønnsøkningen. Og selvsagt vil de beholde fylkeskommunen – for å nevne noe. Derfor vil altså SV – og skryter av det – bevilge 4 milliarder kr mer enn alle andre til kommunesektoren. Men SV sier aldri, så vidt jeg har hørt, et eneste ord om effektivisering av den offentlige sektor. De vil alltid bare pøse mer penger inn og skatte folk deretter.

Betyr dette at SV mener at kommunesektoren i dag drives meget effektivt? Er det etter SVs syn ikke noe å hente ut på økt effektivisering i kommunesektoren? Mener SV at offentlig sektor i en grad er optimalt effektiv, siden de aldri snakker om effektivisering, men bare snakker om å pøse inn mer penger? Det vil jeg gjerne høre noe om. Og kom gjerne med noen eksempler på hvordan det går an å effektivisere kommunal sektor for å spare penger.

Karin Andersen (SV): Det er fristende å være stygg og si at det hadde vært moro å få replikker fra noen som hadde skjönt hva vi holdt på med, og hadde lest innstillinga. Fremskrittspartiet og SV er jo f.eks. i en hel spalte enige om nye tiltak i offentlig sektor, bl.a. om serviceerklæringer og forbrukergarantier. Det er SV som har skrevet merknadene, men Fremskrittspartiet var helt enig med oss.

Så til skatteopplegget. I SVs skatteopplegg som jeg her har for 2000, er det sånn at alle inntekter under 300 000 kr får til dels store skatteletter, og over det får man skatteøkninger. SV har signalisert at vi ønsker å skattlegge dem som nå har null skatt på millioninntekter. Man kan til og med ha milliardinntekter skattefritt uten å jobbe, hvis man bare tjener pengene sine på å spekulere i aksjer. Det syns vi er urimelig. Vi syns det er urettferdig. Vi syns faktisk det er viktigere at vi har en god skole og en god eldreomsorg enn at det skal være slik. Og det er jo ikke fordi vi syns det er fryktelig morsomt å bruke disse pengene, men tvert imot fordi folk ber oss om det, og sier: Vi vil ha en god skole, vi vil ha eldreomsorg for våre gamle, og vi vil ha en sjukehusplass når vi trenger det.

Ja, folk vil endog – og det har kanskje Fremskrittspartiet oppdaget – ha veier i det ganske land, og hvis vi skal få det til, må faktisk noen betale det.

Men vi har også skrevet i denne innstillinga – som jeg kanskje hadde håpet at Torbjørn Andersen fra Fremskrittspartiet hadde lest, siden vi jo sitter i samme komite – at vi tror det er mulig å effektivisere. Men jeg tror ikke vi skal ha noen overdimensjonerte forestillinger om det, og vi tror i hvert fall ikke at en kaldkveling av offentlig sektor, slik Fremskrittspartiet står for, er i nærheten av å gi folk de tjenestene de vil ha. For folk vil ikke ha færre og dårligere tjenester, folk vil ha bedre skole og bedre helsetjenester. Det er det de ber om. Og SV er ganske ærlige når de sier hvor de skal ta pengene fra. Det er ikke Fremskrittspartiet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): SV og sentrums-partia står ofte saman, i tema som gjeld både fordeling, miljø og nasjonal og internasjonal solidaritet. Frå Senterpartiets side vil eg rosa Karin Andersen si evne til å få fram kvardagen for mange av dei som har det vanskeleg i dette landet. Og det er rett som ho framstiller det, det er i kommunane dei bur.

Ho har på vegner av SV fremja eit forslag, som ho òg omtala i innlegget sitt, og som gjeld ressurskrevjande klientar. Eg vil seia, både på vegner av Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti, at vi føreset at Regjeringa arbeider vidare for å finna betre ordningar enn i dag. Vi har òg bede om at ulike toppfinansieringsordningar blir vurderte.

Så er det to tema i innstillinga som overraskar meg i forhold til SV sine haldningar. Det eine gjeld avvikling av tapskompensasjonen, ei ordning som, dersom ho blir avvikla, openbert vil innebera dramatiske endringar for mange av dei mindre kommunane. Eg vil gje Karin Andersen høve til å forklara kva som gjer at ho ikkje i det minste der kunne vera med på Senterpartiet sitt signal og gje klarare beskjed til Regjeringa.

Når det gjeld spørsmålet om ei gjeldssanering, ser eg at ho er inne på det i forhold til fylkeskommunane. Kvi-for ikkje følgja Senterpartiet sitt forslag om ei utgreiing og på den måten ha høve til å få litt fleire midlar til kommunesektoren?

Karin Andersen (SV): SV og Senterpartiet er enige om svært mye, også om retningen på norsk politikk. Når det gjelder skjønnets og de særlig ressurskrevende brukerne, ser jeg at det er flere som ønsker endring, men etter SVs syn går dette altfor sakte. De som trenger det, får ikke tjenestene sine, og kommunenes økonomi knekkes. Derfor mener vi det må gjøres nå. Å gå ned på finansiering, slik som noen har forsøkt, synes vi ikke er noen god løsning.

Så gjelder det avviklinga av tapskompensasjonen. SV har i prinsippet sagt ja til den. Det forklarte jeg i innlegget mitt. Noe av det vi frykter mest, er en økende privatisering. En del av de kommunene som taper nå, er innflyttingskommuner. Det bor mye folk der. Det bor mange med gode inntekter, og disse kommunene har nå små

inntekter og har problemer med å følge opp med gode offentlige tilbud. Da vil det være der privatiseringsrasen kommer først. Når de som bor i disse kommunene, må betale tjenestene sine sjøl, rakner hele solidariteten deres. Hvorfor skulle de være villig til å være med på å betale for tjenester til andre når de sjøl må betale sine? Vi ser at vi er nødt til å få en dreining av inntektene der. Men samtidig vil jeg be Senterpartiet se på vårt forslag, der vi ønsker å bruke regionaltilskuddet mye mer aktivt etterpå for å se om det er noen virkninger over tid som vi vil fange opp. Vi har et forslag om både å øke virkeområdet – nå er det samme området som for de distriktspolitiske virkemidlene – og omfanget av det. Det har vi bedt om å få utredet samtidig, slik at man kan se om det er ting man kan fange opp der. Vi har fått signaler fra kommuner som sier at de ønsker seg dette.

Når det gjelder gjeldssanering, syns jeg Senterpartiets forslag er for generelt. Vårt forslag går spesielt på investeringer i sjukehus, og det syns vi er en avgrenset oppgave, som vi trur det er enklere både å gjennomføre og få et breiere flertall for.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Aud Folkestad (V): For ein som til dagleg driv med politikk på kommune- og fylkesplan, er det med glede, men også med ei viss undring eg lyttar til denne debatten. Det er med glede fordi det er mange vakre ord om kommunane sin plass i velferdssamfunnet, og det er ei rørende semje om å gje kommunane meir sjølvstyre og fri-dom. Det meste som er sagt om dette her i dag, kan eg slutte meg til. Spesielt synest eg det er gledeleg at den nye regjeringa har følgd opp Bondevik-regjeringa sitt arbeid for mindre øyremerking av statlege tilskot til kommunane og har kome med framlegg på same tidspunkt som sentrumspartia varsla at dette ville bli lagt fram.

Men likevel er kanskje undringa sterkare enn gleda. Det er eit skremmande stort gap mellom den røyndomen som fleirtalet i salen legg til grunn for aktiviteten rundt om i kommunane, og den røyndomen eg opplever på kroppen som lokalpolitikar. Det er ikkje til å kome vekk frå at det oftast er alle lokalpolitikarane i landet som til sjuande og sist skal syte for at reformene som representantane i denne salen vedtek, blir sette ut i livet. Det er også dei lokale folkevalde som kvar einaste dag blir stilte til veggs for at forventingane til kva oppgåver det offentlege skal løyse, veks og veks utan at vi på nokon måte har økonomiske rammer til å fylle forventingane, ja i dei fleste tilfelle ikkje eingong høve til å påverke våre egne inntekter.

Det kan vere god grunn til å diskutere kor realistiske alle forventingane skapte av regjering og storting er, men resultatet på lokalplan er i alle fall veksande frustrasjon, mindre engasjement for folkestyret og ei tvungen prioritering av dei oppgåvene som er underlagde sterkast statleg øyremerking. Situasjonen svært mange stader i landet er difor at dei omfattande og viktige reformene innanfor helsevesenet dei siste åra har andre sektorar måtta lide smerteleg for. Særleg gjeld det skule og kultur. Dersom

t.d. omfangsforskriftene for vidaregåande skule hadde vore like forpliktande som ulike helseforskrifter, er eg redd at fleire fylkeskommunar allereie hadde vore sette under statleg administrasjon.

På den bakgrunnen blir det nærast ein parodi når Regjeringa framstiller det som at det er auka kommunal handlefridom å avvike øyremerkte tilskot, f.eks. på kulturområdet, t.d. bokbussane. Sjølv om sosialøkonomien ser ut til å vere den nye sosialdemokratiske statsreligionen, skal det meir enn ein bokbuss med sosialøkonomar til for å overtide meg om at mindre pengar gjev større handlefridom for kommunane.

Statsminister Stoltenberg snakka nyleg om å ta eit kulturlyft for heile landet og gje barna våre ein kulturell skulesekk. Eg har lyst til å helse statsministeren velkommen etter. I Møre og Romsdal har vi dei seinare åra utvikla ei ordning med kulturturne til alle grunnskuleelevene, der menyen består av smakebitar frå ulike kulturområde. Ordninga har blitt svært populær. Diverre ser det ut til at komande skuleår blir det første og det siste då vi kan by fram denne kulturturnista i alle kommunane. Grunnen er Stoltenberg-regjeringa sin økonomiske politikk. Ikkje berre står dei samla rammene til kommunesektoren i sterk kontrast til Arbeidarpartiet sine lovnader medan dei var i opposisjon. I tillegg blir økonomisk små, men for oss viktige kulturtiltak som bokbussar og kulturbåten «Innvik» raderte ut. I revidert nasjonalbudsjett vil Arbeidarpartiet også kutte løyvingane til lokale og regionale kulturhus og har fått Høgre med seg på det.

Regjeringa og Arbeidarpartiet må forstå at ein god skule og eit blømande kulturliv i dag blir skapt med beinhard jobbing lokalt og ikkje ved høgtstevande frasar frå rikspolitikarar som ikkje vil opne pengesekken.

Venstre står fast ved at kommunane treng ein styrkt økonomi for å utføre dei tenestene dei er pålagde. Difor står Venstre saman med dei andre sentrumspartia i framlegget om ein reell vekst i kommunesektoren på 5 milliardar kr.

Samtidig er det viktig å understreke at lokaldemokratiet er meir enn rein tenesteproduksjon. Det er minst like mykje eit uttrykk for fellesskap og samarbeid mellom borgarane for å løyse oppgåver og utvikle lokalsamfunnet. For oss som meiner at det enkelte mennesket skal ha størst mogleg innverknad på politiske avgjerder, er det sjølv sagt at desse avgjerdene blir fatta så nær den enkelte som mogleg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Leif Lund (A): Først bare en oppklaring i forhold til bokbussar. Vi avviker ikke det øremerkede tilskuddet, vi innlemmer jo det i rammen. Dette er en typisk debatt i forhold til det at når vi vil innlemme øremerkede tilskudd, passer det aldri for noen. Men en gang må vi jo begynne. Nå er det en utfordring til lokalpolitikkerne at de viderefører tilskuddene til bussene, for nå ligger det jo i rammene.

Men det jeg hadde lyst til å ta opp med representanten Aud Folkestad fra Venstre, er formannen i Venstre,

Sponheims, avisartikkel i Bergens Tidende den 8. juni og oppfølgingen i Aftenposten den 9. juni om nedlegging av fylkeskommunen. Nå sa jo representanten mye fint om lokaldemokratiet og om fylkesnivået. Jeg vil gjerne høre fra representanten Folkestad om hun deler det synet som lederen Lars Sponheim gir uttrykk for i disse avisartiklene, hvor han mener at Arbeiderpartiets debatt om fylkeskommunen og å vurdere større regioner, er forkastelig, og at vi kanskje burde legge ned det nivået og overføre disse tilbudene til kommunalt nivå. Jeg vil bare høre hvordan Venstre tenker seg driften av sykehus på et kommunalt nivå. Det må jo i så tilfelle være kjempestore kommuner for å ha råd til f.eks. å drive universitetsklinikken i Bergen, i Trondheim og i Tromsø. Jeg vil gjerne høre hvordan representanten ser for seg Kommune-Norge hvis vi skal følge tankene til Venstres leder Sponheim. Jeg ser også at tanken hans ikke er i tråd med Venstres program, men jeg vil gjerne bare høre det.

Aud Folkestad (V): Det er eit problem når ein tek vekk øyremarking på nokre område som er svake, medan ein held fram med å ha sterk øyremarking på ein del andre område. Eg har smerteleg erfart at når det gjeld kultur, gjer dette seg spesielt gjeldande ute i kommunane. Dette at ein tek dette inn i ramma, kan bli eit stort problem. Vi ser det på all ambulerande bibliotekteneste. I f.eks. mitt eige fylke greier ein ikkje å halde fram med tilskotet til bokbåten «Epos», noko som alle parti seier seg svært leie for. Alle desse tinga samla gjer at ein får eit veldig dårleg tilbod på kulturområdet når ein samtidig held fast på ei sterk øyremarking f.eks. innanfor heile helse- og sosialfeltet.

Så til fylkeskommunen. Eg vil presisere at Sponheim har kome med eit innspel i debatten rundt Venstres programarbeid. Når det er sagt, deler eg Sponheims store skepsis til desse superregionane som Arbeidarpartiet legg opp til. Eg har veldig sterk mistanke om at dette eigentleg er ei direkte form for sentralisering som eg absolutt ikkje ønskjer meg. Det som ligg i Sponheims utspel når det gjeld fylkeskommunen, er først og fremst ein tanke om å styrkje lokaldemokratiet og nettopp understreke fleire av dei tankane som eg var innoom i mitt innlegg, at ein flytter avgjerdene så nær det enkelte mennesket nede på lokalnivået som mogleg, og syter for at den som har skoen på, kan få lov til å seie ifrå om kor den trykkjer. Derfor deler eg mange av Sponheims synspunkt. Men eg presiserer at dette er ein debatt som pågår i Venstre, og at vi held på med å lage eit nytt stortingsvalprogram. Inntil vidare skal den debatten få gå sin gang.

Lodve Solholm (Frp): Eg har lyst til å gripe fatt i denne fylkeskommunedebatten. Av og til har eg lyst til å stole på statsministeren. Når det gjeld offentlege utgifter, har eg aldri trudd at statsministeren overdriv. Han ønskjer nok å legge seg på eit lågast mogleg nivå, for Arbeidarpartiet ønskjer jo ein sterk offentlig stat. Men statsministeren seier at det kostar 3 milliardar norske kroner kvart år å administrere fylkeskommunen – unnateke administrasjon av sjukehus, unnateke administrasjon av dei

vidaregåande skulane. Vi veit også at 80 pst. av fylkeskommunanes budsjett går til vidaregåande skular og sjukehusa, inklusiv psykiatrien. Då synest eg det er spennande at Venstre, og spesielt formannen, leiaren, har ymta om at no vil han gå inn for å legge ned fylkeskommunen som ei politisk og administrativ eining. Det kunne ha vore interessant å få høyre nestleiaren i Venstres syn i så måte, ut frå det perspektivet at ho stod på talarstolen her og sa at det var ho som fylkespolitikar og kommunepolitikar i Møre og Romsdal som på ein måte måtte ta imot det dårlege. Her har ein ein enkel måte å spare 3 milliardar kr på, som kan først tilbake til kommunesektoren innafor primærkommunen. Det ville undre meg mykje om ikkje nestleiaren var samd med leiaren, men det kunne vi kanskje få eit svar på.

Aud Folkestad (V): Når Venstre har vore ein varm forkjempar både for det regionale styringssystemet som fylkeskommunen har vore, og for primærkommunane og lokaldemokratiet der, er det nettopp ut frå det omsynet at vi ønskjer at folkestyret skal ha ei reell vekt i det daglege livet til alle menneske, at vi skal få verkeleg innverknad på å skape det gode livet for kvar og ein.

Eg trur at dei fleste har registrert at fylkeskommunen slit, og at den ikkje får til den effektiviseringa som er nødvendig i forholdet mellom fylkeskommunen og fylkesmannen f.eks., og vi ser at her trengst det nye grep. Og der er vi faktisk einige med Framstegspartiet. Det vi ikkje er einige med Framstegspartiet i, er at ein skal flytte makt oppover til det statlege nivået. Vi ønskjer å flytte makt nedover, ned til folk flest og til lokaldemokratiet ute i kommunane. Det er klart at nokre midlar må ein bruke for å sikre at vi har innverknad på vår daglege kvardag alle saman. Det trur vi er viktig, det er det som er folkestyreprinsippet for Venstre.

Sverre J. Hoddevik (H): Siden Venstre ikke er medlem av komiteen, blir det å utfordre partiet på prinsipielt grunnlag, og utfordringene når det gjelder fylkeskommunene, er jo rikelige. Men la meg starte med lokaldemokratiet og de øremerkede tilskuddene. Ser ikke representanten mulighetene for lokaldemokrati i å få innlemmet øremerkede tilskudd i fylkeskommunale rammer? Og er det i grunnen ikke en slags mistillit nettopp til fylkeskommunen at man er bekymret når noen slår til lyd for slike prosesser?

Så kunne jeg godt tenke meg å utfordre sentrum også på et tema som Østberg hadde oppe i et innlegg tidligere i dag. Det er mer prinsipielt i forhold til Nord-Norge-tilskuddet, der jeg syntes jeg hørte at Nord-Norge-tilskuddet kunne det argumenteres for som ressurstilføring til nærmest navngitte eksportrettede fiskebruk i Nord-Norge. Nå vil det vel bli feil å si at dette for meg høres ut som å skyte spurv med kanoner, men treffsikkerheten på det virker noe underlig for meg. Så hvis representanten for Venstre også kunne kommentere sentrumssamholdet på denne analysen og bruken av Nord-Norge-tilskuddet, kunne det være nyttig å få et svar.

Aud Folkestad (V): Når det gjeld øyremerkte tilskot, sa eg i innlegget mitt at øyremerkte tilskot ønskjer ein mindre av, og ein ønskjer større fridom for både kommune og fylkeskommune til å løyse sine oppgåver.

Det som skjer i praksis i dag, er at ein tar vekk øyremerking på nokre område, samtidig som ein held fram med sterk øyremerking på ein del store og viktige område. I min eigen fylkeskommune ser ein nå i budsjettbehandlinga korleis dette fører til at enkeltområde blir veldig sterkt skadelidande fordi f.eks. helse- og sosialsektoren stadig veks og tek ein større del av den fylkeskommunale kaka. Det er eit stort problem. På svake område ser vi det derfor naudsynt framleis å ha ei viss øyremerking, så lenge ein ikkje tek eit oppgjær med heile systemet og dermed sikrar at den lokale og regionale innverknaden på korleis midlane faktisk blir brukte, er reell. Dette opplever eg dagleg som eit stort problem. Det er nesten slik at ein må spørje om det hadde vore betre å innføre fleire øyremerkingar enn å ta vekk nokre få, for her vil, som eg sa i innlegget mitt, skule og kultur lide mykje. Derfor ser eg at det å innlemme dette i rammene kan vere eit problem, og derfor har også sentrum gått inn for å halde på ein del av desse øyremerkingane framleis.

Når det gjeld sentrum si haldning til distriktstilskot generelt og Nord-Noreg-tilskuddet, har vi vore einige i dei sakene, og vi ønskjer å halde fram med dette.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Berit Brørby (A): Vi mener at gode og tilgjengelige tjenestetilbud er vårt viktigste grunnlag for å sikre felles velferd og trygghet. Skal vi klare å forbedre tilgjengeligheten og kvaliteten på de offentlige tilbudene, må kommuner og fylker ha nødvendig handlingsrom.

Skal tilbudene også være likelig fordelt, må vi ha et fordelingssystem kommunene imellom som oppleves som rettferdig. Inntektsutjevningen er derfor et sentralt virkemiddel for å nå målet om likeverdige tjenestetilbud for alle innbyggere, uavhengig av bostedskommune.

Prinsippet om at de som har mest, må gi til dem som har minst, forsterkes. Hovedinnretningen blir at de folkerike, men skattesvake kommunene kommer bedre ut på bekostning av kommuner som har mer.

Arbeiderpartiet har lovet mer penger til kommunene. Det holder vi. Kommuneøkonomien vil neste år få en vekst på nær 4 milliarder, og 2 milliarder skal gis i frie inntekter. Det er fire ganger så mye som senterpartistatsråden foreslo for bare åtte måneder siden.

Allikevel er det grunn til å ta på alvor at for flere av kommunene er situasjonen bekymringsfull. Omstilling og fornyelse er nødvendig, og etter min mening kommer resultatene gjennom å gi kommunene større økonomisk handlefrihet, og stimulanser til å nå disse mål. Eller for å si det på en annen måte – som min datter, som jobber med økonomi i en kommune, sa: Det er i lengden deprimerende å bare drive med omstillinger i form av nedskjæringer. Jeg skulle ønske det ble rom for mer utviklingsarbeid slik at vi når statlige mål om mer og bedre tjenesteproduksjon. Dessuten enda et ønske: Få ned de-

taljstyringen og rapporteringen til alle mulige instanser – det vil frigjøre ressurser. Det er mye fornuft å hente ute i kommunene.

Det tas forsiktige skritt for å fjerne øyremerkingen av en rekke tilskudd, og hensikten er helt klar: Kommunene skal få større handlefrihet og bedre muligheter til å prioritere selv og ta selvstendige valg.

Tilstrekkelige og gode tjenestetilbud for eldre er den største utfordringen offentlig tjenesteproduksjon har. I 1997 vedtok Stortinget en eldrereform som over fire år skulle gi 30 milliarder kr til å løse denne oppgaven raskere. Jeg tror allikevel vi må minne hverandre om at det er en normal kommunal oppgave bl.a. å bygge sykehjem. Når det nå er sprik mellom måltallet Stortinget har satt, og de planer som finnes i kommunene, vil det koste 10-15 milliarder kr mer å innfri det. Foreløpig har ingen partier tatt høyde for å bevilge 10-15 milliarder kr mer. Det som kan slås fast – selv om et flertall har forsøkt å skape et annet inntrykk – er at eldreplanen går som planlagt av Stortinget. En eventuell øking i bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger blir først klarlagt til høsten.

Det er mye å kommentere når det gjelder de ulike partienes holdninger til offentlig sektor. Men jeg er etter representanten Lodve Solholms innlegg nødt til å gjøre en liten visitt til Fremskrittspartiet.

Fremskrittspartiets politikk, hvor kraftige skatte- og avgiftslettelser inngår, må nødvendigvis gå ut over noe. Men hva? Offentlig sektor er for Fremskrittspartiet et taknemlig offer. Om folk med deres politikk får mindre skatt og kanskje også gjennom det en noe bedre personlig økonomi, så må denne igjen brukes til å kjøpe de nødvendige omsorgstjenester. Er den offentlige tjenesteproduksjonen redusert – eller minimalisert, for å si det slik – vil det være det private markedet som skal dekke behovet. Det er ikke noe mer suspekt i det enn at det er her den store forskjellen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene og Fremskrittspartiet er, nemlig i holdningen til offentlig sektor. Men det er å snakke ut av begge munnvikene når Fremskrittspartiets Lodve Solholm mener at kommuner som ikke skaffer seg egne inntekter, bør straffes – jeg går ut fra at det er økonomisk – særlig når vi også vet at Fremskrittspartiet er prinsipielt imot bruk av eiendomsskatt.

Alt i alt: Med de grep som nå foretas for å bedre kommunenes økonomiske situasjon, og med de endringer som skjer i inntektssystemet, vil kommunenes handlefrihet øke, og forhåpentligvis får vi tryggere og mer fornøyde innbyggere.

Steinar Bastesen (TF): Vi behandler i dag en sak som er av vital betydning for hele Distrikts-Norge, ja, den har stor betydning for byene også. Det er litt merkelig med hele driften av kommunene. Vi her i salen bestemmer rammebetingelsene for hva slags økonomi kommunene skal ha, hvor mye penger de skal ha å rutte med. Det er et resultat av skattesystemet. Noen kommuner betaler mye skatt og noen betaler lite, og så skal det fordeles av Stortinget.

Det er en annen ting som er verd å merke seg. Lønnen til de ansatte i kommunene forhandles av staten, men utbetalingen av lønnen skjer fra kommunene, det skjer lokalt.

En annen sak som jeg også vil si er med på å forverre kommuneøkonomien, er at staten gir med den ene hånden og tar med den andre. Kommunene har store omkostninger med drift, med transport. Vi øker drivstoffavgiftene enormt, samtidig som det kuttes i overføringene. Hvordan kan da talere stå her og si at kommunene får bedre økonomi? Her er noen eksempler som gir tydelig bevis på selvmotsigelsen i framstillingen: Kommunene er lovpålagt en rekke ytelser. De får en rekke øremerkede midler, og de får økte utgifter, som sosialutgifter, bl.a. til innvandrere som blir utplassert i kommunene, og som når statens tilskudd opphører, ofte havner på sosialen. Vi får flere eldre, og vi får større omsorgsbehov som må ivaretas. Hjemmehjelpsordningen fungerer dårlig fordi det er for lite penger. Det er behov for flere støttekontakter. Og hva med ungdomstiltak? Det er et spesielt problem i byer. Hvordan blir dette ivaretatt når kommuneøkonomien svekkes? Så er det kulturtilbud, det er også et behov ute i distriktene. Jeg vil bare nevne at tilskuddet til kulturbåten «Innvik» er tatt bort – 2,5 mill. kr. En skulle tro det har voldsom betydning for statsbudsjettet! Det tilskuddet er fjernet. Men her i Oslo, her slår vi til. Her har vi vedtatt ny opera. Men ikke nok med det, i går vedtok vi i realiteten at havnekassen skal kunne brukes til hva som helst. Så nå blir vel det nye at nå skal vi ha hytte i sjøen og båt på fjellet, for havnene skal nå brukes til boligbygging og kjøpesentre – for det er det som ligger i planen. Det skal bygges en ny bydel. Prislappen, hvor mange milliarder det blir, har vi ingen anelse om. Men jeg håper det stopper på under 100 milliarder kr. Nei, det blir ikke inflasjon av sånt.

Vi pålegger lover, vi pålegger regler i dette huset i stort omfang. Jeg har lyst til å bruke et slagord: Uten bygda dør byen.

Jeg fikk et brev på bordet i dag fra Sortland, det går på omsorgsboliger – jeg er sikker på at flere i salen har fått det. Der har kommunen brukt 10 mill. kr til å planlegge, men når planene skal realiseres, er det ikke penger. Det er stopp i behandlingen av omsorgsboliger i Husbanken på grunn av et brev departementet har sendt ut.

Vi skal bruke 6,5 milliarder kr for å redusere gjelden til Gardermobanen. Det blir det ikke inflasjon av, det skal holdes utenom budsjettet. Men jeg lurer på om det blir inflasjon av å gjøre rene våre gamle som ligger utgjorte i sengene sine? Har vi i realiteten ikke råd til å ha folk boende ute i distriktene for å høste av de naturressursene som skaper velstand i dette landet, som er basis for byenes velferd?

Torbjørn Andersen (Frp): Da Arbeiderpartiet overtok regjeringmakten, virvlet partiet opp en bølge av optimisme og forventninger ute i det norske folk, som altså umiddelbart sendte partiet til topps på alle meningsmålinger. Men slik er det ikke lenger. På rekordtid har Arbeiderpartiet klart å legge sin nyvunne optimisme og sin egen medgang fullstendig flatt. Et av de mest ambisiøse

budskapene fra arbeiderpartiregjeringen var modernisering og fornyelse av den offentlige sektor, en offentlig sektor der kommunene sliter med rekordstore underskudd, ineffektivitet, regelstyring, byråkrati, sterke fagforbund og også lokalpolitisk resignasjon. Det er nå en påtrengende god grunn til å spørre om hva slags fornyelse og modernisering det egentlig er vi kan vente oss fra denne arbeiderpartiregjeringen.

La meg nevne én ting: Nylig holdt statsminister Stoltenberg en tale i Bergen som ble hyllet av Kommuneforbundets leder, Jan Davidsen, som uttalte at denne talen til statsministeren kunne han for så vidt, i grove trekk, stort sett holdt selv. Tenk det! Da begynner jeg faktisk å lure, for Norsk Kommuneforbund synes i all hovedsak å være opptatt av å bekjempe forandringer og nytenking for Kommune-Norge. Fornyelse og modernisering og ikke minst en effektivisering av kommunal sektor forutsetter jo helt klart at en tilrettelegger for konkurranse mellom offentlig og privat virksomhet om å gi innbyggerne de beste offentlige finansierte velferdstilbudene. Men en slik politikk synes altså nå å ligge milevis unna Regjeringens syn, en regjering som altså gir inntrykk av å ha lagt seg langflat for Kommuneforbundets krav og synspunkter på hvordan kommunesektoren skal drives, fremfor å prioritere innbyggernes behov. Og inntrykket av at det faktisk er slik, ble jo ytterligere forsterket under komiteens behandling av kommuneøkonomiproposisjonen for 2000, da det fra Arbeiderpartiets medlemmer i kommunalkomiteen ble gitt klart uttrykk for at det var slett ikke nok at våre velferdstjenester var finansiert av det offentlige – nei, de offentlige velferdstjenestene måtte i tillegg vær så god utelukkende bli utført av offentlig ansatte. Det ligger særdeles lite fornyelse og modernisering i en slik – iallfall sett fra min side – svært så gammeldags monopoltanking. For det er jo en helt sentral utfordring å skape økt effektivitet i kommunal sektor, og da er det jo helt feil å beskytte det offentliges – i hvert fall i realiteten – monopol og enerett på å drive omsorg, helse, skoler eller annet. Vi må altså derimot ha politisk vilje til aktivt å legge forholdene til rette for en effektivitetsfremmende konkurranse mellom offentlige og private aktører om å få lov til å utføre typiske offentlige velferdstjenester, til beste for både brukerne og til beste for skattebetalerne. Men Regjeringen synes altså ikke å ville høre snakk om modernisering i kommunal sektor ved hjelp av konkurranseelementet. Dette er en fatal feil. Istedenfor mener altså Regjeringen at kommunesektoren skal få fortsette sin skjermede monopolvirksomhet, få fortsette å leve i seilskutetiden og få fortsette å slite med store kostnadsproblemer. Det vil også bety at en kommer til å fortsette å slite med mangelfulle tjenestetilbud, en vil få helsekøer og korridorpasienter. Alt dette takket være at Arbeiderpartiet fortsatt vil opprettholde et nærmest totalt fravær av effektivitetsøkende og kvalitetsfremmende konkurranse i den kommunale sektor.

Regjeringens handlekraft vedrørende fornyelse og modernisering av offentlig sektor fremstår for mitt vedkommende derfor så langt som heller tafatt. Men vi får jo alltså vente og se.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg er glad for at det er flertall for så å si alt det Regjeringa har foreslått, og at vi nå gir et klart signal om at realveksten i kommunesektorens samlede inntekter blir på 3,5–4 milliarder kr i 2001. Det er godt over den vekst som har blitt varslet i kommuneøkonomiproposisjonen både for årene 1999 og 2000.

Inntektsveksten må ses i sammenheng med ubalansen i kommunesektorens økonomi de siste årene. Under-skudd før lånetransaksjoner har vokst, og driftsoverskuddet har blitt redusert. Denne situasjonen greier vi ikke å rette opp over natta, den må vi rette opp over flere år. Regjeringas forslag om økte inntekter for neste år er et bidrag til dette, men kommunesektoren må også selv bidra.

Gjennom konsultasjoner med kommunesektoren vil Regjeringa før statsbudsjettet legges fram, drøfte prioriteringer av kommunesektorens oppgaver innenfor den foreslåtte inntektsrammen, men også forenklinger, fornyelser og effektiviseringsmuligheter vil måtte være tema i disse konsultasjonene.

Et viktig signal i kommuneøkonomiproposisjonen, og som det er støtte for, er omlegging av prinsippene for den statlige styringen av kommunesektoren – fra detaljstyring gjennom øremerkede tilskudd og regelverk til nye styringsformer basert på målstyring, veiledning og dialog mellom staten og kommunesektoren. Målet er helt klart å øke den kommunale handlefriheten, og det er flere forslag som legger til rette for dette.

For det første legges det opp til en økning av de frie inntektene fra 1,5 til 2 milliarder kr. Det er en klar endring i forhold til hva som har vært trenden de siste åra, da veksten nærmest i sin helhet har kommet som øremerkede tilskudd. Når veksten i større grad kommer som frie inntekter, gir det kommunesektoren større handlingsrom til å tilpasse aktiviteten til inntektene og til sjøl å bestemme hva som er viktigst i sin kommune.

Innlemming av øremerkede tilskudd er det andre viktige grepet som bidrar til økt kommunal handlefrihet. Jeg er glad for at det er så stor oppslutning om å rydde opp i de øremerkede tilskuddene. Jeg tror det nå er en felles erkjennelse både i Stortinget og i Regjeringa av at vi må bli flinkere til å tenke helhet i forhold til våre kommuner. Det kan selvfølgelig være gode begrunnelser for å beholde enkelttilskudd. Problemet er bare at vi nå har et antall og et omfang av øremerkede tilskudd som i altfor stor grad binder opp administrative ressurser på statlig og kommunalt nivå, og som hindrer kommunene i å gjøre gode lokale prioriteringer. Det er dessuten en meget ineffektiv måte å styre kommunene på. Vi har et stort behov for å frigjøre ressurser, både menneskelig og økonomisk, til direkte tjenestetilbud til folk.

Når komiteen har gjort noen få justeringer i forslaget om innlemming og avvikling av øremerkede tilskudd i 2001, har jeg ingen problemer med det, all den tid det er bred oppslutning om den retning vi går i.

Et tredje viktig grep er økt skatteandel. Skattenes andel av de samlede inntektene utgjør i dag 44 pst. Regjeringa har foreslått en gradvis opptrapping til 50 pst. Jeg har merket meg at flertallet i komiteen vil gå noe raskere fram, og jeg har selvfølgelig ingen problemer med det.

Regjeringa har i kommuneøkonomiproposisjonen foreslått betydelige endringer i inntektssystemet for å få til en mer rettferdig fordeling. Jeg er glad for at vi får støtte til å gjennomføre disse endringene, for de er viktige for å kunne tilby våre innbyggere et mest mulig likeverdig tjenestetilbud, uansett hvilken kommune en bor i. Vi vet at den viktigste årsaken til forskjeller i tjenestetilbud er forskjeller i inntektsnivå.

Det er en klar tendens til at kvaliteten på det kommunale tjenestetilbudet øker med kommunenes inntekt. Når vi nå får omlegginger av inntektssystemet, vil det føre til at vi får en jevnere og mer rettferdig inntektsfordeling mellom kommuner og fylkeskommuner. Det er de skattesvake og mest folkerike kommunene som tjener mest på det.

Jeg vil også understreke at vi har gitt klar beskjed om at kommuner med skatteinntekt under 110 pst. i all hovedsak vil få kompensert det de taper. Derfor er det heller ikke hold i den argumentasjonen som bl.a. Senterpartiet har, når de sier at det vil være dramatisk for de fleste småkommuner. Det er ikke riktig.

Oppsummert vil jeg si: Neste år vil gi en klar bedring av kommunenes økonomi. Det vil øke den lokale handlefriheten. Vi vil etter hvert få et mer rettferdig inntektssystem, og det igjen vil føre til at vi får et mer likeverdig tjenestetilbud. Det er jeg svært tilfreds med.

Gunnar Breimo hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lodve Solholm (Frp): Med erfaring frå ein av debattane i går, der det var frykteleg vanskeleg å få statsrådene til å svare på spørsmål: I og med at vi òg i denne debatten har to statsråder, kan det hende same spørsmålet går til begge to.

Den 19. mai 2000 sende sosialministeren ut eit brev der fylkesmenn blei bedne om kvotering eller fordeling – ein kan kalle det kva ein vil. I alle tilfelle galdt det tydelegvis ei reversering av eldreomsorgspakka. Etter ein førespurnad til den same statsråden frå stortingsrepresentant Harald Nesvik om ein var villig til å trekke tilbake dette brevet, svara statsråden i eit brev av 7. juni 2000 nei til dette – midt i slutfasen av handsaminga av kommuneøkonomiproposisjonen. Her burde Regjeringa vite at det var fleirtal for eit forslag som ikkje kan tolkast på annan måte enn at ein bed Regjeringa trekkje tilbake brevet. Men vi skriv det ikkje implisitt, det er riktig. – Eg er blitt gjort merksam på at eg kanskje tok litt feil i stad, då eg siterte, og det vil eg seie meg lei for. Men då eg siterte, var eg ikkje klår over kva som var på gang.

Det forundrar meg at det er så liten kommunikasjon mellom kommunalministeren og sosialministeren – så overgripande mellom departementa som dette vitterleg er. Ein kunne i alle fall i svarbrevet til Nesvik seie at ein avventa komiteen si handsaming. Men statsråden sa altså nei.

Betyr det at Regjeringa ikkje tek omsyn til stortingsfleirtalet?

Statsråd Sylvia Brustad: La meg først få si at jeg prøvde å svare på spørsmål også i debatten i går, og et av de spørsmålene som jeg svarte på, gjaldt nettopp det som representanten Lodve Solholm nå tar opp. La meg bare understreke: Regjeringa tar selvfølgelig hensyn til det som flertallet i Stortinget mener. Det gjelder også i forhold til denne saken.

Når det gjelder kommuneøkonomien, er det slik – som flere har understreket – at det foreløpig er støtte til det opplegget Regjeringa har lagt for eldreplanen. Vi har selvfølgelig merket oss at et flertall sier at en vil ta endelig stilling til dette under behandlingen av eldreplanen til høsten. – Sosialkomiteen har bestemt at den skal behandles da. Det forholder Regjeringa seg til. Derfor vil det selvfølgelig også bli gitt signaler om at vi avventer en videre behandling av eldreplanen, til dem som må ha de signalene. Jeg regner med at sosialministeren kan utdype det noe mer i sitt innlegg litt senere.

Ivar Østberg (KrF): I kommuneøkonomiproposisjonen sier Regjeringen:

«Regjeringen tar forbehold om at det økonomiske opplegget for kommunesektoren kan bli strammere dersom den økonomiske situasjonen tilsier det når forslaget til statsbudsjettet legges fram til høsten.»

Det samme står både på side 6 og side 13, altså to ganger.

Hva er det Regjeringen ser for seg, siden det er nødvendig å varsle dette? Er det oljeprisfall til 10 dollar fatet? Er det børskrakk? Eller er det et varsel om at her har man ikke tenkt å følge opp det stortingsgruppen til Arbeiderpartiet fikk til, nemlig å øke med en milliard?

Statsråden gav uttrykk for at det er god vekst i økonomien, og vi har hørt fremhevet noen ganger at i fjor klarte Arbeiderpartiet – og det skjer i dialog når man gir og tar – å få pluss på en milliard. Vi hadde ønske om det i år, fordi situasjonen for kommunene er annerledes, men Arbeiderpartiet hadde ikke dette å gi. Er dette et varsel om strammere politikk overfor kommunesektoren?

Arbeiderpartiet vil også fjerne en del små øremerkede tilskudd, og i Budsjett-innst. S. nr. 2 ber familie-, kultur- og administrasjonskomiteen Regjeringen om å orientere Stortinget på egnet måte om de erfaringer som er gjort med ny forvaltningsmodell før eventuelle endringer i tilskuddssystemet blir foretatt. Synes statsråden at denne måten å informere om det øremerkede tilskudd til familievernkantoret på er tilfredsstillende?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg må nok si at jeg syns spørsmålet fra representanten Østberg om denne regjeringa ønsker en strammere politikk overfor kommunesektoren, er noe underlig, særlig i lys av at i det opplegget denne regjeringa presenterer for neste år, og som det er tilslutning til fra flertallet i Stortinget, er det nesten fire ganger så mye penger som i det opplegget sentrumsregjeringa opprinnelig presenterte for inneværende år. Så kom det til noe mer penger etter forhandlinger mellom Arbeiderpartiet og sentrum, som jeg er glad for, men det

er litt merkelig at det da framstilles som om dette er et veldig stramt opplegg for neste år. Det er det ikke.

Når det i kommuneøkonomiproposisjonen står at en må ta forbehold om hva som skjer i verden omkring også når det gjelder økonomien, er ikke det helt uvanlig å gjøre. Det er nemlig ikke slik at kommunesektorens økonomi kan ses isolert fra det som skjer i norsk økonomi for øvrig.

I går registrerte vi alle sammen et varsel om renteøkning. Det viser at det ikke er riktig og det er ikke bra når noen partier signaliserer at en nærmest kan løfte hva som helst inn i norsk økonomi uten at det fører til press i økonomien. Selvfølgelig må vi også når det gjelder det vi behandler innenfor kommunesektoren, forholde oss til det som skjer i verden omkring. Men når vi for neste år får tilslutning til et opplegg på 3,5–4 milliarder kr, er det selvfølgelig noe som Regjeringa ønsker å foreslå, men det er altså ikke uvanlig at en må se på situasjonen framover også i norsk økonomi for øvrig, men det er ikke her noe varsel om at vi skal kjøre et strammere opplegg. Jeg syns dette er et bra bidrag for å komme videre og prøve å komme nærmere et samsvar mellom kommunenes oppgaver og de pengene de har til rådighet, men det tror jeg ingen regjering hadde greid å rette opp over natta.

Sverre J. Hoddevik (H): En kritisk gjennomgang av inntektssystemet har vært bebudet i tidligere dokumenter, og vi gledet oss selvfølgelig da vi så utfasingsplanen for tapskompensasjonen.

Så ble vi ikke så lite skuffet da vi så at de tre nordligste fylkene og Oslo uten videre vurdering skulle bibeholde krone for krone det man tidligere har hatt. Det medfører i praksis at Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag, og kanskje delvis Oppland, er de som sitter igjen med usikkerhet i forhold til Regjeringens foreløpige tanker. Ser statsråden dette, og har hun en kommentar til det? Og videre: Ser statsråden viktigheten av forslaget til VI, der det blir bedt om en fundering av disse velkjente tilskuddene som ikke har særlig objektivitet knyttet til seg?

Så til dette med øremerkede tilskudd, der fylkeskommunen har stått i fokus. Er det interessant for statsråden å vurdere å fokusere på primærkommunen i neste omgang, med innlemmelse og frie midler, siden skjevheten er åpenbar på dette punktet?

Og så kunne det helt til slutt, hvis det ikke blir for mange spørsmål, vært artig å få en oppklaring på bruken av begrepet «stor og sterk» i forhold til offentlig sektor. Vi vet jo at foreldre i forrige generasjon gjerne sa til sine barn at de måtte spise maten sin, så ble de store og sterke. Det er ikke sikkert at dette er synonyme begreper, og noen ble faktisk sterke uten å bli store. Kanskje har det med kosthold å gjøre – ikke vet jeg. Men iallfall: Har statsråden en kommentar til at offentlig sektor kan «spise» sine aktiviteter for å nå lenger og ikke være allestedsnærværende?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg er glad for at det var mulig å samle flertall for, bl.a. med støtte av Høyre, en gradvis reduksjon av tapskompensasjon for å få til en

mer rettferdig fordeling av inntektssystemet kommunene imellom og på den måten få et mer likeverdig tjenestetilbud. Når Regjeringa foreslo å gjøre dette gradvis over en femårsperiode, er det fordi det, hvis vi skulle ha gjort det fra ett år til et annet, og særlig hvis en ikke skulle ha kompensert, ville ha fått dramatiske følger for en del mindre kommuner, og spesielt en del mindre kommuner i distriktene. Det ønsker ikke Regjeringa. Derfor gjør vi det gradvis ved å kompensere mye, spesielt for kommuner med skatteinntekt under 110 pst. av landsgjennomsnittet, gjennom – som Hoddevik riktig sa – bl.a. Nord-Norge-tilskudd og gjennom hovedstadstilskuddet, som vi gjør helt spesielt for Oslo, fordi vi mener byen har helt særskilte oppgaver.

Vi mener at det har vært viktig å gjøre det vi gjør, bl.a. i forhold til Nord-Norge. Men vi er selvfølgelig også opptatt av – og vil selvfølgelig foreta den utredning som en ber om, for å gjennomgå de ulike ordninger vi har – det jeg opplever at mange har et ønske om, nemlig å få et inntektssystem som i større grad har objektive kriterier. Så den utredninga skal selvfølgelig komme.

Når det gjelder spørsmålet om øremerkede tilskudd, mottas alle gode forslag – gjerne flere, også utover de som ligger der – med takk, rettet både mot fylker og kommuner. I den grad det er enda mer Regjeringa kan innlemme/avvikle enda fortere, har vi selvfølgelig ikke noe imot å være med på en diskusjon også om det, all den tid vi vet at vi binder opp utrolig mye ressurser både menneskelig og økonomisk når folk skal sitte og lage planer, rapporter, søknader osv. Det er en meget ineffektiv måte å styre kommunene på. Vi har et akutt behov for mer personell, bl.a. innenfor helsesektoren og eldreomsorgen, og hvis vi får dekket det behovet, vil det være en mye mer fornuftig bruk av ressursene.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Denne våren ser vi eit utstrekt samarbeid mellom Arbeidarpartiet og Høgre på svære, tunge politiske område – oljepolitikken, revidert nasjonalbudsjett, jordbruksoppgjeret er berre nokre av fleire eksempel på det. Så var det òg Høgre som innsette arbeidarpartiregjeringa.

I fjor då kommuneøkonomiproposisjonen vart hand-sama, sa dåverande stortingsrepresentant Sylvia Brustad:

«... et samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet, et samarbeid som ikke vil bety en bedre situasjon for kommunene, og som på ingen måte vil bety et bedre tjenestetilbud, spesielt for barn og unge.»

Dersom Arbeidarpartiet skulle ha inngått eit samarbeid med sentrum, måtte dei, i tråd med det som sentrumsregjeringa hadde varsla før dei gjekk av, sytt for å auka rammene. Vi hadde varsla 5 milliardar kr, og vi står ved det. Det var i lys av det felles grunnlaget som regjeringa og KS har vist at det er behov for. Dei måtte ha sytt for å greia ut andre kriterium før dei tok vekk tapskompensasjonen, noko KS og andre òg har bede om. Vi har altså teke på alvor at det er i distrikta ein stor del av verdskapinga går føre seg, anten det gjeld fisk, olje, skog eller andre ressursar, og gjeve dei høve til framleis å ha eit godt tenestetilbud.

I lys av dette sitatet frå i fjor må ein forstå opplegget som eit signal om at Arbeidarpartiet no har reduserte ambisjonar for kommunesektoren. Eg gjentek: Det vil «ikke bety en bedre situasjon for kommunene», og «på ingen måte bety et bedre tjenestetilbud, spesielt for barn og unge».

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg tror jeg må få si at hvis en sitter i glasshus, skal en være litt forsiktig med å kaste stein, særlig når en vet hva sentrumsregjeringa, med Senterpartiet i kommunalministerstolen, presenterte når det gjaldt kommuneopplegget bl.a. for det året vi nå er inne i, som var nesten fire ganger mindre enn det denne regjeringa i løpet av noen måneder presenterer for neste år.

Det er ikke riktig at det kommuneopplegget som det nå blir flertall for for neste år, betyr at vi skal redusere tjenestetilbudet, at det er reduserte ambisjoner i forhold til kommunesektoren osv. Det er altså ikke riktig. Det er også slik at når denne regjeringa har gått inn for en ganske kraftig omlegging av inntektssystemet, er det ut fra et faktum som jeg mener er ganske viktig, men som jeg skjønner Senterpartiet ikke er opptatt av, nemlig at vi ønsker å sikre et likeverdig tjenestetilbud i alle deler av landet. Og når den viktigste forklaringa på forskjellen i tjenestetilbud er ulikheter i inntektssystemet, er det, hvis en er opptatt av likeverdige tjenestetilbud, bare ett svar på det, nemlig å gjøre noe med inntektssystemet. Det er det Regjeringa har foreslått, og det er vi glad for at vi får tilslutning til.

Jeg tar til etterretning at Senterpartiet ikke mener at det er så viktig. Men jeg tror ikke folk bl.a. i den delen av landet vi nå er i, lenger vil finne seg i det forfallet vi bl.a. ser i skoler, eller i at de må stå lenge i kø og vente på å få den hjelpen de trenger innenfor helsevesenet osv. Her er det også et marked for privatisering, hvor det er folk både med betalingsevne og med ønske om å kjøpe slike tjenester. Dette ønsker heller ikke Arbeiderpartiet ut fra vår holdning til grunnleggende velferdstilbud.

I lys av det er det særdeles viktig å få til en mer rettferdig omlegging av inntektssystemet, som jeg også trodde Senterpartiet var opptatt av, enn det som har vært tilfellet fram til i dag.

Karin Andersen (SV): Jeg får prøve nok en gang å få en forklaring på hvorfor Arbeiderpartiet har valgt å samarbeide med Høyre denne gangen, når de vitterlig kunne fått det de har sagt de vil ha, nemlig mer penger til kommunesektoren, sammen med sentrumspartiene og SV, og når de kunne fått til de samme omleggingene i inntektssystemet sammen med SV og Kristelig Folkeparti. Det ville det vært et bredt flertall for.

I går sa statsministeren også at kommunesektoren trengte mer penger. Ja, hvordan skal man få det til, hvordan skal man få mer penger i offentlig sektor? SV har anvist hvordan vi ønsker å gjøre det. Vi ønsker å stramme inn på andre områder, vi ønsker bl.a. å skattlegge aksjeutbytte på mottakers hånd – skatt på aksjeutbytte er nå null for million- og milliardinntekter. Vi ønsker å omfordele fra andre sektorer. I går satt man i Stortinget og ved-

tok en fregattkontrakt til 14,3 milliarder kr – et forholdsvis usikkert prosjekt, for å si det pent. Det gikk greit igjennom.

SV velger bort disse tingene; vi velger sjukehus, skoler og helse foran dette. Så hvis det ikke er sånn at Arbeiderpartiet vil være med SV og stramme inn på noen områder, men derimot vil ha mer penger til de gode tingene og på en måte bare bruker mer penger, er det jo Arbeiderpartiets politikk som vil sørge for mer renteøkning, inflasjon og alt det man skremmer så veldig med. Jeg forstår ikke hvordan Arbeiderpartiet skal kunne sikre det de sier de vil, nemlig mer penger til offentlig sektor, når de ikke vil være med på SVs omfordelingspolitikk, og de vil heller ikke være med og sørge for flertall sammen med dem som faktisk kan sikre det Arbeiderpartiet sier at de vil. Jeg savner en god forklaring. Den eneste forklaringen jeg greier å finne, er at Arbeiderpartiet faktisk ikke vil, og at de mener at det er riktig at kommunesektoren holdes på det nivået som er i dag. Det sier jo statsråden sjøl ikke er et godt nok tilbud.

Statsråd Sylvia Brustad: Flere har sagt at vi her har inngått et forlik med Høyre når det gjelder kommunesektoren for neste år. Etter å ha hørt på debatten i dag, synes jeg flere talere har fått godt fram at Arbeiderpartiet har fått vekslende støtte for de ulike tiltakene som ligger i kommuneøkonomiproposisjonen – noen ganger fra sentrum, andre ganger fra Høyre. Jeg skammer meg ikke over å få støtte verken fra det ene eller det andre partiet. Regjeringen er glad for å ha fått gjennomslag for så å si alt vi har foreslått.

Arbeiderpartiet og Regjeringa er selvfølgelig særdeles opptatt av å ha en kommunesektor som kan tilby det tjenestetilbud som folk både forlanger og forventer å få, og til en riktig kvalitet. Penger er selvfølgelig ett svar, mens fornyelse av offentlig sektor er et annet.

Vi mener at vi har fått på plass et ganske stort løft for neste år når vi sier at kommunene skal få mellom 3,5 og 4 milliarder kr. Det er ikke riktig som representanten Andersen sier, at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av å få til en mer rettferdig fordeling i samfunnet vårt. Vi behandlet i går utjamningsmeldinga, der Arbeiderpartiet stod sammen med flere partier, bl.a. sentrumspartiene og SV, om en del forslag som nettopp går i retning av å få mer rettferdighet.

Arbeiderpartiet har i skattepolitikken gitt klart uttrykk for – og det tror jeg også en vil se resultater av framover – at det er de som har den sterkeste ryggen, som må bære den tyngste børa. Det har Arbeiderpartiet ment hele tida, og det mener vi fortsatt. Der vil vi etter hvert også komme tilbake med forslag når tida er inne for det.

Men det er også slik at når SV foreslår ca. 4 milliarder kr mer enn det Regjeringa har foreslått, stiller jeg meg litt undrende til at SV ikke vil være med på en merknad om at hvor mye en putter inn i kommunesektoren, også henger sammen med det totale presset i økonomien for øvrig. Det er altså en fare for rentestigning, økende arbeidsledighet osv. hvis en ikke ser også dette i sammenheng med andre ting. Derfor går det ikke an å gjøre alt fra en dag til en annen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Det var interessant å høre kommunalministeren nå. Hun sa: Vi henter støtten der den er å finne, en vekslende støtte. Men da Sylvia Brustad var i opposisjon, var gjennomgangsmelodien fra Arbeiderpartiet at nå må sentrumsregjeringen velge side i velferdspolitikken og ikke drive og hente støtte her og der og dingle fra side til side. Nå gjør arbeiderpartiregjeringen akkurat det samme. Kommunalministeren står her tvert om og skryter av at de henter støtten der den er å hente, vekslende fra side til side, og – interessant nok – i en så viktig velferdspolitisk oppgave som kommuneøkonomien, hos Høyre. Det er greit, men da skal Arbeiderpartiet også her erkjenne at de har lagt seg på et linjeskifte. Det er en ny kurs i forhold til tidligere krav om at en må velge én side, og så må en stå konsekvent på den siden. Det gjør altså ikke Arbeiderpartiet i det hele tatt i regjering.

Kommunesektoren er ansvarlig for størstedelen av de offentlige tjenestene og er derfor så viktig for utbyggingen av velferdssamfunnet. Offentlig sektor står i dag overfor store utfordringer. Befolkningens alderssammensetning vil medføre økt etterspørsel etter kommunale tjenester, vi har et arbeidsmarked med knappere tilgang på arbeidskraft, og publikums forventning til omfang og kvalitet på tjenester vil øke.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig både for den enkelte bruker og for den totale ressursbruk å se på mulighetene for fornyelse og forenkling av offentlig sektor. Derfor iverksatte sentrumsregjeringen programmet «Et enklere Norge», og derfor fortsetter den nye regjeringen med disse og også andre tiltak for modernisering av offentlig forvaltning, og det er bra.

For å lykkes med fornyelse og forenkling av kommunesektoren er det bl.a. behov for å redusere detaljstyringen av kommunene og fylkene. Det er gledelig å registrere at Regjeringen følger opp både prosessen med avvikling av øremerkede tilskudd og prosjektet med gjennomgang av statlig regelverk rettet mot kommunesektoren.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å legge til rette for en best mulig økonomi for kommunene innenfor forsvarlige økonomiske rammer. Vi har derfor foreslått å øke den reelle veksten i kommunenes inntekter i 2001 med 5 milliarder kr i forhold til i år, noe kommunalministeren i sentrumsregjeringen, Odd Roger Enoksen, varslet allerede før regjeringsskiftet. Det er altså ikke noe vi har kommet på etterpå. Vi synes det er skuffende at arbeiderpartiregjeringen ikke har vært villig til å bli med på denne veksten i kommunenes økonomi.

En god økonomi er viktig for å kunne opprettholde bosettingen i distriktene, men den er også viktig for storbyene. Kristelig Folkeparti mener derfor det er behov for et eget storbytilskudd for å imøtekomme storbyenes spesielle utfordringer.

For de kommunene som opplever sterk vekst, er det et problem at innbyggertilskuddet beregnes ut fra innbyggertallet pr. 1. januar. Vi foreslår heller 1. oktober for bedre å fange opp den senere tids vekst i slike kommuner.

Kristelig Folkeparti er glad for at de 14 kommunene som får økte utgifter til arbeidsgiveravgift på grunn av endringer i arbeidsgiverens, vil få dette refundert. Disse kommunene vil derved få bedre tid til å omstille seg til disse ekstra kostnadene.

Vi er glad for at Regjeringen i 2001 følger opp plan-tallene for bygging av boliger i Handlingsplan for eldreomsorg, nemlig 5 800. Vi er imidlertid betenkt over at departementet har sendt ut brev til fylkesmennene som vil føre til at kommunene må stoppe prosjekter som er byggeklare. I det samme brevet framgår det at kommunene har planlagt 38 500 plasser. Søknadsfrist for kommunene er tidligere satt til 1. juni 2001. Dette viser at det fortsatt er store behov for utbygging av eldreomsorg ute i kommunene. Kristelig Folkeparti foreslår derfor sammen med Senterpartiet og Fremskrittspartiet at Regjeringen skal forberede et opplegg som sikrer utvidelse og forlen-gelse av eldreformen, slik at alle kommuner får gjen-nomført sine planer. Det kan ikke være slik at det er før-stemann til mølla som skal få bygge ut. Dette forslaget ser dessverre ikke ut til å få flertall.

Vi er imidlertid glad for at flertallet – alle partier unntatt Arbeiderpartiet – ber Regjeringen videreføre eldre-formen uten innskrenkninger av godkjenning av nye pro-sjekter inntil Stortinget har behandlet stortingsmeldingen om handlingsplanen for eldreomsorg etter to år.

På bakgrunn av de plantall vi kjenner i dag, undrer det oss at Regjeringen har funnet ut at vi i perioden 2002–2007 kun har behov for 5 000 boenheter. For oss er det viktig at vi i de nærmeste årene fullfører krafttaket som skal til for å få på plass en god eldreomsorg. Vi kan ikke svikte de eldre nå. Eldresatsingen må fullføres. Det er viktig at det tidlig legges planer for hvordan staten kan imøtekomme kommunenes behov på dette viktige vel-ferdspolitiske området.

Hill-Marta Solberg (A): Stortinget slutter i dag opp om arbeiderpartiregjeringens forslag om å styrke kom-munenes økonomi og redusere den statlige detaljstyrin-gen. Regjeringens forslag om gjennomføring av eldresat-singen som planlagt, med 5 800 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger neste år, får også full støtte.

Den økonomiske situasjonen i mange kommuner og fylker er bekymringsfull. Ifølge enkelte beregninger ut-gjør underskuddet i sektoren samlet om lag 11 milliard-der kr. Vi skal likevel være klar over at dette ikke er et rent driftsunderskudd i bedriftsøkonomisk forstand. I disse tallene inngår som kjent også investering og låne-opptak knyttet til 6-årsreformen og til eldresatsin-gen. Men underskuddet er stort, selv når vi korrigerer for slike særskilte forhold som staten kompenserer for over flere år.

Regjeringens opplegg gir kommunene 3,5 – 4 milliard-der kr mer i inntekter til neste år. Til sammenlikning la den forrige regjeringen, med Odd Roger Enoksen som kommunal- og regionalminister, opp til en reell vekst i kommunenes inntekter fra 1999 til 2000 på 1,1 milliarder kr. Vår nye regjering er dermed nær en firedobling av det Bondevik-regjeringen la inn i sine budsjetter.

Når sentrumspartiene nå uttaler at dette ikke er nok, står dette i klar motstrid til hva de selv prioriterte i prak-tisk politikk fra regjeringsposisjon. Det undrer meg da også å høre at tidligere statsminister Bondevik nå er lei seg for at Arbeiderpartiet ikke ville foreslå 5 milliarder kr, men 4, mens hans egen regjering greide å stable på beina 1 milliard kr da siste budsjett ble lagt fram.

Arbeiderpartiet fikk pluss på 1 milliard kr til kom-munene på inneværende års budsjett. Nå legger vi altså 4 nye milliarder kr i kommuneopplegget, og etter min men-ing er det en god begynnelse i arbeidet med å gjenreise kommunenes økonomi.

Offentlig sektor vil i årene som kommer, bli større og få flere ressurser. Vi vil trenge flere offentlig ansatte til å løse oppgavene innenfor undervisning, helse, eldreom-sorg og kriminalitetsbekjempelse.

For å sikre en mer rettferdig fordeling og utjevning av inntekter mellom landets kommuner blir det nå vedtatt betydelige endringer med en sterkere omfordeling fra de rikeste til de fattigste kommunene. Den delen av skatte-inntektene som kommunene selv skal beholde, økes. Det betyr at kommunene får mer igjen for sitt arbeid med å tilrettelegge for god næringsutvikling. Samtidig gjen-nomføres en sterkere omfordeling fra skattesterke til skattesvake kommuner.

Endringene innebærer en betydelig styrking av det lo-kale selvstyret. En større del av tilskuddene skal fram-over gis som frie midler med mindre detaljstyring fra sta-tens side. Dette er i tråd med hva vårt parti og også folke-valgte ute i kommunene har etterspurt.

I opposisjonsrollen på Stortinget har Senterpartiet og Kristelig Folkeparti fremmet forslag om å øke kommu-nes inntekter neste år med 5 milliarder kr, med andre ord 1 milliard mer enn Arbeiderpartiet. Og som jeg alle-rede har vært inne på: Det er i seg selv ikke oppsiktsvek-kende mye mer enn hva Arbeiderpartiet foreslår, men det er virkelig oppsiktsvekkende mye mer enn hva sentrums-partiene fant rom for å styrke kommunene med da de satt i regjeringskontorene.

Behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for øvrig, som vi skal håndtere i morgen, viser i realiteten at det er meget liten forskjell på hva Arbeiderpartiet og sentrums-partiene gjør når det gjelder prioritering av kommune-sektoren. Legger vi standpunktene ved siden av hverandre, ser vi følgende: For kommuneøkonomien samlet går sentrum inn for 57,1 mill. kr mer enn Arbeiderpartiet – 57 mill. kr! Det er derfor det er veldig vanskelig å forstå årsaken til at sentrumspartiene på et slikt grunnlag ikke engang var villig til å gå inn i reelle forhandlinger med Arbeiderpartiet også om revideringen av det budsjettet som sentrumsregjeringen la fram, og fikk vedtatt sammen med Arbeiderpartiet.

Dette viser at Arbeiderpartiet og sentrumspartiene i hovedsak er enige om prioriteringen av kommunenes økonomi. Så framfor å fokusere på enkelte små forskjel-ler, burde vi tvert imot stått sammen om å bringe kom-munene ut av den vanskelige situasjonen de befinner seg i. I dag velger sentrumspartiene i stedet å stille seg uten-for.

Og til det som er blitt tatt opp flere ganger i denne debatten, hvorfor Arbeiderpartiet ikke har en avtale med sentrum og f. eks. SV i denne saken i dag: Forklaringen på det er veldig enkel. Sentrum ville ikke forhandle med Arbeiderpartiet, til tross for de små forskjellene i realiteter som jeg nylig har påpekt.

Sverre J. Hoddevik (H): Vi er nå allerede kommet langt ut i debatten, og de fleste tema er berørt av mange.

Handlingsplan for eldre har etter hvert blitt et hovedtema i innstillinga, all den stund Regjeringas kortsiktige grep har blitt oppfattet som forholdsvis dramatiske i Kommune-Norge. Vi tenker her på utgående korrespondanse gjennom fylkesmannen, der kommunene langt på vei får stoppordre, i et forsøk på å holde volumet innenfor tidligere stipulerte rammer. Jeg er veldig glad for at flertallet i komiteen har samlet seg om Høyres formulering, der vi i forslag ber om at eldreformen blir videreført uten innskrenking av godkjenninger av nye prosjekt inntil Stortinget har behandlet St.meld. nr. 34 og derigjennom tatt stilling til om planen skal utvides. Det er imidlertid viktig at kvalitetskravet til omsorg i denne prosessen blir ivaretatt.

Det virker som om innfasing av store rikspolitiske reformer har medført store planarbeid og også en omfattende rettferdighetsdebatt knyttet til den enkelte kommunes tidligere prioriteringer og utført arbeid. Vi må se til at vi ikke får en tilsvarende smertelig prosess knyttet til en utfasing av dette store øremerkede prosjektet.

Et annet viktig element i innstillinga er de langsiktige signal som går på tilrettelegging for strukturendringer i forvaltninga. Regjeringa foreslår et innlemmingskriterium for primærkommunene som fører til at et område ikke taper basistilskudd gjennom en tiårsperiode ved en eventuell frivillig kommunesammenslåing. Jeg er spesielt glad for at flertallet i komiteen har sluttet seg til Høyres forslag om på samme måte å ta med et eventuelt regionaltilskudd i dette inndelingskriteriet, slik at det ikke gjenstår som en hindring eller som et økonomisk motiv for å avstå fra frivillig sammenslutning. Jeg minner her om at når Oppgavefordelingsutvalget snart avgir sin innstilling, vil – uavhengig av hva den måtte inneholde av konklusjoner – samfunnsdebatten starte om oppgavefordeling, og også om antall forvaltningsnivå. Og skulle vi være så heldige at det lot seg skaffe et flertall for å avvikle fylkeskommunen totalt – slik å forstå at vi gjenstår med to forvaltningsnivå – er det også viktig at vi har en prosess når det gjelder å skape kompetente mottakere på primærkommunenivå som kan ta seg av deler av fylkeskommunens nåværende ansvarsområde. Det er et faktum at hvis en ser bort fra SV, er det ingen særlig forskjell på skiftende regjeringer og opposisjon med hensyn til disponibelt kronebeløp til kommunesektoren. De politiske fleskeprisene varierte unektelig mer mellom regjering og opposisjon for noen år tilbake, men nå ser det altså ut til at svaret på ebbe i kommunekassene like mye er effektivisering og strukturelle grep som oppjustering av kronebeløpet.

Helt annerledes er grenseproblemet som oppstår omkring inneklemt byer. Mange av disse problemene har

måttet få sin løsning gjennom de par siste tiåra gjennom prosesser som ikke påfallende er preget av frivillighet fra alle. Det dagsaktuelle problemet som er omtalt i innstillinga, knytter seg til Nord-Jæren. Her går flertallet inn for å få en prosess tilskyndet fra staten for å få en løsning på Stavanger- eller Nord-Jæren-spørsmålet.

Så til slutt noen få ord om avvikling av øremerkede tilskudd i en prosess for å vekte frie inntekter i sterkere grad i forhold til øremerkede tilskudd. Det er ikke vanskelig å få flertall for prinsippet om at øremerking relativt sett sterkt bør avta. Vanskeligere er det når vi kommer til de konkrete forslag som har en særinteresse eller en postadresse knyttet til seg. I denne innstillinga ser det ut til at kulturbåten «Innvik» fremstår som den politiske «ark» – med andre ord det tryggeste sted å oppholde seg i tilfelle distriktpolitisk uvær. Det er antatt å skulle være ekstra vanskelig for representanter fra Sogn og Fjordane ikke å være om bord i dette politiske skipet pr. dato. For Høyre, som har ledet dette løpet med innlemming av øremerkede tilskudd, sier vi prinsipielt ja til Regjeringas liste når de nå først er kommet på glid. Vi gleder oss over at det lot seg gjøre å innlemme skolefritidsordninga, som for så vidt stod øverst på Høyres tilleggsliste på over en halv milliard kroner totalt. Da får det våge seg om disse 2,5 mill. kr som tidligere har tilflytt kulturbåten «Innvik», må finne andre avsendere enn øremerkingslistene i statsbudsjettet. Denne innlemmingsøvelsen tar sikte på å sikre Kommune-Norge minst et par milliarder kroner vekst i frie inntekter som muligens kan yte bidrag hvis tiltaket for øvrig når opp i konkurranse med andre kulturtiltak i Distrikts-Norge.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Regjeringen la samtidig med St.prp. nr. 62 for 1999-2000 fram St.meld. nr. 34 for 1999-2000, Handlingsplanen for eldreomsorgen etter 2 år. Meldingen skal behandles av Stortinget til høsten, men innholdet er delvis omtalt i kommuneøkonomiproposisjonen og er derfor også omtalt i kommunalkomiteens Innst. S. nr. 252.

Jeg vil gjerne begynne med å gi honnør til kommunene for den innsatsen de har gjort de første to årene av handlingsplanen for eldreomsorgen. Resultatene så langt er svært tilfredsstillende og viser at kommunene har prioritert eldreomsorgen.

La meg så slå fast at Regjeringen tar hånd om gjennomføringen av handlingsplanen innenfor rammer vedtatt av Stortinget – bl.a. er det vedtatt å bevilge tilskudd til 24 400 sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Regjeringen følger også opp den omfattende styrkingen av bemanningen i pleie- og omsorgstjenesten – over 12 000 nye årsverk.

Kommunalkomiteen har nå vært opptatt av sammenhengen mellom handlingsplanens vedtatte investeringsramme og kommunenes foreløpige planer. Kommunen har for eldreplanen og opptrappingsplanen for psykisk helse samlet rapportert et utbyggingsbehov tilsvarende 38 500 enheter for perioden fram til 2003.

Så langt er den faktiske søknadsinngangen til Husbanken godt innenfor de vedtatte rammer. Før prosjekter

godkjennes i Husbanken, må det dokumenteres at kommunen også kan drive de nye enhetene med tilstrekkelige tjenester. Det har hittil vist seg at kommunene planlegger flere enheter enn de faktisk bygger ut. Kommunenes planer slik de foreligger i dag, indikerer heller ikke tilstrekkelig samsvar mellom investeringer og drift.

På bakgrunn av at de kommunale planene likevel ligger så vidt høyt over de vedtatte investeringsrammene, ble det i St.meld. nr. 34 og i kommuneøkonomiproposisjonen beskrevet et opplegg for kommunevise rammer.

Regjeringen har i meldingen antydning at det kan være behov for ytterligere 5 000 nye sykehjemsplasser/omsorgsboliger etter 2001. Jeg vil understreke at det er usikkerhet knyttet til anslaget. Dette vil sammen med eldreplanens ramme og opptrappingsplanen for psykisk helse til sammen gi om lag 35 000 plasser i løpet av planperioden og de nærmeste årene. Dette er etter Regjeringens mening dekkende i forhold til kommunenes planer.

Stortinget har tidligere vært opptatt av hensynet til kommuner som trenger noe lengre tid til gjennomføring av sine byggeprosjekter. Erfaringene så langt viser at de større kommunene ligger etter når det gjelder bruk av tilskuddsordninger i Husbanken. Dette skyldes ofte at disse kommunene trenger noe lengre tid for å planlegge, finne egnet tomt og gjennomføre de nødvendige prosesser politisk og administrativt før søknad sendes Husbanken.

Eldreplanen er et formidabelt løft, et løft som hele veien har hatt bred tilslutning i Stortinget. Det er til nå avsatt 19 milliarder kr til investeringer og 10 milliarder kr til drift. Regjeringen er opptatt av å få mest mulig ut av ressursene, bl.a. slik at vi oppnår en styrking i de kommunene som har kommet kortest når det gjelder utbygging.

Regjeringen er opptatt av at det blir en god fordeling av eldreomsorg kommunene imellom, samtidig som det er viktig med en hensiktsmessig balanse i utbyggingen av omsorgsboliger kontra sykehjemsplasser. Dette lå til grunn for at Sosial- og helsedepartementet i St.meld. nr. 34 tok initiativ til at resterende enheter som skal bygges i planperioden – totalt 11 000 enheter – ble fordelt nå. Slik ville vi gi kommunene forutsigbarhet i planleggingen og unngå først til mølla-prinsippet.

Departementet tar til etterretning at Stortingets flertall ikke ønsker at denne fordelingen skal skje nå. Det blir derfor ikke fastlagt kommunevise rammer, og søknader vil på vanlig måte bli behandlet i Husbanken inntil St.meld. nr. 34 er behandlet til høsten.

Regjeringen ser det som svært viktig å sikre en best mulig fordeling av nye prosjekter og tilstrekkelig kapasitet i forhold til behovet blant pleie- og omsorgstrengende eldre. Derfor vil Regjeringen senest i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet til høsten, ett år tidligere enn beskrevet i meldingen, konkretisere statens medvirkning i finansieringen av enheter som bygges utover handlingsplanperioden fra 2002. Her vil naturlig nok også personellbehovet bli berørt. Det er viktig med et godt samsvar mellom investeringer og drift.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Siden fylkeskommunene er sykehuseiere, finner jeg grunn til å stille sosialministeren noen spørsmål, da helseministeren ikke er til stede.

I revidert budsjett, som vi skal behandle og vedta i morgen, kutter flertallet – bestående av Arbeiderpartiet og sentrumspartiene – kjøp av sykehusutstyr med 760 mill. kr. Et av argumentene som har vært brukt, er at fylkeskommunene nå ikke har råd til å følge opp satsingen ved å legge inn sin andel av kjøp av utstyr til sykehuseiene, og at man derfor nå kan kutte i bevilgningene.

Det er nå engang slik at behandling gjennom bruk av mer effektivt utstyr vil føre til at flere pasienter blir behandlet, at vi får redusert sykepengeutbetalingene, og at vi får flere i jobb. Med andre ord er det bare fordeler knyttet til det å fornye utstyret ved våre sykehus. I tillegg er heller ikke disse bevilgningene inflasjonsdrivende – i denne tid, da vi debatterer press i økonomien, stramhet og balanse.

Hvorfor kan da ikke Regjeringen være villig til å vurdere forslag som f.eks. går på å fornye utstyret, enten gjennom å øke de direkte overføringene til fylkeskommunene til dette formål, eller gjennom å øke den statlige andelen av investeringsutgiftene, slik at vi faktisk får fornyet utstyr, som så sårt trengs ved så å si alle sykehuseiene i dette landet? Jeg har foreløpig til gode å forstå Arbeiderpartiets logikk på dette området. Men hvis sosialministeren kunne være så vennlig å forklare meg hva som er logisk ved det hele, ville jeg satt pris på det, for så langt har det altså ikke vært mulig å forstå hvilken saklig begrunnelse som skal ligge til grunn for den type uanstendige kutt, på et område hvor vi virkelig trenger å satse for nettopp å få økt behandlingsskapasiteten ved våre sykehus.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: For to dager siden tok helseministeren opp dette spørsmålet fra denne talerstol og forklarte det godt, så vidt jeg kunne skjønne.

Det er faktisk slik at om man lot den planen stå, ville pengene bli stående ubrukt.

Ivar Østberg (KrF): Jeg er enig med sosialministeren i at eldreformen er en god reform, og at kommunene har gjort en god jobb. Derfor oppleves det helt urimelig når Regjeringen samme dag som den legger fram St.meld. nr. 34, Handlingsplanen for eldreomsorgen etter 2 år, sender et brev til fylkeskommunene, hvor man ikke drøfter innføring av kvoter, men hvor man innfører kvoter eller fylkesvise rammer. Dette var på en fredag, og brevet kom uken etter, den 23. mai, til Troms. Jeg reagerte ganske spontant, fordi det som skjer i Troms fylke, er jo at mange av planene blir stoppet. Penger er blitt brukt unødvendig når man går frem slik.

Jeg er glad for at statsråden sier at «departementet tar til etterretning» det flertallet nå kommer til å vedta i løpet av kvelden. Det skulle jo også bare mangle! Men finner statsråden en slik fremgangsmåte rimelig, at man samme dag som man legger en sak fram for Stortinget, sender et slikt brev? Er det en reell måte å behandle Stortinget på,

ikke å la Stortinget få lov til å drøfte disse sakene før departementet fatter et vedtak?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Stortinget har bestemt rammene for eldreomsorgsutbyggingen. Det er departementets plikt å gjennomføre det. Det er også vår plikt å se til at det blir en god og rettferdig fordeling mellom kommuner, mellom sykehjem og omsorgsboliger, og at det blir tilstrekkelig pleie knyttet til hver enkelt enhet. Dette var det departementet ønsket å gjøre – lage en fordeling så vidt tidlig at man fikk denne rettferdigheten, for nettopp å unngå at de kommunene som kom først i gang, var de som ikke bare fikk bygd ut det som var tilstrekkelig, men kanskje også utover behovet.

Jeg har lyst til å minne om at kanskje særlig byer som Tromsø, som har kommet sent ut, vil ha veldig stor nytte av at det blir gjort en fordeling. Men selvfølgelig vil departementet og jeg rette oss etter det Stortinget har sagt.

Erna Solberg (H): Jeg er glad for at vi har en statsråd som retter seg etter det Stortinget har sagt. Men jeg synes også vi burde hatt en statsråd som var en politiker, og ikke en byråkrat som jeg synes de svarene statsråden har gitt så langt i denne runden, tyder på.

Det er nemlig slik at hvis man mener at sykehusutstyr skal brukes mer, må man se på hva som skal til for at man eventuelt kan foreta denne oppdateringen. Det gjorde vi. Derfor styrket vi også i revidert nasjonalbudsjett de frie inntektene til fylkeskommunene noe, både for å klare egenandelen ved økt sykehusaktivitet og i forhold til kjøp av sykehusutstyr. Det betyr at hvis man har et ønske, må man endre andre rammebetingelser – ikke bare finne ut at ingen kommer til å søke på disse pengene. Jeg har ikke tro på at ikke mer av de pengene kommer til å bli brukt. Og ikke minst burde man gjøre det når man i innstillingen foreslår at man skal utsette det med to år. Det betyr at det skal utsettes for neste år. Der er det faktisk et flertall som ønsker å gi fylkeskommunene mer frie inntekter som gjør at de kan betale en del av egenandelen sin da. Det er den ene biten.

Den andre biten: Det samme gjelder i og for seg også for eldreomsorgsreformen. Jeg kan se én grunn til at det skulle være kvoter, men da burde de vært innført da Stortinget behandlet eldreomsorgsplanen – den gangen den var foreslått. Men å endre spillereglene nå medfører altså en kolossal forvirring for kommunene og en veldig vanskelig situasjon. Vi har på en måte lagt ett sett med rammebetingelser, kommunene har tilpasset seg det, og så kommer mange som har gode planer og får beskjed om at de ikke får det. Det ulogiske i denne måten å gjøre det på er faktisk at de som egentlig hadde ferdige prosjekter, de som ikke trengte et øremerket tilskudd for å få til mer eldreomsorg, har fått pengene. De hadde jo planene – de fikk bare plutselig ekstra finansiering fra staten for planer de allerede hadde hatt.

Derfor tror jeg vi må innse at vi må diskutere oss gjennom på hvilke premisser eventuelle rammer skal legges, og hvor store rammene skal være. Jeg tror bare vi må innse at når vi innfører øremerkede tilskudd, tvinger det

sannsynligvis frem større dekning enn det opprinnelige behovet man hadde satt, for det er et av feilproblemerkene knyttet til effektivitetsproblemerkene ved øremerkede midler.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg merket meg at representanten Andersen ønsket en politiker og ikke en byråkrat. Det er mulig hun også ønsket seg en helseminister og ikke en sosialminister til å svare på spørsmålet.

Med den økonomiske situasjonen som sykehusene er i i dag, er det faktisk helt nødvendig å gjøre en del grep forut for innkjøp av utstyr, og det har helseministeren forklart gjentatte ganger fra denne talerstolen.

Så til eldreformen: Ingen kommuner har fått avslag. Kommunene er bedt om å gi en prioritet til de ulike prosjektene de har planlagt. Det har aldri vært antydning fra noe hold – verken fra Stortinget eller departementet – at rammene var uendelige når det gjaldt eldreformen. Men vi ser, som jeg sa i mitt innlegg, at det vil bli behov for noe mer enn det man planla fra starten av. Det var også oppe i debatten den gang dette kom opp, og vi hadde faktisk veldig dårlig grunnlag for å finne det eksakte tallet, så det er ingen overraskelse at treffsikkerheten ikke var 100 pst.

Presidenten: Presidenten antar at replikksvaret var rettet til replikanten Erna Solberg – Karin Andersen kommer nå.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Beklager!

Karin Andersen (SV): Ja, det er jeg som er Andersen!

Når det gjelder investeringer til sykehus, fins det bare en måte å gjøre det på hvis man ønsker at man skal investere mer i sykehusutstyr, og det tror jeg man bør være enig om. Da må man sørge for at fylkeskommunene har råd til det, enten ved å gi dem frie rammer slik at de har råd til å løse ut midlene, ellers må man øke statens andel, eller sanere gjeld. Så den eneste konklusjonen på dette må være at Regjeringen mener at det ikke er viktig lenger. At man skal gjøre det på lengre tid, har jo noen foreslått. Arbeiderpartiet og SV sier i innstillingen til kommuneøkonomiproposisjonen at man skal gjøre det innenfor den oppsatte tida. Det må bety at man vil få en skikkelig investeringsboom ved slutten av perioden, og det kan jo ha sine effekter.

Så har jeg også et spørsmål som dreier seg om eldreformen. Jeg er enig i at det er viktig å bruke pengene til dem som trenger dem mest, men det er også viktig å sørge for at de som trenger en mer tilpasset bolig, får det. Både omsorgsbolig og sykehjem har jo vært en del av denne planen. Noen kan ta imot omsorg i sitt eget hjem, det kan fungere like greit hvis boligen er tilrettelagt for det. SV har i flere år på rad tatt til orde for å se om det hadde vært mulig å bruke noen av disse pengene bedre og få mer ut av dem, ved f.eks. å gjøre det lovlig å bruke noen av dem til å installere heis, rette på bad og slike ting. Spesielt i byer ville det være viktig, for her er det

ikke så mange tomter å ta av for å bygge eldreboliger og omsorgsboliger. Vi har ønsket at departementet kunne se på en slik måte å bruke disse pengene på. Kanskje vi hadde fått mer ut av noen av dem – flere omsorgsboliger ut av pengene – ved å kunne gjøre det på denne måten, spesielt i byer der det er så dyrt å bygge.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Til representanten Andersen skal jeg bare si at jeg er helt enig i at man bør kunne se på muligheten for å bruke litt til å lage bedre standard på boliger som allerede eksisterer. Det kan være fornuftig, og det tar jeg med meg tilbake.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Når Senterpartiet reagerte på det som skjedde den 19. mai, er det fordi det her er en kombinasjon av to grep frå Regjeringa si side. Det eine er at det blir lagt fram ei stortingsmelding som gjer ryddig greie for status pr. i dag, men som varslar ei vag tilbakemelding i forhold til situasjonen etter 2001. Det andre er at det blir sendt ut brev som gir utvitydige signal i forhold til situasjonen etter 2001, og oppstart i 2002 blir oppfatta i forhold til det, fyrst eit brev til fylkesmenn med kvotar, og så brev frå nokre fylkesmenn – ikkje frå alle, dei følgjer ikkje dette likt opp – ut til kommunane, med veldig kort varsel. Kommunar som føler at dei sjølve er komne altfor langt i si planlegging og godkjenning, blir der bedne om å vurdere situasjonen på nytt.

Det har aldri frå vår side vore usemje – heller ikkje hos andre slik eg oppfattar det – om kva som skal skje i 2000 og 2001 når det gjeld omfang. Det er spørsmål om å ta kommunane sine planar på alvor i forhold til utviding og forlenging. Eg oppfattar no situasjonen i Stortinget slik at det forslaget som er fremja frå sentrum og Framstegspartiet, og som eg trur SV har vore inne på, vil i praksis få tilslutnad frå alle. Erna Solberg har sagt at det er det som ligg i hennar merknad, og sosialministeren har sjølv no sagt at ho kjem til å førebu utviding og forlenging utover 2001.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: I kommuneøkonomiproposisjonen har vi orientert Stortinget om at vi må gjøre noe med den kommunevise fordelingen:

«Kommunene har allerede fått frist 30.06.01 for å søke investeringstilskudd. Fordelingen av rammene skjer derfor allerede nå, slik at kommunene gis inntil et år til den videre planlegging, og Husbanken kan foreta fortløpende søknadsbehandling. Kommuner som har planlagt utover tildelt ramme må på denne bakgrunn prioritere sine prosjekter før de oversendes Husbanken til søknadsbehandling.»

I så måte mener jeg å ha orientert Stortinget om hva vi har tenkt å gjøre.

Jeg har samtidig lyst til å minne representanten Kleppa om at de to foregående år, mens hun var sosialminister, ble det orientert til Stortinget hvert år om at det fra

kommunenes side var lagt større planer enn det man kunne innfri.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Aud Gaundal (A): Fornyelse og omstilling er vanskelig, men samtidig spennende og utfordrende. Det gjelder ikke bare for Kommune-Norge, det gjelder også for bl.a. næringsliv, landbruk og servicevirksomhet.

Jeg er sikker på at med de kommuneansattes hjelp er det mulig å se helt andre løsninger på offentlig tjenesteproduksjon enn det vi gjør i dag. Vi må forenkle og bygge ned det administrative apparatet og satse mer på folks behov. Vi må bli flinkere til å fortelle hva de kan få av tjenester fra kommunen, konkretisere mer hva tjenestene er, og sørge for at folk får det de er blitt lovet.

Jeg tror at noe av problemet i dag er at det er usikkerhet både hos dem som skal gi tjenestene og dem som skal motta tjenestene, om hva som skal være kommunenes omfang og nivå i tjenesteproduksjonen.

Kommunene må sette standard for tjenestene og sørge for at folk, som sagt, får det de blir lovet. Vi må derfor både fjerne dobbeltarbeid og uklare ansvarsforhold mellom etater og mellom forvaltningsnivåer.

I mange tilfeller må flere etater inn i bildet for enkelte av brukerne, og det er opplest og vedtatt at hvis etatene samarbeider, blir resultatene gode. Likevel er det slik i dag at der flere etater er inne i bildet, blir det så mye, mye mer komplisert enn om ansvaret lå på en etat. Her må det tenkes nytt for også der å oppnå bedre resultat.

Brukerne må stå i sentrum. Kommunene må i større grad enn i dag gjennomføre brukerundersøkelser for å se om de leverer de tjenestene innbyggerne forventer og etterspør. Noen kommuner har begynt, og med gode erfaringer. Kvalitetsarbeid bør gjennomføres uavhengig av om tjenestene utføres i offentlig eller privat regi.

Brukernes tiltro til kommunale tjenester er avhengig av at kvaliteten oppfattes som tilfredsstillende. Mer systematisk klagebehandling må også til, slik at folk får bedre mulighet til å klage hvis de føler seg dårlig eller galt behandlet.

For oss i Arbeiderpartiet er det imidlertid viktig å understreke at det må være politisk styring for å sikre rettferdig fordeling. Markedsløsninger og privatisering har aldri løst problemene for folk flest, og særlig ikke for dem med dårlig råd.

Vi sier derfor ja til fornying og omstilling. Og det er vår påstand at kommuneøkonomiproposisjonen og innstillinga i dag gir gode muligheter for det. En del kommuner har kommet godt i gang, og mange står i startgruppa. Og det er også viktig å understreke at det er mange brukere som er svært godt fornøyd med de tjenestene de får av sin kommune.

En stor del av debatten, både i forbindelse med handlinga av innstillinga til utjamningsmeldinga i går og nå i dag, dreier seg om bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Synspunktene er mange, men vi må ta innover oss at det var et engangsløft til kommunene på 30 milliarder over fire år vi gjorde vedtak om, ikke – slik

(Gaundal)

enkelte etter min mening framstiller det – at staten skal ta over kommunenes ansvar for bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Kommunene har i alle år hatt ansvaret for det, og må fortsatt ha det. Ekstrainnsatsen skulle være begrenset både i tid og ramme.

Når en ser forslaget fra sentrumpartiene om at kommunenes planer skal prioriteres, nærmest uavhengig av hva som er de eldres behov i andre kommuner, blir mitt spørsmål til disse partiene om de har gått bort fra hovedintensjonen i eldresatsinga, nemlig å prioritere de eldste eldre uansett hvor de bor i landet. Å prioritere er faktisk å prioritere, ikke å la alle kommunene få sine planer realisert fordi de har laget planer. Med så stor kapasitet på planer må det prioriteres, og en enstemmig komite sier at vi må prioritere de som behov for heldagspleie.

Mange kommuner er engstelig for hvorledes avviklingen av ekstraordinært skjønn vil slå ut. Tabellene i proposisjonen skremmer en del. Røyrvik kommune i Nord-Trøndelag, med sine nesten 700 innbyggere, er forespeilet et inntektstap på ca. 6 mill. kr. Og det er flere slike små og avsidesliggende kommuner. Da er det imidlertid viktig å minne om at disse beregningene er gjort innenfor uendret økonomisk ramme, og kommuner og fylkeskommuner med skatteinntekt under 110 pst. av landsgjennomsnittet vil i hovedsak få kompensasjon gjennom økt skjønntilskudd.

Jeg sier ikke at avviklingen ikke får konsekvenser, men jeg mener utviklingen ikke vil bli så dramatisk som tabellene viser.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei talletid på inntil 3 minutt.

Reidun Gravdahl (A): Gode og tilgjengelige tjenestetilbud er vårt viktigste grunnlag for å sikre felles velferd og trygghet. Hvis vi skal klare å forbedre tilgjengeligheten og kvaliteten på de offentlige tilbudene, må kommuner og fylker ha nødvendig handlingsrom. Selv med påplussingen på 3,5 – 4 milliarder i forhold til dette årets budsjett kan det for noen bli stramt. Innbyggernes forventninger til omfang av tjenester og kvalitet er stadig økende. Derfor er det behov for økonomiske ressurser, spillerom og handlefrihet til å utvikle lokale løsninger. På denne bakgrunn har kommunene i Oppland signalisert at de er glad for at øremerkingen reduseres.

For at tilbudene skal være rettferdig fordelt, må det være et rettferdig fordelingsystem kommunene imellom. Arbeidsgiveravgiften er et viktig distriktpolitisk virkemiddel, men den gir også en fordelingsvridning som rammer de kommuner som har høyeste sats. Denne merutgiften er for noen kommuner med trang økonomi en tung byrde. Det vil derfor være nyttig om Regjeringen vurderer denne virkningen i sitt videre arbeid med gjennomgang av kommuneøkonomien og utviklingen av inntektssystemet.

Opptrappingen for psykiatrien og handlingsplanen for eldreomsorgen er tunge satsinger som vil forbedre tilbudene til folk med psykiske lidelser, og for eldre og pleietrengende. Handlingsplanen for eldreomsorgen 1998-

2001 går nå inn i sin avsluttende fase. Stortingsmeldingen om saken så langt ligger til behandling i sosialkomiteen og skal behandles til høsten. I den vurderes behovs-anslagene på nytt, og virkemidlene opp mot resultatene. Regjeringens forslag om virkemiddelbruken etter handlingsplanens avslutning skal behandles i den forbindelse. Handlingsplanen er ment å gjennomføres som opprinnelig vedtatt i Stortinget, og driftstilskuddet skal trappes opp.

Planen og gjennomføringen nærmer seg slutfasen, og det foreligger planer langt utover handlingsplanens måltall. For å kunne skape en mest mulig forutsigbarhet og rettferdighet for kommunene med hensyn til hva den enkelte kommune kunne regne med å få finansiert gjennom Husbankens tilskuddsordninger, hadde departementet i brev form bedt fylkesmennene i samarbeid med fylkeslegene om å foreta en kommunevis fordeling innen 15. juni. Det var vektlagt at ulikheter mellom kommunene skulle utjevnes, og at fortrinnsvis de tyngste brukerne skulle prioriteres. Det burde ha vært et godt grunnlag for en rettferdig fordeling innenfor de vedtatte rammene. Dessverre ser jeg i innstillingen at et flertall foregriper behandlingen av stortingsmeldingen og stopper prioriteringen av godkjenninger. Dette kan medføre at det ikke er de tyngste brukerne som prioriteres, fordi planene for noen av disse ennå ikke foreligger.

Einar Steensnæs (KrF): Kommuneøkonomiproposisjonen har også et kapittel om kommunestruktur og interkommunalt samarbeid, og der fremgår det at de kommunene som etter politisk behandling ønsker en kommunesammenslutning eller å videreutvikle et interkommunalt samarbeid, kan få en finansiell støtte for å gjennomføre det. Det har jeg ingen merknader til, jeg synes det er en forstandig og god innretning.

Det er også kommuner som ligger tett opp til en fylkesgrense, og som ut fra det har vært opptatt av et regionalt samarbeid og et interkommunalt samarbeid, men nå over fylkesgrensen. Det er jo slik at naturlige regioner ikke alltid følger en fylkesgrense.

En av disse kommunene er Ølen kommune i Hordaland. De har der etter inngående drøftinger og en folkeavstemning kommet til at de ønsker å tilhøre Rogaland fylke istedenfor Hordaland, og de har da søkt Kommunaldepartementet om en slik overflytting. Istedenfor å følge folkeviljen har departementet avslått denne søknaden. Departementet henviser til at Oppgavefordelingsutvalgets innstilling vil foreligge om kort tid, og viser dessuten til at det bør gjøres en tilleggsutredning som belyser konsekvensene for nabokommunene, før saken kan bringes fram for Stortinget til behandling. Dette fremgår av brev fra departementet til Ølen kommune, datert 9. juni. Ølen kommune reagerer kraftig på innholdet i dette brevet på flere punkter.

For det første: Det vil uansett ta lang tid før noen ny fylkes- eller regionstruktur vil bli etablert. I mellomtiden skal altså folkeviljen settes til side. Dette provoserer ganske kraftig.

For det andre: Departementet sier i brevet at en avslår søknaden, til tross for at det er Stortinget som skal avgjøre en slik søknad. Eller mener statsråden at dette er et forhold som Stortinget ikke har noe med?

For det tredje: Som nevnt mener departementet at det vil være behov for en tilleggsutredning. Hvorfor avviser da departementet å igangsette en slik utredning? Hva er vitsen med å henvise til Oppgavefordelingsutvalgets innstilling dersom departementet ikke engang er villig til å utrede konsekvensene av en slik overflytting, slik Ølens befolkning og Ølens folkevalgte organer har gått inn for?

Jeg synes at dette brevet fra departementet oser av sentralpolitisk overstyring og beserwisseren. Jeg kan heller ikke skjønne at formen dette brevet har fått, er i overensstemmelse med de formelle beslutningsfullmaktene som finnes mellom regjering og storting, og jeg vil derfor be statsråden redegjøre for departementets håndtering av denne saken.

Bendiks H. Arnesen (A): Kommunene står aller nærmest innbyggerne og kjenner de lokale forhold best. Også fylkeskommunene har oppgaver som berører innbyggernes hverdag, ikke minst gjelder dette samferdselstilbudene som er så viktige for å få et lokalsamfunn til å fungere.

Den økonomien som tilføres kommuner og fylkeskommuner, er avgjørende for hvilke velferdstilbud folk får, og hvilke rammebetingelser som legges for næringsliv og bosetting. På mange måter snakker vi her om utgifter til inntekts ervervelse. Jeg har inntrykk av at forslaget om mindre øremerking og større frihet for kommunene er godt mottatt av våre kommune- og fylkespolitikere. Det advares imidlertid mot å berøre de øremerkede midler som har en utjevneende virkning.

Jeg tror også det er stor forståelse for at befolkningsrike områder må få en inntekt som setter disse kommunene i stand til å gi gode tjenester til sine innbyggere. Det er imidlertid fare på ferde dersom en bedring av situasjonen for de befolkningsrike områdene skal finansieres med kutt i allerede marginale tilbud i distriktskommunene.

Også i distriktskommunene har det pågått en kontinuerlig omstilling de senere årene, men f.eks. avstandskostnadene kan ikke fjernes når avstandene er der. Ytterst få av disse kommunene kan tåle reduserte inntekter uten at dette må bety kutt i tjenestetilbudet for innbyggerne. Skal vi beholde bosetting og næringsvirksomhet over hele landet, må vi også sikre distriktskommunenes framtid. Jeg vil så sterkt jeg kan henstille til kommunalministeren om å se nøye på den dokumentasjon som nå foreligger om dette fra distriktskommunene.

Jeg er glad for at Nord-Norge-tilskuddet foreslås videreført, og jeg ser positivt på at tilskuddets utgiftselementer skal belyses. Folk som bor i landsdelen, kjenner disse elementene veldig godt, og jeg håper at landsdelens folk blir trukket inn i arbeidet med den faglige vurderingen. Det er ikke akseptabelt dersom vurderingen ensidig skal utføres av økonomer og saksbehandlere med tilhold her i Oslo, uten kunnskap om og kjennskap til landsdelens spesielle forhold.

Jeg har også merket meg at Fremskrittspartiet går inn for å kutte ut Nord-Norge-tilskuddet med den begrunnelse at det er med på å opprettholde bosettingen i distriktene i landsdelen. Fremskrittspartiet sier jo ganske direkte at bygdene raskt skal avfolkes gjennom å redusere tjenestetilbudet.

Dette håper jeg at folk på bygdene i Nord-Norge merker seg.

Siv Jensen (Frp): I forbindelse med lønnsoppgjøret påløp det to ekstra feriedager, som selvfølgelig også påfører kommunene en ekstrautgift på ca. 1 milliard kr. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett spurte finanskomiteen Regjeringen om dette forholdet. Regjeringen har skriftlig varslet at de vil dekke inn denne milliarder gjennom en proposisjon til Stortinget først til høsten. Spørsmålet er: Hvordan har Regjeringen tenkt at den milliarder skal dekkes inn?

Nå har vi hatt en debatt gående hvor hovedhensikten har vært at budsjettet skal være stramt, at alt skal gå i balanse, og vi har hatt denne krone for krone- inndekningslogikken som Regjeringen tilnærmet hysterisk har forholdt seg til. Når vi nå behandler både kommuneøkonomiproposisjonen og revidert budsjett, og det er kjent at denne ekstra milliarder skal betales til kommunene, hvordan har det seg da at Regjeringen ikke finner det hensiktsmessig å saldere dette i forbindelse med budsjettrevisjonen som vi nå holder på med, hvor man altså har understreket behovet for å ha en stram finanspolitikk?

Betyr ikke denne milliarder noen ting? Vi har nemlig hørt antydninger om at denne milliarder ikke har realøkonomisk effekt. Det er mulig, det, men det har heller ikke de utgiftene som påløper i forbindelse med Kosovo, som vi skal dekke inn i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett. Vi vet også at lønnsoppgjøret på toppen av dette medfører ytterligere 1 milliard i forbindelse med neste år, hvor de to neste feriedagene skal betales. Det betyr altså 2 milliarder kr. Det ville ha vært naturlig at det ble berørt i kommuneøkonomiproposisjonen og for så vidt også i revidert budsjett, men det har altså Regjeringen valgt å se bort fra. Jeg vil gjerne at kommunalministeren redegjør for denne logiske bristen fra Regjeringens side, hvordan de kan få seg til å argumentere på denne måten vel vitende om at denne milliarder selvsagt har like stor betydning for norsk økonomi som en rekke andre poster, som vi nå har strevd med å få orden på i forbindelse med revidert budsjett. Det er ikke logisk. Og det er selvsagt sånn at Regjeringen sikkert håper på at bare de slenger denne proposisjonen fram for Stortinget en eller annen gang på høsten, drukner den i en drøss med andre saker, slik at vi på en måte ikke merker at vi bruker 1 milliard kr til. Men det kommer vi til å huske på.

Jeg synes det er rimelig å avkreve Regjeringen et svar på hvorfor denne milliarder ikke teller, når man er nødt til f.eks. å kutte nesten 1 milliard kr i sykehusutstyr for å få Kosovo-utgiftene til å gå i hop.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg må innrømme at jeg blir litt trist når jeg hører debatten her i dag. Vi opplever

en kommunesektor som – selv om jeg ikke skal bruke ordene dyp krise – har store økonomiske problemer for tiden. Vi har hatt store underskudd over flere år, og det er vi flere som skal ta ansvaret for. Jeg som tidligere kommunalminister er også en av dem som skal ta ansvaret for det. Og som jeg har sagt utallige ganger tidligere, og som jeg også sa i innlegget mitt i fjor da vi behandlet denne saken, er det ingen grunn til å legge skjul på at kommuneøkonomien for år 2000 kommer til å bli svært stram for kommunene, og at mange kommuner kommer til å oppleve både 1999 og 2000 som vanskeligere enn 1998, nettopp på grunn av at kommuneøkonomien var stram.

Jeg har aldri gjort forsøk på å skjønne den økonomiske situasjonen i kommunesektoren, tvert imot har jeg lagt vekt på at det er vi som har en del av ansvaret for at kommunesektoren nå opplever stramme vilkår. Det er ikke løssluppenhet rundt omkring i de mange kommuner, og det synes jeg også at vi skal være med og ta ansvaret for. Jeg tror faktisk flere kunne være tjent med å ha den tilnærmingen.

For Arbeiderpartiet gikk i fjor forskjellen mellom en god kommuneøkonomi og ruin for kommunene på det å tilføre 1 milliard kr ekstra, noe som vi fikk til ved budsjettforliket i fjor høst. Selv om mye tyder på at underskuddet også for inneværende år kan komme opp i 10 milliarder kr, var det altså den ene milliard som da var avgjørende for om vi hadde en god eller dårlig kommuneøkonomi.

Vi er i en situasjon hvor vi har et felles ansvar for den situasjonen kommunene er i, med de mange reformer som har blitt vedtatt på 1990-tallet, som har vært delvis underfinansiert, og vi burde også ta ansvaret for å ta et felles løft for kommunesektoren.

Men når jeg bad om ordet, er det først og fremst for å si at jeg tror ingen er tjent med lettvintheter og halvsannheter i forhold til hva som er den reelle situasjon. Det kan ikke stå uimotsagt når både kommunalministeren og Arbeiderpartiets parlamentariske leder har en så lettvent omgang med fakta som det de her har hatt i sine innlegg.

Regjeringens opplegg for 2001 innebærer en vekst i forhold til revidert nasjonalbudsjett på 3,5-4 milliarder kr, som kommunalministeren helt riktig har sagt. Men da er det viktig å ha med seg at ifølge Kommunenes Sentralforbund innebærer revidert nasjonalbudsjett i forhold til vedtatt budsjett for inneværende år en innstramming for kommunesektoren på ca. 1,6 milliarder kr gjennom lønnsoppgjøret, gjennom økt ferie, gjennom utvidet arbeidsgiverperiode, som Regjeringen foreslo. Det innebærer altså at økningen i kommuneøkonomien for neste år i forhold til vedtatt budsjett for inneværende år blir på 1,9-2,4 milliarder kr.

Så er det helt riktig, som det har blitt sagt av flere her, at sentrumsregjeringens opplegg i St.prp. nr.1 for 1999-2000 innebar en vekst i kommuneøkonomien på 1,1 milliarder kr. Men i forhold til revidert nasjonalbudsjett i fjor, som er det sammenlignbare dokument til det denne regjeringen nå har lagt fram sin kommuneøkonomiproposisjon i forhold til, var foreslått vekst 3,1 milliarder kr. Når det ble 1,1 milliarder kr i statsbudsjettet, var det på

grunn av at vi hadde en ekstra skatteinngang i fjor på 2 milliarder kr som kommunene fikk beholde, som ikke ble trukket inn, og som gjorde at veksten i forhold til budsjettet ble lavere enn 3,1 milliarder kr.

Jeg tror alle hadde tjent på å holde seg til de reelle tallene og de reelle fakta når man skal diskutere denne saken.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): En av de viktigste basisverdier i enhver kommune er tilgangen på rent vann. Det er neppe noen uenig i. Men da er det også viktig at vi sikrer denne uerstattelige verdien. Dette startet man med gjennom «Program for vannforsyning» 1. januar 1995. På det tidspunktet var det registrert 1 587 vannverk som hvert forsynte 100 personer eller flere. Ca. 600 av disse vannverkene var vurdert som tilfredsstillende, og disse vannverkene forsynte ca. 2,5 millioner personer.

I programmets første femårsperiode er ca. 300 vannverk utbedret med den konsekvens at ytterligere ca. 850 000 personer har fått godt, rent vann med tilstrekkelig hygienisk sikkerhet i henhold til norsk drikkevannsforskrift. Programmet får bevilgning over statsbudsjettet, og i disse årene har bevilgninger på 381 mill. kr utløst investeringer på til sammen 2,5 milliarder kr.

Vannprogrammet virker som en gulrot for kommunene og vannverkene. Derfor er det viktig at dette programmet ikke nedprioriteres ettersom det ble bestemt at programmet skulle fortsette en femårsperiode til.

I budsjettforliket mellom de tre sentrumspartiene og Arbeiderpartiet ble det kuttet 23 mill. kr på denne posten. I revidert nasjonalbudsjett blir denne posten redusert med ytterligere 3,1 mill. kr.

Personlig er jeg ikke komfortabel med at dette er nødvendig for å få flertall for et budsjett. Derfor vil jeg sterkt understreke behovet for at departementet i statsbudsjettet for neste år legger tilbake de pengene som man fant å måtte omfordele fra Vannprogrammet.

De aller fleste av de gjenværende vannverk som må utbedres, befinner seg på strekningen fra Rogaland til Finnmark. Et hovedproblem som går igjen for disse utilfredsstillende vannverkene, er den manglende hygieniske sikringen. Jeg henviser i den forbindelse til hendelsene ved Bergsøy Vasslag AL i Herøy kommune i Møre og Romsdal i januar-februar 1999. Manglende hygienisk sikring av drikkevannet fra en reservevannkilde medførte

- en smittespredning med 54 sykdomstilfeller, hvorav to personer trolig døde av sykdommen
- 80 fiskefartøy måtte desinfiseres på grunn av at de mottok is fra Fosnavåg isanlegg
- to fiskebedrifter i Herøy måtte desinfiseres
- totalt 11 bedrifter med 300 ansatte ble stoppet for en periode
- 30 fiskeanlegg langs kysten ble oppsporet og pålagt desinfisering
- fisk på vei til markedet ble stoppet

Rent og hygienisk sikret vann er livsviktig for å opprettholde eksporttrettet næringsmiddelproduksjon, turistvirksomhet og bosetting i distriktene. Derfor er det viktig

at Vannprogrammet fortsetter i den perioden som det er blitt bestemt for, nemlig ut 2004.

Kirsti Kolle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at hun har tenkt å la formiddagens møte fortsette inntil den saken er ferdigbehandlet, og at det er ytterligere 12 inntegnede talere til treminuttersinnlegg. – Dette bare til opplysning.

Odd Eriksen (A): Det er ganske sikkert at vi kan slå hverandre i hodet med tallene til vi blir helt blå. Men det har aldri fra Arbeiderpartiets side vært hevdet at en ekstra milliard vil være det som skal redde Kommune-Norge, og det vil heller ikke være tilfellet med den ekstra milliard som sentrumspartiene nå foreslår lagt inn.

Når jeg tar ordet, er det fordi sentrumspartiene har hatt en voldsomt høy sigarføring om kommunesektorens økonomi og Bondevik-regjeringens satsing på kommunesektoren. La meg bare minne om at det fra KS og kommunesektorens side har blitt hevdet at kommunesektorens økonomi aldri har vært vanskeligere enn de siste to-tre årene, dvs. under Bondevik-regjeringen, og dvs. også i en periode hvor Senterpartiet flyttet hele sin partiledelse inn i Kommunal- og regionaldepartementet. Det er et faktum som det ikke går an å bestride.

I kommuneøkonomiproposisjonen som ble lagt fram våren 1998, la Bondevik-regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på 1 og 1/4 pst. Arbeiderpartiet foreslo da ytterligere styrking av kommuneøkonomien med om lag 1 milliard kr. Vi påstod aldri at det var det som skulle redde kommunesektoren. Vi stod alene om å stemme for forslag som ville gitt mer penger til kommunesektoren i forhold til det som ble vedtatt av sentrum, Høyre og Fremskrittspartiet i fellesskap. På tross av sentrums generøse løfter om styrking av sektoren stemte de altså imot forslag som ville gitt en viss styrking.

Våren 1999 la Bondevik-regjeringen opp til en reell vekst på om lag 1/4 pst. i kommunesektorens økonomi. Vi viste da under behandlingen til at proposisjonen bar bud om fortsatt stramme tider for mange kommuner, og at forslagene fra sentrum var langt fra sentrums valgløfter om mer penger til kommunene. Vi varslet da en økning av kommunesektorens inntekter utover Bondevik-regjeringens forslag, noe vi fikk gjennomslag for høsten 1999.

Da Stoltenberg-regjeringen la fram kommuneøkonomiproposisjonen i vår, la en opp til en reell vekst i samlede inntekter på om lag 4 milliarder kr, som jeg viste til tidligere. Nå er signalene fra sentrum at dette langt fra er nok. De mener etter å ha vært to måneder ute av regjeringskontorene at kommunesektorens økonomi er faretruende dårlig, og vil plusse på enda mer. Og da kan man jo spørre om hvor ansvarlige de var da de satt i posisjon. Et uttrykk som er blitt brukt tidligere, gjelder fortsatt, nemlig at sentrum er løsslupne og uansvarlige, og at det

er bedre for Kommune-Norge når de er i opposisjon, enn når de er i posisjon.

Så har representanten Meltveit Kleppa og representanten Bondevik sagt at arbeiderpartiregjeringen viderefører sentrumsregjeringens arbeid med å innlemme øremerkede tilskudd i rammeoverføringene og med å forenkle regelverket. Nei, det er ikke helt korrekt, for omfanget av øremerkede tilskudd økte kontinuerlig under sentrumsregjeringen. Sentrumsregjeringen foreslo ikke et eneste øremerket tilskudd innlemmet i rammeoverføringene – det er den faktiske sannheten.

Det er mulig at man hadde visse planer da man satt i regjeringskontorene, men de kom aldri fram til Stortinget!

Marit Tingelstad (Sp): Siste taler glemte faktisk det forsøket i 20 kommuner der vi nettopp skulle ha et annet opplegg med hensyn til de økonomiske overføringene. Det bør nevnes, i rettferdighetens navn!

Ellers vil jeg starte med å si, som de fleste sier, at kommuneøkonomien er alfa og omega for å yte velferdstjenester som Norge kan være bekjent av. I dag må vi innse at vi ikke klarer dette godt nok. Det strømmer på med brev og henvendelser fra det ganske land om mer penger til skole, helse og eldreomsorg. Det er en vanskelig pedagogisk oppgave å fortelle at for å beholde budsjettbalansen må vi kjøre så stramt i de offentlige budsjetter.

Jeg har registrert at flere arbeiderpartiordførere og stortingsrepresentanter har begynt å tale ledelsen midt imot. Jeg viser her bl.a. til VG-intervju med stortingsrepresentant Rune Kristiansen i går. Jeg tror Kristiansen her uttrykker det som de fleste stortingsrepresentanter føler, at det er sosialøkonomene som får dominere arenaen, de som mener å kunne spillereglene i markedøkonomien. Rektor ved Universitetet i Tromsø bruker uttrykket «Politisk abdikasjon for fagøkonomane» i bladet Kommunal Rapport i dag. Jeg stiller også spørsmål om budsjettets balansepunkt er et hellig tall. Jeg ser flere fagøkonomer er inne på det samme, og noen mener sågar at litt mer bruk av oljefondet er forsvarlig.

Senterpartiet ventet med spenning på kommuneøkonomiproposisjonen etter å ha hørt Arbeiderpartiets løfter i opposisjon og ulike utsagn etter at partiet kom i posisjon. Men dessverre ble vi skuffet. Nå er det partiet Høyre som har gitt sin støtte til Regjeringens opplegg, og som sørger for at det er langt igjen før vi får løftet kommuneøkonomien sånn som det virkelig trengs.

Den viktigste framtidsinvestering et samfunn kan gjøre, er å satse på skolen. Sentrumsregjeringen foreslo, og fikk tilslutning til, en skolepakke på 225 mill. kr mer til skolen i en fireårsperiode. Her var bl. a. en startbevilgning til ny timefordelingsressurs på ungdomstrinnet. Dette fjernet Stoltenberg-regjeringen i sitt første budsjettforslag! Heldigvis går Stortinget imot dette kuttet.

Jeg vil i det følgende ta fram et eksempel fra en kommune jeg kjenner godt: Ungdomsskolen har vel 200 elever og sju klasser med gjennomsnittlig 28,8 elever i hver klasse. Sakkyndig rådgiving til spesialpedagogiske tiltak er 41 timer i uka, mens kommunen kan gi bare 20 timer.

Skolebygningen er 35 år gammel, og vedlikeholdsbehovet er stort. Skolen har kun én vaktmester, redusert fra tidligere to. Lokalene er slett ikke tilrettelagt for L97. Skolen mangler musikkrom, har 15 datamaskiner, men altfor lite midler til driftskostnader.

Skolens ledelse sier på forespørsel at de ikke har mulighet til å legge opp alternative pedagogiske opplegg for elever med særlige behov. Skolegangen for disse er direkte ødeleggende, sier skolens rektor. En bedret kommuneøkonomi ville i det minste kunne gi flere timer til alternative opplegg. Jeg understreker at dette er en såkalt godt drevet kommune, med en arbeiderpartiordfører i spissen, men kommunen har behov for mer penger for å gi et skoletilbud som kan tilfredsstille alle elevers behov. Et velferdssamfunn måles etter hvordan man tar vare på de svakeste, og det ble ikke minst framhevet i debatten om utjæmningsmeldingen i går, men det klarer vi altså ikke å leve opp til i dag.

Signe Øye (A): For første gang i denne stortingsperioden har vi fått en kommuneøkonomiproposisjon som tar fatt i de skjevhetene som er i dagens Kommune-Norge. Det er bra at Arbeiderpartiet i dag får flertall for å utvikle bl.a. tapskompensasjonen og får gjennomført det Stortinget tidligere har vedtatt. Vi vil nå se en omfordeling i langt større grad enn tidligere, hvor bl.a. tett befolkede områder med lave skatteinntekter får en større del av kaken. Det er riktig retning.

Vekstkommunene vinner fordi de har særlige utgiftsbehov. Kommunene vil dermed få en mer rettferdig fordeling og dermed mer likeverdige tjenester til innbyggerne over hele landet. Det er sentrum, spesielt Senterpartiet, imot. Flere øremerkede tilskudd innlemmes i rammene. Detaljstyringen fra Stortinget reduseres, og lokalpolitikkerne gis større mulighet til selvstendige prioriteringer tilpasset lokale forhold. Dette er meget bra. Noen kunne ønske at denne omleggingen gikk fortere, men retningen er riktig. Det er dette lokalpolitikkerne har etterspurt i mange, mange år. Når vi i tillegg også øker inntektene til kommunene med 3,5–4 milliarder kr, er dette bra. Jeg vil også minne om at statsministeren i tillegg til dette lover om lag 1 milliard kr til avsetning av feriepengene i år, som skal komme til anvendelse neste år, i tillegg til å se på økte utgifter i forbindelse med tariffoppgjøret for lærerne.

Etter å ha lest innstillingen må jeg vise til en feil. Det vises til revidert nasjonalbudsjett og at planperioden for sykehusutstyr forlenges med to år. Det er ikke riktig. Planperioden for sykehusutstyr går som planlagt, det er ingen forskyvning, det må man nå kunne slå fast.

Før Senterpartiet kom inn i Regjeringskvartalet, var løftene fagre og store når det gjaldt mer penger til kommunene. De tre årene sentrumspartiene var i regjering, merket ingen noe til de tidligere løfter, og underskuddet i kommunene bare økte formidabelt fra år til år. Men nå, bare noen uker etter at de igjen er i opposisjon, er det nye fagre løfter om mer penger og sletting av gjeld i kommunene for mange titalls milliarder kr. Spørsmålet blir selvsagt om Senterpartiets og sentrumspartiernes troverdighet

er til stede ved slike utspill. Jeg har også merket meg at sentrumspartiernes samhold sprekker på flere viktige punkter, og at de er uenige på flere områder i innstillingen.

Karin Andersen (SV): Først til et forslag som SV hadde i innstillingen om en mer generell gjeldssaneringsplan for fylkeskommunale utgifter knyttet til sjukehusinvesteringer. Det har falt ut, og jeg vil legge fram det forslaget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i morgen, det er en mulighet til å gjøre det da. Det er et mer begrenset forslag enn Senterpartiets, som vi for vårt vedkommende synes er for vidtfaende. Men vi kunne tenke oss at Regjeringen vurderte om det er mulig å se på noe av gjeldssituasjonen knyttet til sjukehus, for der er det store problemer, det har vi diskutert for i dag.

Så til den mer generelle debatten. Jeg blir mer og mer i stuss – særlig etter Signe Øyes innlegg nå – om Arbeiderpartiet vil styrke kommuneøkonomien, eller om de ikke vil det. Statsministeren sa i går at han ville det, kommunalministeren sier også at hun vil det, men man lar altså være å søke samarbeid med dem som ønsker det. Man sier at man ikke kan samarbeide med SV, for SV sier de skal ha 4 milliarder kr mer. Det kan jo hende at vi kunne kommet til en enighet hvis vi hadde satt oss ned og diskutert, og gått i riktig retning sammen. Jeg bare konstaterer at det har man ikke villet. Og man kunne fått til akkurat de samme endringene i inntektssystemet sammen med SV som man nå har fått til sammen med Høyre. Det må bety at man ikke vil disse endringene og styrke kommunesektoren, at man ikke vil f.eks. de innstrammingene som må til i andre deler av økonomien for at dette skal gå bra og det ikke skal bli enda større renteøkninger enn det vi har sett. Jeg må si at jeg hører til dem som tviler på at det er kommuneøkonomien og framlegget i den forbindelse som har gjort at sentralbanksjefen nå har hevet renten. Jeg tror ikke det er det i det hele tatt. Og i så fall tror jeg også Stortinget og Regjeringen kunne gjort en jobb og strammet inn der det er mulig å stramme inn, for å øke på de områdene der det er mulig å øke, og gjort vårt til at dette ikke skulle bli verre enn det det er.

Så har jeg behov for å si litt om skolen. Poenget med å stresse skole når det gjelder kommuneøkonomi, er at skolene får pengene sine fra de frie inntektene, og derfor er de frie inntektene så viktig. For skolen er jo det viktigste vi kan satse på, det er den viktigste fellesarenaen vi har, og den viktigste investeringen for framtida. Det er der alle skal møtes, og det er der kvaliteten skal være god, slik at man greier å utvikle alle sine evner og talenter. Og SVs skole er en skole som skal ha nok midler til å kunne realisere læreplanen, som skal gi rom for mangfold og individuelt tilpasset opplæring. Det er litt i motsetning til Høyres opplegg, som er mer prøver og pugg og mer likhet og enhetskværn. Det synes ikke vi er noen god skole. Men vi vet at det trengs mer penger, og da trengs det altså en satsing på de frie midlene.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg finner grunn til å gi noen kommentarer til spørsmålet om videreføring av

Handlingsplan for eldreomsorgen, siden dette har blitt et så sentralt tema i denne debatten.

Handlingsplanen for 1998-2001 er en helhetlig omsorgspakke, både et svært byggeprosjekt med hensyn til omsorgsboliger og sykehjemsplasser og et krafttak for å rekruttere mange flere omsorgspersoner og for å få til en styrket drift. Arbeiderpartiregjeringen fremmet denne saken for Stortinget i 1997, og Stortinget sluttet opp om både omfang av bygging og omfang av vekst i stillinger til å utføre omsorgsarbeidet. Den nye regjeringen har gjennom en egen sak bedt Stortinget ta stilling til den videre gjennomføring av denne planen. Det er med meget stor overraskelse jeg registrerer at et flertall i Stortinget på en overfladisk måte gjennom kommuneøkonomiproposisjonen vil foregripe en nødvendig og grundig evaluering av Handlingsplan for eldreomsorgen. Handlingsplanen er fortsatt en helhetlig omsorgspakke og ikke bare en boligpakke. Sosialministeren redegjorde på en meget tilfredsstillende måte for hva Regjeringen akter å gjøre, ved å meddele at hun i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2001 vil varsle statens medvirkning i finansieringen av boligenhetene som bygges utover handlingsplanperioden, og redegjorde også for behovet for personell.

Det hadde vært behov for, slik Regjeringen varslet i kommuneøkonomiproposisjonen, å gi kommunene større forutsigbarhet ved å unngå først til mølla-prinsippet, som nå råder, med fare for store ulikheter i tilbudet. Regjeringen har ikke satt et annet tak med hensyn til kommunenes utbyggingsplaner enn det som går fram av handlingsplanen, og det som Stortinget vedtok. Men Arbeiderpartiet er opptatt av at det blir en god fordeling mellom kommunene. Jeg er imidlertid tilfreds med at kommunene fortsatt kan sende inn søknad til Husbanken på vanlig måte inntil handlingsplanen er behandlet av Stortinget.

Selv om kommunene har lagt planer som overstiger det som ligger i handlingsplanen, er det ut fra det bildet vi ser i dag, ikke åpenbart at kommunenes faktiske søknader vil avvike så sterkt fra det som nå ligger i planen, nemlig 24 400. Jeg ser fram til å behandle handlingsplanen på ordinær måte til høsten i sosialkomiteen og i Stortinget.

Erna Solberg (H): Jeg må si at jeg ble litt i stuss over det siste innlegget. Representanten Kristoffersens oppfatning av hvem som har foretatt endringer, må være helt riv ruskende gal. Det er Regjeringen som har gjort endringer i spillereglene for kommunenes søknadsprosess for saken er behandlet i Stortinget, og det er Regjeringen som har skapt forvirring ute blant kommunene om de kommer til å få godkjent de prosjektene de har. Hvis det er sånn som representanten Kristoffersen nå sier, at det er stor sannsynlighet for at det ikke blir noe særlig mer enn 24 400 når planene endelig er ferdigbehandlet, skjønner jeg egentlig ikke hvorfor de har gjort det. Forutsetningen er nå at det skal bli 36 000, og at det kommer til å koste flere milliarder i framtiden. Men det får vi ta opp når denne saken kommer til behandling til høsten.

Jeg er glad for at denne debatten på mange måter har avmystifisert Høyre som samarbeidspartner i kommune-

økonomien. På en del områder er vi nå enige med Arbeiderpartiet, og vi har en statsråd som med entusiasme har snakket om hvor mye bedre fordelingspolitikken mellom kommunene kommer til å bli ved å gjøre endringer, f.eks. i forhold til tapskompensasjonsordningen og på en del andre områder, som Høyre en rekke år har fremmet forslag om og ikke fått tilslutning til. Det er vi glad for. Det betyr at Arbeiderpartiet etter hvert har innsett at den fordelingen som Høyre har gått inn for med hensyn til kommuneopplegget, faktisk har vært en positivt bedre fordeling enn det Arbeiderpartiet har gått inn for.

I tillegg vil jeg minne sentrumpartiene om at det å la Høyre stå som et spøkelse overfor Arbeiderpartiet, smaker litt dårlig, når man minnes det Morten Lund, som Senterpartiets talsmann, sa høsten 1998 etter forliket med sentrumpartiene, nemlig at man ved forliket med Fremskrittspartiet og Høyre reelt sett hadde fått et bedre opplegg for kommunene på grunn av det som skjedde med hensyn til reduserte skatter og avgifter. Handlefriheten i kommunene ble større. Jeg er glad for at vi ikke lenger blir sett på som det store, stygge spøkelset i denne sammenhengen. Kommuneøkonomien ville etter vår mening vært bedre med Høyres opplegg og innretning.

Jeg har også lyst til å si at Kjell Magne Bondevik sa noe som var feil i sitt innlegg. Sentrumpartiene foreslo ikke å innføre et spesielt storbytilskudd. De har skrevet om det i merknadene sine, og jeg oppfordrer dem igjen til å se nærmere på forslag nr. 21, som i praksis vil ha den samme konsekvens.

Så har jeg lyst til å komme inn på den konkrete saken som Einar Steensnæs tok opp, nemlig spørsmålet knyttet til Ølen kommune. Jeg syns at denne saken bør legges frem for Stortinget, og det syns Høyre som parti også. Dette er en sak hvor de i folkeavstemning har sagt at de ønsker å tilhøre et annet fylke. Det bør vi respektere. Hvis det er slik at statsråden mener at det må tilleggsutredninger til, oppfordrer jeg statsråden til å foreta de tilleggsutredningene, men at man kommer med saken til Stortinget i løpet av neste stortingssesjon.

Lodve Solholm (Frp): Eg er litt forundra over representanten Asmund Kristoffersen si tolking av det som har skjedd, vel vitande om at statsråden har skrive eit brev til fylkesmennene. Og hadde ikkje statsråden skrive det brevet til fylkesmennene, der statsråden ber om ei kvotering, hadde heller ikkje denne merknaden og dette forslaget til vedtak, vore aktuelt. Så eg forstår ikkje dette i det heile.

Men det som er litt interessant, er at vi etter to dagar klarte å få statsråden til å forstå. Vi håper at det i neste omgang ikkje er nødvendig å bruke to dagar på å få sosialministeren til å forstå alvoret i det som faktisk fleirtalet i kommunalkomiteen står bak.

Det er også verdt å legge merke til at ein statsråd, i dette tilfellet sosialministeren, ikkje veit kva som er grunngevinga for at Regjeringa foreslår å redusere midlane til innkjøp av nytt sjukehusutstyr. Det einaste ho svarte, var at om pengane stod der, hadde dei blitt ståande der ubrukte. Det er veldig enkelt å ordne på det. Om

ein verkeleg ønskjer nytt sjukehusutstyr som skal kunne brukast til å behandle pasientar, er det berre eit enkelt grep som skal til, nemleg å fjerne eigendelen til fylkeskommunen. Det er ikkje verre. Då hadde nemleg sjukehusa kunna kjøpe det utstyret som dei meiner er nødvendig, og skifta ut det gamle utstyret som står der og ikkje kan brukast, i alle fall ikkje til å behandle pasientar med. Så her er det berre spørsmål om politisk vilje til å ta tak i det. Og når ein då også veit at sannsynlegvis 99 pst. av desse pengane ville bli brukt i utlandet, vil det ikkje ha nokon som helst innverknad på norsk økonomi, og heller ikkje på renta. Sentralbanksjefen sa jo i januar at dersom ein ikkje begynner med skatte- og avgiftslettar i dette landet, og dersom ein ikkje får redusert prisstiginga, ja, då må renta hevast. Vi såg resultatet av det i går.

Det kunne ha vore interessant å gjere ein visitt til Arnesen og Nord-Noreg-tilskotet, men det skal eg heller kome tilbake til ein annan gong. Eg vil berre stille eit spørsmål til statsråden, sidan Steensnæs tok opp dette med kommunesamanslåing. Eg støttar Steensnæs der, og eg synest det er riktig som Erna Solberg seier, at vi bør få den saka til Stortinget. Men då kunne det også ha vore interessant å få vite når statsråden har tenkt å avgjere saka om Åram krins i Vanylven kommune.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg føler behov for å kommentera nokre få punkt. For det fyrste: I høve til alternativ når det gjeld innretninga av vårt forslag om gjeldsutgreiing, brukte eg eit feil uttrykk. Eg skulle brukt uttrykket «kriterium i inntektssystemet» i staden for «busetjingskriterium», og eg ber om at det blir retta opp i protokollen.

Så gjev eg mi støtte til det som er sagt frå både Kristeleg Folkeparti, Høgre og Framstegspartiet når det gjeld Ølen. Frå Senterpartiet si side vil vi òg be om at denne saka blir lagd fram for Stortinget, og vi er overraska over måten dette har blitt handtert på av statsråden.

Erna Solberg reagerte på måten Høgre hadde blitt framstilt på som samarbeidspartnar. Det var eit sitat frå Sylvia Brustad som vart brukt i den samanhengen. Det var måten *ho* karakteriserte Høgre på, og det var eit angrep på Odd Roger Enoksen og Senterpartiet fordi vi hadde sagt at det ikkje var kven vi samarbeidde med, men kva vi samarbeidde om, som var poenget. Slik er det framleis for vår del.

Så er eg glad for den forståinga som det no er på tvers av partia og mellom regjering og storting når det gjeld handteringa av eldreplanen, fyrst det som står att av planperioden, men òg det som Regjeringa no har lova i neste års budsjett i høve til komande år. Det er ikkje den skriftlege orienteringa frå Regjeringa som har skapt problem i høve til Stortinget, det er nok meir at det ikkje vart signalisert at dette var ei sak som burde ha vore behandla i vår – altså St.meld. nr. 34. Det ville ha vore ein fordel både for Regjeringa og for Stortinget, men ikkje minst for kommunane, i høve til den uroa som det brevet som vart sendt den 19. mai, har skapt.

Så kan vi gjerne framleis dvela ved fortida. Eg finn nok ein gong behov for å minna om situasjonen i norsk

økonomi i 1998. Eg registrerer noko besynderleg her. Det er faktisk ein forskjell i skildringa av sentrumspartia sitt opplegg frå ein pluss på 57 mill. kr frå Hill-Marta Solberg til 2,5 milliardar kr etter Odd Roger Enoksen og hans reknestykke. Eg vel å halda meg til det siste og til vårt forslag slik det går fram av innstillinga.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg skjønner godt at representanten Enoksen liker dårlig å bli minnet om at han hadde vesentlig mindre penger å tilby kommunesektoren da han var kommunalminister enn det han nå har, men la det ligge. Det er i hvert fall positivt at Enoksen i dag går fram og sier at han gjerne tar et medansvar for at kommunene er i en meget vanskelig stilling, slik Stortinget også konstaterer i dag.

Det som jeg overhodet ikke vil akseptere, er Enoksens påstander om at mitt innlegg bestod av lettvintheter og usannheter – eller halvsannheter, som Enoksen sa. Ingen av delene er riktig. Tvert imot er mine beregninger helt presise, og de kan dokumenteres både for representanten Enoksen og Meltveit Kleppa hvis det trengs. Min kommentar gikk på å vise til den minimale forskjellen som er mellom den måten Arbeiderpartiet reviderer årets opplegg for kommunesektoren på, og det sentrum gjør. Det skal vi behandle i morgen. Men i innstillingen for årets opplegg for kommunesektoren, som vi har vedtatt sammen, er forskjellen en pluss på 57,1 mill. kr. Det er forskjellen i Arbeiderpartiets revisjon av kommuneopp- legget for 2000 og sentrums når det blir vedtatt i morgen, altså 57,1 mill. kr i forskjell for en total sektor som har en ramme på over 200 milliarder kr. Jeg vet ikke hvor mange nuller man må ha bak kommaet før det i det hele tatt kommer et tall – for å vise hvor liten den forskjellen i virkeligheten er.

Poenget med å si dette er at jeg, i likhet med Enoksen, mener at det er viktig at vi heller står sammen når forskjellene er så små, enn krangler om disse – for å si det slik – bagatellene. Jeg er overbevist om at det ville tjene den sektoren som vi har til behandling i dag – og delvis også i morgen – og ikke minst tror jeg innbyggerne ville satt pris på at politikerne istedenfor å skape inntrykk av stor uenighet med hensyn til hvor mye godt vi vil for denne sektoren, heller burde forsøke å finne sammen når det i realiteten er mikroskopiske forskjeller i det vi til sjuende og sist vedtar her i Stortinget.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg skjønner på Hill-Marta Solberg at man trenger pinsett og lupe for å se forskjellen mellom Arbeiderpartiets og sentrumspartiens kommuneopplegg for inneværende år, men denne diskusjonen om opplegget for neste år viser at det kan være noen større forskjeller.

Uansett, det som er mitt store hjertesukk når jeg hører på denne diskusjonen, med litt fartstid på Stortinget, er at når Arbeiderpartiet er i posisjon, er det sentrum som ønsker litt mer til kommunene. Når sentrum er i posisjon, er det Arbeiderpartiet som ønsker litt mer til kommunene. Hvis man er i en situasjon hvor de forhandler med hverandre, blir det litt mer til kommunene, men det blir litt et-

ter innfallsmetoden og litt etter hvilket år det er. Det skjer ikke i forbindelse med revidert, fordi da kan man kjøre slalåm, og da ender man på en forholdsvis liten differanse.

Det som er det store paradokset, er at et stortingsflertall ikke klarer å prioritere over tid en skikkelig satsing på offentlig sektor og derigjennom en skikkelig satsing på Kommune-Norge. Vi er inne i en gigantisk omfordeling. Den har vart på hele 1990-tallet. Det har betydd at privat sektor har vokst mye sterkere enn offentlig sektor, og det er det paradokset som slår inn i hverdagen til hver enkelt av oss. Det er det paradokset mine unger ser hver eneste dag på skolen, når de ser hvor dårlig standard det er, når de har de råd til å pusse opp halve skolen og ikke den andre halvparten, mens den standarden de har privat, er mye høyere. Det er det som er så sprøtt, når foreldre som ønsker en god offentlig skole, begynner å snakke om at jammen, skal tro om vi ikke må foretrekke en privat skole, for våre egne små poder driver vi ikke og gambler med.

I Skien kommune, som er nær der jeg var i min barndom, fikk man diverse små svømmebassenger rundt omkring på 1970-tallet for at ungene skulle lære å svømme. Det var god trim og fint om vinteren og i det hele tatt. Nå er alle tømt for vann, for de har ikke råd til å ha oppvarmet vann og holde dem ved like. Den slags småligheter finner man rundt over alt. Den offentlige sektoren som man bygde ut på 1960- og 1970-tallet, er man nå i ferd med å knipe inn på. Derfor hadde man trengt et stortingsflertall som satte seg som mål at man systematisk skulle satse på å omfordele slik at man fikk opp standarden på offentlig sektor, slik at vi gikk av gårde med hjertebank til helsestasjonen, til skolen og hvor det skulle være, og at det lyste av offentlig sektor, slik vi gjerne ville ha den. Ingen må tro at SVs forslag om 4 milliarder kr utover det Regjeringen har foreslått, vil bety fest og lettsindigheter rundt omkring i kommunene. Det er et godt påslag, men det er også meget nøkternt i forhold til de forventningene vi har, fordi vi forventer en standard som er mye bedre enn det vi har nå, og vi forventer et mangfold i tjenestene som er mye større enn det vi har nå. Vi kommer til å kreve framover et mye mer individuelt rettet tjenestetilbud, et mye mer individuelt rettet skoletilbud.

Presidenten: Presidenten vil minne om at den reglementsmessige tiden nå er omme. Presidenten vil gjenta, som allerede antydnet, at hun vil la formiddagens møte fortsette inntil saken er ferdigbehandlet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Representanten Hill-Marta Solberg gjentar nå at forskjellen mellom sentrums og Arbeiderpartiets opplegg i revidert er 57 mill. kr for kommunesektoren. Nå må jeg få lov å minne om at det forslag til revidert som sentrum har lagt fram, innebærer en vekst i kommunesektoren på 892 mill. kr i forhold til Regjeringens forslag.

Så er det flertall i komiteen for påplussinger på til sammen 640 mill. kr, og det er riktig at i innstillingen er det en forskjell. Jeg er ikke helt sikker på om den er nøy-

aktig 57 mill. kr, men det er riktig at i innstillingen er forskjellen mindre. Men med respekt å melde, jeg synes man kan holde seg til det som Regjeringen har lagt fram, og som viser forskjellen mellom Regjeringens prioritering og Stortingets prioritering i forhold til kommunesektoren. Det er 640 mill. kr, bl.a. fordi man har drevet tilbake forslaget om å øke arbeidsgiverperioden, fordi man har styrket sykehussektoren med til sammen 520 mill. kr, og fordi man også har plussset på fylkesveier.

Så har jeg registrert at kommunalministeren har tegnet seg til et nytt innlegg, og da har jeg et par spørsmål. Men først av alt: Overfor de som måtte være interessert i å få avklart tallene når det gjelder veksten fra 1999 til 2000 i sentrumsregjeringens opplegg, anbefaler jeg St.prp. nr. 1 for inneværende år, les side 19. Der framgår det at veksten i revidert nasjonalbudsjett fra i fjor til i år er 3,4 milliarder kr og ikke, som jeg kom i skade for å si, 3,1 milliarder kr. Dette er altså omtrent det samme som ligger i Regjeringens forslag for i år. Det står på side 19.

I kommuneøkonomiproposisjonen side 6 tar Regjeringen et forbehold. Man tar «forbehold om at det økonomiske opplegget for kommunesektoren kan bli strammere dersom den økonomiske situasjonen tilsier det når forslaget til statsbudsjett legges fram til høsten». Det er for så vidt et ganske uskyldig forbehold å ta, og det er godt bortgjemt på side 6. Men dette forbeholdet kan bety forskjellen på om kommunesektoren i det hele tatt kan regne med vekst eller ikke. Hensikten med å behandle kommuneøkonomiproposisjonen om våren er at kommunene skal ha en viss forutsigbarhet i forhold til behandling av sine budsjetter. Jeg vil da spørre: Kan kommunalministeren garantere at kommunesektoren får den vekst i inntekt til neste år som man har lagt til grunn i kommuneøkonomiproposisjonen, eller vil man komme til å bruke situasjonen i norsk økonomi som et påskudd for å stramme inn når man legger fram budsjettproposisjonen til høsten, for dermed å skape ytterligere problemer for kommunesektoren i forhold til budsjettbehandlingen? Kan kommunalministeren garantere en vekst på 3,5-4 milliarder kr?

Jeg tror vi alle sammen som sitter her, er enige om at det er behov for en opptrappingsplan for kommunene for at det skal bli samsvar mellom oppgaver og tilførte ressurser. I Kommunal Rapport torsdag den 1. juni sier statssekretær Audun Tron i Kommunaldepartementet at kommunene ikke vil få mer penger i 2002 eller 2003. Medfører dette riktighet?

Statsråd Sylvia Brustad: Først til spørsmålet om Ølen som flere har vært inne på. Jeg må bare si at det som var tenkt fra min side da vi fattet denne beslutningen, var at når vi nå får innstillingen fra Oppgavefordelingsutvalget 3. juli, har Regjeringa til hensikt å legge fram en sak om det tidlig neste vår, dvs. mars-april. Da er det vel grunn til å tro, også etter utspillene fra mange andre partier, at det ligger an til en ganske betydelig endring når det gjelder fylkesstrukturen i Norge. Da tenkte jeg som så at da kan det hende at spørsmålet om Ølen løser seg selv. Det var bakgrunnen for det.

Så er det selvfølgelig slik at jeg hører hva representantene sier. Jeg har også vært opptatt av at dersom man skulle ta en avgjørelse med hensyn til Ølens situasjon nå, måtte det mer utredning til. Dersom den utredningen skulle settes i verk nå, hadde det tatt like lang tid som saken om den totale fylkesstrukturen osv. neste vår. Derfor var min vurdering: La oss nå ta den først, og så kan det hende at spørsmålet om Ølen har løst seg av seg selv. Det er min spådom. Men jeg hører hva flertallet sier, og hvis det er et ønske om å gjøre det i motsatt rekkefølge, å allikevel sette i verk den utredningen nå, er det selvfølgelig ikke noe problem for meg å gjøre det.

Når det så gjelder spørsmålet fra Siv Jensen om den milliarder som Regjeringa signaliserte for inneværende år når det gjelder ferie, er det det å si at da vi la fram kommuneøkonomiproposisjonen og revidert nasjonalbudsjett, var ikke dette avklart. Det var den 26. mai brevet fra statsministeren kom, og det er bakgrunnen for at vi må komme tilbake til dette med forslag tidlig i høst. Vi har også sagt, som det står i brevet, at vi da også vil vurdere utfallet av læreroppkjøret, og hvilken innvirkning det har på kommunenes økonomi.

Når det så gjelder innleggene fra representanten Enoksen, synes jeg det er positivt at han tar et medansvar for denne situasjonen, som han også har et medansvar for som tidligere kommunalminister og partileder i Senterpartiet. Men jeg vil heller ikke ha på meg at jeg har operert med halvsannheter eller lettvintheter, slik representanten Enoksen her har sagt.

Når representanten Enoksen viser til at KS påpeker at det er en innstramming i Regjeringas opplegg på drøyt 1,6 milliarder kr, er ikke det riktig. KS har i sine tall, som Enoksen bruker og henviser til fra denne talerstolen, ikke tatt høyde for at Regjeringa har signalisert at vi vil bevilge ca. 1 milliard kr i forbindelse med lønnsoppkjøret for inneværende år. Det er ikke tatt høyde for at Regjeringa la inn mer til sjukehussektoren i en egen proposisjon, og det er selvfølgelig ikke tatt høyde for at det også har skjedd positive endringer under behandlingen av revidert her i Stortinget. Så det er ingen innstramming, slik som KS påstår, og som Enoksen bringer videre.

Så spør representanten Solholm om hvor saken når det gjelder Sande, Vanylven og Åram krins ligger i systemet. Til det er det å si at departementet jobber med den saken, og vil selvfølgelig komme tilbake til Stortinget med den så fort som mulig. Jeg kan ikke i dag si akkurat når, men som representanten Solholm vet, kjenner jeg saken veldig godt og vil selvfølgelig også komme tilbake til Stortinget med den så fort som mulig.

Så hadde Enoksen et par andre spørsmål. Jeg rekker bare å svare på det ene av dem, tror jeg, og det går på om jeg kan garantere at kommunesektoren får vekst til neste år. Til det har jeg å si: Ja, selvfølgelig garanterer jeg at kommunesektoren får vekst til neste år. Jeg tror ikke det kommer noe godt ut av å drive og lage politikk ut fra den setningen hvor det står at også kommunesektoren må forholde seg til den økonomiske situasjonen totalt. Men det er ikke noe her som tyder på at ikke kommunene skal få det de er blitt lovt for neste år.

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Når kommunalministeren ikkje vil leva med usanningar, tar eg det for gitt at ho òg neste gong ho framstiller forskjellen mellom sentrum og Arbeidarpartiet, ikkje brukar gongetabellen så lettvent som ho gjorde, då ho gonga opp fire gonger Arbeidarpartiets opplegg.

Så forstår eg godt Hill-Marta Solberg som har behov for å fokusera på kommunanes situasjon i år i staden for neste år. No er vi altså i den situasjonen at vi har fått påvist at underskotet i kommunesektoren korkje var 3,4 milliardar kr eller 3,6 milliardar kr, men 11 milliardar kr i fjor og tilsvarande i år. Det krev ei spesiell innleving i og forståing av situasjonen ute. Det er ikkje nok å retta opp det som er skeivt mellom kommunane. Det er auka rammer og forståing for kommunanes gjeld som no er viktig.

Berit Brørby (A): Det er bare et par ting jeg har lyst til å kommentere. Først til representanten Enoksen. Under debatten om revidert i morgen vil vi nok få en nærmere avklaring med hensyn til tall og hva som er forskjellen mellom sentrumspartiernes opplegg for kommunene og Arbeiderpartiets opplegg. Men det er altså 57 mill. kr, og det er i forhold til at vi tar høyde for det som blir vedtatt i salen, og ikke alle primære ønsker.

Egentlig bad jeg om ordet for å gi en kommentar til SVs Karin Andersen, som spør om det virkelig er slik at Arbeiderpartiet ønsker mer til kommunesektoren. Det skulle egentlig være unødvendig å kommentere det, men 4 milliarder kr mer er 4 milliarder kr mer.

Arbeiderpartiet kunne fått til veldig mange endringer i inntektssystemet sammen med SV om vi hadde diskutert kommuneøkonomien med dem og ikke med Høyre, som hun hevder. Det skulle også være unødvendig, men SV er med på å øke skatteandelen f.eks. til 46 pst. neste år. SV er med på å endre inntektssystemet for trekk i inntektsutjamninga gradvis, fra 140 pst. til 130 pst. SV er med på merknader sammen med Arbeiderpartiet og Høyre om tapskompensasjoner, bortfall av kommunal selskapskatt osv. Så det er en rekke ting SV står sammen med Arbeiderpartiet og Høyre om. Jeg ber om at man ikke fremstiller det som at Arbeiderpartiet og Høyre har et eget «samrøre». Det er en rekke flertall i denne innstillingen som SV er med i, så man bør ikke fremstille det som at det bare er Arbeiderpartiet og Høyre, for det er faktisk ikke sant. Det synes jeg også SV kunne ta innover seg.

Siv Jensen (Frp): Kommunalministeren svarte ikke på mitt spørsmål. Jeg er klar over at brevet fra statsministeren kom 26. mai. Jeg er også klar over at Regjeringen har sagt at dette skal man gjøre noe med til høsten. Det jeg bad kommunalministeren redegjøre for, er hvordan Regjeringen har tenkt å dekke inn den milliarder som de skal bevilge i inneværende år, fordi hele argumentasjonen til Regjeringen er bygd på krone for krone inndek-

ning, stramhet, balanse – at alt skal være skikk og orden. Hvorfor skal det da ikke være den samme orden i regnskapene når det gjelder akkurat denne milliarder? Hvorfor mener Regjeringen at akkurat denne milliarder kan vi vente med, og så kan Stortinget vedta den bevilgningen til høsten, på tross av at den selvfølgelig er med på å påvirke økonomien like mye som alle andre milliarder som dette storting bevilger? Det resonnementet har ikke Regjeringen gitt noen forklaring på. Kommunalministeren unngikk å gå inn i den debatten nå. Det er mulig at det bare er finansministeren og statsministeren som er opptatt av dette stramhetsbegrepet, krone for krone-innknappingslogikken, og ikke kommunalministeren. Men jeg antar at kommunalministeren står like mye bak Regjeringens såkalte ansvarlighetslinje i den økonomiske politikken. Og da bør også kommunalministeren, som står ansvarlig for hele kommunesektoren, kunne gi en forklaring på hvorfor den milliarder ikke er viktig å dekke inn nå, men at den kan tas i forbindelse med nysaldering til høsten, og at vi da på en måte ikke skal merke det. Men alle de pengene som Stortinget bevilger og aksepterer i forbindelse med revidert budsjett til bruk i Kosovo, ja de skal vi saldere inn og dekke inn krone for krone, på tross av at de ikke har noen effekt på norsk økonomi og det såkalte presset i norsk økonomi.

Og så har jeg registrert, som jeg også sa i innlegget mitt, at det blir argumentert med fra Regjeringens side at denne milliarder til kommunene ikke har noen virkning. Selvsagt har den en virkning. Derfor er det forunderlig at Regjeringen later som om dette er en regning de kan skyve på. For jeg har jo hørt Arbeiderpartiet, særlig i opposisjon, hamre løs på sentrumspartiene for at de skulle skyve regninger foran seg og være direkte uansvarlige i sin måte å budsjettere på. I så fall så er det altså akkurat det samme Arbeiderpartiet nå gjør, og jeg ber om at kommunalministeren redegjør mer inngående for dette, for det er ikke besvart, og jeg synes, med all respekt, at Stortinget fortjener et svar på dette spørsmålet.

Einar Steensnæs (KrF): Først til spørsmålet om Ølen kommune. Jeg er fornøyd med statsrådets svar. Det viktige er jo nå at det blir igangsatt en prosess som vil avklare de konsekvenser av betydning en eventuell overflytting fra Hordaland til Rogaland vil kunne få f.eks. for nabokommunene. Nabokommunene selv har uttrykt at de ikke ser noen betenkeligheter med dette, men Hordaland fylkeskommune har hatt visse innvendinger. La oss få dette avklart, slik at Stortinget kan fatte en beslutning. Jeg legger da til grunn at statsråden nå har bekreftet at en slik utredning vil bli igangsatt, og at det derfor vil komme til Stortinget en sak om spørsmål om overflytting av Ølen kommune fra Hordaland til Rogaland i løpet av neste vår. I hvilken sammenheng Regjeringen vil gjøre dette, får være opp til Regjeringen å velge, men jeg legger til grunn at en slik utredning ikke skulle være så krevende at det skulle være nødvendig å utsette dette utover våren 2001.

Så vil jeg gi full tilslutning til det som Siv Jensen påpekte når det gjelder kommunenes økte utgifter til ferie-

penges. Det er åpenbart at bruken av slike penger virker i økonomien nøyaktig på samme måte som andre utgifter som kommunene har på sine driftsbudsjetter. Hvis ikke staten finansierer dette, må kommunene gjøre det, og de har da det samme krav til innstramning som for andre utgifter som de har på sine budsjetter.

Jeg kan lett nevne andre utgifter på statsbudsjettet som etter min vurdering og etter realøkonomiske vurderinger ikke har den samme pressvirkningen i økonomien som økte lønnsutgifter, økte utgifter til feriepenger osv., f.eks. bistandsmidler. En rekke direkte pengeoverføringer til internasjonale organisasjoner som FN og Verdensbanken har selvfølgelig ingen realøkonomisk pressvirkning i norsk økonomi. Like fullt regnes det inn i den samlede sum av utgifter som skal salderes mot tilsvarende inntekter her i Stortinget. En ansvarlig finanspolitikk krever en balanse mellom inntekter og utgifter, og den jobben har Stortinget gjort. Når Regjeringen da etter å ha presset igjennom et krav til stramhet – som vi for vår del er enig i – bokfører andre utgifter på en så lettvinnt måte og sier at dette ikke har den samme virkning i økonomien, er det noe viktig som mangler som forutsetning. Jeg ser på dette som et grep som kan være med på å redusere respekten for det arbeidet Stortinget skal gjøre i finanspolitikken, dersom en på noen områder krever disiplin, mens en på andre områder uten, etter mitt skjønn, finanspolitisk god begrunnelse mener at dette kan unntas fra den samme stramheten. Her har ikke statsråden gitt Stortinget et tilfredsstillende svar.

Presidenten: Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Karin Andersen (SV): Det SV spør Arbeiderpartiet om, er hvorfor de ikke har brukt muligheten til å få det Arbeiderpartiet sier de vil, nemlig litt mer til kommunesektoren. Det er riktig at SV har et primærpropplegg; vi mener det er riktig med 4 milliarder. Men jeg regner da med at Arbeiderpartiet har vært med på forhandlinger før i Stortinget – hvis man sier at man vil ha litt mer og man ser noen som er enig i retningen, går man til dem. Og her har det vært et flertall av sentrumspartiene, SV og Arbeiderpartiet som nå sier at de vil ha mer. Det er helt riktig som representanten Brørby sier, at SV er med på de nevnte omleggingene. Og derfor skjønner jeg ikke hva det er de har fått av Høyre som de ikke vil si høyt – det må jo være et eller annet de har fått som de ikke sier høyt. For ellers må det jo være sånn at de har fått alt de vil ha, og da vil de altså ikke ha ei krone mer til kommunesektoren. Da må det jo være det som er resonnementet. For det er altså ikke synlig for noen andre enn Arbeiderpartiet hvorfor de har latt være å gå til sentrumspartiene og SV for å få mer til det viktigste.

Statsråd Sylvia Brustad: Både overfor representanten Jensen og representanten Steensnæs er det viktig å understreke at selvfølgelig hele regjeringen er opptatt av å føre en ansvarlig økonomisk politikk for å prøve å hol-

de renten og prisene nede og arbeidsledigheten lavest mulig. Det gjelder på alle områder, og selvfølgelig er heller ingen ministre unntatt fra det.

Jeg vil bare lese et avsnitt fra brev fra statsministeren av 26. mai som jeg er helt sikker på at både representanten Jensen og representanten Steensnæs har lest, men jeg gjør det allikevel. Der står det følgende:

«Regnskapsforskriftene for kommunene innebærer at det må avsettes midler til feriepengene året før utbetalingen skjer. ... Utgifter til samme ferieutvidelse periodiseres m.a.o. ulikt i staten og kommunesektoren. Regjeringen ser at de økonomiske virkningene av en slik forskjell ikke er et tilsiktet resultat. Avsetningen i kommuner og fylkeskommuner kan betraktes som en form for bundet sparing, og gir derfor ikke grunnlag for økt aktivitet det året de avsettes. Denne merutgiften kan stipuleres til ca 1 mrd kr. i 2000. Av denne grunn er Regjeringen innstilt på å foreslå en tilleggsbevilgning for 2000 til kommuner og fylkeskommuner av tilsvarende størrelse.»

Som jeg sa i mitt forrige innlegg: Regjeringa kommer selvfølgelig tilbake til Stortinget med en sak om dette på en skikkelig måte til høsten, og da får en rikelig anledning til å diskutere også alle sider av den saken.

Leif Lund (A): Bare kort: Jeg hadde en replikk til SVs Karin Andersen tidligere i dag, og jeg gav uttrykk for at det er vanskelig å få til det som Karin Andersen vil, for vi må ha et flertall. Jeg håper at hun er med på det, for sentrumpartiene ville ikke forhandle med Arbeiderpartiet, og derfor var det ikke flertall når det gjelder det som du fremstiller som at vi ikke ville gi noe mer til kommunene fordi vi ikke ville samarbeide med SV og sentrum.

Når ikke sentrum ville snakke med oss, så gikk det jo ikke an å få noe flertall. Sånn er verden, og det må du, Karin Andersen, og SV ta innover dere enten dere liker det eller ikke. Sånn er det bare.

Presidenten: Presidenten vil ..

Leif Lund (A) (fra salen): Ja, president. Jeg vet det.

Presidenten: ... bemerk det Leif Lund nå sikkert tenkte på, men også at interne komiteforhandlinger om hvordan sitser har vært i løpet av komitebehandlingen, for så vidt er et internt spørsmål i en komite.

Leif Lund (A) (fra salen): President! Det var i debatten i dag.

Ivar Østberg (KrF): Jeg ble litt forvirret nå da representanten Lund fortsatte innlegget etter at han kom ned i salen, og ble litt usikker på hva det var han etter hvert mente. Jeg vil avkrefte påstanden om at sentrum ikke har vært villig til å forhandle. Sentrum har ikke maktet å få noen bevegelse i retning av det sentrum ønsket. Det er det korrekte.

Presidenten: Dette høres ut som en vise presidenten har hørt tidligere med litt vekslende deltakere.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se side 3774)

Dermed hever vi formiddagens møte, og vi setter nytt møte kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.25.

Møte torsdag den 15. juni kl. 18

President: K j e l l E n g e b r e t s e n

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 94)

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om samtykke til ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 182 av 17. juni 1999 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid (Innst. S. nr. 247 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 79 (1999-2000))

Ivar Østberg (KrF) (ordfører for saken): Det er en glede å anbefale ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 182 av juni 1999 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid. En samlet komite står bak dette.

Det som er vondt, er at det er nødvendig med en slik konvensjon. Artikkel 3 i konvensjonen definerer de verste former for barnearbeid. Konvensjonen foreligger som vedlegg 1 til St.prp. nr. 79, og jeg siterer fra artikkel 3:

«I denne konvensjon skal uttrykket «de verste former for barnearbeid» omfatte:

- alle former for slaveri eller forhold og fremgangsmåter beslektet med slaveri, så som salg av og handel med barn, gjeldsslaveri, livegenskap og tvunget eller obligatorisk arbeid, herunder tvungen eller obligatorisk rekruttering av barn for bruk i væpnet konflikt,
- bruk, fremskaffelse eller tilbud av barn for prostitusjon, for produksjon av pornografi eller for pornografisk opptreden,
- bruk, fremskaffelse eller tilbud av barn for ulovlige handlinger, særlig for produksjon og handel med narkotika, slik det er definert i de relevante internasjonale avtaler,
- arbeid som på grunn av sin art eller de omstendigheter det utføres under, kan være til skade for barnets helse, sikkerhet eller moral.»

Som «barn» etter konvensjonen regnes alle under 18 år. Dette innebærer at det må gjøres endringer i vernepliktsloven. I Ot.prp. nr. 61 for 1999-2000 om lov om endringer i heimevernsloven og vernepliktsloven foreslås de nødvendige endringer.

Det må også gjøres visse endringer i straffeloven. I Ot.prp. nr. 28 for 1999-2000 om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd) ble det fremmet forslag som innebærer skjerpet forbud mot befatning med barnepornografi.

I tillegg til et generelt forbud mot produksjon og overlatelse av barnepornografi til andre, foreslås det her å gjøre det straffbart å forlede noen under 18 år til å la seg avbilde som ledd i kommersiell fremstilling av bilder med seksuelt innhold samt å kriminalisere produksjon av slike fremstillinger hvor noen under 18 år er avbildet.

Stortinget har allerede behandlet dette.

Gjennomføring av konvensjonen ventes ikke å innebære administrative eller økonomiske konsekvenser av

betydning. Pr. mai 2000 har 15 stater ratifisert konvensjonen. En rask ratifikasjon er et viktig signal internasjonalt.

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 3

Forslag fra stortingsrepresentant Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (jf. Innst. O. nr. 82):

«Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med en omlegging av regnskapsprinsippet for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring. Det bør i det videre arbeid også gjennomføres forsøk i enkelte kommuner med omlegging av regnskapsprinsipp.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 4

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 63):

«Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av år 2000 utrede og fremme forslag om innlemming av funksjonshemming i arbeidsmiljøloven § 55 A andre ledd.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 5

Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 65):

«Stortinget ber Regjeringen endre forskrift av 30. september 1993 om attføringsstønad slik at utgifter til skolebøker og skolemateriell knyttet til godkjent attføringsopplegg, dekkes også når de overstiger gjeldende årssats i Statens lånekasse for utdanning.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 6

Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 65):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av stønadssatsene for dekning av utgifter til barnetilsyn (kursstønadsforskriften).»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 7

Innstilling fra samferdselskomiteen om NSB Gardermobanen AS og oppfølging av NOU 1999:28 Gardermoprojektet. Evaluering av planlegging og gjennomføring (Innst. S. nr. 237 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 52 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 10 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Basensen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Rigmor Kofoed-Larsen (KrF) (ordfører for saken): St.prp. nr. 52 for 1999-2000, Om NSB Gardermobanen AS, og oppfølging av NOU 1999:28 Gardermoprojektet omhandler to saker. Den ene er historien om Gardermoprojektet, både bane og flyplass, den andre gjelder framtiden for flytoget.

La meg starte med historien, dvs. oppfølgingen av NOU 1999:28. Bakgrunnen for saken er at regjeringen Bondevik i mai 1998 oppnevnte et utvalg som skulle foreta en bred gjennomgang av utbyggingen av Gardermobanen og av Oslo Lufthavn Gardermoen. Arbeidet skulle omfatte både planleggingsfasen og utbyggingsfasen, og en skulle fokusere på beslutningsprosesser, ansvarsforhold, organisering av arbeid, økonomiske anslag, kostnadsstyring, kvalitetsrutiner og informasjonsflyt. Miljøaspektene skulle ha særlig oppmerksomhet.

Utvalget la fram sin rapport i september i fjor. Komiteens flertall, alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at alt tyder på en mangelfull og utilstrekkelig planlegging av Gardermobanen. I og for seg tyder problemene knyttet til drift om vinteren og hensynet til grunnvannet på at det også har vært gjort noen feilvurderinger i planleggingen av flyplassen.

Avvikene mellom de kostnadsanslagene for Gardermobanen som ble presentert for Stortinget, og de endelige kostnadstallene er uakseptabelt store. Å sette ned utvalget var både viktig og riktig. Det er avgjørende at vi kan lære av de feilene som er gjort.

Evalueringsutvalget la fram en rapport på rundt 350 sider. Vi vet at overskridelsene har vært store. Uansett hvordan en regner, er de i milliardklassen. Vi vet også hvor stor interesse det har vært rundt problemene med bl.a. Romeriksporten. Derfor er det litt overraskende og litt bekymringsfullt at Regjeringen finner det tilstrekkelig å avgrense hovedkonklusjonene til utvalget samt sin egen vurdering av disse spørsmålene til seks og en halv side. Arbeiderpartiet sier i en egen merknad at de ikke vil

«bagatellisere de problemer som har funnet sted, men ser det nå som viktigst at en ved senere utbyggingsprosjekter har tatt lærdom av de feilskjær som ble tatt under Gardermoutbyggingen». Med den gjennomgangen Regjeringen gir av evalueringsgruppens rapport, er jeg langt fra beroliget med tanke på at feil ikke kan bli gjort om igjen.

Det er en rekke viktige punkter i evalueringsgruppens konklusjoner som burde vært nevnt. Evalueringsgruppens rapport har imidlertid allerede vært en del av grunnlaget for kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling.

Stortinget har vedtatt å sette ned en egen granskingskomisjon, som skal foreta en bred gjennomgang av utredning, planlegging, prosjektering og utbygging av ny hovedflyplass på Østlandet og av Gardermobanen. Det samme flertall i komiteen har i merknad gitt uttrykk for at «Eventuelle konstitusjonelle konsekvenser ... vil bli vurdert når Stortinget får denne granskingskomisjonens rapport til behandling».

Siden saken vil bli behandlet i Stortinget senere, vil jeg nå kun gå inn på noen viktige momenter.

Evalueringsutvalget konkluderer med at organiseringen av utbyggingen som et AS, har vært på grensen av det formelt akseptable, men at organisasjonsformen likevel er å anbefale.

Evalueringsutvalget anbefaler at kvaliteten på transportøkonomisk forskning må styrkes, og komiteen ber Regjeringen legge fram en vurdering av dette behovet i Nasjonal transportplan.

Evalueringsutvalget peker også på en problemstilling knyttet til eventuell betaling for bruk av offentlig finansiert infrastruktur, f.eks. kjørevegsavgift i jernbanesektoren. Flertallet, alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer forslag og ber Regjeringen legge fram en vurdering av hvordan en bør organisere produksjon og prising av tjenester som utnytter faste anlegg, med særlig vekt på jernbanesektoren. Fra Kristelig Folkepartis side mener vi dette er interessant å få vurdert. Blant annet vil det gi NSB en bedre forhandlingssituasjon og større mulighet til innflytelse på Jernbaneverkets prioriteringer dersom betaling for bruk av kjørevegen er en viktig del av Jernbaneverkets inntektsgrunnlag. For oss er det imidlertid helt uaktuelt å innføre en slik kjørevegsavgift uten samtidig å styrke NSB tilsvarende.

Evalueringsutvalget peker også på faren for strategisk budsjettering. Mange som er en del av prosessen før endelig vedtak i Stortinget, har interesse av at prosjektet de arbeider med, blir realisert. Det er kritikkverdig at departementet faktisk ikke omtaler denne problemstillingen i proposisjonen.

Så til NSB Gardermobanen AS.

Kostnadsutviklingen for NSB Gardermobanen AS har vært en lang og dyr historie. De investeringene som opprinnelig var anslått til 4 600 mill. kr, endte på 8 249 mill. kr. I tillegg kommer investeringer i tog, tilrettelegging for drift, og underskudd i de to første driftsårene. Et flertall – alle unntatt Arbeiderpartiet og SV – mener overskridelsene viser at planleggingen ikke har vært god nok.

Dessverre er også driftsutgiftene større enn planlagt. Dette er knyttet til bl.a. drift av IT-systemer, økte vedli-

keholdskostnader og økt antall servicepersonale. I tillegg var anslagene for flytogets markedsandel vel optimistiske. En samlet komite forutsetter at selskapet vil arbeide videre med å få ned både vedlikeholdskostnadene og driftskostnadene, også knyttet til IT-systemene.

Flertallet mener det er grunn til å stille spørsmål ved at det er en garantiperiode på to år for materiell som har en anslått levetid på minst 20 år. At en aksepterte kortere garantiperiode for å få togsettene utviklet og levert raske, virker ikke som en svært god forklaring.

En av grunnene til økte driftskostnader er at Flytoget er pålagt å ha servicepersonale på alle avganger. Selskapet planla avganger uten servicepersonale på avganger med få reisende. Dersom departementet har visst at en slik bemanning ikke ville bli godkjent, er det kritikkverdige at de samtidig har presentert anslag for driftsutgifter for Stortinget der en slik lav bemanning har vært en del av grunnlaget.

Departementet foreslår i proposisjonen at infrastrukturen, inkludert terminalen på OSL, overføres til Jernbaneverket, og at Jernbaneverket overtar garantiansvaret knyttet til boligeiere på Hellerud. Dette slutter en samlet komite seg til. Flertallet, alle unntatt Høyre, slutter seg også til at NSB BA overtar terminalen på Oslo S. En samlet komite ber likevel om at Samferdselsdepartementet i Nasjonal transportplan vurderer overføring av stasjoner som er i NSB BAs eie, til Jernbaneverket.

Samtidig som infrastrukturen overføres til Jernbaneverket, foreslås det at det blir slettet gjeld til NSB Gardermobanen AS på 6 711 mill. kr, samt at NSB BA skyter inn 669 mill. kr i egenkapital i Flytoget AS. Dette får tilslutning fra flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet.

Så til den framtidige organiseringen av Flytoget. Regjeringen har foreslått at Flytoget fortsatt skal være et statlig eid selskap 100 pst. eid av NSB BA. Fra sentrumpartiens side skal vi ikke legge skjul på at vi har vært i tvil om dette er den riktige løsningen. Vi er svært opptatt av at Flytoget skal ha en fri og selvstendig rolle, med mulighet for egen utvikling. Flertallet, alle unntatt Arbeiderpartiet og SV, understreker også at flytoget skal være en integrert del av flyplassen og flyreisen – og ikke en del av det generelle kollektivtilbudet i Oslo-regionen. Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har derfor lenge vurdert om vi skulle foreslå at selskapet ble gjort til et statlig eid selskap, lagt direkte under Samferdselsdepartementet.

Når vi til slutt har landet på Regjeringens forslag, er det med en rekke forutsetninger. Disse er nedfelt i flertallsmerknader sammen med Arbeiderpartiet. Det er viktig at forutsetningene følges opp. Jeg forutsetter selvfølgelig at flertallsmerknader og romertallsvedtak blir tatt på alvor.

Flertallet har lagt til grunn at Flytoget AS gis en svært stor grad av selvstyre og frihet til egen utvikling. Organiseringen av eierskapet må ikke være til hinder for at flytoget kan markedsføres som et selvstendig tilbud. Organiseringen som datterselskap må heller ikke forhindre at Flytoget gis frihet til å foreta sine disposisjoner ut fra hva som tjener Flytoget, uavhengig av hva det betyr for NSB-

konsernet. Flertallet har lagt til grunn at et eventuelt overskudd i Flytoget skal synliggjøres. Dette er ikke minst viktig på bakgrunn av den omfattende sletting av gjeld som er gjennomført, og som folk flest er meget opptatt av – og har sterke meninger om. Flertallet forutsetter at Flytoget står fritt til å vurdere tilbud fra leverandører innen NSB-konsernet opp mot tilbud fra andre leverandører, og forutsetter også at Flytoget har frihet til å vurdere eventuelle konsernkontrakter opp mot andre tilbud.

Vi vedtar i dag å slette en gjeld på 6,7 milliarder kr. Dersom det blir et overskudd i Flytoget, er det staten som har lagt grunnlaget gjennom investeringene. For sentrumpartiene er det avgjørende at et eventuelt overskudd skal kunne gå til nedbetaling av kostnadene ved utbyggingen. Flertallet, sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, har derfor forutsatt at departementet har lagt til rette for dette før transaksjonene knyttet til sletting av gjeld og etablering av egenkapital gjennomføres.

Det samme flertallet har fremmet forslag om at Flytoget skal organiseres som et datterselskap i NSB BA med stor grad av frihet, i tråd med merknadene, og at organiseringen skal vurderes på nytt om to år.

Kristelig Folkeparti er meget opptatt av jernbanepolitikk. Vi ønsker et sterkt og levedyktig NSB med meget gode togtilbud – togtilbud som med frekvens, punktlighet, komfort og ikke minst topp service skal føre til at folk i enda sterkere grad enn nå prioriterer tog framfor egen bil, eller også fly.

Både av trafikksikkerhetshensyn og av hensyn til miljøet er dette viktig. Kristelig Folkeparti peker derfor på den positive gjensidige konkurranse mellom et mer selvstendig flytog og NSB BAs andre tilbud, slik at det totale togtilbudet stadig blir bedre.

Kristelig Folkeparti støtter innstillingen.

Sverre Myrli (A): Stortingsproposisjonen vi i dag har til behandling, dreier seg både om verdivurderinger, forslag til balanse og forslag til omorganisering av NSB Gardermobanen, og om oppfølging av det såkalte Mydske-utvalget, som hadde i oppdrag å evaluere planlegging og gjennomføring av både Gardermobanen og Oslo Lufthavn Gardermoen.

La meg starte med det siste, altså evaluering av Gardermoprojektet, i denne sammenhengen hovedsakelig begrenset til Gardermobanen.

Etter min mening går flertallet i samferdselskomiteen – SV og Arbeiderpartiet er ikke med i det – langt i å trekke konklusjoner i forhold til det Mydske-utvalget tar opp i evalueringsrapporten sin. Dette er noe merkverdig ettersom de samme partiene i kontrollkomiteen og i Stortinget for kort tid siden ikke var i stand til å trekke noen som helst konklusjoner om Gardermoprojektet, og derfor vedtok å sette ned enda en ny granskingskomisjon. La meg sitere hva sentrumpartiene, Fremskrittspartiet og Høyre sa i innstillinga fra kontrollkomiteen:

«Disse medlemmer viser til at det ikke har vært mulig, verken gjennom høringene eller i komiteens arbeid ellers med sakens dokumenter, å få tilfredsstillende

svar på vesentlige spørsmål med betydning for vurderingen av ansvarsforhold og årsakssammenhenger.»

Videre:

«Disse medlemmer mener derfor det vil være behov for ytterligere granskning av denne saken utover det arbeidet som allerede er avdekket gjennom komiteens arbeid og de høringene som i den forbindelse ble gjennomført.»

I innstillinga vi i dag har til behandling fra samferdselskomiteen derimot, går de samme partiene langt i å trekke konklusjoner. De sier bl.a.:

«Flertallet mener en slik organisering av beslutningsprosessen bør legges til grunn for store utbyggingsprosjekter.»

De sier også:

«Sammen med de store overskridelsene knyttet til utbyggingen av infrastrukturen viser dette at hele Gardermobaneprojektet har vært for dårlig planlagt.»

Det vi har vært vitne til de siste ukene i forbindelse med utbygginga av hovedflyplassen og Gardermobanen, er et politisk spill. Mens de borgerlige partiene i kontrollkomiteen ikke klarte å gjøre noe som helst, og dermed også kritiserte det mandatet Bondevik-regjeringa gav Mydske-utvalget ved å opprette en ny kommisjon, er altså de samme partiene i samferdselskomiteen på flere områder klare når det gjelder hva som burde vært gjort annerledes.

En mener altså i dag at de beregningene som ble gjort forut for utbyggingsvedtakene, var for dårlige. Jeg synes imidlertid at dagens flertall burde lese brevet tidligere samferdselsminister Dørum, som satt i sentrumsregjeringa – og jeg understreker nettopp hvilken regjering han satt i – skreiv til Riksrevisjonen 13. mars 1998:

«Etter Samferdselsdepartementets oppfatning fikk Stortinget tilstrekkelig og relevant informasjon om grunnlaget for Regjeringens anbefaling om utbygging av Gardermoen og Gardermobanen.»

Klokt talt av en klok mann! Sentrumspartiene burde lytte mer til Odd Einar Dørum.

Arbeiderpartiet ønsker ikke på noen som helst måte å bagatellisere de feilene som er gjort undervegs ved bygginga av Gardermobanen. Det har skjedd ting som helt klart ikke skulle ha skjedd. Det viktigste vi nå kan gjøre, er å ta lærdom av disse feilene.

Dessuten vil jeg si at siden beslutningen om å bygge Gardermobanen ble fattet i 1992, er det flere forutsetninger som har endret seg. Det blir fra flertallet gjort et stort poeng av at det er en mindre andel av flypassasjerene som kjører tog enn det som var planlagt. Ja, det er det. Men da må vi samtidig være klar over at de daværende beregningene baserte seg på at det ikke skulle gå ekspressbusser til og fra Gardermoen. I ettertid gikk en bort fra dette prinsippet og tillot ekspressbusser – med Stortingets velsignelse. Resultatet av det er at en har en total kollektivandel på bortimot 60 pst., i underkant av 40 pst. på tog og om lag 20 pst. på buss. Det er ganske sikkert at hvis det ikke hadde gått busser til Gardermoen, hadde mange av disse 20 pst. i stedet tatt tog. Det gledelige med dagens situasjon er at Gardermoen er i verdensklasse når

det gjelder andelen som reiser kollektivt til og fra flyplassen.

Så over til framtida for Flytoget og Gardermobanen. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi nå sikrer høy samfunnsøkonomisk avkastning på de betydelige investeringene som virkelig er gjort, og at vi holder fast ved den ambisiøse målsettingen om å få flest mulig til å bruke tog og andre kollektive transportmidler til og fra Gardermoen. For å få dette til, må store deler av gjelda til NSB Gardermobanen AS avskrives. Stortingsflertallet er enig i dette.

Dessuten ser jeg det som helt avgjørende at flertallet i dag slår fast at Flytoget skal være 100 pst. eid av NSB. Flytoget vil da bli et datterselskap i NSB-konsernet. Men flertallet, som her består av Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, mener samtidig at Flytoget skal sikres stor grad av frihet og sjølstendighet. Flytoget er spesielt, og skal også i framtida være spesielt. Organiseringa vil bli vurdert på nytt om to år.

Det er også flertall for at Gardermobanens infrastruktur skal overføres til Jernbaneverket og dermed inngå som en del av det øvrige nasjonale jernbanenettet. Det er bra. Samtidig er det helt avgjørende at Gardermobanen har en topp teknisk standard, slik at Flytoget holder rutetabellen – hvert tiende minutt i begge retninger.

For å få dette til, skal Flytoget og NSBs ordinære tog som bruker Gardermobanen, betale ei avgift på 81 mill. kr årlig til Jernbaneverket. Dette skal gjøres for å sikre midler til drift og vedlikehold av banen. Andelen som NSBs ordinære tog skal betale til Jernbaneverket av disse 81 mill. kr, vil heretter bli på 19 mill. kr i året, mens NSB betalte 31 mill. kr for sine tog i 1999.

Jeg vil her peke på det stortingsflertallet sa i budsjettbehandlingen før jul, og som komiteflertallet gjentar i dag, om billettpriser og togtilbud. Avgiften som også NSB skal betale for vedlikeholdet på Gardermobanen, vil til sjuende og siste bli betalt av de reisende i form av dyrere billetter. Så langt høres alt greit ut.

Problemet er at mange ikke har fått forbedret reisetilbudet. Spesielt gjelder dette situasjonen på Kongsvingerbanen. Jeg ber samferdselsministeren merke seg det stortingsflertallet her sier. Det er ikke til å misforstå. Departementet må sammen med NSB finne en løsning for Kongsvingerbanen. Det er ikke akseptabelt at de reisende betaler for et produkt de ikke får. Så lenge folk ikke har fått kortere reisetid, skal de heller ikke betale ekstra. Ved at avgiften som NSB skal betale for bruken av Gardermobanen, nå går ned til 19 mill. kr, må dette kunne ordnes på en enkel og grei måte.

Så til slutt: Fra vedtaket om å bygge Gardermobanen ble fattet i 1992, har det vært mange skjær i sjøen. Mange har de vært som har skreket om skandaler og katastrofer. Og en god del problemer har det da også vært. Men i ettertid er i alle fall jeg glad for at stortingsflertallet for åtte år sia var så framsynte at de vedtok å bygge banen. En kan tenke seg til hvordan situasjonen hadde vært i dag uten Gardermobanen.

Vi skal seinere i dag behandle Oslopakke 2, hvor nye dobbeltspor vest for Oslo og sør for Oslo inngår. Hadde

ikke Gardermobanen vært bygd, måtte vi også ha bygd nytt dobbeltspor nord for Oslo. Det slipper vi, for det dobbeltsporet ligger der allerede helt fra Eidsvoll – og takk for det!

Christopher Stensaker (Frp): Fremskrittspartiet vil minne om at vi stemte mot Gardermoen og Gardermobanen i stortingsbehandlingen sesjonen 1992-93. Vi vil også vise til våre forslag, Dokument nr. 8:99 for 1997-98 og Dokument nr. 8:70 for 1998-99, og våre merknader i innstillingen til St.meld. nr. 31 for 1998-99. Fremskrittspartiet har hele tiden holdt fast på at Gardermobanen AS bør skaffe sin kapital fra det private marked.

Utbyggingen av selve banen ble i St.prp. nr. 90 for 1991-92 anslått til 4 600 mill. kr. Nå ser man at det har kostet ca. 10 milliarder kr å realisere Flytoget fra Asker til Gardermoen. Utenom kostnadene for tilslutningssporet til Eidsvoll er prislappen på 8,3 milliarder kr. Staten har allerede ettergitt et lån på 1,7 milliarder kr, noe som Fremskrittspartiet stemte mot. Regjeringen foreslår nå å slette ytterligere 6,7 milliarder kr av gjelden.

Fremskrittspartiet finner i denne saken grunn til å kritisere styring, fremdrift og økonomi, samt oversikt over og kontroll av prosjektet, og ser ikke på gjeldssanering som løsning for å få en riktig bedømmelse av de investeringene som er foretatt på Gardermoen.

Dersom Arbeiderpartiet fremdeles ser på Gardermobanen som Norges mest lønnsomme bane, er det vanskelig å se lyset i enden av tunnelen for resten av jernbanenettet. Er det et lys der, er det trolig et motgående tog.

Til sammenligning vil Fremskrittspartiet vise til Stockholms flunkende nye flytog, Arlanda Express. Selv om det har færre passasjerer og selskapet ikke har fått ettergitt gjeld, er det likevel lønnsomt. I Sverige gikk ikke Riksdagen med på å bevilge penger til byggingen av flytoget fra Stockholm sentrum til Arlanda. I stedet greide private initiativtakere å få et konsortium bestående av fem selskaper til å spa fram de nødvendige pengene. Utbyggingen ble gjennomført i samsvar med det opprinnelige budsjettet på 4,5 milliarder kr. Den 25. november i fjor ble Arlanda Express satt i drift.

Arlanda Express og det norske flytoget er påfallende like dersom en ser bort fra at flytoget går i «vanlig» fart fra Asker til Oslo S. Reisetiden fra sentrum til flyplassen er omtrent 20 minutter, og distansen er ca. fem mil. På veien passerer et par tunneler. Billetten koster det samme som den norske. Den store forskjellen er at det ene toget er lønnsomt, det andre er det ikke. Arlanda Express regner med å gå i pluss neste år.

Et halvt år etter oppstarten frakter Arlanda Express 13 pst. av de reisende til og fra flyplassen. Neste år skal andelen opp i 20 pst. Til sammenligning hevder Flytoget at de hadde en markedsandel på 34 pst. i fjor. I dag frakter Arlanda Express 7 000 – 8 000 passasjerer hver dag, og antallet øker med 1 000 pr. uke. Det regnes med at i 2001 skal de frakte 4,2 millioner passasjerer, tilsvarende 11 000 – 12 000 pr. dag, noe som vil gi en akseptabel avkastning på kapitalen som er investert.

Flytoget fraktet 4,1 millioner passasjerer i fjor, og i år er målsettingen 4,6 millioner. Det er på langt nær nok til å forrente en investering på ca. 10 milliarder kr. Etter vurderingsgruppens syn kan en helt utelukke at Gardermobanen, med eller uten forlengelsen til Eidsvoll, kan bli et bedriftsøkonomisk lønnsomt prosjekt.

Dersom Regjeringens forslag om å slette 6,7 milliarder kr går gjennom i Stortinget, sitter Flytoget igjen med et lån på 1,1 milliarder kr i tillegg til egenkapitalen på 700 mill. kr. I fremtiden trenger Flytoget med andre ord bare å forrente en balanse på 1,8 milliarder kr for å gå med overskudd, mens Arlanda Express altså må svare for hele investeringen på 4,5 milliarder kr.

Gjort er gjort, og spist er spist, heter det i utredningen fra vurderingsgruppen! Vel, Fremskrittspartiets konklusjon er: La oss ikke spise mer!

Gardermobanen AS er et aksjeselskap, og bør innrette seg etter det. Kan ikke selskapet betjene sin gjeld, er selskapet insolvent og plikter å melde seg konkurs. På denne bakgrunn vil Fremskrittspartiet stemme mot forslaget i proposisjonen om ytterligere tilskudd til Gardermobanen av offentlige midler eller ettergivelse av gjeld.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre, som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Stensaker har tatt opp de forslag han refererte til.

Oddvard Nilsen (H) (komiteens leder): Så er domens dag her, da – evalueringstidspunktet for Arbeiderpartiet og tidligere stortingsrepresentant, senere statsråd, Sissel Rønbecks uttalelse om at Gardermobanen skulle bli Norges mest lønnsomme jernbaneprojekt. Det ble den gangen sagt at dette skulle være et bedriftsøkonomisk lønnsomt prosjekt, og at staten skulle få en avkastning på investert kapital på ca. 7,5 pst.

I 1995 vedtok Stortinget å forlenge Gardermobanen til Eidsvoll. Forlengelsen skulle koste 1,4 milliarder kr og marginalt svekke Gardermobanens bedriftsøkonomiske lønnsomhet.

Utbyggingen av infrastrukturen skulle koste ca. 4,6 milliarder kr, men fikk en sluttsum på 7,5 milliarder. Det gir ikke et riktig bilde av regnestykket, for i tillegg kommer 1,5 milliarder kr i materiell, påløpte rentekostnader på 1,2 milliarder kr, grunnvervskostnader og merverdi-kostnader på ca. 1 milliard kr – samlet altså oppe i ca. 11 milliarder kr.

Når en ser denne summen og samtidig vet at Flytoget ikke er i stand til å betjene i nærheten av denne gjelden, understreker det at forutsetningene som Stortinget ble forespeilet av arbeiderpartiregjeringen i 1992, var hinsides enhver realisme.

Når en i tillegg vet at Mydske-rapporten i alle fall etter min mening avdekker at nødvendig kunnskap knyttet til beregningsmetoder var tilgjengelig den gang vedtaket ble fattet, blir troverdigheten til dem som utførte regneoperasjonen den gangen, lik null. Bruken av disse modellene ville vist at Gardermobanen rent bedriftsøkonomisk var et dårlig prosjekt.

(Nilsen)

Hvorfor tilgjengelig kunnskap ikke ble brukt, kan en selvsagt spekulere på, men det er det andre som skal avdekke. Jeg regner med at erkjennelsen av at Gardermobanen var et dårlig prosjekt, etter hvert begynner å sige inn. Da kan vi muligens slippe å høre at det var mediefantaster, miljøfantaster og PR-kåte politikere som skapte kaos i Romeriksporten, og at det var de samme politikerne som senere gjorde vedtak om at busser skulle få lov til å kjøre til flyplassen, som er den virkelige årsaken til den økonomisk katastrofen. Det er nemlig ikke sant. Sannheten er at alle overskridelser innen norsk samferdsel blir som krusninger på havet i forhold til Gardermobanen.

Så kan en spørre seg om noen har stått fram og tatt ansvaret for norgeshistoriens største skandaleprosjekt innen samferdsel. Til det er svaret så langt nei.

I 1995 advarte Høyre mot å forlenge banen fra Gardermoen til Eidsvoll fordi Høyre mente at denne delen ville svekke prosjektet økonomisk. Det var ingen som ville lytte til det. Departementet skrev med kraftig penn følgende:

«Samferdselsdepartementet vil peke på at utbygging av strekningen Gardermoen-Eidsvoll gir en marginal svekkelse av den bedriftsøkonomiske avkastningen. Totalt sett er avkastningen på strekningen Oslo-Eidsvoll svært god.»

Må det være tillatt å si at etter dette har departementets bruk av ordet «god» fått en helt spesiell betydning for meg.

Nå ligger altså regningen på bordet, ja bare delvis, for 1,7 milliarder kr av den «marginale svekkelsen» av Gardermobanen har jo flertallet allerede avskrevet. Det bidrar selvsagt til at et litt penere resultat fremstår, men det endrer ikke på realiteten: Dette prosjektet var heller ikke i nærheten av å være lønnsomt.

Høyres mål i forbindelse med behandlingen av St.prp nr. 52 er på best mulig måte å sikre at staten – les: skattebetalerne – får mest mulig igjen for de investeringer som ble foretatt i Gardermoen på de premisser som den gang ble lagt.

Målet til Høyre er ikke primært å styrke NSB BA, Jernbaneverket eller andre aktører, men å sørge for at et eventuelt overskudd i et fremtid lønnsomt flytog skal inn i statskassen til dekning av den gjeld som vi i dag avskriver, altså: på best mulig måte å realisere det som måtte være igjen av det målet som lå til grunn for det opprinnelige vedtak for bygging av banen.

I den sammenheng er det noen forhold som vi tror vil påvirke det. Det er selvsagt en effektiv drift, et effektivt vedlikehold og et profesjonelt eierskap av Gardermobanen/Flytoget. Høyre aksepterer at infrastrukturen legges til Jernbaneverket, men vil understreke at regularitet og punktlighet er avgjørende for Flytogets konkurransevne og derved for markedsandeler og inntjening. Det krever en infrastruktur av høy kvalitet. For å sikre en slik kvalitet bør Gardermobanen ha en spesiell status i forhold til Jernbaneverkets øvrige infrastruktur. Høyre mener at det best kan sikres ved at Gardermobanen leies til-

bake til Flytoget AS, som på en langsiktig kontrakt har driftsansvaret for strekningen. Ved en slik organisering mener Høyre at en best vil sikre at f.eks. kjøreveisavgiften går til Gardermobanen og Flytoget og ikke til Jernbaneverkets øvrige infrastruktur. Høyre fremmer forslag om det i innstillingen.

Høyre vil peke på at prognosene for vekst i flytrafikken inkluderer en større andel ferie- og fritidsreiser, og at Flytoget har en lavere markedsandel nettopp i det markedssegmentet. Dette gir usikkerhet knyttet til inntektene til Flytoget og medfører at fremtiden kan by på betydelige utfordringer for Flytogets lønnsomhet. Jeg gjentar derfor at Høyres mål er å gjøre Flytoget AS til et selskap som først og fremst har som mål å drive effektivt og lønnsomt. Det krever et effektivt eierskap som er opptatt av nettopp lønnsomheten. Høyre mener at det best kan oppnås ved å legge hele selskapet til Næringsdepartementet, og fremmer også forslag om det. Gjennom det vil Høyre understreke at dette selskapet ikke skal være en støttefunksjon for NSB BA, men et selskap som skal drive transport av passasjerer til og fra Gardermoen flyplass, og da som en integrert del av flyplassen. Høyre frykter at en annen organisering lett vil omgjøre Flytoget til et vanlig kollektivtransportmiddel, som derved underlegges helt andre kriterier enn lønnsomhet.

Høyre vil understreke at investeringene i Gardermobanen i utgangspunktet skal betales fullt og helt av de som reiser med banen. Høyre mener derfor at alle som nytter kjøreveien til Gardermobanen, skal betale for den kjøreveien de benytter, for på den måten å dekke noe av de kostnader som infrastrukturen har påført storsamfunnet. Dersom det gjøres unntak for dette, kan resultatet fort bli at Flytoget i fremtiden blir et subsidiesluk som resten av Norge må betale for.

Høyre vil videre peke på at en finner det urimelig at et selskap som skal trafikkere Gardermobanen, skal sitte med kontrollen over stasjonen – i denne sammenheng snakker vi om NSB, hvis det blir løsningen. Dette kan gi NSB BA et konkurransefortrinn i forhold til andre selskaper som skal trafikkere banen. Høyre deler derfor Jernbaneverkets oppfatning av at alle stasjoner langs hovedbanen, inkludert flytogterminalen på Oslo S, skal overføres til Jernbaneverket.

Høyre vil peke på at vi står foran en liberalisering av jernbanen, der kjøreveien vil bli åpnet for andre aktører, og at NSB BA vil få konkurranse på sporet. Høyre er glad for at komiteen samlet ber om at denne problemstillingen blir drøftet i forbindelse med Nasjonal transportplan.

Høyre legger ikke skjul på at vi også ønsker at Flytoget AS, når det er økonomisk fornuftig og forsvarlig, privatiseres, og at eventuelle inntekter gjennom en slik prosess skal gå inn i statskassen – inntekter for å dekke de utgifter som storsamfunnet har hatt, med de forutsetninger som lå til grunn den gangen vi fattet vedtak om å bygge banen. Høyre fremsetter også forslag om det.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Høyre har i saken.

Presidenten: Representanten Nilsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Jorunn Ringstad (Sp): På nytt debatterer Stortinget ei sak som gjeld Gardermobana. Utsettning av ferdigstilling av Gardermobana, problem med lekkasje i Romeriksporten og saker vedrørende økonomien i dette prosjektet har vore gjengangarar i samferdselsdebattar den inneverande stortingsperioden.

Etter eitt år med drift av Flytoget har det òg vorte kjent at i tillegg til dei store overskridingane når det gjeld utbyggingskostnadene, er driftskostnadene godt over dei opphavlege overslaga, og marknadsdelen for flytoget er lågare enn rekna med.

All erfaring i ettertid viser at føresetnadene som vart lagde til grunn i planleggingsarbeidet og i gjennomføringa, i beste fall må seiast å ha vore svært så optimistiske. Eller sagt med reine ord: Gardermobaneprojektet har vore for dårleg planlagt. Eg reknar med at granskingskommisjonen som Stortinget har sett ned, vil gje oss svar på mange av dei spørsmåla som kan stillast om planleggingsarbeidet. Vi må ha svar på spørsmåla for å ta lærdom av det som har skjedd.

Sjølvsagt kan vi òg sei at når Gardermobana først er der, er dette eit godt tilbod til passasjerane. Men som politikarar kan vi ikkje berre setje ein strek over det som har skjedd på førehand, når vi i dag ser at dei fleste føresetnadene som låg til grunn for utbygginga, viser seg å vere feil.

NSB Gardermobanen AS er i dag i ein situasjon der driftsutgiftene er større enn rekna med, og inntektene er lågare enn rekna med, slik at Gardermobana går med underskot, også dersom lånegjelda blir halden utanfor. Når situasjonen er slik, ser ikkje eg at vi har så mange val utanom å slette gjelda. I og med at utbygginga av Gardermobana er finansiert ved at staten har tilført NSB Gardermobanen AS kapital i form av ordinære lån og ansvarlege lån, vil det etter mitt syn ikkje vere noka god løysing å la Gardermobana gå konkurs. Den håplause økonomiske situasjonen i Gardermobana ville vorte godt synleggjord ved ein konkurs, men staten ville ikkje fått dekt inn noko av låna som var gjevne til Gardermobana. Tvert imot ville ein konkurs koste, ikkje berre økonomisk, men òg i form av dårleg omdømme. Dette ville ikkje Flytoget ha vore tent med.

Senterpartiet vil difor støtte forslaget om sletting av gjeld. Men eg må få leggje til at eg forstår reaksjonane hos mange rundt om i landet når ein i dette samferdselsprosjektet med eit pennestrøk kan slette 6,7 milliardar kr i gjeld, utan at det skal få innverknad på inflasjonen. Samtidig sit f.eks. mange distrikt med bompengeselskap som har dårleg økonomi, og trafikantane må leve med stadig høgare bompengesatsar for at bompengeselskapa ikkje skal gå konkurs.

Sjolv med sletting av Flytoget si gjeld viser det seg, som eg alt har nemnt, at Flytoget ikkje vil gå med overskot i dei næraste åra med dei driftsutgiftene som er i dag. Komiteen har vorte kjend med at Flytoget arbeider for å få ned driftskostnadene. Erfaringane frå eitt års drift

av Flytoget viser at heller ikkje på driftssida har grunnlagsarbeidet vore godt nok. Tilgang på driftserfaringar frå høgfartsbaner i andre land burde gjeve grunnlag for betre overslag for vedlikehaldskostnadene.

Saman med resten av komiteen går Senterpartiet inn for at infrastrukturen til NSB Gardermobanen AS blir overført til Jernbaneverket, og at det blir inngått ein forpliktande avtale om drifts- og vedlikehaldsopplegg. Høg fart er eit av Flytoget sine føremoner. Dette krev godt vedlikehald.

I proposisjonen er det foreslått at Flytoget skal først vidare som eit statleg eigd driftsselskap, 100 pst. eigd av NSB BA. Senterpartiet gjev si støtte til dette, men på vilkår av at Flytoget, innanfor denne organiseringa, blir gjeve stor grad av sjølvstyre og høve til eiga utvikling. Flytoget må f.eks. kunne marknadsføre seg som eit sjølvstendig tilbod og må kunne gjere sine prioriteringar ut frå kva som gagnar Flytoget. Det er viktig å ha eit styre som er oppteke av det som tener Flytoget best. Sett på bakgrunn av den omfattande slettinga av gjeld som vi kjem til å vedta seinare i kveld, er det viktig at eventuelle overskot i Flytoget blir synleggjorde i framtida.

Ei organisering av Flytoget slik fleirtalet har skissert i innstillinga, meiner eg kan tene Flytoget som selskap og også gjere Flytoget til ein spydspiss for all jernbanedrift i Noreg.

Inge Myrvoll (SV): Vi snakker om historie og om framtidige rammebetingelser, en historie som av mange undervegs er betegnet som en skandale, et ord jeg skal være forsiktig med å ta i min munn. Jeg er redd for inflasjon, og at verdien av så sterke uttrykk skal bli devaluert. Men når vi sanerer 6,7 milliarder kr i gjeld, er det alvorlig – meget alvorlig! Det er også forunderlig i disse revidert budsjett-tider å høre på arbeiderpartirepresentanter når de vurderer at dette er de eneste kronene, de eneste milliardlånene, som ikke påvirker den hellige budsjettbalansen. Men for å ha det sagt: En flyplass på Gardermoen uten tilbringertjeneste på bane ville vært en virkelig skandale. Vi har allerede altfor mange biler på vegene i hovedstaden, og målsettinga må være å øke kollektivandelen.

Jeg reagerer på at representanten Kofoed-Larsen siterer at alle partier, unntatt Arbeiderpartiet og SV, er med på kritikken av planarbeidet. Enten har hun ikke lest innstillinga, eller så tilslører hun virkeligheten, for den setninga var en del av et mye lengre punkt, hvor det stod andre ting som f.eks. vi i SV ikke kunne være med på.

Det kan ikke være tvil om at det lå et utilstrekkelig planarbeid bak Gardermobaneprojektet, og at de arbeidet under så vel tidspress som under økonomiske rammer som la et press. Det skulle ikke koste mer enn at kundene kunne betale ned investeringene. Både kostnadsoverskriddelsene, miljøproblemene og setningsskadene er alvorlige.

Da Gardermoprojektet – etter en rekke utvalg, riksrevisjon og åpne høringer – ble behandlet i kontrollkomiteen, var SV beredt til å konkludere. Flertallet ville granske og kunne ikke dra noen konklusjoner. At de nå – etter å

ha satt ned et granskningsutvalg – konkluderer i denne innstillinga på flere punkter, er bare et uttrykk for deres mangel på konsekvent holdning. Hvordan kan de konkludere i samferdselskomiteen når deres partikolleger i kontrollkomiteen ikke kunne dra en eneste konklusjon, men skulle snu *alle* steiner, uansett hvor mange som hadde snudd de samme steinene før? Derfor må jeg si at den framstillinga som kom fra representanten Kofoed-Larsen, er på sida av virkeligheten og tilslører den. Jeg syns flertallet er patetisk, men for Gardermobanen og NSB er det trist. De skal på nytt endevende alle arkiver, all korrespondanse og referater og forsøke å huske hva som har skjedd på møter, hvem som har sagt hva til hvem i hvilke samtaler og på telefon. Tid og krefter skal brukes på fortida og ikke på framtidens utfordringer.

Jeg er også, i likhet med representanten Myrli, litt forundret over å se at komiteflertallet konstaterer at Flytogets andel av passasjerer er lavere enn forutsatt, mens de ikke vil ta inn som formildende omstendighet at forutsetningene er endret. Da Gardermobanen ble vedtatt bygd, var det en forutsetning at det ikke skulle være parallellkjørende busser. Denne forutsetninga ble endret av oss – av Stortinget – og resultatet er at kollektivandelen, summen av tog og buss, er betydelig høyere enn den forutsatte kollektivandelen. Det man burde ha gransket, er stortingsrepresentantenes hukommelse og deres evne til å lese dokumenter, også dokumenter som har vært i denne salen før.

Flytoget er en kvalitetstjeneste. Det går raskt, det går ofte, det er punktlig, og det er bekvemt. Det som bekymrer meg, er forholdet mellom pris og marked, frykten for at togturen er priset såpass høgt at en del derfor velger bort toget. Jeg vil fortsatt holde på at vi har som målsetting å få en størst mulig andel av de reisende til å ta toget.

Vi i SV støtter at Gardermobanen, infrastrukturen, overtas av Jernbaneverket, og blir en del av det øvrige jernbanesystemet i Norge. Men da har jeg en annen bekymring. Flertallet sier ja til kjøreveavgift for persontransport på Gardermobanen, som nå blir en del av Jernbaneverkets ordinære nett. Begrunnelsen er krav om høyere standard på drift og vedlikehold. Det er et nytt prinsipp for Jernbaneverkets kjøreveg. Jeg frykter for at det kan åpne for at det kan innføres på andre strekninger, for det er heller ikke samme vedlikehold- og driftsstandard på Raumabanen som på krengetogstrekningene. Da legger vi regninga på billettprisene, og det vil ikke styrke jernbanens konkurransevne i forhold til veg.

Når det gjelder dette med driftskostnadene: Hvis Stortinget hadde en evne til å ta beslutninger, og ikke bare til å utrede til evig tid – og det gjelder naturligvis også for Regjeringa – kunne man kanskje ha fått gjort noe med moms, investeringsavgift, materiell og en rekke slike ting som Stortinget lenge har ønsket å få en utredning av og kunne gi et svar på, men som stadig er blitt utsatt og ser ut til å bli liggende i departementet til evig tid. Det kunne også ha bedret driftskostnadene både for Gardermobanen og for NSB BA.

Presidenten: Presidenten er litt usikker på om representanten Myrvoll skal ta opp et forslag.

Inge Myrvoll (SV): Jo, han kan tenke seg det.

Presidenten: Da har representanten Myrvoll tatt opp det forslaget han litt motvillig refererte til.

May Britt Vihovde (V): Eg får starta med å konstatere eit faktum. Gardermoprojektet er eit av dei største landbaserte prosjekta i Noreg gjennom tidene.

For Venstre er det viktig å presisera at vi ønskjer eit best mogleg utbygt kollektivtilbod for reisande til og frå Oslo Lufthavn, og i så måte er Flytoget berebjelken i dagens kollektivtilbod. I tillegg har utbygginga av Gardermobanen gitt ein betre infrastruktur og dermed eit betre tilbod til alle som reiser med tog i denne regionen.

Så store kostnadsoverskridingar som det er blitt i dette prosjektet, ikkje berre ved bygginga av infrastrukturen, men òg ved at planlagde driftskostnader har auka monaleg, viser at Gardermobanen har vore for dårleg planlagd. I tillegg har Flytoget mindre marknadsdel enn det ein hadde som føresetnad då Stortinget vedtok utbygginga av Gardermobanen.

Venstre støttar forslaget om at NSB Gardermobanen sin infrastruktur blir overført til Jernbaneverket, og at den inngår som ein ordinær del av det statlege jernbanenetet.

For Venstre er det likevel vesentleg at det blir inngått ein forpliktande avtale mellom Flytoget og Jernbaneverket som sikrar at banestrekninga held ein høg standard. Gode drifts- og vedlikehaldsopplegg for Gardermobanen er heilt vesentleg for at Flytoget kan framstå som eit sikkert og effektivt framkomstmiddel.

Flytoget er ein del av tilbringarsystemet til flyplassen. Ein vesentleg føresetnad for at Venstre skal støtta Regjeringa sitt forslag om at Flytoget skal vera eit statleg eigd driftsselskap, eigd av NSB BA, er at Flytoget blir sikra stor grad av sjølvstyre og fridom over eiga utvikling. Flytoget må kunna marknadsførast som eit sjølvstendig tilbod og må ha fridom til å føreta sine disposisjonar ut frå kva som tener Flytoget – uavhengig av kva det har å seia for NSB-konsernet.

Når Stortinget no slettar 6,7 milliardar kr av NSB Gardermobanen AS si gjeld, er det vesentleg for Venstre at framtidige overskot kan brukast til nedbetaling av desse kostnadene.

Organiseringa skal vurderast på nytt om to år. Då får me svar på om organiseringa verkar i tråd med føresetnadene frå fleirtalet på Stortinget. Venstre vil ut frå dei erfaringane ein då har fått, vurderer om den føreslegne organiseringa er den beste for Flytoget, eller om det er andre måtar som ein kan vera betre tent med.

Dei to alternativa ein ser i dag, er for det første eit statleg selskap, lagt under Samferdselsdepartementet – dette vil gi Stortinget moglegheit til å vurdere bruken av eventuelle framtidige overskot. – og det andre er ei privatisering, som Framstegspartiet og Høgre gjer framlegg om i sitt forslag nr. 2. Eg vil presisera at skal Venstre gå inn for å privatisera Flytoget, og dermed opna for konkurranse på sporet, må infrastrukturen vera vesentleg betre enn i dag. Dette krev store investeringar frå staten si side. Det

kan bli spennende å sjå om Framstegspartiet og Høgre er villige til å prioritera dette, i sterk konkurranse med mange andre gode føremål.

Regjeringa Bondevik sette ned eit utval som skulle føreta ein brei gjennomgang av utbygginga av Gardermobanen og Oslo Lufthavn Gardermoen. Alt tyder på ei mangelfull og utilstrekkeleg planlegging. Avvika mellom kostnadsoverslaga som blei lagde fram for Stortinget då utbyggingsvedtaket blei gjort, og dei endelege kostnadstala, er uakseptabelt store.

Venstre meiner det er viktig at ein trekkjer lærdom av dei feila som er gjorde, og at det utvalet har lagt fram med omsyn til både planlegging og organisering, blir vektlagt.

Heile komiteen peikar på behovet for å styrkja den transportøkonomiske forskinga og ber Regjeringa leggja fram ei vurdering av dette i samband med Nasjonal transportplan.

Det er etter Venstre sitt syn viktig å styrkja den eksterne kvalitetssikringa ved alle store investeringar. Dette var også noko regjeringa Bondevik prioriterte ved å setja i verk strengare krav til styring ved alle investeringar som har ei kostnadsramme på over 500 mill. kr.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: I St.prp. nr. 52 for 1999-2000 legger Samferdselsdepartementet fram en verddivurdering og forslag til endelig balanse for NSB Gardermobanen AS samt kommentarer og forslag til videre oppfølging av NOU 1999:28 Gardermoprojektet.

Et sentralt poeng for Regjeringen i forbindelse med verddivurderingen og forslag til endelig balanse for NSB Gardermobanen AS har vært å komme fram til en økonomisk og organisatorisk ordning som kan bidra til å styrke hele jernbanesektoren, for på den måten å kunne nå målet om økte markedsandeler for kollektivtrafikken. Det har derfor vært lagt stor vekt på å legge fram et opplegg hvor en kan opprettholde målet om samfunnsøkonomisk størst mulig avkastning på investert kapital, bl.a. ved at en høy andel av flypassasjerene skal reise med tog til og fra flyplassen. Det er samtidig lagt vekt på å opprettholde vedtaket om at investeringene som er nedlagt i Gardermobanen, skal kunne brukerfinansieres innenfor realistiske økonomiske forutsetninger.

Jeg mener også at Regjeringen gjennom sitt opplegg har lagt vekt på å opprettholde Gardermobanen som en spydspiss innen NSB, som en servicevennlig bedrift som driver effektivt og rasjonelt.

Med utgangspunkt i den organisasjonsmodellen som ble valgt for den statlige jernbanetransporten ved deling av forvaltningsbedriften NSB i desember 1996, med et organisatorisk skille mellom kjørevegen og trafikkvirksomheten, har Regjeringen funnet det mest hensiktsmessig at dette prinsippet også følges for NSB Gardermobanen AS. Etter min mening vil dette være den mest ryddige organisatoriske løsningen, samtidig som det gir Flytoget forutsigbare driftsvilkår, noe som er viktig ved etablering av et nytt togselskap.

Regjeringen foreslår med utgangspunkt i de uavhengige vurderinger som er gjort av NSB Gardermobanen AS'

verdi, at Flytoget etableres med en verdi på anvendt kapital tilsvarende 1 714 mill. kr. Dette medfører behov for å bevilge et tilskudd til avskrivning av lån på 6 711,5 mill. kr. I tillegg legges det opp til et egenkapitalinnskudd i Flytoget på 669,5 mill. kr samt at staten yter et midlertidig lån på 1 118,6 mill. kr. Organiseringen med Flytoget som 100 pst. eid datterselskap av NSB BA, og dermed en del av NSB-konsernet, foreslås opprettholdt.

Som motpost til gjeldssaneringen av statslånet til NSB Gardermobanen AS overtar staten ved Jernbaneverket eierskapet til infrastrukturen. På den måten styrkes det statlige jernbanenetttet til fordel for den totale jernbanetransporten og kollektivtrafikken. Jeg har med glede merket meg at samferdselskomiteens flertall støtter hovedlinjene i Regjeringens forslag til ny organisasjonsstruktur for NSB Gardermobanen AS.

I forslaget til balanse for Flytoget er det ført opp 424 mill. kr som knyttes til en fortrinnsrett på 30 år i ruteplansammenheng på Gardermobanen. At operatørene skulle betale for bruken av Gardermobanen, var et viktig prinsipp for Stortingets utbyggingsvedtak, og det vil derfor være prinsipielt galt å avvike fra dette så lenge det er betalingsevne fra selskapenes side. Det er derfor foreslått at ordningen med betalingen for bruken av Gardermobanen opprettholdes innenfor realistiske økonomiske rammer.

Gardermobanen er en høyhastighetsbane, og det er derfor viktig å sikre en høy standard på denne banen. For å kunne ivareta dette viktige momentet legges det opp til at det som operatørene, dvs. Flytoget og NSB, betaler for å bruke banen, skal gå til Jernbaneverkets drift og vedlikehold av Gardermobanen. Det legges samtidig opp til at det inngås bindende kontrakter mellom Jernbaneverket og operatørene, herunder Flytoget, som inneholder økonomiske incitament for begge parter.

Jeg har merket meg at flertallet i samferdselskomiteen går inn for at Flytoget AS organiseres som et datterselskap 100 pst. eid av NSB BA, men med en stor grad av frihet og selvstendighet som er nærmere skissert i Innst. S. nr. 237, og at denne organiseringen vurderes på nytt om to år. I den forbindelse blir det bl.a. pekt på at eventuelt driftsoverskudd, uansett størrelse, må kunne gå til nedbetaling av kostnader.

I tråd med lov om aksjeselskap og statens jernbanetrafikkselskap er det styret i NSB BA sitt ansvar å forvalte konsernets eiendeler, herunder påse at selskapet drives i samsvar med lov og regelverk, og at virksomheten er tilfredsstillende organisert. Styret i NSB BA blir valgt av samferdselsministeren som generalforsamling.

I styringen av NSB-konsernet er det viktig at konsernstyret har tillit til den eierstyringen som utøves. Som generalforsamling for NSB-konsernet legger jeg opp til en eierstyring som bidrar til at statens mål med eierskapet oppnås, samtidig med at statens kapital forvaltes best mulig innenfor det lov- og regelverk som til enhver tid gjelder. I tråd med behandlingen av St.meld. nr. 19 og Innst. S. nr. 138 for 1998-99 om NSB BAs virksomhet er avkastnings- og utbyttepolitikken viktige styringsredskaper i den samlede eieroppfølgingen av NSB-konsernet.

Jeg vil samtidig vise til at størrelsen på utbyttet staten som eier kan ta ut fra NSB-konsernet, reguleres i regnskapsloven.

Når det gjelder forslaget om at organiseringen av Flytoget vurderes på nytt om to år, finner jeg det naturlig at dette gjøres i forbindelse med stortingsmeldingen om NSB-konsernets virksomhet høsten 2002.

Høyre foreslår at Gardermobanens infrastruktur skal leies tilbake til Flytoget. En slik ordning vil innebære at et operatørselskap gir så å si full kontroll over en av landets viktigste jernbaneforbindelser. Det undrer meg at Høyres medlemmer ikke finner dette problematisk ut fra konkurransehensyn.

Etter min vurdering vil en ordning med tilbakeleie kunne medføre dårligere avkastning på den nedlagte kapital i banen, både med hensyn til å oppnå mest mulig kollektivtrafikk og å få inntekter fra operatørene i form av betaling for bruken av banen. Dette vil dessuten være en ordning som vil kreve unødig mye ressurser til administrasjon, samtidig som den vil være uryddig i forhold til de andre aktører innen jernbanesektoren, ikke minst i forhold til omverdenen og transportkundene.

Når det gjelder oppfølgingen av Mydske-utvalgets tilrådinger, har jeg merket meg samferdselskomiteens merknader. Dette er merknader som jeg vil følge opp. På flere områder er det allerede satt i gang tiltak i tråd med Mydske-utvalgets tilrådinger. Jeg vil i den forbindelse også vise til omtalen i Gul bok 2000, hvor det gis en omtale av tiltak for bedre kvalitetssikring og håndtering av usikkerhet i store offentlige prosjekter.

Flertallet har fremmet forslag om at det må foretas en vurdering av hvordan en bør organisere produksjonen og prising av tjenester som utnytter faste anlegg, med særlig vekt på jernbanetransport. Som det blir vist til i St.prp. nr. 52, har Transportøkonomisk institutt foretatt beregninger av kjørevegsavgiften for jernbanetransport. Utredningen Transportøkonomisk institutt har utført på oppdrag fra Samferdselsdepartementet, omfatter en generell vurdering av metode og utforming av kjørevegsavgiften. Rapporten omfatter også en fortolkning av innholdet i EUs jernbanepakke. Samferdselsdepartementet vil komme nærmere tilbake til dette i forbindelse med Nasjonal transportplan.

Kirsti Kollle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christopher Stensaker (Frp): Trafikken til og fra Oslo Lufthavn Gardermoen ble spådd å bryte totalt sammen når flytoget ikke var kommet i gang da flyplassen ble satt i drift. Dette skjedde jo ikke. Derfor synes det for meg som om prosjekter settes i gang ved at man overvurderer betydningen av prosjektene, og undervurderer kostnadene.

Er statsråd Moe Gustavsen enig med sin partifelle Sissel Rønbeck, som var saksordfører i saken om bygging av Gardermoen, i det hun uttalte, at Gardermobanen ville

bli Norges mest lønnsomme jernbaneprojekt med en avkastning på 8 pst.? I fall svaret er ja, er det flere slike jernbaneutbygginger på planstadiet?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: På det direkte spørsmålet om jeg er enig i at NSB Gardermobanen i dag framstår som det mest lønnsomme jernbaneprojekt som finnes, og som har en avkastning på 8 pst., har jo virkelighetens verden vist at så er ikke tilfellet. Det er da heller ikke det interessante spørsmål som jeg regner med at også granskingskommisjonen kommer til å gå inn på. Spørsmålet er hva var bakgrunnen for at man kunne føre disse vurderingene på et tidligere tidspunkt. Det regner jeg med at man kommer tilbake til, og det er jeg helt sikker på at representanten Stensaker kommer tilbake til senere.

Det som er hovedpoenget med Gardermobanen, også i forhold til de uttalelser som har falt tidligere fra mine partikolleger i så måte, er at Gardermobanen har bidratt og bidrar til at Oslo Hovedflyplass er blant de hovedflyplassene i verden som har den absolutt høyeste kollektivandelen. Det skal vi være stolte av, og det skal vi sørge for skal bli videreført, og jeg er helt sikker på at det kommer Flytoget også til å videreføre i sin nye organisasjonsform.

Rigmor Kofoed-Larsen (KrF): Statsråden uttalte at han hadde registrert at flertallet i komiteen støtter hovedlinjen i Regjeringens framlegg. For Kristelig Folkeparti er det avgjørende at Flytoget får en spesiell stilling. Det har vi også gitt klart uttrykk for i merknadene våre, også i flertallsmerknader, og alternativet vårt var faktisk, sammen med et eventuelt flertall, å ta Flytoget ut av NSB. Jeg ble derfor litt i tvil om statsrådets holdning da han holdt innlegget sitt, og jeg har et spørsmål: Vil statsråden følge opp det som et flertall i komiteen har et romertallsforslag på og flertallsmerknader på? Jeg skal få sitere romertallsforslaget. Det står:

«Flytoget AS organiseres som et datterselskap 100 pst. eid av NSB BA med en stor grad av frihet og selvstendighet i tråd med det som er skissert i Innst. S. nr. 237 (1999-2000). Organiseringen vurderes på nytt om to år.»

Det er ganske avgjørende at vi kan være sikre på at dette blir fulgt opp, for at vi kan stå for den innstillingen, slik vi gjør i dag.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg blir da nødt til å repetere noe av det jeg sa i mitt hovedinnlegg, og jeg siterer da følgende avsnitt:

«Jeg har merket meg at flertallet i samferdselskomiteen går inn for at Flytoget AS organiseres som et datterselskap 100 pst. eid av NSB BA, men med en stor grad av frihet og selvstendighet som er nærmere skissert i Innst. S. nr. 237» – altså den innstillingen vi i dag behandler – «og at denne organiseringen vurderes på nytt om to år.»

Jeg sier altså i klare ordelag at jeg vil følge opp det. Det jeg videre resonnerer over, var at jeg også tar for gitt

at det i dette forslaget ligger innbakt at den friheten skal være så stor som det er råd innenfor gjeldende aksjelovgivning, som naturligvis Flytoget AS må forholde seg til.

Når det gjelder spørsmålet om evaluering av denne organiseringen, sa jeg også senere i mitt innlegg at jeg så det som naturlig å komme tilbake til dette i forbindelse med NSB BAs virksomhetsplan i 2002, og det er ca. to år til.

Oddvard Nilsen (H): Det kunne vært greit å vise til historien, men nåværende statsråd har intet ansvar for den, så det får vi ta i en annen sammenheng.

Representanten Ringstad var imidlertid inne på et viktig poeng i sitt innlegg, og jeg tenkte jeg skulle spørre statsråden også. Vi har jo hatt en diskusjon i dette huset i ulike komiteer om Nordhordlandsbrua, som var et samferdselsprosjekt som sprakk betydelig. Det kan være veldig mye å kritisere det prosjektet for, men som sikkert statsråden er klar over, var det bompengebetalerne som måtte betale alt sammen. Det finnes veldig mange slike prosjekter i Norge hvor det ikke har vært snakk om at staten skal komme inn og hjelpe til med finansieringen, men hvor altså bompengene blir økt ved dette. Det er ikke så veldig viktig. Men rundt omkring i Norge er det jo slik at man lurer på hvorfor disse kostnadene på Gardermobanen, de skal staten ta, mens man i resten av Norge skal betale det av sin egen lommebok.

Men hovedspørsmålet mitt går ikke der, det går på følgende: Hvis vi er enige om at vi må forsøke å få mest mulig tilbake av de ressursene som er lagt ned i Gardermobanen, at det selskapet sørger for å betale mest mulig tilbake igjen til fellesskapet gjennom statskassen for de investeringer som er gjort, da er mitt spørsmål til statsråden veldig enkelt: Er han enig i at det primære mål for Flytoget er at de utgiftene som har vært og de investeringene som er gjort, skal samfunnet forsøke å få igjen? Vil han ha det målet for øye når han går i generalforsamlingen? Jeg er også fullstendig klar over aksjelovens og konsernlovens begrensninger knyttet til dette, men det er et viktig spørsmål for meg. Er han opptatt av at samfunnet skal få tilbake igjen disse pengene, og at de ikke forsvinner i NSB-systemet?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er særdeles opptatt av at vi nå gir Flytoget et grunnlag som både er slik at selskapet skal ha det nødvendige incitament for å drive maksimalt økonomisk forsvarlig og til best mulig økonomiske resultater, samtidig som man skal ha en viktig rolle i tilbringertjenesten til Gardermoen. Når det gjelder de økonomiske aspekter, er det åpenbart at resultatet av Flytoget – som jeg forventer vil være i pluss, slik vi har forutsatt, etter ca. fire år – skal komme godt til syne, og at det også vil være i konsernregnskapet til NSB på en slik måte at man fra myndighetenes side også kan trekke utbytte fra NSB gjennom en slik indirekte handling.

Men jeg vil samtidig understreke at flytogets vellykethet ikke bare kan måles på hvor store plussresultatene blir, det er også et viktig mål å sikre en høy kollektiv-

del til flyplassen, både av miljømessige grunner og fordi jeg er helt sikker på at det er en god tilbringertjeneste som tjener de reisende.

Jorunn Ringstad (Sp): I Senterpartiet er vi opptekne av at drifts- og vedlikeholdssopplegget skal vere på topp for alle jernbanestrekninger. Men høy fart, som er eit av Flytoget sine største fortrinn, stiller etter mitt syn spesielle krav til vedlikehold. Rask reisemåte, god regularitet og god service er avgjerande for at marknadsdelen for Flytoget skal heldast ved lag og helst aukast.

Statsråden var i innlegget sitt innom temaet drift og vedlikehold, men sa ikkje så veldig mykje om det. Men han slo iallfall fast at Flytoget er eit høgfartstog, og at det derfor er viktig å sikre god standard.

Eg vil be statsråden utdjupe litt nærare vurderingane sine av drift og vedlikehold som avgjerande grunnlag for ei vidare vellukka utvikling av Flytoget. Og eg har lyst til å spørje: Ser statsråden at Flytoget, med høy fart og den viktige funksjonen som Flytoget har som bindeledd mellom hovudstaden og hovudflyplassen, må sikrast eit optimalt drifts- og vedlikeholdssopplegg?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: På representanten Ringstads avslutningsspørsmål vil jeg entydig svare ja. Det er svært viktig at Flytoget kan sikres de beste forhold for å kunne ha en høyest mulig regularitet, hastighet og komfort. Dette forutsetter jeg må prege den kontrakt som må inngås mellom Flytoget og Jernbaneverket. Det er helt nødvendig at Flytoget tilbys slike forutsetninger for at det kan bli nettopp det alternativet jeg selv beskrev i mitt tilsvaret til representanten Nilsen.

Inge Myrvoll (SV): Jeg må vedgå at vi er bekymret for rammebetingelsene for jernbanedrift i Norge. Det gjelder ikke minst på avgiftssida, det gjelder moms, investeringsavgift osv. Jeg har dessverre ikke fått noe hjelp fra Høyre og Fremskrittspartiet, som ellers stort sett er imot avgifter, til å jobbe med den saken.

Og da vil jeg spørre statsråden: Regner han med at han får lov av Finansdepartementet til å gjennomføre noen reformer litt raskt, sånn at disse avgiftene absolutt ikke skal ramme jernbanedrifta – at vi får noen endringer, noen reformer i nær framtid?

Da går vi videre til neste avgift: kjørevegavgifta for persontransport, som nå blir innført på ei strekning innenfor Jernbaneverkets nett. Ser statsråden på det som ett unntak, slik at det ikke er aktuelt å innføre kjørevegavgift for persontransport på øvrige strekninger ut fra den type begrunnelse at det er forskjellig krav til standard på vedlikehold, drift osv., for det er forskjell på Raumobanen og krengetogsstrekninger f.eks. Det finnes på en måte fem prioritinger av jernbanestrekninger i Norge når det gjelder Jernbaneverkets øvrige nett. Men ser statsråden på dette som ett unntak, så man ikke behøver å frykte at dette vil spre seg?

Dersom det er tid – det blir det kanskje ikke – kunne jeg tenkt meg å høre om statsråden er bekymret for om billettprisen på flytoget kan føre til avvísning av kunder,

at potensialet kan være enda større hvis man kunne hatt en rimeligere pris.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Når det gjelder spørsmålet om avgifter, er det grunn til å se på visse sider, ikke minst når det gjelder investeringsavgifter, som kan være konkurransevridende i jernbanens disfavør. Det vil jeg se nærmere på og eventuelt komme tilbake til på måter som representanten Myrvoll vet man kommer tilbake til avgiftsspørsmål på.

Når det gjelder kjøreveavgift, er en høyere kjøreveavgift en null, for det er egentlig det som er det prinsipielt riktige å si her, riktig i denne sammenheng ut fra to faktorer: Det har for det første vært en forutsetning for bygging av denne infrastrukturen at den skulle brukerfinansieres. Så kan man da diskutere i hvilken grad man gjør det etter det som ventelig skjer senere i kveld. Det andre er en høyere kvalitet enn det øvrige nettet, og dermed kan man si at dette har gitt relevans for en særskilt kjøreveavgift for flytoget.

Når det gjelder NSB BA, er det også her riktig å ilegge kjøreveavgift ut fra at man ellers i noen sammenhenger kan få en uønsket konkurransevridning. Men når det gir seg utslag i billettpriser, må det være samsvar mellom den prisen man betaler, og det produktet man får. Og som komiteen har pekt på tidligere, er ikke dette tilfellet i alle sammenhenger, og det arbeider vi med.

Når det gjelder prisen på flytoget, er det viktig at man her har et våkent øye for at prisen ikke virker avvisende, samtidig som prisen gir et nødvendig forretningsmessig grunnlag. Det er for å tilstrebe en slik prissetting vi har valgt å foreslå den egenkapitalen som dette selskapet settes opp med. Jeg håper og tror dette er et riktig grunnlag for å finne denne balansen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Thore Aksel Nistad (Frp): Vedtaket om å bygge Gardermoen flyplass med tilbringersystem basert på jernbane ble fattet av Stortinget den 8. oktober 1992. Det bygget på St. prp. nr. 90 om utbygging og finansiering av hovedflyplass for Oslo-området på Gardermoen med tilhørende tilbringersystem. Det sies rett ut

«at Gardermobanen skal sikre en så høy kollektivandel som mulig og over 50 %.»

Videre:

«Utbyggingen av Gardermobanen er en lønnsom investering med en beregnet realavkastning av investeringene på 8%.»

Vedtaket om utbygging ble fattet med stemmene til Arbeiderpartiet og Høyre.

Fremskrittspartiets forslag gikk ut på at en ville basere en ny hovedflyplass med tilbringertjeneste på privat utbygging, finansiering og drift.

Fremskrittspartiet har i alle disse årene som har gått, stått fast på at Gardermobanen AS er et aksjeselskap og skal behandles deretter. Vi har ved enhver anledning hvor man har kommet og bedt om mer penger, stemt for at Gardermobanen AS må gå i det private marked og ret-

te seg etter det. Hadde de andre partiene hørt på Fremskrittspartiet, hadde man ikke vært i den forpinte situasjonen som man er kommet opp i i dag. Alt som kunne gå galt, ser ut til å ha slått til.

Hvorfor har det skjedd? Sissel Rønbecks uttalte i samferdselsdebatten i 1992 bl.a.:

«Den foreslåtte høyhastighetsbanen til Gardermoen vil bli det mest lønnsomme jernbaneprojektet vi så langt kan tenke oss i Norge.»

Det manglet ikke på gode visdomsord i debatten den gangen. Til og med en kollektivandel opp mot 60 pst. trodde Sissel Rønbeck, ordfører for saken den gangen, var mulig.

I dag står vi overfor den situasjon at Gardermobanen AS har blitt Norges dyreste samferdselsprosjekt. Vi har vært vitne til mange underlige samferdselsoverskridelser i den siste tiden, men Gardermobanen tar jammen kaka.

Gardermobanen var kalkulert til 4,6 milliarder kr i 1992, og er siden økt til formidable 10 milliarder kr. Sporet Gardermoen-Eidsvoll er allerede lempet over til Jernbaneverket, en kostnad på 1,6 milliarder kr. To års driftsunderskudd skal skattebetalerne også dekke ved NSB Gardermobanen AS. Og nå renner milliardene så hurtig at menigmann for lengst har gitt opp å følge med. Hvilke andre AS-er i dette landet får slike gavepakker?

Fremskrittspartiet har hele tiden ment at et AS, enten det er statlig eller privat, skal behandles likt. Allerede helt fra begynnelsen har det vært grunn til å kritisere styring, oppfølging av framdrift og økonomi, oversikt og kontroll av prosjektet Gardermobanen AS.

Fremskrittspartiet ser heller ikke på gjeldssanering som en løsning for å få en riktig bedømmelse av de investeringene som er foretatt på Gardermobanen AS.

For ettertiden er det best at Gardermobanen AS blir slått konkurs, og at helt andre aktører tar over. Nå fortsetter hele selskapet å være en del av NSB. Ikke engang å legge det under departementet som et eget statlig AS vil sentrumspartiene vurdere. Nei da, de følger Arbeiderpartiet og lar det fortsatt ligge under NSB, og dermed tror jeg dessverre ikke at siste kapittel i «storyen» om Gardermobanen AS er skrevet.

Så litt til representanten Myrvoll, som sa at han ikke hadde fått noe drahjelp verken av Høyre eller Fremskrittspartiet når det gjaldt avgifter. Når det gjelder investeringsavgiften, har vi da hele tiden gått inn for at den skal fjernes, men vi har ikke gått inn for at det bare skal gjelde NSB. Vi går inn for at den skal fjernes for alle, fordi vi ønsker likhet.

Steinar Bastesen (TF): Vi har fått en fantastisk forbindelse mellom Oslo og Gardermoen, den mest moderne som fins. Men til hvilken pris? – Det er det jeg er litt opptatt av.

Hvis dette hadde vært en privat utbygging, hadde alle i styret og ledelsen måttet gå på dagen. Å mer enn fordoble kostnadene i forhold til anslaget hadde aldri blitt akseptert. Jeg frykter for at hadde det vært en privat næringsdrivende som hadde holdt på med dette her, hadde han brukt både momspengene og mer til for å klare å få

alt i boks. Og da hadde han blitt satt inn, for det er nemlig ubetinget fengsel for å bruke momspengene. – Jeg trekker det bare fram som et apropos.

Det har vært sagt masse i denne salen om Romeriksporten, som blant entreprenører ble kalt perleporten på grunn av fortjenestemulighetene under den store tettingsøvelsen. Vi snakker om milliarder. Prislappen er nå blitt over 10 milliarder kr totalt. Jeg lurer på om folk er klar over hvor mye penger dette er. Jeg skal prøve å illustrere.

For en uke siden var jeg i Tromsø på representantskapsmøte i Norges Råfisklag, som er det største salgslaget vi har i Norge for bunnfisk. Totalomsetningen for Norges Råfisklag på første hånd var på 6,5 milliarder kr. Det inkluderer 30 pst. landinger fra Russland. For å nå opp i over 10 milliarder kr må altså hele fiskeriflåten som fisker bunnfisk mellom Vevang i sør og den russiske grensen i nord pluss den russiske flåten, arbeide gratis i 1½ år! De må drive sjøen 1½ år. Det inkluderer drift, det inkluderer fortjeneste, det inkluderer lønn til mannskap – alle kostnader. 1½ års arbeid gratis for å betale den formidable regningen for å frakte folk mellom Oslo og Gardermoen!

Men det er ikke nok med det. Det pussige er at blå-russen i Finansdepartementet har funnet ut at den aktiviteten kystbefolkningen holder på med, skaper inflasjon, mens å slette denne gjelden på 10 milliarder kr skaper ikke inflasjon. Vi skal ettergi 6,7 milliarder – totalt 7,3 milliarder kr skal vi sprøyte inn i dag. Det blir ikke inflasjon av det. Nei da, det gjemmes bort i en proposisjon, det skal ikke være med i statsbudsjettet engang. Det skal bare lures ved siden av, for det betyr ingen ting i nasjonaløkonomien. Det synes jeg er veldig merkverdig. Men saken er jo den at pengene allerede er brukt. Spist er spist, og drukket er drukket. Aktiviteten har vært der og har allerede skapt inflasjon. Jeg husker ved forrige reviderte budsjett, da ble det stilt kabinettsspørsmål i salen, for da var det konjunkturavgift som var på bordet fordi vi hadde så høy aktivitet. Det var hele dette området.

Og det er det jeg er opptatt av, at all aktivitet, store investeringer her nede, skal man holde på med, men hvis det er en veistubb eller en tunnel eller et annet samferdselsprosjekt ute i distriktene, blir det inflasjon av det.

Jeg forutsetter at samferdselsministeren i neste budsjett legger fram en lignende sum på 10 milliarder kr for å slette all bompenggjeld så folk kan få kjøre rundt uten å betale bompenger. Det ville være et passelig plaster på såret.

Jeg er slett ikke imot at vi skal ha en god jernbane, vi skal ha de beste forbindelsene og den beste kommunikasjon som er mulig, men vi skal ha noe igjen vi som skaper verdiene ute i distriktet, og som skaper basisen for denne velstanden. 1½ års gratis arbeid – merk dere det! Folk i distriktene må få lov til å stille de samme kravene som folk i tettbygde strøk.

Jeg har en bønn, hvis jeg får lov: Sørg for å gjøre opp de setningsskadene som er langs traséen på Gardermobanen. Det er masse folk som ikke har fått et skikkelig oppgjør.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det ikke er ansatt blå-russ i Finansdepartementet, og ber representanten Bastesen i fortsettelsen la være å henvise til det.

Ola Røtvei (A): En enstemmig samferdselskomite slår fast i innstillingen at vi må trekke lærdom av de feilene som er gjort i prosessen med Gardermo-prosjektet. Vi har noe å lære alle sammen av denne saken. Denne debatten viser tydelig at dette er tilfellet.

Vi er nå i en situasjon hvor Stortinget har oppnevnt en kommisjon for å foreta en nærmere gransking av det som har skjedd. Da må jeg si at jeg finner det litt merkelig at de partiene som i kontrollkomiteen har ivret sterkest for gransking, er de som nå går lengst i å dra konklusjoner i denne innstillingen.

Arbeiderpartiet og SV slår fast i innstillingen at vi ikke ser noe særlig behov for å få enda et utvalg som skal gjennomgå denne saken. Men når det først er nedsatt en slik kommisjon, synes jeg det er svært uryddig å dra bastante konklusjoner om denne saken før denne kommisjonen legger fram sin rapport.

Når jeg har bedt om ordet i denne saken, er det først og fremst for å peke på hvilke muligheter og hvilket godt tilbud denne banen faktisk gir befolkningen. Selv om det har kostet, har vi fått et jernbanetilbud til den nye hovedflyplassen med kort transporttid, høy regularitet og god komfort. Dette er en viktig verdi i seg selv. Vi vet at de reisende stiller strenge krav til transporten, og dersom vi ikke hadde klart å gi dette tilbudet, er jeg overbevist om at kollektivandelen ville ha vært atskillig lavere enn vi ser i dag. Og vi vet at det ville ha hatt konsekvenser i form av vesentlig høyere biltrafikk på en strekning som allerede i dag er sterkt belastet.

I tillegg har byggingen av banen ført til vesentlig kortere reisetid mellom Oslo og Lillestrøm for mange av jernbanens passasjerer. Det er en situasjon som jeg vil tro Lillestrøms innbyggere er svært fornøyd med. Og enda viktigere: Vi har fått en jernbanestrekning med høy kapasitet og kvalitet, og med doble spor på hele strekningen mellom Oslo og Eidsvoll. I likhet med representanten Myrli viser jeg til at vi senere i dag skal behandle bompengedelen av den såkalte Oslopakke 2, og vi vet hvilke kostnader det vil ha å bygge nye dobbeltspor mellom Asker og Ski. Byggingen av Gardermobanen gjør at vi slipper tilsvarende utbygging nordover. Det er slett ikke umulig at vi hadde måttet finne rom for tilsvarende investeringer nord for hovedstaden, som vi nå ser at må finne sin løsning mot øst og mot vest.

Jeg sier ikke dette for å unnskyldes eller for å gjemme bort de store overskridelsene vi har sett på dette prosjektet. Men etter å ha hørt debatten her i dag, synes jeg det kan være greit å minne om hvorfor noen av oss faktisk ville ha Gardermobanen i sin tid. Flytoget og Gardermobanen er i dag, sammen med de nye krengetogene, de fremste symbolene på det nye NSB, et NSB med et moderne togtilbud som kan konkurrere med privatbil og fly, med høy hastighet, god sikkerhet og god komfort. Jeg vil advare mot å undervurdere betydningen av dette.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Eirin Faldet (A): Utbyggingen av Gardermobanen er finansiert ved at staten har tilført NSB Gardermobanen AS kapital i form av ordinære lån og ansvarlige lån.

Etter åpningen av Romeriksporten 22. august 1999 kjører de fleste av NSB BAs tog også gjennom Romeriksporten. Da Romeriksporten ble tatt i bruk, fikk reisende med NSB BAs tog dyrere billetter, fordi NSB BAs tog også skal være med på å nedbetale NSB Gardermobanen AS' gjeld, i tråd med forutsetningen fra Stortinget. Dette har rammet passasjerer på Kongsvingerbanen og i særdeleshet pendlerne som ikke har noe alternativ dersom de skal bruke tog til og fra jobben i Oslo. Pendlerne på Kongsvingerbanen har fått et påslag på billettprisen på 250 kr uten at de har fått tilbake noen fordeler. Passasjerene på Kongsvingerbanen har verken bedt om eller krevd at toget skal gå gjennom Romeriksporten. Det er faktisk NSB selv som har bestemt at det skal kjøres slik.

En forutsetning for at NSB BAs tog skulle benytte Romeriksporten, var at togene skulle få vesentlig kortere reisetid. Jeg registrerer at mange av togene slett ikke har fått kortere reisetid til tross for at de benytter Romeriksporten. Pendlerne på denne banen har heller ikke fått bedre tog. Allikevel har billettprisene økt betydelig. Dermed er forutsetningen ikke lenger til stede.

Vi som politikere må selvsagt ta noe av skylden for denne utviklingen, men slett ikke all skyld. Regjeringen foreslo og Stortinget slutter seg i dag til å redusere kjøreveiavgiften. NSB skal betale for å kjøre på Gardermobanen, men kjøreveiavgiften vil ikke bli helt fjernet. Dersom vi skulle ha fjernet kjøreveiavgiften på alle NSB BAs tog, måtte vi ha gjort det også for flytogene på Gardermobanen. Dette var det ikke økonomisk mulighet til å få til.

Med det stortingsflertallet som var ved budsjettbehandlingen før jul, og med det flertallet sier i dagens innstilling, burde det være håp for pendlerne på Kongsvingerbanen. Pendlerne på Kongsvingerbanen har ikke fått kortere reisetid, heller ikke bedre tog, og det er vel ikke rettfærdig at pendlerne skal betale for noe de ikke får glede av. Jeg forventer at denne ekstraavgiften fjernes. Av legning er jeg optimist, og jeg håper dette kan skje ganske raskt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3778)

S a k n r . 8

Innstilling frå samferdselskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteavgjerd nr. 150/1999 av 5. november 1999 om endring av vedlegg XIII (transport) til EØS-avtala (Innst. S. nr. 211 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 57 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3780)

S a k n r . 9

Innstilling frå samferdselskomiteen om ein del saker på Samferdselsdepartementets område (Innst. S. nr. 246 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 60 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 10 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bas-tesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ola Røtvei (A) (ordfører for saken): Proposisjonen som vi behandler nå, inneholder mange saker. Flere av disse skal vi både debattere og stemme over i morgen i forbindelse med finansinnstillingen for revidert nasjonalbudsjett. Derfor vil jeg bare kommentere noen få punkt i denne samleproposisjonen.

Det første punktet gjelder helikoptersikkerheten på norsk kontinentalsokkel. Departementet orienterer nå om at det blir nedsatt et offentlig utvalg som skal vurdere organiseringen av ansvar og roller for myndighetene når det gjelder helikoptervirksomheten på norsk kontinentalsokkel, og videre at det skal utarbeides konkrete mål og tiltak for å fremme flysikkerheten. Dette er en sak som har vært behandlet tidligere både i komiteen og i Stortinget, og en enstemmig komite legger nå til grunn at dette arbeidet får høy prioritet, og at det legges fram konkrete forslag for Stortinget så raskt som mulig.

Det neste punktet som jeg vil kommentere, gjelder det nye økonomisystemet i Luftfartsverket, som òg er en sak til orientering for Stortinget. Riksrevisjonen tok i Dokument nr. 1 for 1999-2000 opp innføringen av nytt økonomisystem i Luftfartsverket. Saken ble satt «Til observasjon». En enstemmig komite har merket seg de betydelige kostnadene i samband med omlegging til dette økonomisystemet, ikke minst i forhold til flere av våre statsbedrifter og statsetater. Komiteen stiller spørsmål ved om det ikke har vært mulig eller er mulig å opparbeide en statlig kompetanse som kan bistå statsetatene i dette arbeidet.

Den teknologiske utviklingen går fort. Den fører til at både økonomi og styringssystemer må endres om ikke så altfor lang tid, og jeg er overbevist om at her kommer det nye runder.

Det tredje punktet gjelder bompengefinansiering av delprosjektet på ny Rv 546 Huftarøy-Hundvåkøy i Hordaland. Komiteens flertall, Arbeiderpartiet og Høyre, understreket òg i Budsjett-innst. S. nr. 13 for 1999-2000, altså budsjettet for 2000, at her kunne det åpnes for at utlegging av disse massene kunne finansieres med bompen-ger. Det samme flertallet er tilfreds med at departementet følger opp flertallets tilråding om at utlegging av disse

overskuddsmassene i fyllinger mellom de to øyene kan dekkes med bompenger. Jeg finner det da noe merkelig at ikke resten av komiteen kan slutte seg til et sånt opplegg, og spesielt finner jeg det litt underlig at ikke Senterpartiet støtter opp om flertallets merknad.

Det fjerde punktet som jeg vil berøre, gjelder samenslåing av poster på vegbudsjettet. Post 31, Tilskot til rassikring, blir nå foreslått innlemmet i de ordinære riksvegbevilgningene fra og med statsbudsjettet for 2000.

Når det gjelder post 32, Legging av fast dekke på riksveger, legges den posten nå inn i kap. 1320 post 30, som er riksveginvesteringer. Grunnen til denne omleggingen er at fast dekke på riksveger er en aktivitet innenfor riksveginvesteringer på lik linje med en rekke andre tiltak. Samferdselsdepartementet understreker nokså sterkt at målsettingen om fast dekke på alle riksveger innen 2003 står ved lag. Jeg har lyst til å understreke at nettopp legging av fast dekke kanskje ikke er så klokt dersom underbyggingen på disse vegene er for dårlig. Derfor er det mange tiltak som skal på plass før man kan legge svart dekke. Vi har eksempler i dette landet på fylker som har gått rimelig fort fram i så måte, som vi i dag ser resultatene av, med betydelig stor slitasje på disse vegene.

Når det gjelder post 31, Tilskot til rassikring, understreker en enstemmig komite at man ønsker å få en samlet omtale i de årlige budsjettene med oversikt over rassikringsinnsatsen som blir gjort for hvert år.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre holder fast på at rassikring skal være en egen post. Jeg tror det er klokt at det nå ikke blir en egen post, for det vi allerede har merket etter at sentrumsregjeringen la fram sin rassikringsplan, er at det er skapt enormt store forventninger, ikke minst om at her skal det komme ekstra midler.

Til slutt vil jeg omtale kap. 1370, som gjelder kjøp av posttjenester. Her er det en enstemmig komite som i likhet med Posten er opptatt av at kravene til de samfunnsplagte tjenestene i konsesjonen til Posten må være i tråd med statens vilje til å betale for disse tjenestene. Når denne posten nå blir redusert i revidert, understreker komiteen at departementet må komme tilbake til dette i forbindelse med framleggelsen av meldingen om Posten Norge BAs virksomhet, som kommer høsten 2000. Der peker komiteen på at det kan være mulig å finne en modell for statens kjøp av posttjenester, som har likhetstrekk med den vi har for statens kjøp av tjenester fra NSB BA.

Jeg har lyst til å si at det er uheldig når vi endrer statens kjøp av tjenester midt i et budsjettår. Derfor må vi få et opplegg som gir mye større forutsigbarhet, ellers vil jeg nok tro at dette på sikt, hvis det fortsetter, vil føre til at tjenestetilbudet fra dem som utfører tjenestene, vil måtte endres i og med at staten endrer sine forutsetninger for offentlige kjøp.

Med disse ord vil jeg anbefale innstillingen.

Thore Aksel Nistad (Frp): I St. prp. nr. 60 for 1999-2000, som inneholder en rekke saker, er også tildelingen av de fire nye mobilkonsesjonene en av sakene.

Fremskrittspartiet mente til å begynne med at disse burde gå ut på ordinært anbud. Etter at det ble auksjonert bort lisenser i Storbritannia – og dette ble gjort i hele EØS-området – viste det seg at interessen var atskillig større enn det man tidligere hadde forutsatt.

I Storbritannia fikk man hele 320 milliarder kr for lisensene, i Tyskland forventer man seg mer, og Danmark vil nå også bruke det samme prinsippet, og de antar å ta inn omkring 20 milliarder kr.

I Norge har man kalkulert med at ved en utlysning innenfor EØS-området, er om lag 10 milliarder kr en realistisk sum å få inn ved en auksjon på disse fire mobilkonsesjonene. Regjeringen ville ha en tildelingskonsesjon på 100 mill kr pr. stk. samt en årlig frekvensavgift, som sikkert vil stige hvert eneste år. Nå er denne tildelingskonsesjonen kommet opp i 200 mill. kr pr. stk. i forliket.

Fremskrittspartiet har kommet til at ved å auksjonere bort disse fire lisensene i det nye systemet og også tillate integrasjon i det eksisterende, så skulle det ligge godt til rette for økt konkurranse og lave priser for forbrukerne. Fremskrittspartiet mener at det vil være mer forutsigbart for utbyggerne at vi benytter auksjonsprinsippet. Fremskrittspartiet har derfor fremmet forslag om at de fire nye mobilkonsesjonene – UMTS – tildeles ved auksjon. Forslaget vil ikke bli lagt fram her, men det vil bli lagt fram under finanskomiteens debatt og tatt opp der.

Av andre saker under samleproposisjonen vil jeg nevne at Fremskrittspartiet går imot å redusere bevilgningen til Jernbaneverket med 30 mill. kr. Arbeiderpartiet og Høyre har her flertallet som står for reduksjonen på 30 mill. kr. Her sier man også at krengetogene skal unntas, så det går vel ut over pendlerne, som igjen er flittige brukere av nærtrafikken og intercitybanene. Fremskrittspartiet har alltid i sin kollektive satsing hevdet at nærtrafikk og intercitybanene må moderniseres og bli mer effektive, og vil derfor opprettholde de 30 mill. kr denne gang.

Så vil jeg få nevne at bestandig når man foreslår reduksjoner, er det veivedlikehold og veiutbygging det skal gå ut over. Det er ikke måte på iver når denne posten skal reduseres. Stoltenberg-regjeringen ville redusere vedlikeholdet. Legging av fast dekke på grusveier ville de redusere med hele 50 pst., og fylkesveiene gikk de også løs på.

Jeg vil få minne om at statens utgifter både til drift, vedlikehold og investeringer i nye veier ikke er på mer enn om lag 10 milliarder kr pr. år, mens staten nå tar inn om lag 40 milliarder kr pr. år fra bilistene. Det er faktisk blitt slik at bileierne bidrar mer til statskassen enn statskatten på inntekt og formue gjør.

Til slutt vil jeg bare rette opp en inkurie i post 31, under Samenslåing av postar. Der skal Fremskrittspartiet stå sammen med sentrum istedenfor med Arbeiderpartiet, Høyre og SV.

Jan Sahl (KrF): Regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett svarte på ingen måte til de forventningene som på forhånd var bygd opp. Kanskje gjelder dette i særlig grad samferdsel, som vår proposisjon omhandler,

der sigarføringen til tider var svært høy mens Arbeiderpartiet var i opposisjon. Tidligere samferdselspolitisk talsmann for Arbeiderpartiet, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, kjørte det ene stormløpet etter det andre mot sentrumpartiene for løftebrudd og manglende oppfølging av bevilgninger til samferdsel.

I Kristelig Folkeparti hadde vi derfor ventet oss at Arbeiderpartiet i revidert nasjonalbudsjett ville gi noen små – jeg gjentar *små* – signaler om et framtidig løft for samferdselssektoren.

Det Regjeringen la fram, innebærer i virkeligheten kutt på svært mange samferdselsområder, og det kan derfor etter mitt skjønn, på bakgrunn av tidligere uttalelser, ikke oppfattes som noe annet enn et skikkelig tilbaketog.

Det største kuttet rammet kjøp av ulønnsomme posttjenester. Men også riksveginvesteringer, legging av fast dekke på grusveger, fylkesveginvesteringer og jernbaneinvesteringer ble rammet.

Den vinteren som ligger bak oss, har ført til store ekstrautgifter til drift av vegnettet i flere landsdeler. Både Vestlandet og Nord-Norge har hatt uvanlig store snømengder. Det har selvsagt også gitt store utgifter.

Vinteren og våren har også vært kjennetegnet av en høy oljepris. Det har fått konsekvenser, bl.a. i form av økt pris for drivstoff til fergene. Ekstrautgiftene til drift av fergene er anslått til 145 mill. kr, og ekstrautgiftene til drift av vegnettet til 195 mill. kr.

Regjeringen foreslår å kompensere for det meste av disse ekstrautgiftene. Men problemet, sett fra Kristelig Folkepartis side, er inndekningen, som rammer en rekke andre viktige samferdselsformål.

Riksveginvesteringene foreslås redusert med 130 mill. kr, hvorav 110 mill. kr er ment disponert til drift, vedlikehold og ferger. De disponible midlene til legging av fast dekke på riksveger halveres. Rett nok skriver Regjeringen at målet om fast dekke på alle riksveger innen 2003 står fast, men når de kutter 50 av 100 mill. kr midt i året, må det nødvendigvis få konsekvenser for aktiviteten i år. Dette rammer i særlig grad distriktsfylker, som i utgangspunktet har svært små rammer fra før av.

Tilskott til fylkesvegformål kuttes kraftig, med 102 mill. kr. Det er også nødt til å få konsekvenser for aktiviteten.

Når regjeringspartiet så raskt løper fra sine løfter, er det til gjengjeld for Kristelig Folkeparti gledelig at sentrumpartiene sammen Høyre og Fremskrittspartiet retter opp en del av de etter mitt skjønn dramatiske kuttforslagene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Sentrumpartiene har funnet inndekning og sikret at det er mulig å øke midlene til vegvedlikehold med 80 mill. kr.

For oss er det helt avgjørende at dette bl.a. skal sikre tilstrekkelig med midler til at en ikke risikerer at fergetilbudet blir svekket. Proposisjonen antyder at det er mulig å spare penger ved å redusere noe på fergetilbudet der det er trafikkmessig grunnlag for det. Det kan bety å kutte første eller siste ferge. Det vil vi fra Kristelig Folkepartis side advare sterkt mot. De delene av landet som er avhengig av ferge, skal ikke fratras sine kommunikasjonsmuligheter over større deler av døgnet enn det som alle-

rede er tilfellet. For Kristelig Folkeparti er det tvert imot en målsetting å utvide fergetilbudet på kveld og natt for å øke trivselen og legge til rette for større bo- og arbeidsmarkedsregioner, som jo er et av hovedmålene i Nasjonal transportplan.

Kristelig Folkeparti har også bidratt til å sikre at noe av kuttet i midlene til fast dekke på riksveger blir lagt tilbake. I tillegg har vi skaffet flertall for å legge tilbake noe av kuttet på tilskuddet til fylkesveger. Desverre har vi ikke fått med oss et flertall på å legge tilbake de 30 mill. kr Arbeiderpartiet har kuttet i sterkt tiltrengte jernbaneinvesteringer.

Proposisjonen omhandler en rekke bompengeprojekt. I omtalen av flere av dem nevnes det at overskridelser utover 10 pst. skal dekkes av staten, i tråd med standardavtalen. Fra Kristelig Folkepartis side er vi i tvil om det er lurt med et slikt punkt i standardavtalen. Hvis en ser på den saken som Stortinget nettopp har debattert, Gardermoprojektet, pekes det der på muligheten for strategisk budsjettering. Det kan ikke være tvil om at dette punktet i standardavtalen kan medføre samme mulighet innenfor vegsektoren. Vi skulle derfor gjerne ha sett at nettopp dette punktet i standardavtalen ble tatt opp til vurdering, gjerne i forbindelse med Nasjonal transportplan.

Rassikring er et høyt prioritert område innen samferdsel for Kristelig Folkeparti. Vi er redd for at innsatsen kan bli svekket dersom rassikring ikke føres videre som en egen post i budsjettet. Rett nok blir også midler under andre poster brukt til tiltak med rassikringseffekt, men det trenger ikke å være noen motsetning mellom dette og det å ha en post for reelle rassikringstiltak. Vi må selvsagt unngå at midler over denne posten går til tiltak der andre motivasjoner ligger til grunn for ønske om utbygging.

Vi opplever her på nytt at Arbeiderpartiet, med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet – og SV, og det forunder meg spesielt – drar inn en post i samferdselsbudsjettet som har spesielt stor betydning for Distrikts-Norge. Det finnes få rassikringsprosjekt i det sentrale østlandsområdet, og da kan det kanskje være lurt å skjule manglende innsats på dette viktige området for Distrikts-Norge i posten for de ordinære riksvegbevilgninger. Tilsvarende vil også innsatsen for fast dekke på riksveger bli mindre synlig hvis dette ikke videreføres som en egen post. Vi skal fra Kristelig Folkepartis side uansett følge nøye med på den informasjon som kommer i budsjettproposisjonen til høsten, og i Nasjonal transportplan, for å se om framdriften på rassikring og på legging av fast dekke på riksveger er på plass.

Avslutningsvis vil jeg gjerne ta en kort visitt innom Luftfartsverket. I proposisjonen foreslås driftsresultatet i Luftfartsverket økt med 80 mill. kr ved å øke trekket på reguleringsfondet. Det står videre i proposisjonen at departementet legger til grunn at reduksjonen ikke vil få virkninger for Luftfartsverkets planlagte investeringer i 2000. Senere har det kommet ut informasjon fra Luftfartsverket om at dette kan få store konsekvenser for planlagt opprustning av regionale lufthavner. Jeg vil der-

for be samferdselsministeren om å kommentere dette i sitt innlegg senere. Kristelig Folkeparti fant ikke innledning for å kompensere også for denne posten, men jeg kan love at vi skal komme tilbake til saken i forbindelse med behandlingen av Nasjonal transportplan og budsjettet for 2001. For Kristelig Folkeparti er opprustning av regionale lufthavner svært viktig.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Oddvard Nilsen (H) (komiteens leder): Det er slik at veldig mange av de sakene som står omtalt i denne proposisjonen, behandler vi i morgen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, så dette er en debatt som på en måte blir delt i to. Allikevel vil jeg kommentere noen av de tingene som ligger inne i denne proposisjonen som også vil bli tatt opp i morgen.

Det første, som i grunnen overrasker meg, er det kuttet som nettopp representanten Sahl var inne på, på kortbanenettet. Jeg registrerer hva som står der, at man mener det ikke skal ha noen betydning i år 2000. Jeg tror nok dette er penger som på sikt også inngår i finansieringsplanene for Luftfartsverket, og at det derfor har konsekvenser hvis de ikke eventuelt blir ført inn igjen i budsjettet for 2000. Høyre er imot dette, nettopp av den grunn at det har vært kritisk i Luftfartsverket lenge når det gjelder finansiering. Det har vært gjort betydelige investeringer, og jeg tror at dette på mange måter forstyrrer de langsiktige planene for Luftfartsverket. Dette kommer også i tillegg til at flertallet nektet Luftfartsverket å bli AS, som hadde gjort det mulig for dem å låne pengene. Nå tar man altså fra dem pengene, så handlingsrommet for Luftfartsverket blir betydelig svekket, spør du meg.

Når det gjelder reduksjon i veginvesteringer, er det vel ikke overraskende at Høyre er negativ til det og i revidert nasjonalbudsjett går inn for å føre tilbake de pengene som Regjeringen foreslår å kutte. Men det er ett område der som overrasker meg stort, og det har faktisk litt med den debatten om Gardermobanen som vi hadde tidligere i kveld, å gjøre. Her opplever man altså at fergepassasjerene i Norge, kollektivpassasjerene på fergene, plutselig skal få et prishopp på 5 pst. – den samme gruppen som også fikk et prishopp i statsbudsjettet for 2000 på ca. 4 pst., slik at dette samlet nærmer seg 10 pst. økning. Samtidig hørte jeg i diskusjonen rundt Gardermobanen at veldig mange var opptatt av at man ikke måtte få en påplussing i togprisen for kollektivpassasjerene. Sammenhengen her er ikke helt god. Én gruppe skal altså få betydelig påslag, mens andre ikke skal få det. For store deler av Kyst-Norge er faktisk dette det eneste kollektivtilbudet de har.

Når det gjelder dette med grusveipakke, gjør jo historien at jeg smiler litt. Det er vel slik at denne grusveipakken opprinnelig var et budsjettforlik mellom Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i sin tid. Så vi som husker litt tilbake, ser hvor lenge løftene varer.

Når det gjelder det som står om disse bompengeprojektene, er det jo enstemmighet i komiteen, så det er det

ingen særlig grunn til å kommentere, for det som står der, er greit og hyggelig for mange områder.

Så er det dette med tilskudd til rassikring. Jeg kan forstå at noen synes at det er greit å ha en egen post på statsbudsjettet, men det har en åpenbar ulempe, nemlig det representanten Sahl var inne på når det gjaldt taktisk budsjettering. Her kan man også få taktisk prioritering, nemlig ved at man ikke prioriterer et eneste rassikringsprosjekt innen fylket fordi man peker på en post som står på statsbudsjettet. Etter min mening må det jo være helt åpenbart at fylket selvsagt også skal prioritere prosjekter hvor rassikring er et problem. Fylket må selvsagt prioritere de prosjektene som de mener er de viktigste, ut fra de midler de har. Og spør du meg, er det absurd at man da skal trekke ut alle rassikringsprosjektene og la være å prioritere dem fordi det er statens oppgave. Jeg tror vi får en bedre prioritering enn det som blir gjort nå, og kan trøste representanten Sahl med at Høyre også skal sørge for at ikke distriktene kommer dårlig ut av dette der hvor rassikringsproblemet eksisterer.

Så er det en liten morsomhet, og det er dieselkompensasjon til ekspressbuss fra Finnmark til Oslo. Det er litt morsomt fordi det faktisk er nåværende finansminister som var den ivrigste talsmann for at man skulle innføre dette. Det er jo slik at når man går inn døren i Finansdepartementet, endrer de aller fleste karakter, og det er bare å registrere at det har også tidligere fraksjonsleder og nestleder i samferdselskomiteen gjort, når han nå har skiftet jobb til å bli finansminister.

Når det gjelder jernbanen, har vi understreket at vi er med på det kuttet på 30 mill. kr som Regjeringen legger opp til. Men vi har sterkt understreket, og også sendt brev om det, at vi forutsetter at dette ikke på noen måte skal svekke sikkerheten på jernbanen. Det har vi fått bekreftelse på, og derfor er vi enig i at det kan gjøres på denne måten.

Jeg kunne sagt veldig mye om UMTS-lisensen og auksjonen til Fremskrittspartiet, men det kan vi komme tilbake til i morgen. Men det er selvsagt også en betalingside ved dette. Det er nemlig slik at skal de ut på auksjon – vi skal jo ha en dekningsgrad i dette landet – vil det si at det er staten som må betale for deknningen av de områdene av Distrikts-Norge der disse auksjonærene ikke vil bygge ut, og det kan bli meget kostbart for den norske stat.

Jorunn Ringstad (Sp): Som komiteleieren var inne på, er det mange av enkeltsakene som er omtala i St.prp. nr. 60, som har nær sammenheng med omprioriteringar og tilleggsløyvingar på statsbudsjettet for 2000, som vi finn i Innst. S. nr. 220 for 1999-2000, og som også er omtala der. Til mange av sakene i St.prp. nr. 60 har ikkje Senterpartiet spesielle merknader. Eg vil difor berre kommentere nokre få saksområde og enkeltsaker.

I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringa foreslått ein del endringar på samferdsleområdet. Ein del av endringane er omdisponeringar, men forslaget inneber òg reell nedskjering på samferdslesektoren. Og det er verdt å merke seg at Arbeidarpartiet i regjeringsposisjon ved fyr-

ste høve reduserer løyvingane til samferdsleområdet. Akkurat det står jo i sterk kontrast til utsegner som dette partiet kom med i opposisjon. Eg er svært glad for at Senterpartiet saman med dei andre sentrumspartia, Høgre og Framstegspartiet har vore med på å hindre i alle fall nokre av dei nedskjeringane som var foreslått i revidert.

Løyvingane til vegformål er – som eg trur dei fleste veit – på eit nivå som fører til at etterslepet på vedlikehald stadig aukar, og på investeringsida er midlane så små at fleire anlegg ikkje har effektiv drift. Dette fordyrar fleire anlegg.

Knappe ressursar saman med auke i drivstoffprisar har ført til at fleire fylke har vurdert til dels dramatiske reduksjonar i ferjetilbodet. Hadde slike reduksjonar vorte gjennomførte, ville det gitt kraftig reduksjon i samferdsletilbodet i fleire distrikt. 80 mill. kr meir til drift og vedlikehald, slik eit fleirtal går inn for, gjev truleg rom for å oppretthalde ferjetilbodet, i alle fall saman med takstauke, som òg blir aktuelt.

Ved budsjettbehandlinga hausten 1998 vart det oppretta ein eigen post for rassikring. Her er tydelegvis eg og Oddvard Nilsen usamde i vurderinga av ein slik post. Det har vorte utarbeidd ein eigen rassikringsplan, og i den planen er det godt dokumentert kor omfattande trongen for midlar til rassikring er. Geografien i landet er svært varierende frå landsdel til landsdel. Det viser seg òg igjen i omfanget av rassikringsprosjekt frå fylke til fylke. Vestlandfylka og delar av Nord-Noreg har hovudtyngda av rasutsette vegar.

Etter mitt syn er det slik at dersom vi verkeleg meiner å ta rassikringsproblema på alvor, må det synleggjerast vilje til å løyve midlar og satse på rassikringsprosjekt. Nybygging og kapasitetsauke på vegane skal derimot kome over ordinær ramme.

Når eit fleirtal sluttar seg til at rassikringsposten frå statsbudsjettet for 2001 skal leggjast inn i dei ordinære riksvegsløyvingane, må rassikringsprosjekt konkurrere med andre gode vegprosjekt. Eg forstår at det er dette både Høgre og Arbeidarpartiet meiner er det rette, men eg meiner det er uheldig. Rassikring er så viktig at dette området i størst mogleg grad må bli synleggjort. Folk som er avhengige av stadig å passere rasutsette strekningar, fortener at Stortinget viser vilje til å løyve konkrete midlar til eit slikt formål.

Eg vil òg så vidt kommentere posten for investeringar i lina under Jernbaneanverket. I forslaget frå Regjeringa ligg det inne at ein skal redusere investeringane med 30 mill. kr. Senterpartiet meiner investeringstrongen innanfor jernbaneområdet er omfattande. Spesielt er det viktig å oppretthalde investeringane knytte til auka tryggleik. Vi er difor ikkje samde i den føreslegne reduksjonen.

Til slutt vil eg slutte meg til dei synspunkta som Jan Sahl og Oddvard Nilsen har framført når det gjeld Luftfartsverket. Eg skal ikkje gjenta det Sahl og Nilsen alt har sagt, men eg vil òg slutte meg til oppmodinga til statsråden om å kommentere situasjonen i Luftfartsverket. Ut frå det som har kome fram i media, er det så avslutt på sin plass.

Inge Myrvoll (SV): Jeg får begynne med å bla, og den første røde streken i marginen står ved sida av Luftfartsverket og de 80 mill. kr. Jeg må innrømme at jeg er særdeles skeptisk til de signalene som har kommet om hvilke investeringsprosjekt som kan bli rammet av det økte driftsresultatet på 80 mill. kr, og som vil medføre at man på sikt må redusere investeringene. Det har kommet signaler om at det kan gå ut over den teknisk operative standard på kortbanenettet, som jeg mener er et av de viktigste prioriterte områdene innenfor luftfarten. Jeg er litt overrasket over at det ikke er noen i komiteen som vil påpeke at det må man ikke redusere, og at SV ble stående alene i innstillinga. Vi var åpne for å endre merknaden hvis det var nødvendig for å få andre med, men det var ingen som ønsket det.

Så blar jeg videre. Det var ikke overraskende at representanten Nilsen og Høyre ikke ville kutte på vegbevilgningene. Det er kanskje mer overraskende at vi i SV også sa nei denne gangen. Grunnen til det er for det første at det er foreslått kutt i tilskudd til fylkesvegformål og legging av fast dekke på riksveger, kutt som er veldig distriktsfiendtlige i sin profil – og det er i distriktene man har de største behovene for investeringer fordi man har et meget dårlig vegnett.

Videre er det en reduksjon i riksveginvesteringene, og så er ikke departementet i stand til å presisere og konkretisere hvor reduksjonene skal tas. Jeg synes det er veldig dristig av oss å være med på reduksjoner når vi ikke vet hva det vil ramme. Jeg kan være med på å vurdere reduksjoner når jeg vet konsekvensene av dem. Når jeg ikke vet det, er jeg uhyre skeptisk.

Så er det en sak som er litt interessant. Det er når flertallet i komiteen gir klarsignal for oppstart av Midtun-Hop. Jeg har etter at vi avgav denne innstillinga, fått et dokument i hende hvor det fra formannskapet i Bergen er sendt følgende spørsmål over til administrasjonen:

«Formannskapet ber rådmannen legge fram en faglig vurdering av hvilke nye vegprosjekt og kryssutbygginger som blir nødvendig dersom det nye vegprosjektet Midtun-Hop blir bygget.»

Følgende svar kom den 12. mai fra rådmannen i Bergen:

«Forventet anleggstart for Hop-Midtun er sommeren 2000, med ferdiggjøring av anlegget i 2002. I forslag til handlingsprogram til Nasjonal Transportplan, for perioden 2000-2002, er det fra Statens vegvesen Hordaland foreslått å bruke 60 mill. kr. til utbygging av krysset på Fjøsanger, og 50 mill. kr. til 4 kjørefelt på Sjølinjen i 2002.»

Dette betyr at det ligger en ekstraregning på 110 mill. kr til nødvendige prosjekt som følger som konsekvens av Midtun-Hop. Det er én ting som det har vært reaksjoner på før i Stortinget, og det er at man ikke vet sluttsammen på prosjekt man går inn for, fordi det ene prosjektet man sier ja til, fører med seg nye investeringer. Jeg føler at her er vi borti et slikt spørsmål igjen, hvor man sier ja til å starte et prosjekt hvor resultatet er at nye prosjekt må bygges som følge av det første prosjektet. Jeg må si jeg hadde håpet at flertallet kanskje ble litt

mer skeptisk til å gi klarsignal når man vet at i tidligere prosjekter har man kritisert at man sier ja, og så får man ikke alt på bordet når man sier ja. Jeg vil bare gjøre de øvrige partier oppmerksom på den tilleggsregninga som meget sannsynlig kommer.

Så har vi den saken omkring rassikringsposten. Da må jeg bare få si til representanten Ringstad at det er ikke bare Arbeiderpartiet og Høyre som vil fjerne den. Det vil også SV. Grunnen til at vi ønsker å fjerne den, er at den ikke duger som rassikringspost. Den er for liten, den er for puslete. Men når det har som konsekvens at fylker ikke har lyst til å prioritere rassikring fremst i sine prosjekter, fordi de håper å få av en nasjonal post som ikke går av fylkets rammer, blir dette helt galt. Enten måtte en slik post vært så stor at den dekte behovet for investering til rassikring, eller så må den bort. Ettersom man ønsker å fjerne øremerking, vil jeg påpeke at dette er en øremerking. Jeg tror det er bedre å legge det inn i rammene, for når man lager rammene for fylkene, må man ta hensyn til de rassikringsbehovene som er der. Denne posten fungerte overhodet ikke ut fra det som burde være intensjonene med den.

Jeg ble ikke ferdig, president.

May Britt Vihovde (V): I Venstre er ein glad for at ein har funne rom for å plussa på 80 mill. kr for å unngå reduksjon i ferjetilbodet, som ville ramma dei som bur og er næringsdrivande langs kysten vår. Dei ville fått eit redusert tilbod for å frakta gods. Signala var jo at dette spesielt ville ramma dei tidlege rutene og dei seine rutene. Det vil seie at det var ein del øyar i Noreg som kanskje ville fått lengre stengingstid.

Det gjeld òg å sikra betre vedlikehald. Dei fleste som uttaler seg om vegnettet og infrastrukturen, ønskjer at ein får meir midlar til drift og vedlikehald. Målet med posten om legging av fast dekke er jo, som òg Regjeringa har skrive, at dette skal ein vera ferdig med innan 2003. Det er eg veldig glad for at Regjeringa har sagt. Ein har klart å plussa på litt på den posten, men ein vil jo vera 30 mill. kr på etterskot.

Når det gjeld rassikring, har eg ut frå Venstres ståstad lyst til å seia at det å få ein eigen rassikringsplan, det var jo for å synleggjera dei prosjekta som ligg der. Eg registrerer at representanten Nilsen snakkar om at det kan innebera taktiske prioriteringar frå fylkas side. Den faren ser ein, men det kan òg innebera, som ein har sett ein del eksempel på, at ein har brukt rassikringsmidlar til feil ting. For ved å få ein eigen plan, ein eigen post, ville ein på ein måte få prioritert opp desse prosjekta, og Venstre var òg villig til å prioritera meir midlar til rassikring.

Eg er veldig glad for at saka om bompengefinansiering og forskottering av ny veg ved Stokkajuvet på Rv 542 har kome. Anleggsmaskinar står klare. Det var faktisk på høg tid at saka kom til Stortinget, slik at ein kunne få rasjonell drift der.

Så har eg lyst til å ta opp ei sak der kanskje Venstre òg sit i glashus, og det innrømmer eg. Det er fleire som har vore inne på det, både representanten Nilsen, representanten Sahl og representanten Ringstad. Det gjeld Luft-

fartsverket. Eg synest det er synd at me ikkje har funne rom for å plussa på dei 80 mill. kr. Det vil seia at det er 250 mill. kr igjen i reguleringsfondet, og eg deler representanten Nilsens uro over kva det kan få å seia. Eg trur at me i fleirtalet her i Stortinget som er med på dette, òg bør ta innover oss at det kan få noko å seia for investeringar på kortbanenettet og vidare drift på ein del flyplassar.

Så vil eg seia meg lei for organiseringa i Luftfartsverket – og der sit Venstre òg i glashus. Korleis skal ein organisera Luftfartsverket i framtida? Eg har lyst til òg å få signal frå statsråden om det. Saka er send tilbake til Regjeringa. Men ein må nok sjå på denne saka på nytt for å sikra investeringane der.

Så kjem det ein del prinsipielle spørsmål. Eg veit at styret i Luftfartsverket har diskutert og skal ta opp igjen til hausten det å satsa på hotellverksemd i nærleiken til flyplassane. Er det då ei offentleg forvaltingsoppgåve å byggja hotell i nærleiken av flyplassane? Det meiner me i Venstre bør vera opp til det private næringslivet å vurdere behovet for. Me veit at områda, areala, rundt flyplassane våre kanskje er eksproprierte og regulerte til andre formål, ein har betalt ein låg pris for det, og så skal ein gå ut og konkurrera på denne marknaden og kanskje setja i gang risikoprojekt i konkurranse med andre. Eg står her med eit oppslag frå Bergens Tidende som går på hotellverksemd ved Flesland.

Det reiser òg ein del problemstillingar knytte til det lokale sjølvstyret. Når ein har regulert eit område slik at ein skal ha ei tryggleikssone – og me ønskjer ikkje næringsutvikling altfor tett opptil ein flyplass – då får ein òg bruka dei areala og la dei liggja der og ikkje gå ut i konkurranse med næringslivet, men kanskje la dei kommunale folkevalde i sine kommuneplanar og reguleringsplanar få lov å bestemma litt om korleis areala skal brukast. Eg ønskjer å få ein del tilbakespel frå statsråden på dette, for det reiser ein del prinsipielle problemstillingar som me ønskjer å gripa fatt i. I Venstre vurderer me å ta dette opp som ei eiga sak før styret i Luftfartsverket held fram med sine planar.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: St.prp. nr. 60, Om ein del saker på Samferdselsdepartementets område, er lagt fram parallelt med revidert nasjonalbudsjett 2000 og St.prp. nr. 61. Av dette følger det naturleg at samtlige bevilgningssaker er behandlet samlet av finanskomiteen i Innst S. nr. 220.

La meg starte med å si at for meg som samferdselsminister ville det isolert sett vært ønskelig å unngå forslag om kutt i samferdselsbudsjettet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2000. Dette ikke minst hva angår kutt i vegbudsjettet og Jernbaneverkets budsjett. Jeg er selvsagt kjent med at det er store underliggende behov på mange områder i samferdselssektoren, f.eks. i forhold til vedlikehold. Samtidig er det slik at landet er tjent med en budsjettpolitikk som legger til rette for en fortsatt høy sysselsetting. Ut fra de økonomiske utsiktene som nå foreligger, har Regjeringen kommet til at det er ønskelig å opprettholde stramheten i det 2000-budsjettet som ble vedtatt før jul. På grunn av betydelig økning i utgiftene

over statsbudsjettet har det vært nødvendig å foreslå omfattende kutt. I denne sammenheng har derfor samferdselsbudsjettet måttet ta sin del.

Jeg konstaterer at det er flertall for Regjeringens forslag om å øke Luftfartsverkets driftsresultat med 80 mill. kr. I denne forbindelse vil jeg få presisere at de overordnede målsettingene for luftfartspolitikken ligger fast, og at dette også gjelder for Luftfartsverkets investeringer. Forslag til framtidige investeringer i Luftfartsverket vil således måtte håndteres i de årlige budsjetter på vanlig måte.

I forbindelse med forslaget som her fremlegges, har vi presisert, også i brev til komiteen, at de vedtatte investeringer for 2000 vil ligge fast. Det vil imidlertid kunne få konsekvenser for senere år. Det vil vi komme tilbake til i forbindelse med budsjettet for 2001.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det vil ramme de regionale flyplassene, vil jeg si som så: Det vil ikke ramme disse spesielt. Jeg vet at man i denne sammenheng har henvist til medieoppslag, som vi også har gått litt etter i sømmene. Det viser seg at assisterende luftfartsdirektør ikke har uttalt seg på en slik måte, men nok mer er blitt tillagt dette. Når det gjelder organisering av Luftfartsverket, vil jeg også komme tilbake til dette. La meg bare si på det nåværende tidspunkt at hittil er saken etter min oppfatning preget av at ingen gode forslag er presentert. Vi vil også i den sammenheng komme tilbake til Luftfartsverkets virksomhet for øvrig, slik som representanten Vihovde var inne på.

Som det framgår av St.prp. nr. 60, er vegbudsjettet for 2000 stramt. Det har framkommet behov for ekstra midler til ferjedrift og drift av vegnettet med til sammen 340 mill. kr. I proposisjonen er det foreslått dekket inn ved omdisponeringer fra andre områder på vegbudsjettet. I tillegg er det foreslått en netto reduksjon på vegbudsjettet på 73,5 mill. kr som en del av Regjeringens finanspolitiske opplegg. Flertallets påplussing på i alt 120 mill. kr vil bli anvendt på de områder som Stortinget angir.

I forbindelse med de forskjellige konkrete vegsakene som er lagt fram i St.prp. nr. 60, er jeg glad for den støtten som Stortinget har gitt ved at flertallet ikke foreslår endringer i forhold til Regjeringens forslag. Jeg vil understreke at rassikring, uavhengig av om dette fortsatt er en egen post eller ikke, må være minst like sterkt fokusert som tidligere.

Innen jernbaneformål vil jeg framheve viktigheten av høy grad av fokusering på sikkerhet. Dette er bakgrunnen for Regjeringens forslag om å øke budsjettet til Statens Jernbanetilsyn med 1,5 mill. kr for at tilsynet derigjennom bl.a. kan styrke bemanningen. Når det gjelder forslaget om kutt på 30 mill. kr i Jernbaneverkets budsjett, har Regjeringen forutsatt at dette ikke skal ha innvirkning på tiltak med betydning for sikkerheten.

Jeg må dessverre konstatere at et flertall i Stortinget heller ikke denne gang har funnet plass til å bevilge 200 mill. kr som en siste del av det tilskudd til restrukturering som ble lovet ved etableringen av Posten Norge BA. Sett fra Postens side er det lite tilfredsstillende å

leve med en slik usikkerhet, og utilfredsstillende sett i forhold til de tøffe omstillingene selskapet nå står overfor. Restbevilgningen til restrukturering av Posten har nå blitt utsatt en rekke ganger. Jeg har merket meg at flertallet går inn for at resttilskuddet skal legges inn i budsjettet for 2001. På denne bakgrunn vil jeg uttrykke et håp eller sterkt ønske om at diskusjonen om 2001-budsjettet blir siste gang vi debatterer denne saken.

Når det gjelder tredje generasjons konsesjoner, UMTS, har Regjeringen lagt fram et forslag om å øke tildelingsavgiften. Erfaringene fra enkelte europeiske land den senere tid tyder på at konsesjonene for utbygging og drift kan være mer verdifulle enn tidligere antatt. Men Regjeringen har lagt sterk vekt på å bruke anbuds metode med krav til utbygging som en viktig parameter for tildeling av slike lisenser.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har ombestemt seg. Det må de for så vidt ha lov til, men jeg vil samtidig framheve at når de i sine merknader sier at de er bekymret for å velte kostnader over på brukerne, virker det noe underlig at man kan foreslå auksjon.

Eirin Faldet (A): Jeg vil ta for meg luftfarten i dette innlegget og starte med å si at luftfarten i dag er den eneste kollektive transportformen der brukerne fullt ut dekker kostnadene til investeringer og drift av infrastrukturen gjennom kjøp av tjenester samt Luftfartsverkets salg av kommersielle tjenester. Som eneste transportform finansieres infrastrukturen i luftfarten fullt ut av brukerne selv. Like fullt har flyselskapene fram til nå valgt å bidra til å opprettholde de distriktpolitiske målsettingene som Stortinget har fastsatt. Det er derfor nødvendig å se nærmere på luftfartens rammevilkår.

I dag betaler flyselskapene ikke bare luftfartsavgifter som finansierer hele systemet, men 30 pst. av de samlede avgiftene flyselskapene er pålagt, er fiskale, dvs. at de går rett i statskassa. Bare Norge har investeringsavgift, bare Norge har CO₂-avgift, som isolert sett resulterer i en merkostnad for de norske flyselskapene, og som medfører en konkurranseulempe sammenlignet med utenlandske selskaper.

Avgiften på flygning av passasjerer resulterer først og fremst i at prisen på flybilletter blir noe høyere enn de ellers ville ha vært. Det er helt nødvendig at alle avgiftene som er knyttet til luftfart, må gjennomgås og vurderes. I den forbindelse vil jeg vise til en rapport fra arbeidsgruppen for utredning av konkurransevilkår i luftfartsnæringen, oppnevnt av Finansdepartementet i juni 1999. Jeg forventer at Regjeringen kommer tilbake til oppfølging av denne rapporten.

Det er viktig at også den samfunnsnyttene luftfarten representerer, blir mer verdsatt. Stikkord her er næringslivets behov for rask tilgang til markeder, nøkkelbransjers behov for rask levering av deler og utstyr, helsevesenets behov for å frakte pasienter og medisin og rask sending av post og aviser.

I revidert nasjonalbudsjett blir reguleringsfondet redusert med 80 mill. kr. Dette betyr at enkelte investeringer blir utsatt i tid. Dette er ikke noen god løsning på sikt, da

dette gir liten forutsigbarhet, noe som er svært viktig for Luftfartsverket og ikke minst for luftfartens brukere. Beklageligvis har tidligere samferdselsministre også sett seg nødt til å spe på økonomien med å ta litt fra reguleringsfondet. Dette får vi vurdere i tida framover.

Helt til slutt vil jeg igjen gjøre Luftfartstilsynet en visitt. Da dette ble opprettet 1. januar 2000, ble det fra samferdselskomiteen presisert at Luftfartstilsynet skulle ha en bemanning på inntil 120 stillinger. Dette bør Luftfartstilsynet forholde seg til. Jeg vil også understreke nødvendigheten av at det i Luftfartstilsynet bør være folk med luftfartsfaglig bakgrunn. Selvsagt er det nødvendig med jurister, men like viktig, av hensyn til sikkerheten, mener jeg det er at Luftfartstilsynet bemannes med flygere, flygeledere og annet personell med nødvendig faglig utdanning.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Røtvei (A): Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Sahls lange utlegning om Arbeiderpartiets løftebrudd. Da har jeg lyst til å beskrive situasjonen litt på veisektoren.

Vi har brukt 190 mill. kr mer enn det som var forutsatt på vinterbrøyting. Når det gjelder fergedriften, manglet vi 160 mill. kr. Derfor var det nødvendig å foreta en om-disponering som tilførte drift og vedlikehold og fergedriften 350 mill. kr. Jeg har lyst å stille spørsmålet: Er det distriktsfiendtlig at vi skal legge asfalt i Nordland og Troms til sommeren? Og er det distriktsfiendtlig at vi skal opprettholde fergetilbudet?

Representanten Sahl var også voldsomt opptatt av posttjenester. Da har jeg lyst å stille spørsmålet til representanten Sahl hvorfor de valgte å kutte – med et enkelt grep – 200 mill. kr i omstillingsmidler til Posten, i en situasjon hvor Posten er i en enormt stor omstillingsperiode. Sentrumspartiene springer nå fra regningen fra budsjettet før jul. De fremmer mange saker, og de har så mye mer penger. Slik var det ikke da disse partiene satt i regjering. Jammen har situasjonen forandret seg mye på tre måneder!

Flere av sentrumsrepresentantene har også vært inne på dette med rassikring. Rassikringsmidlene er ikke borte, men de er flyttet inn i investeringsposten, der de hører hjemme. Hva var det som skjedde i 1999? Sentrumsregjeringen fremmet en egen rassikringsplan hvor de nappet ut alle rassikringsprosjekter fra gjeldende veiplan for perioden 1998-2001 uten å komme med en eneste ny krone, og fremmet planen som om det var en stor satsing på rassikring. Er ikke det å kaste blå i øynene på folk, så vet ikke jeg!

Inge Myrvoll (SV): Jeg lyttet litt til representanten Faldet i stad og hennes syn på luftfartsavgifter. Det jeg følte litt behov for, var å spørre statsråden eller fraksjonslederen i Arbeiderpartiet om dette var uttrykk for Arbeiderpartiets nye luftfartspolitik, eller om det var uttrykk for høyttanking fra representanten Faldet om hvordan

hun kunne tenke seg at den burde være, for jeg ser for meg relativt store omlegginger hvis det innlegget var representativt.

Grunnen til at jeg tok ordet var at jeg ikke ble helt ferdig med innlegget i stad. Jeg kan egentlig bare føye meg til de litt indignerte utsagnene fra samferdselsministeren når det gjaldt de 200 mill. kr. Det er særdeles pinlig for det politiske liv den måten man har flyttet den regninga på mange ganger, og det gir ikke noen særlig tillit til at det er mulig å stole på politikeres løfter. Disse 200 mill. kr er blitt flyttet og lovet ved neste runde flere ganger, og de er særdeles viktige i den fasen Posten er inne i.

Jeg må også innrømme at jeg er veldig skeptisk til kuttet på 190 mill. kr på kjøp av ulønnsomme posttjenester. 90 mill. kr skal tas inn gjennom portoøkning, men når det gjelder de øvrige 100 mill. kr sies det også i svar fra departementet at «på heilt kort sikt vil reduksjonen ikkje få verknader på tilbodet av posttjenester». Og det sies videre at «Posten kan likevel ikkje gå med underskot i tenesteproduksjonen sin over tid». Jeg føler at de 100 mill. kr er for å få budsjettbalansen, og at det nok kommer til å få konsekvenser for kvaliteten på posttjenestene. Derfor syns jeg også det er uheldig.

Så her er det gult kort til det flertallet som kutter de 200 mill. kr som har vært lovet i lang tid, men det er også i nærheten av gult kort til Regjeringa – iallfall påtale nå og i neste runde gult kort – for kuttet på kjøp av posttjenester.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 3780)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra samferdselskomiteen om delvis bompengefinansiering av forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus (Oslopakke 2) (Innst. S. nr. 239 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 64 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 10 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bastesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Sverre Myrli (A) (ordfører for saken): Det har de siste åra blitt svært så moderne her i Stortinget å prate om ulike samferdselspakker. På en måte var vel pakka vi har til behandling her i kveld, Oslopakke 2, den første pakka som Stortinget hadde til behandling – det er kanskje å gå litt for langt, men det var i alle fall Stortinget som tidlig i

(Myrli)

prosessen var med på å fatte et vedtak om at det skulle utarbeides en plan for forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus-regionen. Det vedtaket fattet Stortinget høsten 1996. Seinere har den pakka fått navnet Oslopakke 2.

Oslopakke 1 viser tilbake på Oslo-pakka, som den i sin tid het, hovedvegutbygginga i Oslo-området og opprettelsen av bomringen rundt Oslo for ti år tilbake og drøyt det. Oslopakke 1 kom jo i sin tid på beina fordi en måtte løse innfartsproblematikken i hovedstadsområdet. Mange av oss husker hvordan trafikken stod nedover Vålerenga – det var praktisk talt ikke mulig å komme inn og ut av hovedstaden til visse tider i døgnet. Så gjorde en et skippertak og fikk satt i gang utbygging av vegsystemet. En er ennå ikke ferdig, det gjenstår mange veger for Oslo-pakke 1 er realisert. Men i løpet av de siste ti åra har en altså sett at det holder ikke med den vegutbygginga som en har gjort i hovedstadsområdet.

Hvis økningen i transportvolumet fortsetter på samme måten, vil også de nye innfartsvegene til Oslo om kort tid være sprengt, fulle av trafikk.

Det er ingen god løsning at vi har fått nye veger inn til hovedstaden hvis resultatet blir at vi flytter trafikken fra de gamle, dårlige vegene og over på de nye motorvegene som bygges. Derfor tok altså lokale krefter initiativ til at det skulle utarbeides en plan for kollektivsatsing i hovedstadsregionen. Som sagt, Stortinget velsignet det i 1996, og gav marsjordre om at en plan skulle utarbeides. Det gjorde Oslo og Akershus. Det har i grunnen tatt lang tid – for lang tid vil jo jeg si – fra vedtaket ble fattet i 1996 og til vi i dag har den første runden av behandling av Oslo-pakke 2.

Jeg ønsker å ha med disse ordene innledningsvis fordi det er svært få av de pakkene som Stortinget har hatt til behandling den siste tida, som det er Stortinget sjøl som har vedtatt skal utarbeides. Eller for å si det slik: Oslo-pakke 2 er så vidt jeg veit den eneste pakka Stortinget sjøl har vedtatt skulle utarbeides.

Vi skal i dag ta stilling til en bit av finansieringsopp- legget i Oslo-pakke 2, hvor det er skissert at kostnaden skal deles mellom brukere i form av økte bompengetak- ster og økte takster på de kollektive reisemidlene, i form av lokale bidrag og i form av ganske betydelige statlige bidrag. Det som foreløpig så langt er presentert, har ei total ramme på 24 milliarder kr.

De to viktigste prosjektene i Oslo-pakke 2 er bygging av nye dobbeltspor fra Asker til Skøyen og fra Ski til Oslo. Det er mange prosjekter som inngår i den totale pakka, mange prosjekter som vil forbedre infrastrukturen for de kollektive transportmidlene rundt Oslo, men som sagt, de to dobbeltsporene er desidert de største prosjektene.

Å bygge jernbane er i utgangspunktet et statlig ansvar. Men vi skjønner alle sammen at bare disse to helt fundamentalt viktige dobbeltsporene koster altså 13–14 milliarder kr.

Finansiering av Oslo-pakke 2 og hvilke prosjekter som skal prioriteres, må vi sjølsagt komme tilbake til ved behandlinga av Nasjonal transportplan i høst, eventuelt på nyåret. I dag har vi altså fått oss forelagt og har til be-

handling prinsippene omkring finansiering av pakka og forslaget om å gi bompengeselskapet A/S Fjellinjen lov til å starte forhåndsinnkreving av økte bompengetakster, som da skal gå til kollektive transportformål. Men som sagt: Jeg understreker ganske så sterkt at den virkelige reelle runden om Oslo-pakke 2 må vi ta i behandlinga av Nasjonal transportplan.

Det er et greit flertall i samferdselskomiteen som går inn for forslaget fra Regjeringa. At Fremskrittspartiet har sin holdning til saka er i grunnen ikke overraskende. Fremskrittspartiet har hele tida signalisert at de er mot- stander av pakka. Det var faktisk så vidt jeg husker bare Fremskrittspartiet som stemte imot da Stortinget i 1996 vedtok at det skulle utarbeides en slik plan. Det var bare seks stemmer i Stortinget mot forslaget. Så Fremskrittspartiet har i grunnen opptrådt ryddig hele vegen, sjøl om jeg er dypt og inderlig uenig med Fremskrittspartiet i saken.

Det er i grunnen noe mer overraskende hvilken vending Høyre har tatt i saken så langt. Når jeg sier overras- kende, er det fordi det ikke minst fra Høyre-byrådet i Oslo, med samferdselsbyråden i spissen, har ivret sterkt for å få på plass Oslo-pakke 2. Jeg registrerte også at byrådet var ute og roste samferdselsministeren for det framlegget han hadde lagt fram, da proposisjonen ble fremmet i statsråd.

Jeg har i grunnen ingen ønsker om å starte noen pole- mikk med Høyre i forhold til det Høyre skriver i sine merknader. Jeg syns for så vidt Høyre har gode poenger i det de tar opp. Høyre signaliserer jo ikke at de er imot pakka – det syns jeg er gledelig, men ønsker altså at den totale behandlinga skal utsettes til behandlinga av Nasjonal transportplan, i og for seg også et reelt standpunkt, sjøl om jeg hadde håpet at også Høyre hadde vært med blant flertallet i dag.

Det jeg spesielt har lyst til å uttrykke som er gledelig, er hva Høyre skriver om statens ansvar for å finansiere de to dobbeltsporene, for det er i utgangspunktet statens ansvar å bygge jernbane i Norge. Høyre skriver altså at en er villig til å være med på å finansiere de to nye dobbeltsporene med hjelp av ordinære midler. Sjøl om jeg altså ikke er helt fornøyd med den vendinga Høyre har tatt i saka, syns jeg i alle fall det er positive toner fra Høyre at en allerede nå signaliserer at en er interessert i å være med på å finansiere de to nye dobbeltsporene.

Til slutt: Jeg anbefaler på det varmeste at vi slutter opp om innstillinga fra samferdselskomiteen. Jeg trur det er usedvanlig viktig at vi nå kan få på plass så mye som mulig, at bompengeselskapet Fjellinjen får tillatelse til å starte forhåndsinnkrevingen, og at vi kommer tilbake med signaler om at staten er interessert i å bidra med midler til Oslo-pakke 2, som da skal gå til å finansiere det som er statens eget ansvar; å bygge de to dobbeltsporene: fra Skøyen til Asker og fra Ski til Oslo.

Vi ser sjølsagt fram til behandlinga av Nasjonal transportplan om noen måneder.

Thore Aksel Nistad (Frp): Arbeiderpartiets, sentrums og Høyres iver etter å skatteflå bilistene kjenner snart in-

gen grenser. Avgiftsoppfinnsomheten kommer på løpende bånd.

Høyre-byrådet i Oslo – godt støttet av Arbeiderpartiet, som vanlig – satte i gang avgift på bruk av piggdekk, tillatt etter at det var gått igjennom i Stortinget. Dekkstøy- og rushtidsavgift er under vurdering. Bomringer settes opp på Jæren, i Østfold og i Vestfold. I innkrevningen fra bilistene ved alle bomstasjonene har en nå kommet opp i formidable 2,2 milliarder kr. Mindre og mindre av inntektene fra bompengeneinnkrevningen går til bygging av veier. En hel del av disse bompengeneinntektene går vekk – til administrasjon, til bomvakter og til renter. Det siste nå er at det lille som er igjen, heller ikke skal benyttes til veiutbygging.

Nå har Arbeiderpartiet, sentrum og – helt utrolig – også det gode, gamle Høyre fulgt med: Bomstasjoner kan brukes til så mangt. Ideen har de sikkert fått fra de gamle historiene om landeveisrøverne som tolla alle som ønsket å ri gjennom deres område, bare at hesten i dag er erstattet med bilen. I dag går allerede 20 pst. av inntektene i Oslo-bomringen til andre ting enn veier. Utrolige 760 mill. kr av bompengene i Oslo har disse partiene hittil tatt fra bilistene for å bruke dem på kollektivtrafikken. Og det er bare i Oslo-bomringen.

Jeg vil vise til vårt forslags punkt 2, hvor vi ønsker at hele dagens inntekt skal gå til veiutbygging, som var forutsetningen for Oslopakke 1.

Før Oslopakke 1 er fullført, finner noen oppfinnsomme sjeler ut: Nå legger vi på ytterligere 2 kr i bomringen, og så kaller vi det Oslopakke 2. Snakk om pakke! Hadde man i rettferdighetens navn latt disse stakkars to kronene gått til Oslopakke 1, til veiutbygging, skulle jeg ha forstått det. Men nei, hele denne økningen skal gå til helt andre ting enn veiutbygging.

Jeg må si at sannelig er det lurt å ha bilistene som melkeku! For nå skal bilistene i Oslo betale trikkeutbygging, de skal betale T-bane, og de skal betale jernbaneutbygging i Oslo-området mv.

Hva blir det neste bilistene skal betale? Og når kommer NAF og de andre bilorganisasjonene på banen? Når tør NAF manne seg opp til å si at det bare er Fremskrittspartiet som står på skansen for mindre skatter og avgifter for bilistene?

I år vil staten ta inn formidable 40 milliarder kr fra bilistene, derav hele 2,2 milliarder kr i forskjellige bomringer rundt omkring i landet. Statens utgifter er på litt over en fjerdedel.

Bilistene er blitt Arbeiderpartiets, sentrums og Høyres store, store melkeku.

Jeg vil få vise til Fremskrittspartiets forslag, som er tatt inn i innstillingen.

Presidenten: Representanten Thore Aksel Nistad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rigmor Kofoed-Larsen (KrF): Oslopakke 2 innebærer en etterlengtet satsing på kollektivtrafikken i Oslo og Akershus. Vi er mange som har sett fram til dette med forventning. Saken har tatt lang tid, ikke minst fordi det

har vært nødvendig at både Oslo kommune og Akershus fylkeskommune aksepterer bruk av bompenger til finansiering av kollektivtiltak.

Trafikksituasjonen i Oslo og på vegene inn til Oslo er uholdbar i rushtrafikken, det har vel de fleste av oss merket. Prognosene tilsier at trafikkveksten vil fortsette. Lufta i Oslo er allerede sterkt forurenset, og biltrafikken er en viktig kilde til forurensning. Derfor er vi nødt til å gjennomføre tiltak som kan legge til rette for at framtidig trafikkvekst kommer i form av økt kollektivtrafikk. Biltrafikken er i tillegg svært arealkrevende. Arealene i hovedstaden er for verdifulle til at vi kan bruke dem til å bygge stadig bredere veier.

Oslopakke 2 er planlagt som et spleiselag mellom staten, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. I tillegg skal trafikantene bidra. I første omgang økes bompengene for biltrafikken med 2 kr og billettprisene for kollektivreisende med 75 øre.

Proposisjonen fra Regjeringen presenterer ikke de enkelte prosjektene i Oslopakken. Vi tar i dag derfor ikke stilling til enkeltprosjekter og hvorvidt de skal være en del av Oslopakke 2. Det gjelder heller ikke de prosjektene som er nevnt i proposisjonen.

Av de viktigste prosjektene som sannsynligvis blir en del av Oslopakke 2, er nytt dobbeltspor fra Skøyen til Asker og fra Oslo til Ski. Begge deler er viktige prosjekter for å avlaste innfartsårene til Oslo.

Proposisjonen gjengir en del forutsetninger som Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har lagt til grunn for sine vedtak. Vi tar i dag ikke stilling til disse. Det betyr heller ikke at vi har akseptert disse forutsetningene. Det gjelder bl.a. den statlige andelen, den endelige bompengandelen og Oslos og Akershus' andeler av kostnadene. Fra Kristelig Folkepartis side ser vi heller ikke dagens vedtak med tanke på bompenger og bompengeperiodens varighet som et endelig vedtak.

Jeg vil understreke at et flertall bestående av sentrumpartiene, SV og Arbeiderpartiet forutsetter at Stortinget ved behandlingen av Nasjonal transportplan skal ta stilling til omfanget av Oslopakke 2, andelen statlig finansiering og prinsippene for kostnadsfordeling. Denne merknaden er avgjørende for at vi fra Kristelig Folkepartis side har kunnet akseptere å åpne for innkreving av bompenger og brukerbetaling.

Jeg håper at Regjeringen, når den legger fram Nasjonal transportplan, viser at den er i stand til å se investeringer i sammenheng, og at en satser på kollektivtrafikk der det er grunnlag for det, i stedet for ytterligere storsatsing på veiinvesteringer akkurat der.

Kristelig Folkeparti støtter innstillingen.

Så en liten merknad til representanten Thore Nistad, som i det virkelige liv, fra Stortingets side, faktisk har gått inn for bompengefinansiering av Rv 35 fra Lunner til Gardermoen, i hans eget fylke. Så det er enkelte ganger bompengefinansiering også kan være brukbart, tror jeg vi kan si.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Oddvard Nilsen (H) (komiteens leder): Representanten Nistad hevet seg til de store høyder her når det gjaldt bompengeprosjekter, og representanten Kofoed-Larsen minnet om ett prosjekt. Jeg kan jo minne om et par andre. Hvis jeg ikke husker helt feil, stemte Fremskrittspartiet for Trekantsambandet, som er et bompengeprojekt. De stemte også for Hardangerbrua, hvis jeg ikke tar helt feil – det ble ikke realisert, men det var tross alt et bompengeprojekt. Så historien viser at det er nok ikke helt riktig at Fremskrittspartiet aldri har stemt for bompengeprojekter i dette hus. Jeg tror det er langt flere tilfeller også, skal jeg være helt ærlig.

Men så til saken. Høyre har i dette huset over lang tid vært med på å godta brukerfinansiering gjennom bompenger. Det har vi gjort under følgende forutsetninger: Det skal være lokalpolitisk enighet om prosjektet. Prosjektet skal være gitt prioritet, og det skal være definert. Det skal være en klar fordeling mellom bompenger og statlige bidrag, og bommene skal bort når prosjektet er nedbetalt.

I løpet av de siste årene har vi sett en stadig glidning bort fra disse forutsetningene. Bompengeprojektene blir mindre og mindre konkrete, og bompenger nyttes til alle ønskelige formål. Statens bidrag er høyst usikkert, og bompengene – bidraget – dras nesten ut i et evighetsperspektiv. Bompenger er faktisk i ferd med å gli bort fra å være et konkret spleiselag på et prosjekt, til å bli en ny permanent statlig skatt. Det er derfor ikke overraskende at de partiene som ivrer mest for økt brukerbetaling, er de samme partiene som ønsker økte offentlige inntekter ved å skattlegge private mer. Høyre har flere ganger advart mot den glidningen som vi ser nå – jeg har faktisk flere ganger gjort det fra denne talerstol. Jeg vil understreke at dette gjør det mer og mer vanskelig for Høyre å være med på slike prosjekter.

Vi ønsker å holde fast på de klare forutsetningene som i sin tid lå til grunn for bompengefinansiering. Oslopakke 2, slik som den foreligger pr. i dag – og som i grunnen ikke er noe Oslopakke 2, men utelukkende en finansieringsplan i første omgang – er et godt eksempel på utviklingen og hvor det bærer hen.

Flertallsvedtaket knyttet til Oslopakke 2 i denne saken dreier seg om det som ganske riktig står i proposisjonen. Hovedhensikten med proposisjonen er å gi hjemmel for å innføre trafikantbetaling i form av økt bompengetakster, og det er det hele.

I proposisjonen står det ikke hvilke prosjekter som inngår, men at man vurderer hvilke prosjekter som skal inngå i pakken for å redusere kostnadene og øke samfunnsnyten. Det eneste som er sikkert, er at bilistene skal betale 2 kr, og kollektivpassasjerene 75 øre. Men hva staten skal bidra med, og hvilke prosjekter som skal inngå, sies det intet om i proposisjonen.

Prinsippet om at bommene skal bort når prosjektet er nedbetalt, er erstattet med:

« ... og utrede strategier som kan være med på å øke den samfunnsøkonomiske nytten av Oslopakke 2.»

For de som skjønner det, skal dette leses som veiprising. Det betyr evigvarende bommer. Alt dette viser at

Høyres forutsetninger knyttet til bompengeneinnføring ikke er i nærheten av å være oppfylt. Høyre kan selvsagt ikke være med på et slikt vedtak. Vi ønsker å få klarlagt hva staten skal bidra med, hvilke prosjekter som skal inngå, hva pengene konkret skal brukes til, også knyttet til de veiprojektene som eventuelt foreligger. Det skal bli uhyre interessant å se hva det flertallet som ønsker å stemme for den bompengeneinnføringen som vi vedtar i dag, vil bidra med av statlige midler når vi kommer til behandlingen av Nasjonal transportplan. Jeg tror at Oslos befolkning ikke skal være særlig optimistisk når det gjelder det statlige bidraget, jeg frykter at Oslos befolkning må betale mye og lenge.

Så vil jeg bare understreke i forhold til det som representanten Myrli var inne på, at Høyre mener at det å bygge jernbane er en statlig oppgave. Derfor fant vi det også riktig i innstillingen å understreke nettopp det. De to dobbeltsporene er uavhengige, spør du oss. Vi mener at det har en sammenheng med kollektivtransporten i Oslo, men det har også betydning for NSB og hele landets jernbanenett. Derfor kan de ses helt separat fra dette.

Jorunn Ringstad (Sp): I St.prp. nr. 64 blir Stortinget invitert til å gjøre vedtak om å auke bompengetakstene til delvis finansiering av tiltak i ein plan for forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus. Stortinget er i utgangspunktet ikkje invitert til å gjøre vedtak om noko anna enn auke av bompengesatsane.

Departementet seier i klartekst at det m.a. står att eit omfattande arbeid for å kvalitetssikre kostnadsoverslaga. Utgreiing av kva prosjekt som skal inngå i Oslopakke 2 for å redusere kostnadene og auke samfunnsnyten, er heller ikkje gjennomført.

Ja, departementet seier det slik:

«Det foreliggende grunnlagsmaterialet er svakere enn det som kreves for en bompengeproposisjon der det også tas stilling til utbygging av prosjekter.»

Det er dessutan naturleg at tiltak for gjennomføring fyrst skal drøftast i samband med Nasjonal transportplan, og at endeleg avklaring skal skje i samband med dei årlege budsjetta.

Sjølv om proposisjonen så klart dokumenterer at grunnlaget for å ta stilling til andre sider ved denne saka enn bompengesatsen ikkje er til stades, kjem Samferdselsdepartementet med ei vurdering av mange fleire sider ved Oslopakke 2 enn berre bompengespørsmålet. Eg finn det heilt unaturleg og umogeleg å ta stilling til sider ved Oslopakke 2 som Samferdselsdepartementet seier må utgreiast nærare, kvalitetssikrast eller sjåast i samband med Nasjonal transportplan.

Eg er samd i det som eit nesten samla storting tidlegare har sagt om kollektivutbygging i Oslo- og Akershusregionen. Det må vere eit mål å auke kollektivdelen i denne regionen. Dette må ein leggje til rette for, med både infrastruktur og materiellsatsing for ulike transportformer. Det stadig aukande trafikkproblemet i denne regionen kan ein ikkje løyse berre ved å leggje til rette for auka privatbilisme. Kollektivdelen må aukast.

Oslopakke 2 skal verke som eit spleiselag, med finansiering frå staten, Oslo kommune, Akershus fylkeskommune og frå trafikantane sjølve.

Men St.prp. nr. 64 gjev ikkje grunnlag for å ta stilling til omfanget av Oslopakke 2. Som fleirtalet i komiteen har sagt i merknadene, reknar eg med at ein vil kome med nærare omtale av dei enkelte prosjekta i Nasjonal transportplan. Først ved handsaminga av denne planen vil vi kunne ta stilling til omfanget av Oslopakke 2, kor stor den statlege finansieringsdelen skal vere, og prinsippa for kostnadsdeling.

I denne omgangen støttar Senterpartiet forslaget om at det blir gjeve løyve til å auke bompengesatsane.

Inge Myrvoll (SV): Det kan ikke herske tvil om at det er behov for et kollektivløft i hovedstaden.

Det går ikke an å «vegbygge» seg ut av transportsituasjonen. Ja, man kan åpne en ny veg med større kapasitet, hvor man flytter trafikkorken et stykke videre – og så må man i gang med nye prosjekt. Og mens man da fyller byen og områdene rundt med biler, får man et stadig dårligere miljø, helseproblemer, flere trafikkskader osv.

Derfor er det en god intensjon i det som ligger her i Oslopakke 2 – en god intensjon om at man skal ha et kollektivløft, og at vegbrukerne også skal være med på å betale det. Men, det blir for puslete ut fra behovene. Vi trenger et mye større løft enn det det legges opp til her, og jeg håper at det kan gis signaler i den retning.

Jeg er helt enig med saksordføreren, representanten Myrli, som bl.a. var inne på de jernbaneinvesteringene som trengs til de to dobbeltsporene i Oslo-området som har en prislapp på 13-14 milliarder kr. Med det investeringsnivået som er på jernbaneinfrastrukturen i dag, ville det, hvis man brukte hver krone på disse sporene, tilsi ti års investeringer. Men så vet vi det at det også skal skje andre ting på norsk jernbanenett – på Østfoldbanen eller Vestfoldbanen, profilutvidelse av tunneler på Bergensbanen eller Nordlandsbanen. Hvert enkelt prosjekt er kanskje ikke så veldig dyrt, men noen av pengene må gå utenfor dette området også. Og hvis man i tillegg skal ha statlige bidrag til T-banering osv., ser vi at her blir det snakk om veldig store statlige midler, og det vil ta veldig, veldig lang tid.

Derfor tror jeg at brukerne, hvis man skal nå de målene, de gode intensjonene som ligger her, er nødt til å betale mer. Jeg vet at det ikke er populært å si det, men la oss da heve bompengesatsen til 20 kr! En femmer ekstra betyr 300 mill. kr året i ekstra inntekter til å bruke på dette løftet. Da kan vi få gjort dette i et mye kjappere tempo, og nå resultater.

Når vi så kommer til behandlingen av Nasjonal transportplan, og jeg ser at rammene for jernbaneinvesteringene blir tredoblet framover i forhold til i dag, er det ingen som er lykkeligere enn meg! Da skal vi greie å få til disse dobbeltsporene rimelig raskt. Men jeg har liten tro på at vi ser noen dobling, eller tredobling.

Derfor tror jeg nok at Oslo og Akershus bør ta noen signaler om at de, hvis de ønsker å få realisert rimelig raskt det som de regner som statlige oppgaver hvor staten

skal betale hele regningen, må gå inn for brukerfinansiering når det gjelder jernbaneprosjektene.

Vi vet jo også at det ligger andre prosjekter i kjømda, det skal f.eks. skje en tilknytning til Fornebu-området. Jeg skal ikke ta opp debatten om hvor glupt dette med IT Fornebu er, for det vedtaket er jo dessverre gjort. Men kanskje skal de som etablerer seg der ute, betale for transportløsningene – jeg er i tvil om dette, jeg ser ikke bort fra at man prøver å sende en del av regninga til staten.

Det er altså ganske store investeringer som må gjøres i dette området for å få til kollektivløsningene – det skal dessuten gjøres investeringer i resten av landet.

Jeg vil da si følgende: Det er gode intensjoner i Oslopakke 2. De skal vi gi vår klare tilslutning til, samtidig som det er viktig at vi sier fra om at det kreves et større tempo, som igjen betyr høyere brukerbetaling.

For øvrig er det bra at det står et bredt flertall bak ønsket om en kollektivsatsing. Jeg er også veldig glad for at det med den politiske sammensetninga vi har i Oslo, er et flertall der som tenker i de baner – ja, både jernbanen og T-banen. Så vi får komme tilbake til de mer konkrete tingene når vi får Transportplanen til behandling og håpe at det blir et raskt kollektivløft i hovedstaden.

Odd Einar Dørum (V): Først til det formelle: Det formelle er at man i dag gir adgang til å starte en ekstraordinær bompengainnkrevning og trafikantbetaling for å sikre en forsert kollektivutbygging i Oslo-området. Det andre formelle er at hvilke prosjekter som kommer, og i hvilken rekkefølge, er knyttet til Nasjonal transportplan.

Så til det reelle: Da vil jeg først si at de som ønsker resultater, bør være veldig forsiktig med å erklære prosjektene som ektefødte barn av det ene eller det andre parti. Dette blir ikke til uten at man er villig til å dra sammen. For eksempel er det slik at det ville ikke blitt noe flertall i Oslo bystyre uten at man hadde forsert grenser på tvers av den tradisjonelle høyre-venstreaksen. Og det vil ikke bli skapt noen resultater hvis debatter som det er naturlig å føre i Akershus fylkesting og Oslo bystyre, automatisk blir ført over til Stortinget. Det blir bare skapt løsning dersom et bredt flertall har en vilje til å forstå at kollektivsatsing i en storbyregion som Oslo-området er en livsviktig miljøsatsing og tar konsekvensen av det. Og det hjelper ikke å ha vært sæddonator til dette prosjektet, hvis man ikke er villig til å være jordmor og føre det videre. Det er de faktiske forhold. Så får vi komme tilbake til barnets oppvekstvilkår senere.

Når det gjelder de praktiske forhold i denne delen av landet, skal jeg kun komme med to kommentarer. Jeg er overbevist om at uansett hva man kaller det, Oslopakke 2 eller hva, så vil det norske jernbanenettet ikke kunne fungere uten at det skjer noe ytterligere med kapasiteten mellom Oslo og Asker. Stortinget vil rett og slett oppleve at satsinger bl.a. i Vestfold ikke vil kunne føre fram fordi situasjonen i dag er slik at Vestfoldbanen bruker lengre tid til Oslo enn det den gjorde for 20 – 25 år siden, fordi det ikke er kapasitet mellom Oslo og Asker. Så helt uavhengig av om vi kaller dette Oslopakke 2 eller hva som

helst, så er dette et prosjekt en må velge å gjøre noe med, dersom en skal ha det jernbanenettet man har, og det skal ha en fornuftig prioritering. Så får man komme tilbake til en realistisk kostnadsberegning av det og hvordan det skal sikres.

Derneft vil jeg tilføye: Helt uavhengig av barnets navn, Oslopakke 2 eller jernbanesatsing, vil det være helt unaturlig ikke å se kollektivtransporten i Oslo og Akershus, Østfold og Buskerud i en sammenheng. Det er en sammenheng. Det er et meget omfattende bo- og arbeidsmarked som man må forholde seg til, der man enten kan løse transportoppgavene ved enda mer veiutbygging enn det som allerede ligger i Oslopakke 1, enn det som ligger i Drammenspakken osv., eller om en skal bestemme seg for at kollektivsatsingen på en viss måte kan holde tritt. Det er en avveining som jeg venter i spenning på, når Regjeringen skal behandle Nasjonal transportplan.

Jeg har et poeng til. Jeg tror at, uavhengig av investeringsenes størrelse, er det et selvstendig behov for å få til et samarbeid mellom de som driver kollektivselskapene i disse fire fylkene, og staten for å sørge for at man utnytter de ressursene man til enhver tid har, på en mest mulig effektiv måte.

For min del er jeg tilhenger av en modell som jeg vil kalle for en norsk utgave av pavevalget. Som kjent er pavevalget slik at man stenger kardinalene inne i et rom, og der blir de inntil de blir enige, og hvis de ikke blir enige, er det riktig kjedelig. Den norske utgaven av dette kan bestå i at fylkene Oslo, Akershus, Buskerud og Østfold, med et klart flertall, sammen med staten i mindretall, går inn i et rom, og man kan kalle rommet for hva man vil, og man kan komme ut igjen og være uenig, og verden blir i hvert fall ikke dårligere enn før, og man kan komme ut igjen og bli enige om noe, og verden kan bli bedre og mer samordnet.

Jeg vil spesielt utfordre samferdselsministeren til å vurdere en slik tenkning. Det er ikke en tenkning som er basert på at man kan kommandere noen, men det er en tenkning som er basert på det beste i den norske dugnads- og spleistradisjonen, nemlig at man enten kan bli vinner i fellesskap, eller taper i fellesskap. Og i denne situasjonen er det også slik at det å være taper i verste fall ikke blir dårligere enn status quo.

Men vi er nødt til å finne noen grep, og vi kan ikke vente med disse organisatoriske grepene til vi har ferdigutredet fylkeskommunens stilling eller oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene i Norge. Da kommer vi uansett til å vente en stund før vi får se de praktiske resultatene.

Jeg tror også den tenkningen jeg her har skissert, har en viss betydning for andre storbyområder i Norge, men jeg vil ikke gå inn på det, for det er ikke naturlig å gjøre det i denne sammenheng i dag.

Når mange distriktsrepresentanter her har en bekymring, er det lett å forstå det, for det er ingen tvil om at mange av samferdselsoppgavene utover landet har lidd under det som jeg i en tidligere fase av mitt liv kalte for «statsfinansiell idioti». Og den statsfinansielle idiotien kan vi se landet rundt i form av gjenspikrede tunneler.

Jeg tror det er en oppgave for Stortinget, ganske tverrpolitisk, å sørge for at den snevre sosialøkonomiske forståelse av samferdselsinvesteringers nytte blir sprengt. Det ser jeg fram til ved senere runder her i salen.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er et stort behov for videre utbygging av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus. Hovedstadsregionen er landets mest folkerike, og trafikken både på vegnettet og jernbanenettet er i stor grad preget av køer og kapasitetsproblemer, slik at både næringsliv og andre trafikanter påføres høye transportkostnader. Trafikken skaper miljøproblemer, og reduksjon av disse problemene er viktig både lokalt og regionalt.

Utbygging av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus har vært prioritert på 1990-tallet. 20 pst. av bominntektene fra Oslopakke 1 er brukt til dette formålet. I tillegg kommer statens satsing på jernbanen. Staten har også bidratt direkte ved å legge til rette med kollektivinvesteringer innenfor de ordinære vegprosjektene, og også ved alternativ finansiering med riksvegmidler og bompenger til banetiltak. I tillegg kommer statens direkte prioritering av utbygging av jernbanen.

Men satsingen har ikke vært tilstrekkelig til å unngå betydelige kapasitetsproblemer, og det ventes fortsatt vekst i trafikken. Det er derfor viktig å etablere alternativ og supplement til økt vegkapasitet og dermed nødvendig å forsere utbyggingen av kollektivtrafikken i denne viktige regionen.

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har tidligere i år fattet de nødvendige vedtak om takstøkning i bomringen og på kollektivtrafikken. Regjeringen har derfor nå kunnet legge fram den også av Stortinget etter spurte proposisjonen om Oslopakke 2.

Hovedhensikten med proposisjonen er å gi hjemmel for å innføre økt trafikantbetaling i form av økte bompengesatser i bomringen rundt Oslo. Det forutsettes i tillegg økt trafikantbetaling på kollektivtrafikken. Disse midlene vil sammen med statlige bevilgninger og lokale bidrag bli nytt til å forsere kollektivutbyggingen i Oslo og Akershus. I proposisjonen blir det i denne omgang redegjort prinsipielt for hvilke formål statlige midler, lokale bidrag og trafikantbetaling skal brukes til.

I Oslopakke 2 er det bred enighet om prinsippene for finansieringen av de ulike tiltakene. Dette medfører at staten tar fullt ansvar for dobbeltsporene Skøyen–Asker og Oslo S–Ski over statsbudsjettet. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har ansvar for buss, T-bane og trikk – med bidrag til finansiering av infrastruktur fra staten og ved bompenger. I tillegg kommer statens direkte ansvar for riksvegene. Kollektivmidler fra riksvegbudsjettene for Oslo og Akershus – inkludert kollektivmidlene fra Oslopakke 1 – alle ekstraordinære bompenger og bidrag over lokale budsjetter vil gå til infrastruktur for buss, T-bane og trikk. All ekstra betaling fra kollektivtrafikanter er forutsatt å gå til nytt materiell.

I bompengeproposisjoner kreves det vanligvis mer konkret avklaring av utbyggingens omfang, prioritering av prosjekter, kostnadsoverslag og finansieringsplan.

Bompengepakker omfatter imidlertid mange enkeltprosjekter som er forutsatt gjennomført til ulik tid. Vurderingen av både behov, prosjektutforming og prosjektrekkefølge vil ofte endre seg over tid, noe som skaper behov for en viss fleksibilitet. Plangrunnlaget for prosjektene er ofte på et overordnet nivå, og usikkerheten i de totale kostnadene kan derfor være stor når en bompengepakke legges fram. Det vil derfor være nødvendig å revurdere bl.a. omfanget av pakken og tidspunktet for realisering i forbindelse med rullering av Nasjonal transportplan og de årlige budsjettene. Jeg vil imidlertid understreke at vanlige krav til plangrunnlag og kostnadsoverslag forutsettes å foreligge før det enkelte prosjekt tas opp til bevilgning og anlegget startes – dette vil selvsagt også gjelde for prosjektene i Oslopakke 2.

Som Stortinget er kjent med, vil Regjeringen komme nærmere tilbake til de økonomiske rammene for Oslopakke 2, samt statens andel, i forbindelse med Nasjonal transportplan.

Til tross for at det gjenstår betydelige avklaringer i arbeidet med Oslopakke 2, mener Regjeringen at det er viktig at de lokale vedtakene blir fulgt opp. Tidligst mulig innføring av økt trafikantbetaling vil styrke den økonomiske rammen for pakken, og det gjenstår også en del praktisk arbeid før innføring kan skje. Det er derfor positivt at Stortinget nå fatter de nødvendige vedtak.

Jeg er for øvrig helt enig med representanten Dørum i at det vi nå står foran, vil forutsette et bredt og godt samarbeid mellom de ulike kommuner, fylkeskommuner og staten. Jeg har notert meg de tanker representanten Dørum gav uttrykk for, og vil forsøke å etablere samarbeid på flere måter. Det er mulig at de tankene som representanten gav uttrykk for, kan være anvendelige i så måte.

Kjell Engebretsen (A): Representanten Dørum pekte på at vi ikke måtte krangle om farskapet i denne saken, og det er jeg enig i. Jeg tror vi skal ha et kollektivt ansvar for dette, da bortsett fra Fremskrittspartiet, som ikke vil ha noe med denne saken å gjøre.

Det vi står overfor, er en veldig spesiell sak og en svært viktig sak. Det er både en betydelig kollektivsatsing, og det er en betydelig miljøsatsing vi her står overfor. Og det er en sak som det lokalt er arbeidet med i temmelig mange år, fordi man lokalt ser hvilke trafikkutfordringer man har. Allerede i dag er trafikkbildet i Oslo og Akershus til tider temmelig komplisert, med lange køer, med unødvendig forurensning, med unødvendig tidsbruk osv. Og man er helt klar over at dette vil fortsette å utvikle seg i verre og verre retning fremover. Derfor har man nå sett hva som er nødvendig å gjøre – man har definert mulige kollektivsatsinger fremover.

Det er ingen tvil om, som representanten Myrvoll sa tidligere, at det å bygge veier for å komme seg ut av trafikkproblemene i disse områdene av landet er en umulighet. Det må satses på kollektivtrafikken, og det er det vi er helt tvunget til å gjøre. Jeg er enig i at vi må se hele regionen under ett og legge opp til en type felles transportidé for dette området. Da vil jeg håpe at det også er mulig å se på hvilken evne man har til å flytte deler av trafikken

fra land og over på sjø, at sjøveien også blir en del av kollektivtransporten og kollektivtilbudene i denne regionen. Det ligger godt til rette for det, skulle jeg tro, og man bør se på hvilke muligheter som finnes.

Så til dette med navnet «Oslopakke 2». Det er klart at det spiller ingen rolle hvilket navn barnet har, bare man elsker det. Men dette er nok et navn som ikke uten videre slår godt an ute blant folk når vi kommer utenfor Oslogryta og Akershus. For det blir jo slik at dette er nok en gigantsatsing i dette området. Men her er jeg helt enig med representanten Dørum i at dette er en satsing og en løsningsmodell som har betydning langt utenfor Oslo, Akershus og Buskerud. Uten at man får til disse lønsningene, vil det være en slags propp i begge ender av Oslo, som får voldsomme ringvirkninger for trafikken totalt sett.

Så et par ord til representanten Nistad, som gir oss et bilde av at bilistene er mennesker som egentlig ikke tilhører samfunnet, bilistene er bilister – og bare det. Når de har betalt sine bompenger, skal disse pengene gå til bilistene og ikke til noe annet. Nå er det altså slik – og jeg snakker ut fra egen erfaring – at jeg av og til er bilist, at jeg av og til reiser med kollektivtransport, at jeg av og til – ikke av og til, at jeg hele tiden er far, og mine barn har hatt behov for andre typer av løsninger i samfunnet osv. Det blir, synes jeg, for så vidt spennende og underholdende, men det henger ikke på greip hvis man skal plukke ut ulike typer av roller vi har i samfunnet, og så gjøre det til særordninger. Det er altså slik, og det har sikkert også representanten Nistad oppdaget, at bilister av og til kan ta trikken, av og til kan gå i fjellet, av og til kan gjøre ulike ting. Når vi har et samfunn, så er det snakk om et totalt spleiselag – hvordan man organiserer dette totalt sett – og derfor er det litt urimelig å lage denne type grenser og denne type ideer, med øremerking i forhold til hvem som har innbetalt, og hvilken rolle de hadde akkurat da de gjorde det. Jeg tror ikke det er noen gunstig måte å organisere og drive et samfunn på.

Per-Kristian Foss (H): Politiske moteord og begreper har en tendens til å være mer forvirrende enn veiledende. Oslopakke 2 er et slikt eksempel. Det er nemlig verken en pakke eller noe spesielt rettet mot Oslo, slik det nå foreligger. Det er mulig det kan bli en pakke, det er mulig det kan bli mer på Oslo, men slik er det iallfall ikke nå. Jeg skjønner at man i distriktene kan ha problemer med å se behovet for en milliardpakke til Oslo, hvis det var slik å forstå. Men de fleste som skal bruke kollektivsatsingene her, altså dobbeltsporene Skøyen–Asker og Oslo–Ski, vil ikke være oslofolk. Det er faktisk et nasjonalt anliggende å ha jernbane som fører inn til hovedstaden. Jeg vet ikke noe sted hvor det defineres som en lokal sak. Det er en nasjonal sak.

Så kan man si at en videreutbygging av T-baneringen i Oslo er i Oslo. Når det ikke er en pakke, er det fordi de pakkene folk flest får, får man vanligvis ved en avslutning eller på en bursdag f.eks. Men vi her i salen anses vel ikke som folk flest. Det følger ingen forpliktelse med pakken. Her er det faktisk slik at pakken er uten ende og

uten konklusjon. Det er ikke fire sider på den, og den er ikke pakket inn. Man kan si det sånn: Dette er – hvis man skal bruke et velvillig begrep – en delvis plan for en del kollektivprosjekter, og så må man nå åpne for betalingen.

Saksordfører sa det egentlig veldig godt selv, nemlig at den virkelige, reelle runden – jeg gjentar uttrykket den virkelige, reelle runden – og virkelig og reell er det samme, så han sa det til og med dobbelt opp – kommer når vi skal behandle Nasjonal transportplan. Det er jo helt rett. Da vil man, som Høyre påpeker i innstillingen, forhåpentligvis konkludere når det gjelder hvilke prosjekter, endelig kostnadsramme, statlig bidrag, lokale bidrag, brukerbidrag, og kanskje ha avsluttet utredningene. Det siste er jo å håpe. Det å utrede etter at prosjektene er vedtatt i Stortinget, er ikke noe anbefalelsesverdig. I samferdselssektoren har det kostet milliarder.

La oss håpe det da kan ligne en pakke, for Oslo, Akershus og resten av landet – altså en kollektiv- og samferdselspakke. Det er begrunnelsen for at Høyre i innstillingen sier at det egentlig ikke er nødvendig å behandle dette nå, men det er blitt en slags politisk symbol-sak å haste. Oslo, som skal innkreve penger fra bilistene, sier at en slik innkreving av økte satser ikke vil starte før man er forvisset om statens bidrag, og forvisset om statens bidrag er man ikke før Stortinget har vedtatt dette. Det siste baserer seg på byrådens uttalelser. Slik sett hadde det ikke hastet, men det er greit å få det på plass på et vis, men virkelig «på plass» – som saksordfører så godt sa – kommer det ikke før til høsten.

En liten runde også til saksordfører, representanten Myrli, fra Akershus: Når man bruker uttrykket bomringen «rundt» Oslo, vil jeg anbefale nærmere åstedsbefaring. Den står i Oslo. Det er en ganske stor forskjell, fordi det er faktisk en del av denne byens befolkning som er av den oppfatning at betaling for lokaltrafikk ikke er en riktig måte å betale for bl.a. kollektivsatsinger i andre fylker på. Slik kan det føles. Jeg tror man også hadde følt det slik om vi hadde satt opp en bom i representantens hjemkommune, midt i kommunen, f.eks. mellom svømmehallen og barnehagen, og man hadde innkrevd en slags avgift for en T-banesatsing i Oslo. Man hadde nok følt det litt fremmed, særlig om vi sa at bomringen stod rundt vedkommende kommune.

Et lite ord til slutt også til statsråden: Man har jo rett når man sier at ikke alle veiprosjektene er avsluttet. Her innkrever man penger fra bilistene for å finansiere veiavlastende tiltak. Jeg tror det er ganske viktig på lengre sikt overfor bilister og borgere i sin alminnelighet at man kan se en viss sammenheng mellom det man betaler for, og det man får igjen. Derfor vil jeg anbefale at man også i det videre løpet av det som nå kalles Oslopakke 2, ser på tunnelprosjekter som ikke er avsluttet. Statsråden vil også være vel kjent med behovet for å skaffe tomt for en ikke ennå herværende operabygning. Den krever en ekstraordinær veisatsing. Jeg sier ekstraordinær fordi den vel ikke normalt samfunnsøkonomisk går inn i prioriteringen, men er nødvendiggjort av andre behov. Og stortingsflertallet for det tilhører statsråden og hans parti.

Til slutt vil jeg også peke på veiprosjekter i Oslopakke 1 som ikke er fullført, som er tatt ut, og som i dag er en hemsko for miljøet og trafikken. I tillegg vil jeg peke på nye veiprosjekter som har betydelig samfunnsøkonomisk nytte og gir store miljøgevinster – Oslo Vest, Mosseveien og ut av Oslo Vest, for å si det kort.

Shahbaz Tariq (A): Jeg hørte meget nøye hva representanten Dørum sa. Det er greit – enig med Dørum! Men det er også et faktum at Oslopakke 2 er et ektefødt barn av Arbeiderpartiet, med to fedre, nemlig tidligere byrådsleder Rune Gerhardsen og Akershus' fylkesordfører Ragnar Kristoffersen. Og Arbeiderpartiet passer godt på dette barnet.

Det er over fire år siden de tok initiativ til denne pakken. Det har tatt lang tid. Det har vært en periode preget av krangel mellom staten på den ene siden og Oslo kommune og Akershus fylkeskommune på den andre siden om hvorvidt de lokale vedtakene var klare nok for at Bondevik-regjeringen kunne fremme sak for Stortinget om Oslopakke 2.

Uansett forsinkelser takker jeg samferdselsministeren, som fremmet stortingsproposisjonen i mai, og roser samferdselskomiteen for rask behandling i komiteen. Jeg er glad for at Stortinget behandler proposisjonen i dag, og at Stortingets flertall støtter proposisjonen.

Etter min mening burde Oslopakke 2 vært kalt Østlandspakken, siden det er det viktigste samferdselstiltak på Østlandet nå. Biltrafikken i Oslo-området er økende. Det er mange som pendler med bil inn til Oslo fra nabol fylkene. Dette medfører økt forurensning og støy, særlig i bydeler i Oslo sentrum og i Groruddalen. For å redusere biltrafikken må det iverksettes tiltak for å gjøre kollektivtrafikken mer attraktiv. Samtidig må det iverksettes begrensninger i bilbruken og tiltak for å redusere transportbehovet. Kollektivtrafikken må bygges ut, slik at tilgjengeligheten bedres og reisetiden kortes ned. Fremkommeligheten for kollektivtransport må gjøres bedre, bl.a. gjennom flere kollektivgater og egne trafikfelt.

Et viktig ledd i opprustningen av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus er iverksettelse av Oslopakke 2. En markert satsing på kollektivtrafikken i Oslo og Akershus gjennom en samfinansiering med staten vil bidra til utbygging av infrastruktur for kollektivtrafikken i Oslo-området.

Jeg konstaterer at alle parter har bidratt til at Oslopakke 2 kommer til å bli den største kollektivsatsingen i Oslo-området. Miljøsituasjonen, spesielt i Oslo, krever gjennomgripende tiltak for å endre trafikkmønsteret, tiltak som kan vri transporten fra personbiler over til kollektivtransport. Oslopakke 2 er et skritt i riktig retning.

Presidenten: Dei talarar som heretter får ordet, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg har fått flere visitter her. Først var Kristelig Folkeparti og Høyre ute og minnet om at Fremskrittspartiet også hadde stemt for noen bommer rundt omkring. Det er helt riktig, vi har gjort

det, og vi har det klart i programmet. Jeg har ved enhver anledning sagt at der hvor vi har en bru som kan erstatte en ferje, kan vi gå inn for en bom der vi har en alternativ gratis vei. Representantene Nilsen og Kofoed-Larsen henviste til at jeg hadde gått inn for Rv 35. Ja, det er helt riktig, men der har altså bilistene et valg. De kan fortsette å kjøre på den gamle veien og la være å betale, eller de kan kjøre på den nye, fine veien og betale 10 kr.

Jeg kan ikke skjønne at det skal være så vanskelig for Høyre å fatte at vi i Fremskrittspartiet ønsker valgfrihet, men det er vel kanskje noe som er forlatt i Høyre, at man ikke har valgfrihet der lenger. Avgiftsmanien har tydeligvis fullstendig grepet Høyre. Nå er det økte avgifter både på sigarer og piggedekk som rår i Høyre.

Dørum var opptatt av at ingen måtte ha farskapet til denne pakken, at flere måtte dele på det, at man ikke måtte minnes på hvem som hadde farskapet, men jeg skal love Dørum og alle de andre her at Fremskrittspartiet år etter år klart og tydelig skal fortelle hvem som har farskapet til Oslopakke 2, hvem som har ilagt den skatten for bilistene. Det skal jeg i hvert fall love. Jeg tenker at resultatet en gang i natt blir at alle partiene, unntatt Fremskrittspartiet, har farskapet til denne ekstra avgiftspåleggelsen. Men det er ikke for sent å snu ennå!

Så ble det sagt noe om bilistene. De kunne gå på en trikk, og de kunne gå på en buss, og er det da så urettferdig at det skal være høye bilavgifter? Vel, når jeg tar bussen, betaler jeg for det. Jeg kan ikke skjønne at det er så urimelig at jeg skal betale for å benytte bussen eller trikken. Hvorfor skal andre være med og betale halve billetten når jeg går på trikken? Det skjønner jeg ikke. Det er vel greitt så lenge en får en gratis lunsj, men det er alltid noen som må betale for den.

Rigmor Kofoed-Larsen (KrF): Jeg beklager å måtte ta ordet igjen, men etter statsrådens innlegg ber jeg ham om å merke seg hva flertallet sier vi tar standpunkt til i dag, og hva vi har tenkt å ta standpunkt til senere. Jeg siterer fra innstillingen – fra hva et flertall som består av medlemmer fra Arbeiderpartiet, sentrumpartiene og SV, sier:

«Flertallet viser til at det i proposisjonen ikke er lagt opp til at en skal ta stilling til omfanget av Oslopakke 2, og at en nærmere omtale av de enkelte prosjekt vil bli presentert i Nasjonal transportplan. Flertallet forutsetter at Stortinget ved behandlingen av Nasjonal transportplan skal ta stilling til omfanget av Oslopakke 2, andelen statlig finansiering og prinsipper for kostnadsfordeling.»

Inge Myrvoll (SV): Fremskrittspartiet har aldri vært interessert i å skjønne hvor mange døde og skadde som ligger langs vegene. De har aldri vært interessert i å skjønne hva slags helseproblemer bilismen skaper, ikke minst i byene, hvor tallet på astmatiske sykdommer osv. bare øker. De har aldri vært interessert i å skjønne det. Fyll opp vegene med biler – og blir det fullt, så bygg flere veier – er deres svar. Men jeg skal ikke bruke mer tid på Fremskrittspartiet.

Det er et par Oslo-representanter som har snakket om distriktsrepresentantenes frykt for investeringer her nede. Jeg blir alltid litt fortvilet over det. Jeg er en av dem som har sagt at vi må bygge jernbane i Oslo-gryta, som har forsvart nødvendigheten av Gardermobanen, som har sagt ja til opera, og som har sagt ja til Bjørvika-prosjektet. Og kommer jeg nordover, sies det: Du bruker så mye penger der nede! Og så kommer det Oslo-representanter som sier at alt vi har her, er nasjonalt, og derfor må staten ta seg av det. Det dere har der ute, er regionalt eller lokalt.

Det er viktig at også Oslo-representanter prøver å tenke at noe av det vi skal ha, ikke er nasjonalt. Det er ikke slik at vi må ha et nytt dobbeltspor Asker-Skøyen og Oslo-Ski av nasjonale grunner. Hvis vi prioriterer de togene som kjører gods, og regionale tog, som på en måte har utstrekning utover i landet, så trenger vi ikke noen nye. Da kan vi si at vi ikke har plass til lokaltogene. Jeg ønsker ikke å si det, for jeg mener vi trenger dem. Men det går ikke an å framstille all lokaltrafikk på jernbane her i Oslo-området som om den er av nasjonal interesse. Jeg syns også at representanter for Oslo skal begynne å tenke sånn at de også har lokale interesser, og ikke framføre alt som nasjonalt. Da ville vi få en mer konstruktiv debatt mellom representanter fra distriktene og representanter her nede.

Det er også noe jeg har lyst til å si til statsråden: Han sa at dobbeltsporet Oslo-Ski og Asker-Skøyen er statens ansvar, men da må han ha mye penger. Han må ha søkende mye penger, fordi vi har lovet litt med hensyn til sikkerhet på jernbanen, og der skal det gjøres en jobb. Vi vet det trengs noen krysningsspor her og der – kanskje ikke så veldig dyrt, men det koster litt – litt profiltutvidelse.

Arbeiderpartiet har dessuten vært med på å si en del positivt om nødvendigheten av å investere på Østfoldbanen og på Vestfoldbanen. Jeg husker også Eidangertunnelen, som har vært på kartet lenge, og jeg skal ikke nevne Ringeriksbanen. Det finnes investeringsprosjekter på jernbanesiden også utenfor Oslo og Akershus.

Jeg tror faktisk representanten Foss kanskje også skal huske på at Høyre aldri har hatt spesielt mye penger til jernbane. Og er det et nasjonalt ansvar å få til Oslo-Ski og Skøyen-Asker, da må Høyre hoste opp litt mer penger enn det de bruker å gjøre til jernbane.

Sverre Myrli (A): Representanten Foss sa at det ikke følger forpliktelser med pakker. Det er mulig det, men ettersom det i dag har vært mye diskusjon om farskapet til Oslopakke 2, følger det iallfall, uten at jeg er noen ekspert på området, en del forpliktelser med farskap, så vidt jeg vet.

Jeg er egentlig litt overrasket over noe av den vendinga saken har fått i dag, med det Høyres representanter har sagt fra denne talerstolen. Komiteleder Nilsen sa bl.a. at vi ikke kjenner til hvilke prosjekter staten skal bidra til.

Jeg har bare lyst til å understreke at det ikke er slik at Stortinget nå vedtar at vi skal sende sjekker ut til Oslo og Akershus, som de nå kan bruke til hva de vil. Det staten

skal bevilge over statsbudsjettet i årene som kommer, skal gå til å bygge de to før nevnte dobbeltsporene. Jeg må innrømme at jeg egentlig ikke skjønner hva som er problemstillinga hvis statlige midler utelukkende skal gå til jernbaneinvesteringer, som også Høyre sier i innstillinga: «Det er en statlig oppgave å bygge jernbane.»

Jeg skjønner, som sagt, egentlig ikke hva som er problemstillinga. Jeg håper at vi, etter de siste dagene hvor vi har hatt litt separasjon fra Høyre, blir gode venner igjen i forbindelse med Nasjonal transportplan, så vi unngår «skilsmisse» og får dette på plass.

Jeg syns det er litt overraskende, og også litt skuffende, at det nå sies at de to dobbeltsporene skal sees separat. Da lurer jeg på hvorfor Stortinget vedtok at det skulle utarbeides en samlet plan for kollektivutbygging. Skulle ikke jernbaneinvesteringene være med i den samlede planen? Det er jo hele tankegangen bak Oslopakke 2 at jernbaneinvesteringer og øvrige kollektivinvesteringer skal sees i sammenheng. Men statens bidrag over statsbudsjettet – og jeg understreker det enda en gang – skal gå til jernbaneinvesteringer.

Jeg håper at vi nå får flertall for det som ligger i innstillinga fra komiteen, og at vi i forbindelse med Nasjonal transportplan kommer tilbake til rammene for finansiering av jernbaneutbygginga fra staten sin side.

Og som sagt, vi har diskutert farskapet til «barnet» Oslopakke 2 her i dag. Det kan vi gjerne diskutere, men når det gjelder framtida til barnet, kan vi iallfall konkludere med at barnet trenger betydelig grad av kontantstøtte i årene som kommer.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg skal ikke delta i debatten om farskapet, men det er fristende å konstatere at representanten Nistad på vegne av Fremskrittspartiet vel må anses å være barnløs.

Når det gjelder dette med bystyrets vedtak og Akershus fylkeskommunes vedtak, er det riktig som representanten Foss sier, at det ligger en forutsetning om at man vil se de statlige bidragene før man igangsetter innkrevningen. Men der ligger også poenget, fordi det kreves en god del forberedelsesarbeid for å kunne øke bompengetakstene. Og det er nødvendig å bruke tiden fra nå og fram til man ser det som jeg regner med man vil finne som tilfredsstillende rammer i Nasjonal transportplan, når den tid kommer. Derfor er det ikke likegyldig om man tar standpunkt til dette nå eller senere.

Når det gjelder dette med bygging av vegger og kollektivtrafikk, er det helt nødvendig at vi får vegavlastende tiltak i denne regionen. Det gir bedre framkommelighet på vegene. Man kan ikke framstille det slik at det enten er vegger eller kollektivtrafikk; det er dog en viss mengde mennesker som skal fram på den samme strekningen. Jeg vil understreke at det også er nødvendig – og det vil jeg komme tilbake til – med konkrete vegprosjekter. Vi må ha plass til to tanker i hodet samtidig, og begge disse tankene og enda flere vil vi komme tilbake til i Nasjonal transportplan.

Jeg er fullt bevisst på hva flertallet legger opp til at vi vedtar i dag, nemlig å hjemle en høyere bompengereinn-

kreving, og at de forbeholder seg at man vil komme tilbake til prioriteringene i transportplanen.

Jeg vil vise til det jeg sa i mitt hovedinnlegg, i forhold til Kofoed-Larsens innlegg. Når det gjelder representanten Myrvoll, og om vi har mye penger til jernbane, er svaret: Ja, vi må satse mye på jernbane de nærmeste årene dersom vi skal realisere disse prosjektene og også andre nødvendige prosjekter.

Presidenten: Representanten Nistad har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad av grensa til 1 minutt.

Thore Aksel Nistad (Frp): Representanten Myrvoll hevdet at Fremskrittspartiet ikke var opptatt av døde og skadde i trafikken. Jo, det er absolutt det vi er. Vi ønsker å bygge ut motorveg klasse A. Disse vegene er fem ganger så sikre som de små vegene. Vi vil ha omkjøringsveger for å redusere trafikkulykkene med 20 pst. Det er noe som vil medføre at vi får redusert antallet skadde og døde i trafikken.

Til slutt vil jeg bare i forbindelse med statsråd Gustavsen uttalelse si at ja, jeg har barn, men jeg betaler pakkene til barna mine selv.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 10. (Votering, sjå side 3780)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av EUs handlingsprogram «UNG i Europa» (2000-2006), i EØS-avtalen (Innst. S. nr. 250 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 80 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bede om ordet. (Votering, sjå side 3781)

S a k n r . 1 2

Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. S. nr. 228 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 73 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bede om ordet. (Votering sjå side 3781)

S a k n r . 1 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2000 m.v. (Innst. S. nr. 217 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 74 (1999-2000))

Karin Andersen (SV): Bare en kort kommentar. Når disse lønnsjusteringene blir behandlet i Stortinget, er det alltid tilrådd av Regjeringen at man skal ha full dekning for lønnsoppgjøret. Og Stortinget slutter seg alltid en-

stemmig til, det er aldri en kommentar til det. Jeg bare minner om det.

Før i dag har vi diskutert kommuneøkonomien. Der foregår det ikke like greit, der er det problemer både med å finne dekning for de lønnsoppgjørene som staten forhandler fram sjøl for lærerne, og ikke minst for de nødvendige lønnsøkningene som kommer som følge av de forhandlingene som føres i kommunesektoren.

Det er et stort behov for å få en god lønns- og arbeidsgiverpolitikk i offentlig sektor generelt, for vi står overfor et stort behov med hensyn til å rekruttere og beholde kvalifiserte og dyktige fagfolk. Jeg vil bare minne om det. Jeg går sjølsagt inn for innstillingen, men jeg må si at denne forskjellsbehandlingen liker jeg svært dårlig.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 13. (Votering, sjå side 3781)

S a k n r . 1 4

Innstilling frå sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2000 (Innst. S. nr. 218 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 77 (1999-2000))

Bendiks H. Arnesen (A) (ordfører for saken): Trygdeoppgjøret for 2000 er i havn, og et flertall i sosialkomiteen har med glede merket seg at det er oppnådd enighet mellom Norsk Pensjonistforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge og Regjeringen i drøftingene om dette oppgjøret.

Avtalen mellom de nevnte organisasjoner og Regjeringen innebærer en økning i grunnbeløpet på 2 140 kr, til 49 090 kr, med virkning fra 1. mai 2000.

Ved behandlingen av statsbudsjettet høsten 1999 vedtok Stortinget nye retningslinjer for regulering av pensjonistenes inntekter, og det framgår av protokollen fra drøftingene mellom organisasjonene og Regjeringen at disse retningslinjene er lagt til grunn.

Det framgår vidare av protokollen fra drøftingene at den forventede årslønnsvekst for alle grupper i 2000 vil bli 3,9 pst, og at resultatet av drøftingene gir en vekst på årsbasis på 4,2 pst.

Det er også meget positivt at det nå er enighet om at en skal ta hensyn til både forventet og historisk lønnsutvikling i forbindelse med fastsettingen av grunnbeløpet. Dette innebærer at vi i årene som kommer, kan få en regulering av grunnbeløpet som er i tråd med inntektsutviklingen ellers i samfunnet.

Folketrygden som bærebjelke i det norske velferds-systemet er også drøftet av partene, og det er positivt at partene er åpne for en dialog om de utfordringer folketrygden står overfor i årene som kommer.

Jeg vil gi honnør til partene for stor ryddighet i drøftingene og for å ha kommet fram til en omforent anbefaling av trygdeoppgjøret for 2000.

Jeg tar opp de forslag som ligger i innstillingen.

Presidenten: Representanten har teke opp dei forslaga han refererte til.

Harald T. Nesvik (Frp): Saksordfører Bendiks H. Arnesen viste til at partene også i drøftingene så på folketrygden som en bærebjelke i framtiden. Ja, det er riktig det, og derfor er det også viktig at tilliten til denne bærebjelken blir opprettholdt. Men da kan man ikke over tid utsette denne bærebjelken for så mye rust at den til slutt bryter sammen. Og det er nok det vi har sett over lang, lang tid når det gjelder de enkelte trygdeoppgjør i denne sal. Vi har sett en bevisst underregulering av grunnbeløpet. Det har skjedd i de aller fleste av de 15 siste år. Kjøpekraften til pensjonistene sett i forhold til kjøpekraften til lønnsinntakere er blitt betydelig dårligere.

Det har vært gjennomført det som – jeg vil si – er såkalte forhandlinger. Det har vært avholdt møter den 30. og 31. mai. Og mitt første spørsmål til statsråden er: Hvordan kan man legge til grunn at den forventede årslønnsveksten for alle grupper i 2000 vil bli 3,9 pst.? Alle de tall jeg har sett i media når det gjelder den forventede årslønnsveksten, har vært betydelig høyere, 4,6 pst. og utover det, men det er mulig man har latt være å ta med de to feriedagene, at de er blitt holdt utenfor.

Formannen i Norsk Pensjonistforbund sier i Fædrelandsvennen den 6. juni at pensjonistene vil få en kroneregulering når lønnsinntakere til neste år tar ut sine to nye feriedager. Dette finner jeg ingenting om i protokollene, og jeg har lest dem rimelig grundig. Dette håper jeg i hvert fall statsråden kan komme med en forklaring på. Hva er det som ligger her i de 3,9 pst. når det gjelder den forventede årslønnsveksten? Og hva er sagt i eventuelle forhandlinger om hva man vil komme tilbake igjen til når det gjelder de to feriedagene?

Fremskrittspartiet har i de senere år forsøkt i denne sal å få økt grunnbeløpet, nettopp med tanke på at kjøpekraften til pensjonistene ikke står i stil med den utviklingen som inntektsinntakere har hatt. Derfor har Fremskrittspartiet, som det eneste partiet i sosialkomiteen, et annet forslag enn det som foreligger fra Regjeringen. Vi fremmer derfor vårt forslag om å øke grunnbeløpet med 2 870 kr. Når det vises til at man har forhandlet ut fra retningslinjene, da er det helt korrekt. Det er man forpliktet til, for det er jo Stortinget som har laget retningslinjene. Men det er fortsatt det samme problemet i disse retningslinjene som har ligget der i mange år, og det er de to ordene at man skal ha «om lag» den samme inntektsutvikling. Så lenge man har de ordene i retningslinjene, risikerer man at grunnbeløpet blir underregulert i forhold til inntektsutviklingen for den øvrige befolkningen.

Herved vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag, som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har teke opp det forslaget han viste til.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Kristelig Folkeparti finner det gledelig å konstatere at partene i trygdeoppgjøret har funnet fram til enighet på tross av store avstander mellom kravene fra organisasjonene og tilbudet fra staten.

Som kjent krevde organisasjonene en økning av grunnbeløpet på 2 870 kr, mens det ble enighet om

2 140 kr. Dette gir en vekst av grunnbeløpet på 4,2 pst. I tillegg ble det fra organisasjonene krevd en opptrappingsplan for økning av grunnbeløpet. Dette er ikke inn-tekommert.

Tallmaterialet i proposisjonen viser at grunnbeløpet fra 1997 til 1998 økte med 5, 8 pst., og fra 1998 til 1999 økte det med 4,5 pst.

Når man i tillegg ser på den kraftige veksten som var i minstepensjonen ved trygdeoppjøret våren 1998, viser tallmaterialet klart at det var under Bondevik-regjeringen at pensjonistene fikk de beste trygdeoppjørene. Samtidig vet vi at i begge disse årene ble det brudd i forhandlingene. Dette finner Kristelig Folkeparti gir grunn til ettertanke.

Kristelig Folkeparti finner det viktig at minstepensjonen er av en slik størrelse at man kan leve av den. Den kraftige økningen av minstepensjonen i 1998 var helt nødvendig for at minsteytelsene skulle komme opp på et akseptabelt nivå. Av de trygdemottakerne som i 1997 fikk sosial stønad, hadde om lag 20 000 fått slik stønad hvert år fra 1993 til 1997, 6 000 av disse var uføretrygdede.

En skal ha uttalt at folketrygden er en trygd laget av menn for menn. La oss se på noen tall vi finner i proposisjonen: I 1967 tjente 82 pst. av mennene i yrkesaktiv alder opp tilleggspensjon i folketrygden, mens kun 31 pst. av kvinnene gjorde dette. I 1998 var det 79 pst. av mennene og 66,8 pst. av kvinnene som tjente opp pensjonspoeng. Andelen kvinner som tjener opp pensjonspoeng, har vært i kontinuerlig vekst siden 1967.

En annen interessant tabell i proposisjonen er den som viser gjennomsnittlig pensjonspoeng for kvinner og menn. I 1967 var gjennomsnittlig pensjonspoeng for menn 3,55, mens det var 1,88 for kvinner. I 1998 er gjennomsnittlig pensjonspoeng for menn 4,41 og for kvinner 3,13. Vi ser at det har vært en sterk vekst i gjennomsnittlig pensjonspoeng for kvinner, men vi bør merke oss at menn hadde et høyere gjennomsnittlig pensjonspoengtall allerede i 1967.

Kvinnens lave poengtall skyldes at en stor del av kvinnene er deltidsarbeidende og at vi har et todelt arbeidsmarked hvor de tradisjonelle kvinnearbeidsplassene er lavere betalt enn menns arbeid. I tillegg er det et problem at mange av kvinnearbeidsplassene er de tyngste arbeidsplassene vi har, ikke minst innenfor omsorgssektoren. Dette fører til at mange kvinner ikke klarer å gå ut i fulltidsarbeid.

I mange, mange år framover vil menn ha langt høyere utbetalinger fra folketrygden enn kvinner.

39 pst. av alderspensjonistene og 23 pst. av uførepensjonistene mottar minsteytelse fra folketrygden. De aller fleste av disse er kvinner.

En av de store utfordringene vi står overfor, er hvordan vi skal møte framtidens utgifter i folketrygden. Proposisjonen viser at antall uføretrygdede fremdeles vokser. Stadig flere makter ikke å delta i arbeidslivet. Vi vet også at mange ønsker å være i arbeid, men makter ikke å komme inn i arbeidslivet, ikke minst gjelder dette mange funksjonshemmede.

Kristelig Folkeparti mener vi må sette inn tiltak som medfører at flere kan bli i arbeid. Vi må satse på et mer inkluderende arbeidsliv. Det er viktig at det legges til rette for at den enkelte kan benytte sin restarbeidsevne.

Kirsti Kolle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Olav Gunnar Ballo (SV): Ved fjorårets oppgjør kom det ikke til enighet mellom partene omkring oppjustering av grunnbeløpet i folketrygden. SV valgte den gang en ganske tilsvarende tilnærming som Fremskrittspartiet, ved at vi ønsket å øke grunnbeløpet med mer enn det som flertallet den gang gikk inn for, og det ut fra argumentasjonen om at man skal ha en utvikling også i pensjonene i dette landet som tilsvarer den vanlige lønnsutviklingen i arbeidsmarkedet.

Vi registrerer i år at partene er kommet til enighet, og SV ser ingen grunn til å gripe inn når begge parter er enige om et oppgjør. Det er grunnen til at vi i år ikke gjør det vi gjorde i fjor, nemlig å legge inn eget forslag. Vi vil dermed støtte det oppjøret som har funnet sted.

Erna Solberg (H): Det hadde på bakgrunn av noen av de innleggene som har vært, vært fullt mulig å gjøre dette til en bred politisk debatt om pensjonssystem og ulikheter. Det er nå engang slik at vi har et pensjonssystem som avspeiler inntektsforskjellene i det yrkesaktive liv, og det har man inntil man har gjort noe mer grunnleggende med det. Vi synes at når partene har kommet til enighet om en justering, vil det virke påfallende, når man først har forhandlingssystemer for disse pensjonene, om man skulle komme med avvikende forslag. Vi mener også at når man har funnet frem til et slikt samarbeid, og vi synes det også følger opp de retningslinjene som er lagt fra Stortinget, burde det egentlig ikke være noen grunn til at ikke Stortinget enstemmig sluttet opp om dette i dag. Hvis ikke, undergraver man egentlig bare spørsmålet om hvorvidt man skal ha forhandlinger på området.

For Høyres vedkommende synes vi det har vært viktig å få forhandlinger som et korrektiv, og vi synes også det er viktig at vi følger det når det har blitt enstemmighet. Vi synes det opplegget som nå foreligger, virker som det er i tråd med det som ble lagt av føringer og retningslinjer ved budsjettet i høst.

Ola D. Gløtvold (Sp): Som tidligere talere har sagt, er folketrygden en bærebjelke i vårt velferdssamfunn, og det er positivt at vi også har et forhandlingssystem som gjør at det kan bli enighet mellom staten og de parter som berøres. Nå kan en selvsagt stille spørsmål, som bl.a. Fremskrittspartiet gjør i innstillingen, om hvorvidt representativiteten er til stede i forhandlingssystemet, men jeg synes en skal ha respekt for dette forhandlingsopplegget.

Det er et ryddig opplegg og en stor ryddighet i drøftingene, sa saksordfører, og det er jeg for så vidt enig i. Men det er med en viss undring en ser på årets forhandlinger og enighet, fordi man i disse forhandlingene har

oppnådd relativt lite i forhold til hva kravet var. Det er et relativt stort sprik i kronebeløp mellom krav og det det ble enighet om når det gjaldt månedstillegg, og man har heller ikke kommet til enighet, slik som organisasjonene krevde at partene skulle bli, om en opptrappingsplan for grunnbeløpet for å kompensere for tidligere underreguleringer. Denne opptrappingsplanen har vært etterlyst før og har vært en del av grunnlaget for at man har hatt problemer med forhandlingene. I år derimot er altså forhandlingene sluttført med forlik, og en stiller spørsmål ved om det nærmest er litt vær- og vindavhengig om man blir enig i disse forhandlingene, eller ikke. Hvilket politisk klima som råder og hvilke politiske vinder som blåser, har en viss innflytelse her, tyder det på. Men det er bra at man har kommet til enighet. Derimot er jeg, i likhet med representanten Nesvik, også i tvil om den beregnede årslønnsveksten på 3,9 pst. er tilstrekkelig når vi ser hva slags lønnsoppgjør vi har hatt.

For øvrig kan en være noe bekymret for utviklingen når det gjelder folketrygden og trygdeutbetalinger. Økningen i antall uføretrygdete har vært nevnt her, og også utviklingen med en stadig større andel med høye tilleggs-pensjoner gjør at det kanskje er grunn til å diskutere trygdesystemet vårt grundigere ved en senere anledning.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg kan i og for seg godt være enig i at det er nødvendig å ha en løpende debatt om trygde- og pensjonssystemene som vi har i dette landet. Men for det første har vi nå det vi har, og for det andre er det vi forhandler om, og det Stortinget tar stilling til, ikke trygde- og pensjonssystemet som sådant, men regulering av G. Det er det vi har ført drøftinger med organisasjonene om, og det er det vi har kommet til enighet om.

G er på mange måter grunnpilaren i pensjons- og trygdesystemet vårt, og har virkning på en rekke områder i forhold til pensjons- og trygdeutbetalinger. Derfor er det viktige sider det Stortinget har pekt på både i dag, i komiteinnstillingen og også tidligere, at G reguleres på en slik måte at man har om lag samme inntektsutvikling for pensjonsmottakere og trygdete som man har for lønnstakergruppene. Nå vil dette variere alt etter hvilke lønnstakergrupper man sammenlikner med. Derfor er det behov for i det drøftingssystemet vi har med organisasjonene, at man har kontinuerlig administrativ kontakt, slik at man i hvert fall i utgangspunktet blir enig om hva det er vi skal diskutere, drøfte og forhandle om. Og vi legger vekt på at vi skal fortsette det løpet, at vi før de reelle forhandlinger settes i gang, der krav og tilbud presenteres, skal ha drøftet igjennom beregningsgrunnlaget.

Nå er det slik at lønnsoppgjøret sett under ett hadde en lønnsutvikling for lønnstakere i Norge i 2000 beregnet til 3,9 pst. Det er det lønnstillegget man får, det er det beregnede overheng, og det er den beregnede lønnsglidning.

Det er ikke én lønnstaker i dette land som får ut verken én krone eller en tiendedels time i ferie – det er til neste år. Man kan derfor ikke ta utgangspunkt i beregninger som også inneholder avsetningene til feriepenger, i årets oppgjør. Det aksepterte også de organisasjoner vi

hadde drøftinger med. Så vi vil få en utfordrende oppgave til neste år med å diskutere hvordan vi skal finne balansen mellom lønnsutvikling, velferdsutvikling, altså forhold der lønnstakerne velger å ta ut noe av sin lønn i ferie og hvordan dette skal slå inn i forhold til oppgjøret og regulering av G. Men det er noe vi da får diskutere til neste år, og som i og for seg ikke påvirker lønnsoppgjøret i år. Men derfor har vi, i motsetning til hva vi har gjort i lønnsoppgjørene for øvrig, sagt at vi har regulering av drøftinger og forhandlinger også til neste år i tilknytning til regulering av G, mens vi for de andre lønnstakergruppene allerede har fastsatt at det er en toårig avtale. Så Stortinget vil få ny runde knyttet til disse spørsmålene til neste år.

Men jeg er fullt klar over at det blir utfordrende, det blir en utfordrende diskusjon, og det blir en utfordrende prosess, i hvert fall å bli enige om hva som skal være beregningsgrunnlaget. Derfor har vi vært opptatt av, både i forhold til folketrygdens fremtidige utfordringer og i og for seg også for å kunne drøfte beregningsgrunnlaget, at vi har et tett og nært samarbeid med disse organisasjonene i løpet av hele året.

Avslutningsvis må jeg få si at det er helt åpenbart at Stortinget og Regjeringen kommer til å stå foran store utfordringer i å diskutere fremtidens trygde- og pensjonssystem i dette landet. Men det vi må være opptatt av hele tiden, og det har noe med troverdigheten ved de avtaler vi har inngått, å gjøre, er at vi ikke svekker den kontrakten vi har inngått med det norske folk gjennom å etablere folketrygden som bærebjelken i vårt trygdesystem.

Utfordringen føler jeg ligger mer i å forhindre at folk for tidlig går av med pensjon, enn å diskutere regler og størrelser på den pensjonen de skal ha. Det som er vår største utfordring, er å forhindre at vi har et arbeidsliv som utvikler seg slik at folk blir nødt til å uførepensjonere seg i 55-årsalderen i stedet for å kunne utnytte sin kompetanse og arbeidskapasitet helt til oppnådd aldersgrense.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Harald T. Nesvik (Frp): Statsråden innledet med å si at her snakker vi om trygdeoppgjøret, og her dreier det seg om regulering av G. Det var det viktig at vi hadde klart for oss. Og så avsluttet han innlegget med å snakke om den andre vinklingen, mot arbeidslivet. Og der er jeg for så vidt enig med statsråden, det er klart vi har en rekke utfordringer på det området.

Jeg vil bare komme med et par små kommentarer, først til Kristelig Folkeparti, som uttrykte sin bekymring bl.a. for kvinner når det gjelder pensjonsutviklingen, og bekymringer rundt det som har med inntektsutviklingen å gjøre. Jeg trodde at Kristelig Folkeparti nettopp hadde sittet i regjering og hatt anledning til å gjøre noe med akkurat dette. Men allikevel, det samme partiet leverte jo to trygdeoppgjør og fortsatte å underregulere det som hadde med grunnbeløpet i folketrygden å gjøre – så det er en interessant vinkling.

Representanten Gløtvold var også inne på en del ting som jeg er enig i, men til representanten Gløtvold også – Senterpartiet deltok også i den regjeringen som gikk av for noen uker siden.

Så til representanten fra Høyre, Erna Solberg. Vel, jeg er ikke overrasket over Høyres syn, for Høyre har da alltid gått inn for det som Regjeringen har kommet med, enten det har vært enighet eller ikke. Jeg har vært med på bare tre trygdeoppgjør, der jeg har vært saksordfører på de to foregående, og Høyre har da aldri kommet med et eneste innspill i forbindelse med trygdeoppgjøret. Man kjøper det som kommer fra Regjeringen, enten det er enighet eller ikke. Derfor er jeg ikke så veldig overrasket. Og de har til enhver tid, mens jeg har vært her i alle fall, også spilt på lag med Arbeiderpartiet og fortsatt underreguleringen av grunnbeløpet.

Jeg spør meg selv når man skal slutte å underregulere grunnbeløpet. Og da kommer jeg litt til representanten Ballo. Fremskrittspartiet og SV har i de foregående trygdeoppgjørene vært delvis enige om en del punkter. Blant annet har vi hatt den samme bekymringen når det gjelder underreguleringen av grunnbeløpet. Og jeg synes det er litt trist at ikke SV, som jeg faktisk hadde ventet mest av i denne saken, kunne fulgt opp litt i forbindelse med å ta igjen litt av det tapte når det gjelder underreguleringen av grunnbeløpet.

Vi kan ikke fortsette med en underregulering, for da kommer pensjonistene i en situasjon der gapet mellom det man hadde som lønsmottaker, og det man får utbetalt som pensjonist, gjør at en ikke er i stand til å opprettholde en viss levestandard. Derfor håper jeg at man før eller siden vil fjerne disse ordene «om lag», som man henger seg på gang på gang når det gjelder regulering av grunnbeløpet. Det virker som om ordene «om lag» er det store smutthullet når det gjelder regulering av grunnbeløpet i folketrygden.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg har ikke tenkt å forlenge denne debatten veldig mye, men jeg oppfatter at det Fremskrittspartiet sier, er rent spill for galleriet – og det er heldigvis heller ikke fullsatt.

Når det gjelder drøftingen, må man jo opptre noenlunde ryddig. Jeg synes også at det i det som Ola D. Gløtvold trekker inn, tydelig skinner igjennom at han mener at her burde partene ha forholdt seg annerledes, nemlig stukket flest mulig kjepper i hjulene for det oppgjøret – for det gjorde de i fjor. Det er jo på en måte det man kan lese ut av Gløtvolds innspill.

Det samme blir signalene fra Fremskrittspartiet, nemlig at partene, i hvert fall da Pensjonistforbundet og andre deltakende organisasjoner, som Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og LO, ikke skulle vite sitt eget eller medlemmenes beste. Det synes jeg i beste fall er en ganske arrogant tilnærming.

Det må være så pass stor grad av ryddighet når man har drøftinger eller forhandlinger, at man faktisk respekterer det resultat man kommer fram til når partene er enige, og at man ikke blander seg inn i et oppgjør.

Derimot, hvis partene ikke blir enige, som tilfellet var i fjor, så skulle det da også bare mangle om ikke Stortinget

skulle bruke den innflytelsen det er gitt. Og der er jeg uenig i forhold til den tilnærming Arbeiderpartiet gjerne velger, nemlig at man sier at man ønsker ikke å legge seg bort i Regjeringens tilnærming. Det er jo nettopp det Stortinget er invitert til å gjøre hvis partene ikke er enige. Nå er partene enige, og da er det ingen grunn til at Stortinget skal komme med andre – avvikende – forslag enn det partene selv har kommet frem til.

Presidenten: Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Harald T. Nesvik (Frp): Representanten Ballo viser til spill for galleriet. Vel, det er ikke det! Det beløpet Fremskrittspartiet fremmet her i sitt forslag, er identisk med det pensjonistorganisasjonene, FFO og LO krevde i forhandlingene.

Så har jeg tidligere stilt spørsmålet hvorvidt det har vært reelle forhandlinger, fordi det nærmest minner om et diktat. Fremskrittspartiet står på sitt forslag. Det er på linje med det organisasjonene bad om, og vi tar organisasjonene på alvor.

Ola D. Gløtvold (Sp): En meget kort replikk til representanten Ballo.

Jeg ønsker ikke at partene skal stikke kjepper i hjulene for hverandre på en utidig måte. Men det som var min undring, var at man fikk brudd både i 1998 og i 1999, da man hadde de beste trygdeoppgjør som har vært de senere år, og at man hadde en så grei konklusjon og tilnærming i år, når det er såpass stor avstand og beløpene ikke er større.

Statsråd Jørgen Kosmo: Bare helt kort: Representanten Nesvik synes å antyde at det ikke har vært reelle forhandlinger. Det vil jeg sterkt ta avstand fra. Vi behandler de organisasjoner som forhandler med staten, med den største respekt, og det har vært gode drøftingsmøter innledningsvis og knallharde forhandlinger i løpet av prosessen. Så å tro at det er noen her som driver noe spill for galleriet, det ville i beste fall være en meget stor misforståelse.

Så sier representanten Nesvik at G er underregulert. I år er G overregulert, fordi Stortinget har lagt vekt på at man også skulle søke å ta hensyn til utviklingen over tid og slik man ser lønnsutviklingen framover. Derfor er rammen på 4,2 pst., mens rammen for lønnsoppgjøret, det som faktisk utbetales i år, er 3,9 pst.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14. (Votering, se side 3782)

S a k n r . 1 5

Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksoppgjøret 2000 - endringer i statsbudsjettet for 2000 m.m. (Innst. S. nr. 219 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 82 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bastesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmene av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunnar Breimo (A) (ordfører for saken): Innledningsvis finner jeg grunn til å minne om at St.meld. nr. 19, Om norsk landbruk og matproduksjon, bl.a. tok utgangspunkt i St.prp. nr. 8 for 1992-1993, Landbruk i utvikling. Meldingen videreførte den politikken som var ført på 1990-tallet av Arbeiderpartiet. Når Regjeringen Bondevik gjorde det, kan det bare skyldes erkjennelsen av at den prosessen som ble igangsatt av tidligere landbruksminister Gunhild Øyangen, var nødvendig.

Etter Arbeiderpartiets mening gir St.meld. nr. 19 en god beskrivelse av de utfordringene norsk jordbruk står overfor. Den skisserer også en rekke tiltak som godt kunne vært foreskrevet av en arbeiderpartistatsråd.

Regjeringen Bondevik pekte bl.a. på følgende politiske hovedsatsingsområder:

- Å møte forbrukernes krav om lavere priser og å opprettholde konkurransekraft i markedet er *avgjørende* for å sikre norsk matproduksjon framover. Forskjellene i matvarepriser til våre naboland burde derfor reduseres.
- Konkurransesituasjonen for norsk næringsmiddelindustri er forverret de siste årene. En del av denne industrien er avhengig av konkurransevilkår på linje med industrien i EU.
- Det er også avgjørende for jordbruket å ha et marked i balanse. Og det sies i meldingen at prisfastsetting skal være hovedvirkemiddelet for å unngå permanente overskuddsproblemer.
- Regjeringen Bondevik pekte også på at det ved WTO-forhandlingene ville bli størst press mot produktivtetsrettet støtte som omfatter både skjermingsstøtte og prisstøtte over budsjettet.

Stortinget sluttet seg til Bondevik-regjeringens ovennevnte konklusjoner. På grunn av de tidligere regjeringspartienes opptreden i tilknytning til dagens sak, finner jeg grunn til å minne om dette.

En av næringens hovedutfordringer ser vi i dag klart i den økende grensehandelen med våre naboland, spesielt Sverige. Og der skal prisene bli enda lavere. Denne utviklingen må næringen møte aktivt. Det er bare gjennom en forutseende og offensiv holdning vi kan unngå å bli overkjørt.

Et av de virkemidlene som Regjeringen Bondevik beskrev, var behovet for en moderat utvikling i retning av større driftsenheter, noe komiteflertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, sluttet seg til. I meldingen sies det bl.a. at de økonomiske virkemidlene knyttet til type produksjon, antall dyr, areal og produksjonsmengde i *mindre* grad bør gjøres gjeldende for de mindre brukene. På bruk hvor det ligger til rette for yrkesmessig drift, er inntektsmulighetene i større grad knyttet til produksjonen av jordbruksprodukter, og regjeringen Bondevik ville prioritere denne type driftsenheter ved utforming av de økonomiske virkemidlene. Det er dette dagens regjering tar på alvor.

Også i framtiden vil norsk jordbruk være fullstendig avhengig av store offentlige overføringer. Men overføringene kan ikke bli større enn i dag, nærmere 13 milliarder kr, tvert imot. Stortinget har tidligere sagt at overføringene må ned. Da blir vi nødt til å prioritere, i den forstand at skal noen få mer, må andre få mindre. Å forespeile noe annet vil være å lure både seg selv og næringsutøverne.

Det er beklagelig at organisasjonene brøt årets jordbruksforhandlinger. Næringen ville uten tvil tjent på å komme fram til en avtale, både på kort og lang sikt. De burde vite at det ikke nyttet å gå til Stortinget for å få et bedre resultat. Som følge av bruddet er også samarbeidsklimaet mellom næringen og myndighetene blitt forsuret, for å si det mildt. Det har ikke gjort situasjonen bedre at de tidligere regjeringspartiene ikke har gjort annet enn å piske opp stemningen etter at forhandlingsbruddet var et faktum. Som representanter for de ansvarlige myndighetene burde de ha bidratt til å dempe motsetningene, ikke forsterke dem.

Da er det et langt mer konstruktivt bidrag Bonde- og Småbrukarlaget kommer med når de gir uttrykk for at utfordringene ikke kan møtes med økte overføringer, men at det bør foretas omprioriteringer innenfor den gitte rammen. Den utfordringen bør myndighetene ta imot ved neste korsvei. La meg presisere at jeg ikke dermed tar Bonde- og Småbrukarlaget til inntekt for det som i dag ligger på bordet; det har jeg ikke grunnlag for.

Jeg håper at det, på tross av sentrumspartiernes partipolitiske råkjør, vil være mulig å gjenskape et godt samarbeidsklima mellom myndighetene og organisasjonene. Etter mitt syn vil det være viktig for bl.a. å hindre at de tunge prioriteringene som fortsatt må gjøres, får utslag som ingen ønsker. Det kan organisasjonene bidra til ved sin nærkontakt til den enkelte utøver. Og det er som kjent når endringene skjer, at muligheten for innflytelse er størst.

Sentrumspartiene har brukt hardt skyts mot Arbeiderpartiet i denne saken. Ord som løftebrudd, utroskap, uærlighet og svik har svirret i luften. Saklig sett finnes det ikke grunnlag for en slik overreaksjon. Årsaken kan bare finnes i deres partitaktiske vurderinger, hvor behovet for å distansere seg fra Arbeiderpartiet og deres egne standpunkter i regjering har vært avgjørende. Det forhold at partiene i dag ikke fremmer egne alternative forslag, men bare vil sende hele saken tilbake til Regjeringen, underbygger en slik antakelse.

I motsetning til Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mente Arbeiderpartiet alvor med å støtte de tiltakene som vi ble enige om:

- Da vi støttet meldingens understreking av at det var viktig å sikre inntektsmulighetene på bruk der selve næringsdriften har betydning for rekrutteringen, mente vi alvor.
- Da vi skrev at yrkesutøverne i landbruket er selvstendig næringsdrivende og at næringens egen tilpasning ville ha *avgjørende* betydning for den faktiske inntektsutviklingen, mente vi det.
- Da vi sa at vi ville sikre aktive utøvere en inntektsutvikling på linje med andre grupper og samtidig pekte på at en god utnytting av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger i økende grad ville få betydning for at en slik inntektsutvikling kunne oppnås, mente vi det. Vi mente ikke at inntektsutviklingen utelukkende skulle sikres gjennom overføringene eller bevilges over statsbudsjettet på linje med lønnsøkningen for statsansatte.
- Da vi støttet Bondevik-regjeringens konklusjon om at de økonomiske virkemidlene i jordbruksavtalen måtte omfordeles, mente vi det.

Og alt dette var vi sammen med sentrum om.

Selvsagt kan graden av strukturvirkningene diskuteres. Dersom sentrumspartiene virkelig hadde ønsket å dempe virkningene, kunne de oppnådd det. Arbeiderpartiet var villig til å diskutere det. Men de valgte å kjøre en kynisk partipolitisk taktikk uten å ta hensyn til dem som nå blir berørt av endringer som de samme partiene tidligere har vært med på å åpne for. Da partiene så at det de hadde vært med på, uansett ville få konsekvenser, våget de ikke å ta medansvar, men valgte total ansvarsfraskrivelse.

Som sagt må noen få mindre når andre skal få mer av samme kaken. Det er ingen grunn til å legge skjul på at dagens forslag kan ramme ulikt, og at noen gårdsbruk som vi ønsker å ta vare på, kan få en vanskeligere situasjon. Jeg vil derfor henstille til departementet å vurdere de praktiske og økonomiske utslagene som tilskuddsendringene vil få, spesielt for kombinasjonsbrukene, fram mot neste forhandlingsrunde.

Tidspunktet for når skattefradraget skal få full virkning, har også utløst en kraftig ordbruk. Dersom en leser meldingens formuleringer i sammenheng, er det vanskelig å forstå at det kan tolkes annerledes enn departementet gjør. Skattefradraget skal kompensere for tapte inntektsmuligheter når målprisene reduseres. Skattefradraget og reduksjonen skal tilsvare hverandre. Dessuten finnes det ikke en eneste stavelse som kan tolkes dit hen at halvparten av fradraget, flere hundre millioner kroner, er ment som ren nettooverføring uten noen form for gjenytelse.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har også kjørt hardt på at bondens inntekt vil gå ned med 5 000 kr. Jeg hadde forventet at de, som ansvarlige politiske partier, samtidig ville gjort det klart at det regnestykket ikke var basert på de reelle inntektene. For ærlighetens skyld

burde de samtidig ha sagt at hvis de faktiske inntektene og skattefradraget legges til grunn, tilføres jordbruket 200 mill. kr, noe som tilsvarer et pluss på 5 000 kr.

Avslutningsvis vil jeg gi honnør til Høyre. Det er ikke ofte jeg gjør det. Da sentrumspartiene sviktet, stilte Høyre opp og tok ansvar, slik at næringen også kommende år vil ha et oppgjør å forholde seg til. Det står det respekt av.

Min konklusjon på dette innlegget vil være:

For det første: Det er ikke grunnlag for sentrumspartiens anklager om at Regjeringen bryter med Stortingets vilje. Heller ikke er det grunnlag for å hevde at Arbeiderpartiet forlot sin politiske linje ved samarbeidet med sentrumspartiene. At de ikke våget å stå løpet ut, kan ikke lastes Arbeiderpartiet.

For det andre: Samarbeidet mellom organisasjonene og myndighetene må snarest gjenopprettes, slik at vi i fellesskap kan møte framtidens utfordringer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg kunne være enig med saksordføreren i en god del av det han sa, og særlig det at matvareprisene må ned i forhold til Sverige. Det er nok en god del politikere i denne sal som ikke er opptatt av at vi i Norge skal få så lave matvarepriser, men Kari og Ola nordmann protesterer mot norsk landbrukspolitik ved å valfarte til Sverige, for der har de faktisk en mulighet, en sikkerhetsventil, til å unngå det som politikerne bestemmer her i Norge. Her må vi gjøre noe, hvis vi i det hele tatt skal få solgt store deler av vår produksjon og det som i dag er overproduksjon.

Jeg er enig med saksordføreren og det som er sagt i landbruksmeldingen her, prisforskjellene mellom Norge og våre konkurrenter må ned. Men da stiller jeg spørsmålet: Hvordan skal vi klare det? Vi har jo dette skattegrepet og reduksjonen av målprisene, men i og med at markedsprisene i Norge ligger relativt langt under målprisene på en del varer, er jo mye av det alt tatt ut. Og når vi vet at Agenda 2000 og andre ting internasjonalt gjør at prisene blir redusert ganske mye der, vil vel det bidra til, med det som ligger i jordbruksoppgjøret, at prisforskjellene vil øke. Hva kan Arbeiderpartiet bidra med for å bøte på det, som jeg ikke har oppdaget i jordbruksoppgjøret?

Og så en annen ting. Jon Olav Alstad, arbeiderpartimedlem og bonde, går ut i Nationen i dag og sier: «Dropp jordbruksoppgjøret.» Han sier nøyaktig det samme som Fremskrittspartiet har foreslått i to av sine forslag, at man skal oppheve den eksisterende ordning med jordbruksavtale og få bevilgningene over statsbudsjettet. Norge er faktisk det eneste landet i verden, så vidt jeg vet, som beholder en antikvert ordning. Vil Arbeiderpartiet nå følge opp kollega Alstad og forsøke å vurdere å oppheve denne antikverte ordningen?

Gunnar Breimo (A): Når det gjelder spørsmålet om hvordan vi skal klare å få prisene ned slik at vi kan konkurrere med Sverige, er det på mange måter et tusenkro-

nersspørsmål som det ikke finnes noe enkelt svar på. Det finnes slett ikke noe enkelt svar på det hvis vi skal opprettholde jordbrukets multifunksjonelle rolle slik som den er i dag. Det er det jo stort flertall for her i denne saken.

Da vi behandlet jordbruksmeldingen, merket jeg meg at til og med Fremskrittspartiet var med på formuleringer om livskraftige bygder over hele landet, vakre kulturlandskap osv. Det sier seg selv at det her ligger vanskeligheter når vi skal få ned prisene.

Jeg tror det er veldig viktig at vi klarer å få til en balanse, og at alle ledd i kjeden må medvirke med det de har å gi. Da er det veldig bra at statsråden allerede har tatt initiativ til å få en dialog med aktørene, for det er jo i alles interesse å møte denne utfordringen, det er ikke bare i politikernes interesse. Det er i primærlandbrukets interesse, det er i Rimi-Hagens interesse, og det er i alle i næringsmiddelindustriens interesse å møte denne konkurransen.

Når det gjelder å avskaffe oppkjøret og forhandlingene, må jeg bare si at det er lov til å tenke høyt i Arbeiderpartiet. Jeg merket meg at én begrunnelse var at bonden Alstad faktisk ikke følte at Bondelaget ivaretok hans interesser da de brøt forhandlingene. Han hadde rett og slett ikke råd til en situasjon der organisasjonene på vegne av bøndene gav avkall på store midler gjennom et brudd.

La meg bare til slutt si at Arbeiderpartiet fastholder at vi skal ha forhandlingsinstituttet.

Jon Lilletun (KrF): Dagen i dag er ein trist dag. Eit godt forhandlingsresultat dei to siste åra, eit godt forlik om landbruksmeldinga mellom sentrum og Arbeidarpartiet som gav optimisme og tru på at det var mogeleg å satse igjen i landbruket, er med eitt slag endra.

Det er òg ein annan ting som er trist. Det er det at det er representanten Gunnar Breimo som til dei grader må gå i felten og gå til angrep på oss andre, når vi veit at han har stått for haldningar i denne saka som har hatt veldig mykje til felles med sentrums.

Eg skal ikkje trøyte representanten Breimo eller forsamlinga med sitat i forhold til heile den utviklinga, men dei er mange, dei er interessante, og dei er heilt konsekvente på at dei i utgangspunktet har gått ut på det same som sentrumspartia har stått for, heilt til det har vore ei intern partibehandling i Arbeidarpartiet. Difor skal eg ikkje strø meir salt i opne sår i forhold til det.

Eg har lyst til å stille representanten Breimo to spørsmål. Det eine gjeld inntektsutviklinga. Med det resultatet som ligg føre i år, vil ein då oppnå det som vi var einige om at ein skulle ha i inntektsutvikling, på linje med andre? Dersom ein ser dette over tid, vil utviklinga i år føre med seg at ein får den stigninga som andre grupper får, som er rekna til ca. 5 000 kr?

Det andre spørsmålet går på det som representanten Breimo sa i debatten. Han var glad for at Høgre var parkert. At resultatet no fører med seg at Høgre støttar det, at Høgre gjev ros til resultatet, mens dei gav sterk kritikk av forliket, er ikkje det ein indikasjon på at framlegget til

oppgjør har nærma seg Høgre, eller er det Høgre som har snudd?

Gunnar Breimo (A): Hvis det er en trist dag i dag, må det være fordi vi opplevde et brudd i forhandlingene. Det var organisasjonene som brøt. Det var ikke staten. Ifølge media var det et betydelig beløp som staten var villig til å legge inn i tillegg til det første tilbudet.

Det er mulig det har vært gode forhandlingsresultat i to år tidligere, med økte overføringer. Men samtidig er situasjonen den at overproduksjonen aldri har vært større. Markedssituasjonen har aldri vært vanskeligere enn den faktisk er i dag, og det har den blitt i løpet av de samme to årene. Jeg stiller spørsmålet: Er det en sammenheng? Iallfall er det avslørende at det ikke er nok bare å pøse offentlige penger inn; det må også andre grep til for å håndtere det.

Ellers kan man ikke garantere en inntektsutvikling. Den formuleringen som var lagt inn, var ment over en tid. Det er veldig mye opp til næringen selv å forholde seg slik at de kan ta ut gevinsten, slik at de kan følge med. Men vi skal drive en aktiv jordbrukspolitikk som legger forholdene til rette. Jeg må minne om at forhandlingene handler om inntektsmuligheter. Som jeg sa i innlegget mitt: Det er ikke opplegget at det skal være et spørsmål om bevilgning over statsbudsjettet om denne næringen skal ha den samme inntektsutvikling som andre næringer.

Ansgar Gabrielsen (H): Det ble brukt en del sterke ord i innlegget til Breimo om de interne forholdene med sentrum, og det er klart på en dag som Lilletun betegner som en «trist dag» – det er kanskje en skilsmissegang, eller jeg vil heller si at ekteskapet blir erklært ugyldig, for det er inngått på premisser som viser seg ikke å stå seg i virkelighetens lys.

Jeg må spørre Breimo om noe rundt hele forhandlingsinstituttet. Arbeiderpartiet har så vidt jeg vet, på de 20 siste årene bare greid én gang – muligens to ganger – å komme til enighet med begge organisasjonene. Har det noen hensikt å fortsette med dette skuespillet, som dette i realiteten har utviklet seg til, når vi ser på hva som har skjedd, ikke minst i år? Nå hørte jeg Breimo svare på en tidligere replikk at Arbeiderpartiet gikk for det. Men det jeg kunne tenke meg å spørre om, er: Er Breimo styrket i troen på dette instituttet? Føler han at disse to organisasjonene tar det totale ansvar for de prioriteringene vi må gjøre også innenfor dette området, ved å bruke 13 milliarder kr i direkte tilskudd og 7 milliarder kr i skjermingsstøtte? Føler han at f.eks. næringsmiddelindustriens interesser blir tilstrekkelig ivarettatt? Føler han at man er tilstrekkelig opptatt av konkurranse i den industrien som skal produsere av de varene som den norske bonden fremstiller? Føler han at man er opptatt av kostnadene mellom det punkt da bonden avleverer varen, og til den forefinnes i forretningene?

Har vi et institutt som tar det totale samfunnsansvar i forhold til disse tingene? Eller kan det tenkes at vi på dette området burde gjort som vi gjør i forbindelse med

(Gabrielsen)

statsbudsjettet for øvrig? Vi diskuterer beløpene, prioriterer mellom alle formål, legger premisser og føringer, og Regjeringen får forestå detaljfordelingen av penge- ne. Er han styrket i troen, eller er han svekket?

Gunnar Breimo (A): Jeg må innrømme at jeg kanskje brukte noen harde ord i innlegget mitt, og det gjorde jeg fordi jeg føler en viss bitterhet over at vi ikke klarte å få til et samarbeid med sentrum fortsatt. Det var et sterkt ønske for meg å få det til, for jeg mener fortsatt – og det mener Arbeiderpartiet også – at et samarbeid mellom Arbeiderpartiet og sentrum vil være det beste med tanke på alle de samfunnsinteressene som jordbruket skal ivareta for oss.

Når det da ble brudd, er jeg også litt bitter fordi vi, som jeg sa i innlegget mitt, kunne, hvis sentrum hadde villet, fått til en litt mykere start med strukturvirkningene. Vi kunne ha dempet strukturvirkningene litt – det som går på areal og antall dyr. Vi var villige til å diskutere det, men vi ble møtt med en kald skulder.

Når det gjelder forhandlingsinstituttet, må jeg bare si at jeg ikke betrakter det som et «skuespill». Det arbeid som organisasjonene legger ned i forkant av disse forhandlingene, viser helt tydelig at de også mener alvor med sitt engasjement. Men jeg må også innrømme at hvis vi opplever stadige brudd framover, vil de som ønsker å kvitte seg med dette instituttet, klart kunne få vann på mølla. Her har organisasjonene også en stor utfordring.

Jeg ser det som utrolig viktig at vi tar vare på dette forhandlingsinstituttet. Hvis vi skal møte de svære utfordringene som denne næringen må møte, må vi få til samarbeid mellom disse aktørene og myndighetene. Det er helt avgjørende. Hvis vi ikke får til det, tror jeg at vi bare kan skyte en pil etter de fine målsettinger vi har satt oss om landbruk over hele landet osv.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øystein Hedstrøm (Frp): Om våren vies landbruket spesiell oppmerksomhet i samband med forhandlingene mellom myndighetene og jordbrukets organisasjoner om jordbruksoppgjøret. Særlig i år er det skapt store forventninger på grunn av tolkninger av signaler som er kommet fra ulikt hold. Og da går det som det går: Organisasjonene reagerer svært negativt på statens tilbud og kaller det «løftebrudd». Dette følges opp med ulovlige aksjoner med møkkaspredning, organisert traktorkjøring på gjennomfartsårer, strømnektaksjoner og andre markeringer for misnøye.

Det er ikke første gangen bøndene truer med aksjoner fordi de ikke er fornøyd med beløpene størrelse på de sjekker Stortinget skriver ut, og er grinete for at det ikke er fritt fram for årelating av det norske folk. La meg ta noen eksempler.

Vi husker alle Malvik-aksjonen og Dovrefjell-aksjonen våren 1995, som bl.a. resulterte i en skattenektaksjon. Men bøndene har mange muligheter til å vise opp-

finnsomhet når det gjelder aksjonsformer. Dovrefjell-aksjonen antydte at det kunne bli aktuelt å dra møkkasprede ut på veiene. I tillegg vurderte man å blokkere meieriene, slik at melken ikke kom ut til forbrukerne.

Det eneste de selvstendig næringsdrivende i matvareproduksjonsbransjen vil oppnå med flere aksjoner, utenom å få oppmerksomhet, er å komme på kant med Forbruker-Norge og hisse opp folk flest mot landbruksnæringen. Det eneste aksjonistene kan oppnå, er å sette fortgang i nedskjæringene av overføringene, og at bøndenes organisasjoner setter seg utenfor når det gjelder innflytelse overfor utviklingen i næringen. Mange forbrukere vil selvfølgelig juble over et slikt resultat.

Det er også oppsiktsvekkende at landbruksorganisasjonene ikke tar avstand fra alle former for ulovlige aksjoner, både i navnet og gavnet. Dette bidrar til å redusere tilliten til organisasjonene, slik vi ser det. Man skulle nesten tro at organisasjonenes frontfigurer hadde skylapper for øynene, fordi man ikke ville snakke om virkelighetens verden. Det er faktisk grunnlag for å bruke ord som «probleblindhet». Man er mest opptatt av å la tingene gå som før, og det betyr gigantoverføringer til de mange som med den største fornøyelse er villig til å årelate samfunnet, koste hva det koste vil. Det virker som om konservative krefter i organisasjonene er villig til å risikere vår felles fremtid, forbruke arvesølvet på norsk sokkel, isolere oss fra Europa og sette oss tilbake i økonomisk utvikling bare de kan beholde sine egne privilegier. I stedet for å diskutere en overlevelsesstrategi for norsk landbruk og en nødvendig reformpolitikk, tviholder man på historien, og satser alt på at skuta skal stå av stormen denne gangen også.

Slik vi ser det, burde man konsentrere oppmerksomheten om hvordan man kan utvikle et norsk konkurransedyktig landbruk som vil kunne stå imot konkurransen når importvernet ytterligere svekkes. Men det er bare Fremskrittspartiet som er villig til å gå inn for en del upopulære tiltak med omstillinger av tilstrekkelig styrke. I stedet for å gå inn i den helt nødvendige gjennomdrøftingen, videreføres det meste av gammelt tankegods i et ordrikt jordbruksoppgjør der man truer med å gjennomføre ulovlige aksjoner når man ikke får det som man vil. Det er da folk flest bør være glade for at rørliggerfirmaer ikke har et tilsvarende lønnsoppgjør med staten.

Går vi til Regjeringens tilbud i jordbruksforhandlingene, er hovedinnholdet en marginal endring blottet for nødvendige reformer. Bøndene får fortsatt omkring 13 milliarder kr i overføringer, og importvernet koster norske forbrukere 7 milliarder kr, til sammen ca. 20 milliarder kr. Tingene går stort sett som før. Påstanden fra organisasjonshold om at Regjeringen sviker landet og bøndene må betegnes som ren propaganda.

Vi i Fremskrittspartiet mener Regjeringen ikke gir signaler til jordbruket om nødvendigheten av en kraftig kursomlegging. Vi opplever likevel et sosialdemokratisk forsøk, selv om det betyr mye ord og liten endring til å bryte en negativ trend. En kompensasjonsordning i skatteligningen i den størrelsesorden det legges opp til, vil ikke være tilstrekkelig til å forhindre at de prisforskjeller

vi i dag har mellom Norge og våre naboland, vil øke ytterligere når Agenda 2000 gjennomføres. EUs landbrukspolitikk har klare målsettinger om å redusere prisene med 10 til 20 pst. de nærmeste år. Og når det anslås at virkningen av full gjennomføring av Agenda 2000 blir mer enn 1 milliard kr, betyr det at norske forbrukere må belage seg på større prisforskjeller, slik at det blir enda mer lønnsomt å handle matvarene f.eks. i Danmark og Sverige.

Internasjonale avtaler burde også være en god anledning til å fremtvinge helt nødvendige endringer i norsk landbruk. I de forestående WTO-forhandlinger vil Norge bli møtt med sterke krav om tollreduksjoner på landbruksprodukter, og i de mest ekstreme tilfeller kan tollsatsene bli halvert. Rimi-Hagen og andre vil ikke unnlate å ta inn matvarer som i andre land er billigere enn dem som produseres her hjemme. Derfor bør de riktige grep tas i nær fremtid, slik at næringen kan rasjonalisere, effektivisere og senke prisene lenger frem.

Vi ønsker ikke lenger at oljepengene skal bli brukt til å slippe å ta upopulære avgjørelser og problemer med omstillinger i landbrukssektoren. Landbrukets tillagte distriktpolitiske oppgaver, slik som å sikre bosetting utenfor sentrale strøk, har vært en til dels mislykket og åpenbart kostbar måte å forsøke å oppnå dette på. Basert på tilgjengelige tall fra OECD og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning for perioden 1972 til 1996, er et anslag for den samlede støtten på 900 milliarder kr målt i 1996-kroner. I denne perioden forsvant nesten halvparten av alle bruk her i landet.

Hva har så det norske folk fått igjen for å avstå fra denne formuen? Skal en være velvillig, kan en si at landbrukspolitikken er en meget dyr måte å bremse sentraliseringstendensene på her i landet. Men det vil være mer riktig å hevde at man egentlig utarmer distriktene, gjør dem mindre i stand til å utvikle et bærekraftig næringsliv og således bidra til å forsterke sentraliseringstendensene. Mange konkurransutsatte virksomheter finnes i distriktene. Store deler av denne virksomhet kjemper en hard kamp for å overleve i den internasjonale konkurransen, og verre vil det bli. I denne kampen må den i tillegg til egne kostnader bære sin del av utgiftene til verdens dyreste landbrukspolitikk.

Landbruksnæringen vil gradvis bli utsatt for konkurranse i årene som kommer, enten man liker det eller ikke. Det logiske vil da være å liberalisere lovverket og redusere ambisjonen om å styre bruksstrukturen i takt med denne utvikling. Når landbrukets utøvere i tiden fremover må ta større ansvar for egen inntekt, burde forholdene legges til rette istedenfor å tviholde på et lite hensiktsmessig lovverk. Dette kan gjøres gjennom å redusere omfanget av de reguleringer som hindrer landbruket i å være rasjonelt og effektivt. Jord- og konsesjonslovgivningen står sentralt i dette bildet.

Landbrukspolitikken har kjørt landbruket opp i et hjørne. Bøndene har etter hvert blitt fratatt sin eiendomsrett, sin selvråderett og gjort avhengig av politikernes gunst. De er blitt fratatt alle vesentlige eierfunksjoner av politikere og byråkratiet gjennom konsesjonslover, slik

at bøndene ikke fritt kan kjøpe eller selge landbrukseiendommer, velge driftsform, ikke selv bestemme antallet høner eller antallet svin de ønsker å produsere, ikke kunne begynne melkeproduksjon uten å få kjøpt melkekvote av staten og mye, mye mer. Den norske bonde er bastet og bundet på hender og føtter av kvote- og reguleringsordninger, og hvis de ikke følges, og han tenker og handler selv, blir han kriminalisert. Det er derfor et sterkt behov for en ny landbrukspolitikk som krever radikale endringer av rammebetingelser for jordbrukets og bygdenes samlede næringsliv. Det som etter vår mening må gjøres, er å gi driftige bønder mer spillerom for egen utvikling gjennom bl.a. å oppheve alle produksjonsbegrensninger, oppheve konsesjonsgrensener for ervervsmessig husdyrhold, avvikle restriksjoner på salg av jord- og skogeiendommer, oppheve konsesjons-, bo- og drivepliktsbestemmelsene osv. Og like viktig: Særlovgivningen innenfor bondesamvirket begrenser konkurransen og presser prisene oppover, og må derfor avvikles.

Ut fra det som er sagt, ønsker vi også å avvikle ordningen med næringsavtaler, enten det gjelder en jordbruksavtale, fiskeriavtale eller en reindriftsavtale. I en nedbyggingsfase for støttetiltak kan bevilgningene foretas over det ordinære statsbudsjettet. Vi fremmer forslag om dette. Vi er også imot å gi en hel yrkesgruppe av næringsdrivende eksklusive inntektsgarantier et helt år fremover. Vi har ingen hotellavtale eller byggmesteravtale.

Jordbruksavtalen er en omfattende og uoversiktlig næringsavtale, en komplisert affære med stort byråkrati koblet til helt uoversiktlige forhold, hvor kun noen ganske få personer har den fulle oversikt når viktige detaljspørsmål blir avgjort. Til denne avtalen er knyttet over 100 tilskudds- og støtteordninger som er kombinert med et enormt og detaljert regelverk. Alle disse landbruksbyråkratene som sysler med dette, må bøndene bære på ryggen. Det er et sterkt bidrag til at rasjonelle, konkurransedyktige og profesjonelle matvareprodusenter i Norge glimrer med sitt fravær.

Deregulering og konkurranseeksponering vil være nøkkelord dersom norsk landbruk skal ha livets rett i noen større utstrekning i tiden som kommer. Vi er alle interessert i en blomstrende og fremtidsrettet landbruksnæring som kan stå på egne ben uten å belaste noen andre i samfunnet. Svaret på hvor mange som har livets rett, hvor brukene ligger og størrelsen på dem finner vi ikke hos byråkrater og politikere, men gjennom en styrt og gradvis eksponering av næringen for vanlige konkurransevilkår.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag som er inn tatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hedstrøm har tatt opp de forslag han refererte til.

Randi Karlstrøm (KrF): Årets jordbruksoppkjøp var imøtesett med forventning og spenning fra Kristelig Folkeparti og sentrum, som hadde fått til et politisk kompromiss om landbruksmeldinga. Innstillinga innebar visse

justeringer i konsesjonsgrensa, la føringer for odelslovutvalget, la opp til lette i vilkår for samdrift og gav en åpning mot å satse mer på de bruk som lever av dette, enn det statsråd Gjønnnes hadde lagt opp til. Kompromisset vektla likevel de mindre bruks store betydning for distriktspolitikken og vektla behovet for gode vilkår for de 80 pst. av brukerne som i dag kombinerer jordbruksinntekt med annen inntekt. Vi anså dette kompromisset som viktig for næringa og svært viktig distriktspolitisk.

Stor var derfor skuffelsen da statens tilbud kom med negativt utslag på inntektsmuligheter for ni av ti sauebruk og to av tre melkebruk. Bruk under 100 dekar som er ryggraden i landbruket, har alle fått et negativt tilbud som forskrekker. Jeg oppfatter dette som en uvennlig tolkning av komiteflertallets syn da innstillinga om den nye landbrukspolitikken ble behandlet.

Det er likevel godt og i tråd med kompromisset at Regjeringa følger opp flertallets syn på skattefradraget. Dette støttes sjølsagt av sentrum, og vi er glad for at dette kommer på plass på riktig måte fra 2001. Men vi forutsatte at skattefradraget, slik som innstillinga foreviser, skulle gjøres fullt ut for år 2000, som en del av omstillingsgrepet med skatt og målprisreduksjon. Det er derimot ikke tilfredsstillende at Regjeringa halverer dette for år 2000. En slik tolkning av meldinga og innstillinga hadde vi ikke trodd var mulig da det står ordrett hvordan dette skal gjøres. Spesielt vanskelig ble hele oppgjøret når Regjeringa heller ikke putter noen friske penger inn i ramma. Hvordan i all verden tenkte Regjeringa at den skulle få med seg organisasjonene først og i etterkant sentrum på et slikt opplegg?

Vi har nå erfart at i løpet av to uker har Stoltenberg-regjeringa klart å bryte ned den tilliten, optimismen og det pågangsmotet sentrumsregjeringa møysommelig hadde bygd opp i forhold til landbruksnæringa og Bygde-Norge. Men rett skal være rett: Arbeiderpartiet bidrog sjøl til en forsterket optimisme ved at de stilte seg bak landbruksmeldinga, og vi var sammen om flertallsmerknader i innstillinga til landbruksmeldinga. På bakgrunn av dette er det utrolig trist, og jeg vet at mange i Arbeiderpartiets egne rekker hadde helt andre forventninger til oppgjøret enn det tilbudet som ble lagt på bordet fra deres egen regjering. Distrikts-Arbeiderpartiet vant kampen om meldinga og innstillinga, og de urbane sosialøkonomer i partiet vant oppgjøret.

Vi er enig i og viser til lang praksis for at Regjeringa ved brudd i forhandlinger fremmer statens opprinnelige tilbud som forslag fra Stortinget. Vi vil fastholde dette som en hovedregel og normal praksis. Imidlertid må vi presisere og understreke at ved forhandlingene i år var det en helt spesiell situasjon da Stortinget like før hadde behandlet hovedlinjene i en framtidig landbrukspolitikk gjennom behandling av St.meld. nr. 19 for 1999-2000, Om norsk landbruk og matproduksjon.

Etter at Regjeringas tilbud ble lagt fram, har de i realiteten ikke vist vilje til å rikke seg en millimeter, verken når det gjelder rammer eller skattegrep for år 2000. Vi er flere som har undret oss over hva strategien til Arbeiderpartiet egentlig var, hvis den ikke var å få subsidiær støt-

te fra Høyre i siste runde. Hva var det som gikk galt? Hvilken taktisk feilbedømming begikk regjeringa Stoltenberg hvis den hadde til hensikt å få avtaler med partene eller med sentrumpartiene? Eller var strategien å få alle på plass med rå maktbruk og trusler om å gjøre alt mye verre om vi ikke ble med på det?

Min vurdering er at enten ville ikke Arbeiderpartiet, eller så har de utøvd et dårlig stykke politisk håndverk i forhandlingene. Uansett, dette er bare trist for det forhåpningsfulle politiske kompromisset, det er trist for næringa og for den delen av verdiskapingspotensialet og entusiasmen som nå er skuslet vekk. Jeg skulle gjerne ha sett at sentrum var uten dette nærings- og distriktspolitiske valgkampkortet ved neste stortingsvalg. Dette oppgjøret gjør meg bare trist og motløs.

Arbeiderpartiet er bitter på sentrum, ifølge flere utspill i media. Ja, angrep er det beste forsvar. Men det hjelper så lite på situasjonen. Jeg forstår at det er forbitrelse i Arbeiderpartiet, sjøl om den nå rettes mot oss, fordi jeg vet at det egentlig er en intern forbitrelse i Arbeiderpartiet over at den politiske ledelsen i statens delegasjon skuslet bort denne muligheten til å iverksette det politiske kompromisset med sentrum. Vi kan ikke godta denne uvennlige tolkningen av kompromisset av 9. mai. For oss i sentrum var ikke dette politiske kompromisset en avtale om sekundær støtte.

Regnestykket er blitt en het sak i etterkant av forhandlingene. Dette har tatt litt oppmerksomhet fra de store linjene, men saka i seg sjøl har etter hvert blitt en viktig krig om virkelighetsbeskrivelse og skyldspørsmål. Her spilles det på fordommer mot landbruksorganisasjonene, at de alltid har regnet seg fram til hva de vil. Jeg reagerer veldig sterkt på at landbruksministeren ikke bare er uenig i landbruksorganisasjonenes beregninger, men regelrett beskylder dem for å jukse.

I virkeligheten er det Regjeringa som har endret regnemåte undervegs, slik at et minus blir et pluss etter at en har sett bort fra at en har tatt bort 200 mill. kr som bøndene har fått i tidligere avtaler til utkjøp av melkekvoter. Jeg har selv deltatt i dette oppgjøret i flere år og tror jeg kjenner maktspillet rundt tallgrunnlag og utregninger ganske godt. Her har vel alle parter sine metoder for framstilling, men ingen slår staten i framstillingsteknikker. Det har jeg lært. Når deres maktposisjon nyttes til å framstille bøndene som dumme i tillegg, fordi de ikke forstår forskjell på pluss og minus, er dette et spill vi ikke kan delta i. Jeg er klar over at dette er harde ord, men noen må fortelle at keiseren ikke er kledd i 9. mai-klær. Nei, keiseren er naken. Så får de som vil, lukke øynene og tro på landbrukshoffets uttalelser: Se hvor fin han er, og bonden får pluss 5 000 kr! Selv om vi ikke blir enige om hva som måtte være rett, bør en kunne komme fram til en enighet om hvordan dette skal regnes, og det må regnes på inntektsmuligheter, fordi det er det som er målsettinga i landbruksmeldinga.

Det var veldig positivt under forrige oppgjør, da jordbruket presset staten til å øke målprisen på sauekjøtt vesentlig, og at jordbruket faktisk lyktes med å få ut denne prisen. Det er altså ikke slik at målprisene automatisk

ikke oppnås, slik det kan høres ut på diskusjonen rundt regnemåten. Alt er ikke bare luft.

En viktig kritikk av statens opplegg går ut på at det i praksis etter all erfaring vil øke overproduksjonen i landbruket og svekke muligheten til å ta ut målpris. Avstanden mellom inntektsmulighetene og det som i praksis er mulig å få ut av markedet, vil dermed øke. Ved den regnemåten departementet har lagt seg på her, har de en egeninteresse i å øke overproduksjonen for å få til et prisfall for å få et gunstigere utgangspunkt for å måle inntektsutvikling ved neste avtale. Dette er et nakketak på næringa som heller ikke bidrar til å øke inntekter på gårdene til tross for økt produksjon pr. driftsenhet. Man setter jordbruket til å grave sin egen økonomiske grav.

Oppkjøret straffer sliterne i norsk landbruk. De som møysommelig har bygd opp et 12-14 kyrs bruk i håp om å skaffe en årsinntekt på det, er nå svært usikker på sin framtid. Jeg tror ikke det bare skyldes sentrums og faglagenes orientering. De kan regne selv. Likeså de som har bygd opp et allsidig bruk med flere husdyrproduksjoner. Den store skuffelsen var at det var veldig liten vilje til å endre på disse skjevhetene.

Behovet for omstilling nevnes ofte som en trylleforklaring på alt som ikke er greit i dette oppkjøret. Spørsmålet er ikke om en trenger omstilling, men hvordan og hvor fort. Ting tar tid, og det tar tid også å omstille. Man kan heller ikke omstille 75 000 småbedrifter fra et departementskontor med diktat. Hvis behovet for omstilling er så stort, er det jo desto viktigere å ha en konstruktiv dialog med næringenes organisasjoner og utøvere. Jeg opplever oppkjøret som en kortsiktig tenkning rundt omstilling av 75 000 småbedrifter. Dette opplegget motiverer ikke, men det skaper derimot frykt og usikkerhet, og det var det vi ikke trengte nå.

Turisme er også nevnt som en tilleggsnæring. Men selv her vet vi at vi har store problemer med å få god lønnsomhet. Det krever mer markedsføring og mer perfektionering, og det tar tid. Spesielt for næringssvake områder vil det ikke være annen mulighet enn et 12 kyrs bruk eller 80 vinterfødrede sauer. Opplegget blir så brutalt for dem som sitter i næringssvake områder med 12 kyr og får beskjed om at de ikke har en framtid i denne næringa heller. De ser ingen omstillingsmuligheter på kort sikt. De føler seg sviktet. Kunne vi ikke unngått dette?

Alt er ikke tapt selv om noen muligheter er tapt. Som landbruksministeren ser også jeg store nærings- og verdiskapingspotensialer på gårdene, i landbruket og i Bygde-Norge. Det er viktig framover å ta vare på de gode mulighetene. Vi i Kristelig Folkeparti vil gi full støtte til arbeidet med verdiskapingsprogrammet og håper departementet lykkes med å gjøre dette brukerorientert, og at det gir faktisk støtte til å øke verdien også på 12 kyrs bruk som vil skape noe mer av råvarene sine. For all del: Hold konsulentfirmaene unna.

I all framtid vil det være viktig å produsere mat i Norge, selv på de områder som ikke er høyeffektive. Det er noe grunnleggende i all natur- og ressursforvaltning i en verden med stadig økende befolkning og stadig redusert produksjonskapasitet.

Til slutt vil jeg fremme mindretallsforslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Presidenten: Representanten Karlstrøm har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Gunnar Breimo (A): Jeg vet ikke om jeg skal driste meg til noe humoristisk i denne sammenheng. Men jeg satt og tenkte da man ble beskyldt for utroskap, på mannen som gav uttrykk for at han hadde store nok problemer med å være tro om han ikke skulle være utro også. Det passer vel kanskje i denne sammenhengen.

Jeg synes nok at representanten Karlstrøm tegnet et veldig dystert bilde av situasjonen, for det er ikke slik etter dette oppkjøret, tross alt – og det må Karlstrøm også kunne innrømme – at det bare er å slå av lyset over det ganske land. Det er ikke engang begynnelsen til en slik utvikling. Jeg tror at hvis vi ikke foretar oss noe, vil man kanskje fortere komme i den situasjonen.

Jeg har et par spørsmål. Det gjelder det med skattefradraget og full virkning for hele året. Der har jeg i et innlegg gitt uttrykk for at leser man bare siste passusen i det avsnittet, kan man tolke det dit sentrumspartiene gjør. Men hvis man går inn og ser sammenhengen dette står i – jeg gikk selv på den smellen og misforstod, jeg leste bare den biten da jeg ble spurt av en journalist – vil man se at det ikke kan tolkes på annen måte enn slik departementet gjør. Mitt spørsmål blir da: Hva er det som egentlig tilsier at man skulle mene på den måten å gi flere hundre millioner kroner til denne næringen, uten noe slags vederlag, for det vil jo bli konsekvensen?

Så vil jeg også spørre: Kan ikke Randi Karlstrøm innrømme iallfall at hvis man legger faktiske inntekter til grunn og skattefradraget, blir det et pluss generelt sett?

Randi Karlstrøm (KrF): Nå er det slik at mange ikke har råd til å skru av lyset heller. Mange er jo bundet opp i gjeld i landbruket, så de kan jo ikke bare slutte. Jeg ser heller ikke det store poenget i det å tyne bøndene lengst mulig for å se hvor lenge de holder seg i næringen. Jeg synes signalene er ganske tydelige fra det vi har fått fra praktikere, som har regnet på hva dette har å si for dem selv, hva slags faktisk utslag det har og hvordan de vurderer sin situasjon og sin framtid. Det tar jeg faktisk på alvor.

Når det gjelder skattefradraget og operasjonen der, har det i hele vinter når dette har vært diskutert, vært snakk om at man skal ha det fra 1. januar år 2000. Dette er en engangsoperasjon, og det var en del av den operasjonen å innføre skattefradraget samtidig som man reduserte målprisene. Og det å redusere målprisene er ganske vanskelig for landbruket å gå inn på, men i den operasjonen er det da en gest med det at man får det gode først – altså skattefradraget kommer, full pakke år 2000. Det har hele tiden vært snakket som om det var dealen, det var avtalen.

Jeg reagerer veldig på at man så lett omtaler den forskjellen mellom inntektsmuligheter som er fremforhand-

let året før, og de faktisk oppnådde prisene. For hvis man hele tiden tar utgangspunkt i hva man faktisk har oppnådd, viser det seg at man faktisk har tatt fra jordbruket, eller man underslår på en måte det de har forhandlet seg til året før. Man må ikke blande. Når man regner, bør man være konsekvent med å snakke om inntektsmuligheter eller faktisk utvikling, og så må man navngi det med rette ord og ikke blande de to regnemåtene for å finne den framstillingen som passer best.

Oystein Hedstrøm (Frp): Jeg vil i likhet med Breimo også komme inn på skattegrepet.

Fremskrittspartiet var imot denne kompensasjonsordningen i skatteligningen, fordi vi ser på bønder som selvstendig næringsdrivende, og vi vil at alle selvstendig næringsdrivende skal ha lik behandling skattemessig. Men Kristelig Folkeparti hadde en annen oppfatning. Dessuten oppfattet vi det slik at dette ikke bidrog til å løse noen strukturproblemer i landbrukspolitikken. Men Kristelig Folkeparti var også, som representanten nevnte, enig i at man skulle ha denne ordningen, og at den skulle gjelde for hele året. Og da kom jeg til å tenke på at i en god del utkantkommuner i Norge er kanskje et sted mellom 10 og 20 pst. av de som skatter til kommunen, bønder. Vi vet jo at inntektsskatten er totalt 28 pst., og så vidt jeg husker, er over halvparten av dette beløpet til kommuner og fylkeskommuner. Og det vil jo bety at en rekke utkantkommuner vil få reduserte inntekter på grunn av denne ordningen. Vi vet jo at kommuner og fylkeskommuner i Norge har hatt store problemer – ja, i fjor var det vel samlet underskudd på 12 milliarder kr. Og mitt spørsmål til Kristelig Folkeparti blir da: Hvordan ønsker man å kompensere for dette inntektsbortfallet til kommuner og fylkeskommuner?

Og så var det jo en annen mening med dette skattegrepet, og det var at man skulle få økt rekruttering i en del kommuner. Men vil det ikke være sånn at en del hobbybønder og deltidsbønder som sitter med noen teiger her og der, nå vil sitte med dette fordi det vil lønne seg for dem, for de får mindre skatt? Hvordan ser Kristelig Folkeparti på den problematikken, og vil de intensjonene som Kristelig Folkeparti har i landbrukspolitikken, bidra i den retning?

Randi Karlstrøm (KrF): Litt av tankegangen bak skattegrepet er jo det at man skal hjelpe folk med å klare seg sjøl. Og landbruket er jo en lavinntektsnæring, og det er det i de fleste land. Det er ikke sånn som med fiskeri, der man kan ta den store lotten. Dette er en lavinntektsnæring med forholdsvis lav avkastning på kapitalen. Blant annet har Tyskland en slik ordning der man har et skattefradrag. De første 200 000 man tjener kan man bruke til å leve på.

Et annet alternativ var at man kunne øke budsjettstøten. Man kan jo også kombinere begge deler. Men jeg tror faktisk det var et nødvendig og et riktig grep å gjøre.

Når det gjelder dette med skatteinntektene i kommunene, har ikke dette noen direkte innflytelse på skatteinntektene i kommunene, for de fleste kommunene er jo

minsteinntektskommuner der det er skatteutjamning. I tillegg beregner man jo skatteinntektene til kommunen på en slik måte at dette ikke vil slå direkte inn.

Ivar Kristiansen (H): Ordet trist har gått veldig mye igjen i dagens debatt, og ikke minst rakk representanten Karlstrøm å benytte ordet opptil flere ganger.

Jeg synes at mest trist er det jo at det ser ut til, hvis representanten Karlstrøm er representativ for sentrum, at man har valgt å melde seg ut av hele landbruksdebatten. Man har samtidig valgt å fri seg fra Gjønnnes, som har farskapet til landbruksmeldingen, og som helt klart slo fast at norske matvarepriser måtte ned på grunn av våre WTO-forpliktelser. Og det er trist at man ikke fra sentrums side anviser en eneste ambisjon annet enn mer penger. Men jeg har ikke sett 50 flate øre mer fra sentrumspartiene i denne debatten enn det som Regjeringen og Høyre subsidiært kommer på bordet med.

Det er forunderlig at man fra Kristelig Folkeparti velger å bruke hovedinnlegget til å fokusere på bruk opp til 100 dekar. Og det er forunderlig at man ikke bruker ett sekund på å nevne behovet for lavere matvarepriser, og at man ikke bruker ett sekund på å fokusere på hvordan man skal få bukt med overproduksjonsproblematikken og få en balanse i markedet. Men det jeg registrerer, er at man akter aktivt å rendyrke en politikk som viderefører overproduksjon, og som skaper ytterligere pessimisme hos norske bønder.

Hvorfor ønsker ikke Kristelig Folkeparti i en situasjon hvor kapasiteten i norsk landbruk må noe ned, å prioritere bonden som henter sin hovedinntekt fra gården? Men jeg registrerer at heller ikke sentrumspartiene til denne bonden bidrar med 50 øre mer enn Regjeringen og Høyre bidrar med.

Randi Karlstrøm (KrF): Nå tror jeg kanskje ikke at representanter fra Høyre er helt enig i den virkelighetsbeskrivelsen, for jeg synes Gabrielsen hadde andre kommentarer når det gjaldt om Arbeiderpartiet fulgte Gjønnnes, eller om vi fulgte Gjønnnes.

Når jeg omtaler disse brukene på under 100 dekar, er det fordi det er en gruppe på 32 000 private næringsdrivende i Norge som driver bruk på den størrelsen, og de er ganske viktige for næringsstrukturen i veldig mange bygder over hele landet. At de får et negativt signal i denne avtalen, føler jeg blir veldig galt, for flere av disse driver faktisk heltidsvirksomhet på brukene. Det er vanskelig i avtalen å treffe godt, det skal jeg innrømme, og derfor bør man kanskje være litt forsiktig med de grep man gjør i en avtale, for det kan fort virke for – la meg bruke ordet brutalt. Mange vet ikke hvordan de skal klare å skaffe seg inntekt framover; bl.a. de som bor i en del nærings-svake områder, har ikke andre alternativ.

Når jeg ikke snakker så veldig mye om å få matvareprisene ned, er vel ikke det helt riktig. Jeg følger helt Gjønnnes' opplegg. Poenget med skattegrepet var jo at det skulle gjøres sammen med målprisreduksjoner. Det var jo det som var poenget. Så Gjønnnes var i høyeste grad opptatt av det. Kristelig Folkeparti var i høyeste grad

opptatt av at vi skulle lykkes i dette oppgjøret – og det på en måte som også ble en god måte for næringa.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg føler at sjelden har det vært en mer dyster stemning i denne salen. Nå har jo ikke jeg vært her i så mange år, men jeg kan ikke huske det har vært et så dystert bilde knyttet til en næring – og det før Senterpartiet har hatt ordet! Men jeg må jo si at det denne våren har vært nærmest et landbrukspolitisk vårslipp. Yrheten var meget stor hele vinteren. Bondelaget hadde prisverdige initiativ i de fleste fylkene, der vi hadde meget interessante og givende debatter med mange bønder til stede. Vi hadde innstillingen til landbruksmeldingen, St.meld. nr. 19, med saksordfører Breimo. Vi har nå innstillingen om jordbruksoppgjøret med den samme saksordføreren. Verdien av den innstillingen vi hadde da vi behandlet St.meld. nr. 19, er med den innstillingen som nå foreligger, lik null.

Jeg sa i mitt innlegg den 9. mai at de klamme omfavnelsene som sentrum og Arbeiderpartiet der stod for, var noe av det mest naive skuespill jeg noensinne hadde sett. Hvis man virkelig trodde at det ut fra det skulle være mulig å få til et jordbruksoppgjør som disse to partene kunne slutte seg til, så må jeg si at da levde man totalt i naivitetsverden.

Det var applaudering fra organisasjonene i vår for dette fantastiske forliket. Organisasjonene kunne ikke få hyllet det nok. Verdien av det ser vi nå – det er verdt null. Aldri i mine sju år på Stortinget har jeg sett at to parter som så ut som turtelduer halvannen måned tidligere, har hatt en innstilling hvor de bare slår hverandre i hodet med sitater fra den forrige innstillingen, hvor de ikke var uenige om én setning. Det er trist at ikke arbeiderpartiregjeringslyttet til forhenværende saksordfører Hanssen og trakk den meldingen slik at vi kunne hatt en reell behandling av norsk landbrukspolitikk for de neste år.

Men hvem er det som er blitt lurt av Arbeiderpartiet og sentrum? Det er det ikke min jobb å gå inn og prøve å skille på engang, det ser ut til at de greier å kløre ut øynene på hverandre på en aldeles utmerket måte – og da blir det få klarsynte til stede etter at de er ferdig med det. De som er blitt lurt, er selvfølgelig først og fremst bøndene, som representerer en næring som har behov for langsiktighet i forhold til det de skal til med. Nå har man altså ikke en landbrukspolitikk, etter mitt skjønn, som er nedfelt i en stortingsinnstilling som er noe å støtte seg på når en ser de tolkningalternativene som foreligger, og som en kan lese i dagens innstilling. Det er svart-hvitt. Og dette såkalte ekteskapet tror jeg vi herved skal anse som ikke inngått.

Det er selvfølgelig også fristende i dag å ta fram en del sitater, ikke minst fra saksordføreren, men jeg skal la det ligge; jeg har bare ti minutter – hadde jeg hatt en time eller to, kunne jeg jo tatt fatt på det. Men en ting vil jeg allikevel ta med. I dagens lederartikkel i Nationen kan man lese at Arbeiderpartiets Breimo den 20. mai mente at tilbudet i forhandlingene brøt med Stortingets vedtak –

og det sier en representant for regjeringspartiet – og i dag forsvarer han det heltemodig, men sier likevel i en replikkordveksling at Arbeiderpartiet var villig til, gjennom forhandlinger med sentrum, å dempe de største utslagene av strukturvirkningene av Regjeringens eget forslag. Det syns jeg kanskje er litt spesielt å si i en debatt der saksordføreren, fra regjeringspartiet, i hvert fall skal prøve å forsvare det som måtte komme. Men det skilsmissebrevet som vi i dag behandler, er det etter mitt skjønn ingen grunn til å lage en dyster stemning rundt. Den eneste muligheten norsk landbruk har, er at vi tar vekk det bindet vi har for øynene, tar skylappene til side og lager en politikk beregnet på virkelighetens verden og ikke luller oss inn i forestillinger som ikke forefinnes. Etter mitt skjønn bør vi avvikle forhandlingsinstituttet. Når Høyre i kveld likevel kommer til å stemme imot det, er det ikke fordi næringspolitisk talsmann er imot det, men vi har ikke debattert temaet. Jeg vil undres om vi etter dette til neste år vil gå inn for å beholde det. Jeg registrerer også at kombinerte bønder og stortingsrepresentanter i Arbeiderpartiet nå begynner å komme på tanker som er interessante.

Men hva mener så Høyre om landbrukspolitikken, om det som er materialisert i den proposisjonen som vi i dag har til behandling? Ja, da har vi altså valgt ikke å kaste blått i øynene på de næringsutøverne som står i den næringen. Det er en 70 000 – 75 000 årsverk som er knyttet til dette. Spørsmålsstillingen vi etter mitt skjønn må ha, er: Hvordan skal vi innrette denne næringen for å møte de utfordringene vi har i fremtiden? De utfordringene vi står overfor, er vel kjent for alle i denne salen. De er nedfelt i St.meld. nr. 19, beskrevet av Gjønnes på en aldeles grei og objektiv og fornuftig måte, der det står at vi må møte forbrukernes krav om lavere priser. Hvorfor må vi det? Er det fordi det er veldig viktig for oss å få ned matvareprisene? Selvfølgelig er det hele den virkeligheten som omgir oss i våre naboland; der faller prisene på disse produktene. Den grensehandelen vi nå opplever, er først og fremst et problem ikke for handelsstanden i Østfold, men for den norske bondestanden. Derfor må vi legge det til grunn.

Konkurransesituasjonen for norsk næringsmiddelindustri er helt avgjørende for titusener av arbeidsplasser i de samme distriktene. Det må vi også ta hensyn til. Vi må få et jordbruk som produserer i balanse, og vi har WTO-forhandlinger å ta hensyn til. Vi kan ikke fristille oss fra den virkeligheten som det er. For å lage en politikk for å nå de målene må man selvfølgelig, som når man lager en omelett, knuse noen egg. Det er jo kul umulig å få gjort kursendringer uten at man for å komme på den nye kursen må bort fra den gamle, og da betyr det selvfølgelig en omfordeling mellom dem som er i landbruket pr. i dag. Og da må man foreta prioriteringer mellom dem som etter mitt skjønn driver mer hobbypreget enn andre. Så får man velge hva man vil.

Så er jeg klar over at det er andre hensyn å ta i landbrukspolitikken enn bare til den enkelte bonde. Man snakker om sysselsetting, bosetting, miljø, beredskap, kulturlandskap osv. Det andre spørsmålet vi må stille, er:

Er det slik at det for all framtid er gjennom liter og kilo til norske bønder at vi kan oppnå disse målene? Svaret er selvfølgelig nei. I år 1900 var det altså 500 000 bønder, i 1950 var det 300 000, i år 2000 er det 75 000, og om femten år – hvis vi følger St.meld. nr. 19 fra sentrumsregjeringen, er det 35 000 bønder. Da sier det seg selv at det er ikke disse 35 000 bøndene som kan opprettholde bosettingen i Distrikts-Norge. Da må vi være villig til å se på alternative anvendelser av noen av disse kronene for at vi i de samme distriktene kan få arbeidsplasser som står seg mot framtidens utfordringer, som også distriktene i Norge vil stå overfor.

For Høyre er det derfor gledelig at vi har fått inn flertallsmerknader som sier at departementet fram mot jordbruksoppgjøret i 2001 skal se på om vi kan ha en måloppnåelse med alternativ anvendelse av dette.

Man må jo spørre seg: Har landbrukspolitikken i dette landet vært vellykket, når man ser på de parametrene man har vært enige om skal oppnås? Da er det veldig vanskelig å si at det har vært meget vellykket. Når man ser på det antall milliarder man har brukt, er det ganske åpenbart at det er mange av de målsettingene man har hatt, som man ikke oppnår. Man luller seg etter mitt skjønn for lenge inn i en forestilling om at landbruket skal løse alle disse oppgavene. Det vi må gjøre, er å sørge for at vi har en strukturutvikling som minst har det tempoet som det legges opp til her, og da betyr det kort og godt at folk som driver hobbypreget virksomhet, får finansiere det med andre ting enn over statsbudsjettet. Vi kan ikke holde på med å bruke offentlige midler for å finansiere folk som synes det er festlig å ha 15 sauer gående rundt huset. Hvorvidt folk har 15 sauer eller samler på frimerker, er skattebetalerne totalt uvedkommende.

Når det er slik at de som i dag og i kveld ringer inn, folk som driver med to årsverk innenfor kjøttproduksjon og melk, og irriterer seg grønne over naboer rundt som driver hobbypreget virksomhet og har økonomisk utbytte langt mer enn det de selv har, og når det er slik at nesten halvdelen av norske bønder har næringsinntekt på 36 000 kr og mindre, så må en jo forstå at det er jo ikke dette som bærer distriktene. Og hvis vi ikke tar i bruk de strukturgrep, de teknologiske utviklingsmulighetene som ligger i bygdene, kommer vi til å dø en stille død, de av oss som bor på bygdene.

Til sentrum vil jeg bare si helt til slutt: Jeg kan ikke begripe, etter den retorikken og sigarføringen, at man ikke har evnet å fremme et forslag til endring av de fire kapitlene i statsbudsjettet som har med landbruksmeldingen å gjøre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Det er ikkje noko nytt for oss som har opplevd representanten Gabrielsen i salen her, at han og Høyre som regel har dei rette svara på det meste – i deira eigne auge, vel å merke.

Men dersom vi tek utgangspunkt i St.meld. nr. 19, må representanten Gabrielsen vere samd i at den la til rette for ei utvikling i retning av det som også Høyre ønskjer,

nemleg at dei som har landbruk som hovudyrke, skulle få ein større del av dei overføringane som vi yter tilskot til i dag og i framtida. Dersom det er nokon som har hoppa av St.meld. nr. 19, må det vere sentrumspartia. For det er nettopp den retninga oppgjøret no har, nemleg at vi må prioritere overføringane i retning av dei som har dette som yrke, eller som i alle fall har den vesentlege delen av inntekta si frå landbruksnæringa.

Høyre vil avvikle forhandlingsinstituttet. Eg må ærleg vedgå at etter det som har hendt i år, begynner eg å stille spørsmål om det er den rette måten å gjere det på i framtida. Det kunne vere greitt å få vite om Høyre har gjort seg nokon tankar om kva som skal kome i staden.

Ansgar Gabrielsen (H): At Høyre har de rette svarene i egne øyne, kan ikke komme som noen overraskelse. Og tidvis kan man få det inntrykk også når man hører Opseth, at han ikke er helt ubesnæret av egne utsagn.

Når det gjelder retningen på norsk landbrukspolitikk, er den beskrevet i St.meld. nr. 19. I tillegg til å ha lest meldingen har jeg reist land og strand rundt sammen med bl.a. Gjønnes, hans statssekretær og hele hans horde fra Landbruksdepartementet, og jeg har debattert dette sammen med Bondelaget og med daværende saksordfører Hanssen. Det var noen svært trivelige seanser vi hadde. Vi var selvfølgelig ikke enige om alt, men det var trivelig og lærerrikt – i hvert fall for meg.

Det som er helt sikkert: I St.meld. nr. 19 anvises det ingen kurs tilbake fra en strukturutvikling som har det i seg at det går sju bruk ut av produksjon hver dag, og at det er en avgang på 2 500 årsverk. Det er vanskelig objektivt å fastslå om den vil resultere i 2 700 eller i 3 100 i en periode, om det vil bli mer enn disse 2 000.

Men det er ingen tvil om fremskrivingen av strukturen i norsk landbrukspolitikk, basert på St.meld. nr. 19 – det er bare spørsmål om man skal bruke 12 år, 15 år eller 17 år på å komme dit. Det er tempoet vi diskuterer, ikke «om». Det er ingen innstillinger på hele 1990-tallet om norsk landbrukspolitikk som jeg kan se peker tilbake til den virkelighet som en gang var, men det er noen som prater som om det er det de gjør. Det er det inntrykk en får når en hører at e-mailen nesten har brutt sammen i dag, og telefonene, og når de refererer til folk de har snakket med i salen – det er som om de har lansert en alternativ vei. Det er ikke gjort. Vi diskuterer ikke retning, vi diskuterer tempo.

Presidenten: Før Gabrielsen går ned: Presidenten er litt usikker på om forslagene fra Høyre er tatt opp.

Ansgar Gabrielsen (H): Det er ikke gjort. Jeg tar herved opp Høyres forslag.

Presidenten: Representanten Gabrielsen har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg kan forstå at representanten Gabrielsen er utålmodig, for norsk landbrukspolitikk rikker seg omtrent ikke av flekken. Det er ett steg

fram og to tilbake. Selv om han er ny i denne komiteen, har han grunn til å være utålmodig.

Men én ting kan være positivt ved at det går så langsomt: Da må vi regne med at det relativt raskt vil fremtvinges nye initiativ for å endre politikken, på grunn av internasjonale forhold, WTO osv., som Gabrielsen var inne på.

Det er også positivt, sett fra vår side, at man neste år kan regne med at Høyre støtter Fremskrittspartiets forslag om å avvikle ordningen med jordbruksavtaler, et forslag vi har fremmet i hele denne perioden. Vi har gått foran, trukket opp løypa og bidratt til å fjerne en del gammel vanetenkning og noen hellige kuer – og tatt belastningen med det. Så kommer de andre etter.

Men hvorfor skal alltid vi her i Norge være den dårligste gutten i klassen? Vi ser at det i Norden og ellers i Europa er konkurransepolitikken som kommer hele veien. Til og med Finland, som har langt dårligere økonomi enn Norge, er nå inne i en kraftig strukturendring innenfor landbrukssektoren. De skjønner at det er nødvendig. De kan ikke fortsette i de gamle sporene og betale det dette koster, når det ikke egentlig er nødvendig. Det er ikke noen fornuftig politikk på sikt heller, sier man i stort sett alle andre land.

Så noe annet – jeg regner med at vi får støtte fra Høyre til neste år: Vi har en annen lov som også gjør mye vondt på landbrukssektoren, og det er omsetningsloven. Konkurransetilsynet sa i sin årsmelding for 1999 at den bidrar til langt høyere matvarepriser i Norge enn det som er nødvendig, fordi den hemmer konkurransen. Da tenker jeg på den interne konkurranse – vi har jo et tollbasert vern. Kan vi regne med at Høyre internt vil jobbe med denne saken, slik at vi kan få støtte fra Høyre også når det gjelder å avvikle omsetningsloven?

Ansgar Gabrielsen (H): La meg si i forhold til dette med å støtte og ikke støtte: Hvis vi skulle komme til at her bør noe gjøres annerledes, er det primært ikke for å støtte noen som helst, da er det fordi vi mener at det er rette måten å gjøre det på. Det at Fremskrittspartiet har dette standpunktet, verken påskynder eller forsinker en slik prosess.

Jeg vil betegne det som ikke riktig det som Hedstrøm sier, at strukturutviklingen i norsk landbruk står på stedet hvil. Det er feil. Det er bare å lese statistikk, så ser man at bruksstørrelsen øker år for år, man ser utviklingen når det gjelder antall årsverk osv. Der er det definitivt en utvikling.

Skal man gjøre endringer i en hel næring, som omfatter så mange enkeltindivider, kan man ikke ta 180°-vendinger. Fremskrittspartiet har spesialisert seg på dette med at hvis man i 100 km fart framover plutselig bråvender uten egentlig å stoppe, så er man på vei andre veien. Så enkelt er det ikke. Her har man tross alt en del man skal ta hensyn til.

Når det gjelder omsetningsloven og reguleringen: Omsetningsrådet, i all sin prakt, kan vel ikke akkurat sies å være det mest vellykkede vi har. Jeg mener definitivt at flere av de produksjoner som i dag er strengt regulert i

forhold til omsetning, burde frigis – definitivt. Jeg ser ingen grunn mot det, og jeg registrerer at også produsentene innenfor kraftfôrkrevende produksjoner begynner å komme på disse tankene.

Jeg fikk ikke besvart siste del av Opseths spørsmål, om hva jeg vil ha isteden for jordbruksforhandlinger. I debatten om statsbudsjettet, i desember, vil jeg prioritere dette opp mot alt mulig annet og legge visse føringer for hvilke premisser Regjeringen skal legge til grunn når de fordeler disse tingene – i en alminnelig landbrukspolitisk debatt, ikke i en slik sandpåstrøingsaffære som vi har nå.

Jon Lilletun (KrF): Høgre sine representantar har vore veldig opptekne av at det er mykje «tristhet» her i dag. No er jo ikkje dette ei mentalhygienisk øving, og eg er ikkje veldig forundra over at ikkje representanten Gabrielsen er trist, for han har fått tilbake Arbeidarpartiet så nær seg som han ikkje hadde tort å håpe på sjølv då han brukte store ord då vi diskuterte her den 9. mai. Så at *han* har ein god kveld, det er ikkje noko overraskande.

Han snakka om den feststemninga som hadde vore ute i landet då ein debatterte landbruksmeldinga. Det er ein fenomenal jobb som er gjort med førebuinga til meldinga, med dei debattrundane som har vore, der mange har delteke, med behandlinga her i Stortinget, og det var i ferd med å verte skapt ein optimisme. Og så seier Gabrielsen og andre: Det er heiltidsbøndene vi ville støtte denne gongen. Men heller ikkje dei får støtte i dette opplegget! Det vi ser no, er at melding etter melding – seinast i kveld på Dagsrevyen – tyder på at dei som driv på heiltid, faktisk går ned i inntekt dei òg. Er det feil, etter representanten Gabrielsens mening, eller er det slik?

Og kva med kombinasjonsbrukarane – meiner representanten Gabrielsen at det berre er spekulasjon at ein driv fleire produksjonar, eller kan det vere at ein utnyttar ressursgrunlaget på ein god måte? Og med den naturen vi har, vil vi nokon gong kunne produsere like billig i heile landet som ein kan i nabolanda våre, f.eks. Danmark? Representanten Gabrielsen har vore med og sagt i innstillinga at vi skal ha eit levedyktig landbruk i heile landet.

Så til slutt ei lita filosofisk vurdering. Det er heilt rett, det representanten Gabrielsen seier, at Arbeidarpartiet ikkje på mange år har klart å få eit landbruksoppgjær i hamn med ein avtale. Sist vi klarte det før sentrumsregjeringa, var under regjeringa Syse, der Høgre/sentrum hadde regjering. Er Høgre innforstått med at dei må innta ei ganske anna holdning, og at dei faktisk må føre ein annan landbrukspolitikk, dersom det skal bli ei alternativ regjering til arbeidarpartiregjeringa der Høgre er inkludert, eller skal dei halde fram med å ture fram som no?

Ansgar Gabrielsen (H): Hvem som turer fram, avhenger tydeligvis av – jeg holdt på å si – hvem som turer.

Den feststemningen jeg snakket om på disse debattmøtene, må endelig ikke tolkes dit hen at det kom av det innholdet som forefantes i St.meld. nr. 19, for uansett hvor jeg kom, hadde Bondelaget naturlig nok samme standpunkt, uansett i hvilket fylke jeg var, hadde de sam-

me manus. Og det som gikk igjen, og som drev daværende statsråd Gjønnnes til vanvidd, var karakteristikken av inntektsmålsettingene i meldingen. Det var det verste Norges Bondelag hadde sett siden krigen – og da fikk man inntrykk av at det var krigen 1940-45 det dreide seg om, og ikke noen priskrig om et eller annet på 1990-tallet. Så det var ikke akkurat hælene i taket overalt hvor en kom. Men jeg hadde inntrykk av, særlig da jeg i kaffe-pausene stod og snakket med bøndene, at det ikke var vanskelig å få aksept for at her må det dramatiske omprioriteringer til blant dem vi overfører penger til i norsk landbruk – og det var ikke hobbybøndene de hadde i tankene.

Når det gjelder kombinasjonsbruk, er dette helt klart bruk som kommer dårligere ut enn andre. Hvorfor gjør de det? Jo, fordi overkompensasjonen har vært bort i natura. Nå blir det mindre ille enn det har vært. Men det er jo ikke et lineært system, det er fremdeles en kraftig overkompensasjon for dem som driver smått og urasjonelt – definitivt er det det, det er ennå langt å gå. Og er det én ting jeg er sikker på, er det at i kommende jordbruksoppjøret eller i kommende jordbrukspolitikk vil man måtte fortsette dette. Det er det helt åpenbart at man må. Når det gjelder om det er spekulasjon i kombinasjonsbruk: Det er både–og. Det er veldig mange som driver kombinasjonsbruk, som sammen med vedkommende byråkrat på landbrukskontoret slår opp og ser etter hvor mye en bør ha av hvert for å få maks ut. Det er vel kjent. Spør dem som er leverandører av utstyr til disse, og du vil få svar. Men mange driver kombinasjonsbruk som eneste mulighet. Derfor har jeg uttalt at dette er en av de tingene man må se på – ved siden av en del av svineprodusentene, som kan synes å komme dårligere ut enn man muligens har hatt til hensikt.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Morten Lund (Sp): Rindal kommune skriver:

«Dersom årets avtale blir lik Statens tilbud vil man kunne stille spørsmål om Stortingets troverdighet.»

Det spørsmålet stilles nå overalt. Så upålitelig kan ingen være uten at det får følger. Det gikk en uke fra Arbeiderpartiet var del av flertallet som beskrev en samlet felles oppfatning om jordbrukspolitikken her i salen, til Regjeringen la fram tilbud i jordbruksforhandlingene. Ingen utenom den indre kretsen i partiet er enig i at det var den samme politikken. Forskjellen er så dramatisk stor at det er utenkelig for sentrumspartiene å støtte det forslaget som nå ligger her. Ingen utenfra har gjort forsøk på å få oss til det, og slett ikke de organisasjonene som så seg nødt til å bryte forhandlingene.

Hvilken bonde kan nå føle seg trygg i en næring der det må tenkes langsiktig, men der det ikke er en flertalls-enighet om de lange linjer? Det innledes nå en kraftig omlegging med usikker retning. De minste brukene vil Arbeiderpartiet ha bort. Men at de allsidig drevne heldtidsbrukerne som er ryggraden i distriktsjordbruket, også skulle rammes, var overraskende. Enda mer overraskende var det at moderne og store grisefjøs skulle gjøres

ulønnsomme. Ved neste korsvei kan Arbeiderpartiet, frivillig eller under tvang fra høyre, rykke stolen bort under dem som denne gangen ble vinnere. Kanskje blir det de mange som nå kan bli lurt til å satse på store fellesfjøs ut fra meget gunstige støttevilkår, men som i neste omgang kan miste disse.

La meg sitere fra et annet brev, et seks siders brev håndskrevet natt til 4. juni fra en kubonde med tre årsverk:

«Enten vet dere ikke hva dere gjør, eller så er dere ekstremt kyniske.»

Slik startet det brevet. Det er mye sorg, sinne og utrygghet i de mange henvendelser som er kommet. Det ikke å bli verdsatt, og få økonomien enda mer forverret med beskjed om at det dreier seg om beskjedne justeringer til beste for landbruket, må være bittert. Arbeiderpartiet fortjener at den eneste rosen kommer fra Hegnar, VG, Dagens Næringsliv og Gabrielsen.

Arbeiderpartiet har oppfunnet en ny matematikk ved presentasjonen av årets tilbud. Den 9. mai sa Arbeiderpartiet og sentrum at aktive brukere skal sikres en inntektsutvikling på linje med andre grupper. Det er enighet om at andre grupper har en inntektskurve som peker tydelig oppover. Etter Hanssens nye matematikk kan bondens inntektskurve gå bratt nedover og gjerne havne under 100 000 kr pr. årsverk, og likevel ha betydelig vekst hvert eneste år. Jeg håper at Arbeiderpartiet snarest mulig innser at slik talltriksing aldri vil bli akseptert som noe annet enn det det er.

Arbeiderpartiet og høyrepartiene påstår at Norge er i en tvangssituasjon, og at vi må redusere overføringene av hensyn til WTO og produsentprisene av hensyn til prisene i Sverige. En ny rapport fra OECD viser imidlertid at overføringene har økt i alle EU- og OECD-land med 30 pst. på to år, og i USA med 70 pst. på de samme to årene. I Norge går overføringene nedover, som i Australia – denne gang med 860 mill. kr i gul boks. Presset kommer *ikke* utenfra.

Grensehandelen er meget tapsbringende for norsk landbruk og samfunnet ellers. Drivkreftene er høy matmoms og høye avgifter på tobakk, alkohol og bensin. Prisundersøkelser viser at svenske priser er 12 pst. lavere enn i Norge, det samme som forskjellen i matmoms. Verdens Gang dokumenterte 27. oktober i fjor at den norske matkurven er den billigste i verden målt i arbeidstid og uten moms. Med moms havnet Oslo på 8. plass, 2 pst. bak Stockholm. Men grensebutikkene har mye lavere priser, særlig på utvalgte kjøttvarer. Senterpartiet mener det er dokumentert at omsetningen av kjøtt fra butikker som etableres inntil grensen, kan rammes av de internasjonale reglene for dumping. Senterpartiet vil legge fram slik dokumentasjon og kreve at Regjeringen følger opp både dette spørsmålet og et allment krav om redusert matmoms.

La meg minne om at priskuttet denne gang gir en innsparing på 600 kr årlig for en familie på tre. En halvering av matmomsen vil for den samme familie utgjøre 5 000 kr. *Det* monner, hvis prisene skal ned.

Til slutt vil jeg minne om sentrale prisfakta fra Norge: Pris på svinekjøtt i butikk har steget med 7 pst. de siste

fire år, til tross for en reduksjon på 14 pst. i prisen til bonden. Bildet er det samme for storfekjøtt. Tallene er fra Statistisk sentralbyrå og Budsjettnemnda for jordbruket.

Disse tallene skyldes kraftig effektivisering i primærproduksjonen, og primærproduzentene – bøndene – fortjener ros. De har gjort jobben.

Det mangler ikke vilje til omstilling og nyskaping i landbruket. Jeg er overbevist om at landbruket ønsker et samarbeid med myndighetene og ikke en konfrontasjon, som det nå er blitt under den nye statsråden. Det må innebære at statens tilbud i jordbruksoppgjøret ikke skal være å oppfatte som diktat. Det må gis anledning til å ta ut prisgevinsten på varer der hensynet til markedsbalansen tåler det – f.eks. nå på poteter, grønnsaker og sauekjøtt. Det må også innebære at det ikke brukes statlige penger på en måte som øker en rådyr overproduksjon. Et fullt frislepp når det gjelder størrelse på fellesfjøs, er også et dårlig signal, når næringen selv ønsker begrensninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Sjølv om eg er djupt usamd i den framstillinga som representanten Lund har av det som har skjedd her i huset på jordbrukspolitikken område i vår, vil eg absolutt ikkje påstå at representanten Lund og sentrumspartia fer med triksing. Men eg vil så sterkt eg kan få understreke at landbruksministeren og Regjeringa har full støtte for det jordbruksoppgjøret som no er lagt fram i St.meld. nr. 19, og ikkje minst i innstillinga.

Dei som prøver å bortforklare det, kan gjerne få lov til å gjere det til dei er både blå og grøne, men dei kjem ikkje noko lenger av den grunn. Det er dekning – så lenge har eg vore i dette huset at eg veit korleis innstillingar skal lesast. (Munterheit i salen)

Kva var det så som skjedde i 1998? Jau, avtaleprisane vart heva med 325 mill. kr, og i 1999 vart dei heva med 330 mill. kr. Kva vart resultatet? Jau, i 1998 mangla det 338 mill. kr på at avtaleprisane vart oppnådd, i 1999 var det 846 mill. kr som mangla på at målprisen vart oppnådd – og i 2000 blir det om lag 1 milliard kr. Og så er det i denne situasjonen vi får den agitasjonen, med Bondelaget og sentrumspartia i spissen, som går på at bøndene tapar i titalls tusen. Men dersom ein reknar på den faktiske avtalen og på inntekta, går det i pluss.

Eg begrip ikkje kvifor sentrumspartia og bondeorganisasjonane skal skape den pessimismen i norsk landbruk som dei no medverkar til kvar einaste dag.

Morten Lund (Sp): Vi får mange henvendelser fra hele landet i saker som denne. Det fikk vi da vi hadde meldingen til behandling, og det får vi nå. Og det er ingen av dem som henvender seg til oss, som synes at dette er greit. Vi har ikke fått noen henvendelser hvor en har sagt at Senterpartiet og de andre sentrumspartiene nå skal gå i forhandlinger og gå tilbake på det vi har sagt, at dette ikke er bra nok. Det er full enighet om at dette er drama-

tisk for norsk landbruk, og det er ikke få vi har fått henvendelser fra.

Opseth påstår fortsatt at det er de som står for det vi ble enige om i forbindelse med meldingen. Ansgar Gabrielsen har ikke vært så triumferende i dag når han har beskrevet hva som har skjedd med Arbeiderpartiet siden 9. mai. Men jeg tror – og det er min bestemte oppfatning – at det er denne beskrivelsen som er rett: Arbeiderpartiet har lagt fram et forslag til jordbruksoppgjør som multi-gens Høyre hadde tort å legge fram – men sannsynligvis tøffere enn det Høyre hadde tort å legge fram. Og siden vi trodde at vi hadde kommet til en enighet med Arbeiderpartiet som holdt vann, er det da jeg sier at neste gang må vi tinglyse avtalene vi har med Arbeiderpartiet. Og sånn kan vi ikke ha det i Stortinget.

Så må vi få lov til å si fra om at inntektsmålsettingen ikke bare var ment for de aller største brukene, den var ment ned til «de bruk», som det er formulert, «der jordbruket bidrar vesentlig til inntekt og arbeid». Og det er ikke bare de brukene som er over to årsverk. Det er de brukene som er ryggraden i distriktsjordbruket, som har allsidig produksjon, og som vi nå får beskjed fra om at også de går kraftig ned i inntekt, til tross for at det var dårlig nok fra før.

Øystein Hedstrøm (Frp): Komiteens leder, Morten Lund, har i dag kommet med et utspill i mediene der han har kritisert svenske matvarepriser og har påstått at svenskene bedriver dumping. Han har også kritisert at de har bygd butikker der det nesten ikke bor folk. Det er riktig at det er mange steder på den svenske siden av grensen hvor det bor lite folk, og hvor det kanskje bor mer elg. Men markedet for disse svenskene er Kari og Ola nordmann.

Jeg har aldri hørt denne påstanden før, at svenskene har bedrevet dumping i dumpingordets rette forstand. Jeg har undersøkt litt i dag, og det er riktig at man har høyere priser i f.eks. Stockholm enn i Strømstad. Men dette er jo en helt logisk og normal markedstilpasning i et land der man har konkurransepolitikk og man ikke har den styringen og reguleringen som i Norge. Og at det er litt lavere priser i Strømstad-området, tjener jo Kari og Ola nordmann på, og alle svensker som bor i dette området, så det er i grunnen en glimrende politikk.

Men jeg vil forfølge dette, for jeg føler at det er en ganske alvorlig påstand å si at svenskene bedriver dumping. Kan Morten Lund på noen måte dokumentere det, for jeg har aldri hørt dette tidligere?

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Morten Lund (Sp): Norge er medlem av WTO. Vi er med der fordi vi vil ha kjøreregler for internasjonal handel, og mange ganger har vi sagt at de kjørereglene er viktige ikke minst for de små landene. De kjørereglene skal beskytte næringslivet i landene mot konkurranse som ikke er lovlig, og det å sende varer inn i et annet

lands område til en pris som er lavere enn det som kan forsvares, er å betrakte som dumping.

Da komiteen var hos HSH, fikk vi lagt fram prisundersøkelser som viste at om vi satte inn en pris på null kroner pr. kg til norske matvareprodusenter, så ville produktene likevel fortsatt bli altfor dyre i forhold til dette. Senterpartiet har dokumentasjon som tyder på at prisene på den svenske siden av grensen er langt, langt lavere enn det som kan tillates ut fra WTOs regelverk. Og det skal vi legge fram.

Jeg har brukt som eksempel at hvis vi i Norge la ut laks til salg i store mengder på norsk side av grensen til 20 kr pr. kg, når 50 kr pr. kg var vanlig pris, kom vi til å bli anklaget for dumping.

Jeg tror at den handelen som nå er i ferd med å utvikle seg i og med utbyggingen på svensk side, kan bli et langt, langt større problem for oss hvis vi ikke reagerer nå. Derfor har vi tatt opp denne saken i dag, bl.a. ut fra det vi hørte på radioen i morges fra Kjell Opseth, at nå må vi ned på svenske priser. Men svenske priser er ikke bare én pris, det er et helt spesielt prisnivå inn til den norske grensen, og jeg snakker ikke om Strømstad.

Ansgar Gabrielsen (H): Morten Lund hadde en opplysning som jeg synes er trist: Senterpartiet hadde ikke fått noen telefoner fra noen som var fornøyd. Det viser jo hvilket negativt bilde de må ha spredd, for vi har faktisk fått opptil flere telefoner til Høyres sekretariat, og det er faktisk blomsterkvaster på kontoret mitt som kan tyde på at det i hvert fall er noen bønder som er fornøyd. Men om det er det at de ikke er fornøyd med Senterpartiet, eller at de ikke har fått noe tilskudd til å kjøpe blomster, vet ikke jeg – eller om det ikke er linjer nok.

Men onde tunger har tidligere sagt at Senterpartiet ikke har noen landbrukspolitikk, de er imot alt. Enhver endring er de imot, og de lanserer ikke egne alternativer. Det kan ikke jeg si noe om, for jeg har bare syv års erfaring fra dette huset. Hva som har foregått tidligere, vet jeg ikke.

I forbindelse med den innstillingen vi behandler her, var det jo en utmerket anledning for Senterpartiet til å vise Stortinget, det norske folk og den norske bondestand hva Senterpartiet og sentrum eksakt ønsker å gjøre på de fire kapitlene i statsbudsjettet som har med landbruksoppjøret å gjøre – satt inn hvor grensen skal gå for grovførtilskuddet, hva som skal være dyretilskuddet, hva man ønsker å endre. Man kunne fått votert over et helt konkret tilfelle. Hadde man brukt energien på å lage et alternativ istedenfor på mye av det andre man har brukt den til, så hadde man virkelig hatt noe å slå i bordet med etter mitt skjønn. Men nå er det retorikk og tomme ord etter mitt skjønn når man i forslags form går inn for å sende dette tilbake til Regjeringen for nye forhandlinger, hvilket man vet ikke blir vedtatt. Men det hadde vært interessant å se et fullstendig opplegg over hva Senterpartiet ønsker.

Til slutt kunne jeg tenke meg å spørre: Hva er årsaken til at Senterpartiet vil begrense den frie bondens anledning til å drive i samdrifter, som de 350 samdriftene som er etablert, er så veldig begeistret for, og som jeg også tror presidenten er begeistret for?

Presidenten: Presidenten skal ikke kommentere det, men gir ordet til Morten Lund.

Morten Lund (Sp): Grunnen til at vi er skeptiske til samdrifter, er at det har landbruket vært, det har staten vært, det har flertallet i denne salen vært, fordi en har sett at det å drive sin egen gård, drive i sitt eget fjøs, er noe helt annet enn å bygge ut store fjøs som om noen år blir til ett fjøs og ikke lenger er samdrift.

Vi ser at det blir store strukturomlegginger i landbruket framover hvis det ikke blir innført begrensninger, og det er ikke mer enn én uke siden det var et stort flertall i Stortinget som mente at vi trengte begrensninger på samdrifter når det gjelder volum, og når det gjelder antall deltakere. Og det mener vi fortsatt, og vi får sterke signaler utenfra om det.

At folk ringer til Høyre og sier at det er fint at Høyre nå har fått nakketak på Arbeiderpartiet, er det klart at Høyres medlemmer er glad for – det fins jo mange medlemmer av Høyre. Jeg synes det er kjekt for representanten Gabrielsen at han får de telefonene. Og representanten Gabrielsen har da hatt en fin tid, fordi det har skjedd det som har skjedd med Arbeiderpartiet den senere tiden.

Når det gjelder spørsmålet om hvorfor vi ikke har lagt fram et detaljert opplegg for inntektsmulighetene i landbruket neste år, er det fordi vi ikke er på Stortinget for å sitte og lage beregninger og komme med disse detaljene. Det skal andre gjøre. Vi skal trekke opp de politiske retningslinjene for jordbrukspolitikken, og vi skal godkjenne jordbruksforhandlingene og resultatet derfra. Det er det vi nå har foreslått, og vi ser at det som kommer, ikke er i samsvar med de retningslinjene flertallet har trukket opp, og som ble godkjent i Stortinget 9. mai. Derfor har vi sagt at Regjeringen får starte forfra, finne fram innstillingen, prøve å lese den og så gjennomføre forhandlingene fram til 15. juli.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Karin Andersen (SV): Det jordbruksoppjøret som vi er invitert til å diskutere og vedta i dag, betyr store endringer for landbruket. Det er en retningsendring, men jeg tror dessverre at Arbeiderpartiet har rett når de sier at de har dekning for det de gjør i den stortingsmeldinga som foreligger. Det var en av grunnene til at SV var svært kritisk til den og til dels hadde et svært avvikende syn på hvordan meldinga skulle ha vært. Nå har vi i hvert fall i den perioden jeg har hatt ansvaret for dette området, hatt det slik at vi har stemt for de avtaler som er framforhandlet. Det hadde vi også gjort i år hvis det hadde vært en enighet. Det er det ikke i år, og i og med at SV ikke sitter i næringskomiteen og det heller ikke har vært mulig å påvirke noe av det som har skjedd der, så har vi sett oss nødt til å legge fram et eget forslag for å skissere hvordan vi mener dette skulle ha vært. Og jeg er faktisk enig i at hvis dette skulle kunne vedtas i Stortinget, så måtte det ha vært framlagt med endringer på statsbudsjettet. Jeg ber om forståelse for at jeg ikke har hatt mulighet til å gjøre det.

Den hovedretningen som SV ønsker på dette, er at norsk landbruk er nødt til å konkurrere på kvalitet og ikke på pris og mengde. Der tror jeg at flertallet går i en retning som rett og slett ikke lar seg gjennomføre, for norsk landbruk kan aldri klare den konkurransen. Den eneste konkurransestrategien vi kan klare, er at man konkurrerer på kvalitet, og at man gir forbrukeren den maten forbrukeren vil ha, og at det er en allianse mellom landbruket og forbrukeren på kvalitet, som kan sikre at man kan ta ut en pris i markedet. Jeg ønsker altså et miljø- og dyrevennlig norsk landbruk som garanterer forbrukeren trygg mat.

For å klare å gjennomføre dette innenfor forsvarlige rammer – og SV mener at vi skal ha de samme totalrammene som Regjeringa nå har – har vi ment at det har vært nødvendig å sette et tak på overføringene til de store brukene. Jeg er også klar over at dette ikke er like populært i alle kretser, men vi mener faktisk at det er riktig. Vi ønsker å satse på kombinasjonsbrukene, og vi gjør det fordi vi vet at det er der man får flest arbeidsplasser ut av pengene, det er der man får mest distriktpolitikk for pengene, og vi ser også at det er i disse produksjonene det er enklest å få til en økologisering av produksjonen og å kunne satse på kvalitet.

Vi frykter industrialiseringen av landbruket, som vi tror at den retningen man nå har gått inn på, kommer til å fremme. Vi ser at det er en konkurransestrategi som vi tror vil mislykkes, og da ender vi opp med et minimalt landbruk. Vi ender opp med at landbruket betyr svært lite for distriktpolitikken, og det er trist, og vi ender opp med store problemer med å kunne holde oppe alle de andre gode funksjonene som landbruket har i Norge.

SV har også vært fundamentalt uenig i at man skal innføre et skattefradrag, rett og slett fordi vi er prinsipielt uenig i at man skal gå inn med fradrag i inntekt til yrkesgrupper. Jeg er klar over at organisasjonene har sett at dette har vært en mulighet de har til å øke sin totale avkastning av bruket, og det ser ut til at det er i denne retning man tenker å gå. Men ved denne korsveg velger SV å markere sin prinsipielle motstand mot den vegen man har gitt seg ut på. Før har man fjernet investeringsavgiften – det var mest til de store og minst til de små – det var feil retning. Så tok man vekk avgiften på kunstgjødsel – det var feil retning. Og så gjør man nå et skattegrep. Og jeg spør: Hvor ender man? Hvilken yrkesgruppe er den neste hvor man skal gjøre dette? Og hvor er da skattefundamentet for velferdsstaten, som vi er opptatt av?

Jeg må også si at jeg er litt skuffet over at både denne regjeringa og den forrige ikke har vist litt mer oppfinnsomhet når det gjelder å bruke de avgiftsmuligheter man faktisk har lov til innenfor WTO-systemet, der man kan legge avgift på miljøvennlige produksjonsformer eller oppførsel, og legge det tilbake igjen i oppjøret krone for krone uten at det påvirker rammen. Det kan man, nemlig. Og SV hadde ønsket at man hadde gjort det, og at man hadde brukt disse pengene til å styrke det økologiske landbruket.

Jeg tar opp det forslaget som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Andersen har teke opp det forslaget ho gjorde greie for.

Det vert replikkordskifte.

Bjørn Hernæs (H): Man kan selvfølgelig lure på hvorfor Høyre tar replikk på SV i en landbruksdebatt, for vi vet jo at vi er uenig i de aller vesentligste spørsmålene på det området. Karin Andersen tilhører et parti som fortsatt bruker ordet «sosialistisk», og vi vet jo det at det første sosialister gjør, er å legge private næringsdrivende i lenker. Og de aller første som blir lagt i lenker, er alltid bøndene. Sånn sett får vi bare respektere at vi der har en noe forskjellig innfallsvinkel til dagens debatt.

Ellers var dette et meget ærlig innlegg. Det satte jeg pris på – med en liten reservasjon kanskje. Karin Andersen sa at SV ønsker et miljø- og dyrevennlig norsk landbruk. Jeg synes nok det lå en underliggende premiss i den formuleringen om at så ikke er tilfellet i dag. Hvis det er riktig, vil jeg meget sterkt ta avstand fra det. Vi har et særdeles miljø- og dyrevennlig og kvalitetsbasert norsk landbruk i dag. Hvis det er slik – og det er det vel – at SV med de samme rammene vil gjøre det enda mer ulønnsomt å være liten og urasjonell, at man skal produsere på kvalitet istedenfor på pris og mengde, betyr jo det i alle andre næringer at man skal ta ut en høyere pris. Men er det slik at man skal leke litt gammeldags landbruk, og det er statsbudsjettet som skal betale for den type virksomhet, blir vi selvfølgelig uenige. Men hvis det er slik som det alltid er ellers i produksjon hvis man legger vekt på høy kvalitet istedenfor mengde og pris, er det alltid med det formål å ta en høyere pris fra forbruker. Så hvis Karin Andersen kan bekrefte at det er det hun vil, vil jeg gjenta det jeg sa innledningsvis: Da er det nok et nokså urealistisk forslag, men det er i hvert fall et ærlig forsøk.

Karin Andersen (SV): Det er helt riktig at SV ønsker et mer miljøvennlig og dyrevennlig landbruk enn det vi har i dag. Vi har sagt at vi ønsker en stor satsing på generell økologisering. Vi ønsker å styrke det økologiske landbruket, ikke først og fremst fordi vi tror det er usunt å spise den vanlige maten, men fordi vi mener at det er mer miljøvennlig i forhold til naturkvalitetene å produsere på økologisk måte, og derfor satser vi på det.

Jeg har òg vært svært opptatt av å øke dyrevelferden. Det er nødvendig, spesielt i forbindelse med dyretransport. Det dør svært mange – altfor mange – dyr bl.a. i transport. Det er tall som jeg kan opplyse Hernæs om. Jeg har tallene liggende nede hos meg. Jeg synes at vi alle burde være opptatt av det. Vi har òg vært opptatt av hvordan f.eks. forholdene er i kyllingproduksjonen. Jeg kan ikke skjønne at vi ikke skal greie å få til en mer dyrevennlig produksjon på det området. Det tror jeg faktisk at forbrukerne etter hvert vil etterspørre. Det er nok slik at svært mange forbrukere ikke har den minste sans for at den maten man har spist, ikke har vært håndtert på en verdig måte, som de levende vesener de faktisk har vært.

Så spør Hernæs om SV fortsatt ønsker å ha overføringer fra statsbudsjettet til landbruket. Ja, vi gjør det. Jeg har sagt at vi ikke har tenkt å bruke mer penger enn det

Regjeringa gjør, men vi tror at vi må opprettholde en ganske stor støtte over statsbudsjettet til landbruket. Der er vi helt ærlige. Men vi ønsker faktisk å dreie disse pengene. Grunnen til at vi ønsker å satse på kombinasjonsbrukeren, er at vi tror det er en framtidsstrategi med hensyn til rekruttering, fordi bondeyrket er ensomt. Veldig mange ungdommer ønsker å kombinere bondeyrket med et annet yrke, og det synes vi er bra.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Lars Sponheim (V): Det har vært diskutert hvorvidt dette er en trist dag eller ikke. Jeg har registrert så langt i debatten at her er det ulike oppfatninger, og jeg vil bidra med en vurdering av konsekvensene av det som skjer her i dag. Det vil bli en vanskelig situasjon for mange, og for noen vil det kanskje til dels bli en dramatisk situasjon. Jeg frykter at altfor mange, kanskje flere enn det som har vært vanlig de siste årene, vil velge å legge nye planer for sitt liv framover, planer som ikke vil tjene verken jordbruket eller de distriktene hvor de har bodd tidligere. Det er noen av de konsekvensene som en må innse skjer etter en såpass kraftig endring i jordbrukspolitikken som skjer i dag.

Det er alltid interessant å prøve å forstå det som skjer i et historisk perspektiv. Det er ikke så lett å vurdere dagens jordbruksoppgjør, som skjer i Stortinget og ikke gjennom forhandlingsinstituttet, i en slik sammenheng, for det er så sterke strukturelle krefter som virker på jordbruket, helt uavhengig av dette, kanskje vel så sterke utenfor jordbrukspolitikken som innenfor. Men det er like fullt grunn til å legge merke til at det har vært en betydelig avvikling av store deler av norsk jordbruk gjennom de siste 20-30 årene. Dagens oppgjør vil definitivt bidra til å forsterke en slik utvikling. Arbeiderpartiet har ikke brukt forhandlingsinstituttet mange ganger – jeg tror i moderne tid svært sjelden – for å oppnå framforhandlede løsninger. Arbeiderpartiets historiske rolle er ikke å bruke forhandlingsinstituttet, men å gi et relativt dårlig åpningstilbud og så bringe det inn for Stortinget til en avklaring, slik vi opplever her i dag.

Sannsynligvis er mye av dette en villet utvikling, men også en utvikling som ville ha skjedd på grunn av andre strukturelle virkninger. Jeg synes allikevel det er en observasjon – det må være lov å reflektere fra denne stol – at selv om dette til tider har gått fort, ikke minst i tidligere landbruksminister Øyangens periode, har det foregått med en viss stil. Jeg må si at statsråd Hanssens debut ikke har hatt den samme stilen. Jeg tror nok at han kommer til å skrive seg inn i historien som en som har tatt noen grep han ikke helt overskuer konsekvensene av. Jeg skal ikke legge meg bort i rammene for dette oppgjøret. Jeg opplever at det er en regjerings ansvar å legge også jordbruksoppgjøret inn i et samlet finanspolitisk grep, og at en har respekt for det fra Stortingets side, selv om en kan ha meninger om at den forrige regjering var i stand til å komme fram til anstendige jordbruksoppgjør innenfor stramme og gode finanspolitiske opplegg.

Det jeg vil ta fatt i, er de – dramatiske er et for sterkt ord – relativt kraftige strukturgrep som tas i den sammenheng, og som tas i kombinasjon. Jeg tror jeg tør våge den påstand at det ikke er noen som overskuer konsekvensene av det som skjer på dette området. Skattegrepet, som isolert sett ville være et spennende grep fordi det vil være robust, kombineres med veldig sterke strukturelle grep i tilskuddsordningene. Virkningene i sum av såpass kraftige grep som dette er så store at jeg i dag gjerne vil ha nevnt at dette tror jeg ikke noen – selvfølgelig ikke landbruksministeren, som ikke har vært så mye borti dette, men heller ikke hans fagfolk i Landbruksdepartementet – tør spå konsekvensene av. Skattegrepet – som i seg selv var et ganske radikalt grep – burde en ha prøvd isolert ett år før en gikk inn og målte noen priser, og ikke gått inn i de sterke strukturelle endringene i tilskuddsordningene.

Det interessante er at mange av dem som ikke leser det politiske spillet, men ser på dette fra utsiden, hadde nok forventninger til landbruksmeldingen som ble behandlet denne våren, og trodde at nå var det et taktskifte. Arbeiderpartiet skulle gå vekk fra sin historiske rolle i jordbrukspolitikken og begynne å føre en annen politikk sammen med sentrum. Jeg sitter ikke i næringskomiteen og kan ikke sette ord på de følelser og avtalebrudd som jeg forstår både komiteens leder og andre har gitt uttrykk for. Jeg registrerer det og tror at det kommer til å ha politiske konsekvenser når Arbeiderpartiet skal ha venner.

Jeg tror rett og slett det er så enkelt som at Stoltenberg-regjeringen, som brøytet seg fram i mars, hadde behov for å avpolitiserer mye denne våren ved rett og slett å akseptere de fleste politiske saker den forrige regjering hadde liggende til behandling i Stortinget, og som Stortinget har arbeidet med nesten hele denne våren. Og så er det jo slik at en stortingsmelding langt på vei er for et seminar å regne – eksamen er ved anledninger som denne, og det er det en skal følge med på.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Gunnar Breimo (A): Representanten Sponheim tegnet et veldig negativt bilde av Arbeiderpartiet som forhandlingsmotpart, og jeg vil gjerne at han dokumenterer at Arbeiderpartiet historisk sett ikke har oppnådd å få til avtaler. Det var vel en tid på 1990-tallet vi ikke oppnådde avtaler med begge partene. Men at vi har framforhandlet avtaler som har blitt lagt fram for Stortinget og blitt godkjent, er vel regelen og ikke unntaket.

Lars Sponheim (V): Det er bare å se på statistikken fra de siste 10, 15, 20 årene, så ser vi at Arbeiderpartiet har lyktes usedvanlig sjelden med å nå fram til avtaler med begge partene i jordbruksoppgjøret. Vi fikk en endring i hovedavtalen som gjorde det mulig å komme fram til avtale med én, og det har skjedd ved noen få anledninger, men en kan ikke si at Arbeiderpartiet har noen ærerik historie når det gjelder å komme fram til en jordbruksavtale slik som det er tenkt gjennom hovedavtalen – gjennom forhandlinger og et framforhandlet resultat

med begge partene. Det er ganske påfallende at det har måttet andre regjeringer til i denne perioden for å få det til.

Jeg må også få si at jeg tror det vi opplever i dag, er et uttrykk for en maktkamp som foregår internt også i regjeringspartiet, hvor det er sterke krefter som faktisk ser annerledes på betydningen av distriktsjordbruk. Da snakker jeg ikke om det marginale hobbyjordbruket som representanten Gabrielsen trakk fram, men om de mange virkelige sliterne rundt omkring i distriktene som driver med ti-tolv kyr og noe annen husdyrproduksjon, kanskje kombinert med planteproduksjon, som drar årsverket opp til det dobbelte av det de fleste andre opplever, og som nå får et sviende slag. Jeg vet at representanten Breimo gjerne skulle ha sett at det var en annen ordning for dem, og det er ganske dramatiske virkninger for akkurat disse. Hvis ikke representanten Breimo ser det, skal jeg gjerne invitere ham med på en studietur til Hardanger i sommer. Han skal få et behagelig opphold også.

Bjørn Hernæs (H): Det var heldigvis en helt annen undertone i Lars Sponheims innlegg enn i innleggene til representantene fra de to andre tidligere regjeringspartiene. Bortsett fra formuleringen «sviende slag» om den type produksjoner som han definerte, så var innlegget holdt i en svært nøktern og ordentlig tone.

Jeg er litt skuffet over at det ikke er mulig å utfordre de tidligere regjeringspartiene litt på hva slags oppgjør de hadde tenkt å legge frem. Selvfølgelig er det Stortingets ansvar, men det er ikke så enormt lenge siden disse partiene var i regjering. De må ha gjort seg noen tanker i forbindelse med landbruksmeldingen om hvilke rammer de skulle gå inn for i det tilstundende jordbruksoppkjøret. Det hadde blitt litt mer kjøtt på benet hvis vi hadde ant litt om dette – for det må være ganske mange milliarder kroner de ønsker seg i økte overføringer for å få til den retorikken de forsøker å legge opp til.

Om dette er en trist dag eller ikke, kommer jo litt an på øynene som ser. Jeg synes at det tristeste i denne debatten er at en næring i Norge som, i likhet med i de fleste land, er meget avhengig av politisk konsensus, politiske overføringer og økonomisk støtte, velger å legge seg ut med det store stortingsflertallet og søker allianse med partier som ikke er i nærheten av å kunne få avgjørende innflytelse på den politikken som blir ført. Jeg har lyst til å minne om – jeg må ta et lite forbehold – at det var noen titusener postkort som Bondelaget sendte til regjeringen Bondevik, og som den daværende landbruksminister satte særdeles liten pris på. Vi har altså med en næring å gjøre som står bak den politikken som føres, som ikke akkurat utmerker seg med stor optimisme.

Lars Sponheim (V): Jeg takker jo for den smule rosende ord at jeg holdt et innlegg i en nøktern og ordentlig tone. Jeg må innrømme at jeg aldri har brukt anledningen gjennom de årene jeg har vært her, til å engasjere meg mye i landbrukspolitiske debatter. Det har delvis sammenheng med at dette er noe så sjeldent som selve faget jeg er utdannet i. Det gjør at en blir så nyansert at det

ikke er lett å engasjere seg med de store ord, som det ofte kreves i politikken. Og grunnen til at jeg synes det er viktig å ta ordet i dag, er at det i dag er et tidsskifte. Det tror jeg nok en del kommer til å oppleve framover.

Det er selvsagt slik at det ikke vil være mulig for meg å stå her i dag og reflektere rundt hva en sentrumsregjering ville ha gjort, men jeg er helt overbevist om at vi ikke ville ha kommet med et slikt åpningstilbud som dette, først og fremst på de strukturelle sidene, med de dramatiske virkningene det har. Det kan jeg være ganske kategorisk på, for dette er etter mitt skjønn et hasardiøst løp, og virkningene kan bli ganske vanskelige. Skrittene må nok gås i en noe mer forsiktig retning enn det som her skjer, selv om man ønsker gå i en slik retning.

La meg si at jeg har vært veldig mye opptatt av at jeg synes det er en tone – hvis en skal være positiv på slutten av svaret i denne replikken – som ligger i den stortingsmeldingen som ble behandlet i mai, som jeg håper og tror at også regjeringspartiet står ved videre framover. Det er de mange muligheter som ligger for bøndene i kraft av at de er næringsdrivende og kan være næringsdrivende. De kan leve av et regnskap og ikke av en lønn. Det har begynt å bli en eksklusiv kunnskap, og det gir noen muligheter til verdiskapingsprogram eller hva man måtte kalle det.

Uansett ligger det noen muligheter her som jeg iallfall tror det bør kunne samles et bredt flertall om at flere bønder bør kunne utnytte. De er dyktige mennesker som vet å kunne snu seg når de ser mulighetene.

Kjell Opseth (A): Det var jo konstruktivt at representanten Sponheim på tampen av førre svar på replikken frå representanten Hernæs gav uttrykk for at bøndene er sjølvstendig næringsdrivande, og at dei har høve til å skaffe seg inntekter på andre måtar, og også til å påverke sine inntekter på bruket på ein heilt annan måte enn mange andre har. Verdiskapingsprogrammet er nettopp det at ein legg til rette for at det er mogleg. Vi kombinerer altså ei endring i struktur gjennom overføringar med å ta til orde for eit verdiskapingsprogram som det er mogleg å gjere seg nytte av.

Så seier representanten Sponheim at vi har hatt ein nedgang i talet på bønder. Ja, det har vi hatt kvart einaste år i lang tid. Men det faktiske forholdet er at det aldri har vore meir produktiv jord på bruka enn det er i dag. Og det er jo det som er det viktige for nasjonen Noreg, at det dyrka og produktive jordbruksarealet blir brukt. Og det er eg heilt sikker på kjem til å skje også i framtida, sjølv om vi får strukturendringar.

Eg merkar nok på tonen til den tidlegare næringsministeren at han i noko større grad enn dei to andre representantane frå den tidlegare sentrumsregjeringa som var oppe på talarstolen, har forståing for dei strukturendringane som no skjer.

Lars Sponheim (V): Igjen synes jeg det er viktig å si at det langt på vei i dag er innrømmet direkte her fra talarstolen av saksordføreren at han gjerne skulle sett en del av de kraftige strukturgrepene annerledes. Og det er

disse jeg først og fremst peker på er ganske dramatiske, ikke minst for kombinasjonsbrukene.

Nå skyldte saksordføreren først og fremst på at hadde sentrum villet, så skulle man gjort noe med det. Men det er faktisk slik at Arbeiderpartiet står fullt og helt bak det som nå er sagt. Og vi har sagt at vi ikke kan ta ansvar for så kraftige grep. Jeg vil gjerne understreke igjen at jeg tror ikke alle helt forstår konsekvensen av virkningene av dette i sum.

Ellers så er jeg en ihuga tilhenger av de kombinasjonene som representanten Opseth her gir uttrykk for. Jeg tror de er mange, og jeg tror de kommer til å bli flere. Men det er jo nettopp kombinasjonene innenfor jordbruket som i ganske dramatisk grad i dag angripes gjennom de vedtak som gjøres. Likevel får vi håpe og tro at det kan bli andre interessante næringskombinasjoner med utgangspunkt i et gårdsbruk med en viss jordbruksproduksjon. Vi får håpe for manges vedkommende at det kan åpne seg andre muligheter for kombinasjoner.

Jeg har en gang spøkefullt sagt at det for bygdene kan være like bra med 20 mål og IT som med 100 mål og ku. Jeg håper det vil være rom for begge deler framover, men etter de vedtakene som gjøres i dag, er jeg ikke så sikker på om 100 mål og ku vil bli like vanlig framover.

Presidenten: Då er replikkordskiftet omme.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg vil starte med å si meg lei for at det ikke var mulig å komme fram til en forhandlingsløsning ved årets jordbruksforhandlinger. Regjeringen strakk seg etter min vurdering langt både når det gjelder ramme og i fordelingsspørsmål for å få til en avtale. I en bruddsituasjon har Regjeringen fulgt vanlig praksis ved å fremme en proposisjon for Stortinget, basert på statens tilbud. Skal forhandlingsystemet fungere, må det være slik at jordbruket oppnår mer *med en avtale*, enn når det blir brudd.

Regjeringens forslag til jordbruksoppkjør følger opp St.meld. nr. 19, Om norsk landbruk og matproduksjon. Forslaget er i tråd med flertallsinnstillingen til denne meldingen, som ble behandlet her i salen den 9. mai i år. Sentrumpartiene hevder i klare ordelag i innstillingen vi behandler i dag, at dette på flere punkter ikke er tilfellet. Det gjelder bl.a. inntektsutvikling, koblingen målpris og skattegrep, fordelingsprofil og vektlegging av markedsbalanse. Dette er påstander jeg tar klar avstand fra. Jeg mener situasjonen er den motsatte av det sentrumpartiene hevder. Når sentrumpartiene ser konsekvensene av flertallsinnstillingen til landbruksmeldingen i praksis, løper de fra ansvaret. Det kan ikke vi være med på.

For å ta inntekt først. Stortinget har lenge understreket at jordbruket består av selvstendig næringsdrivende, med stort ansvar for egen inntektsutvikling. Det gjorde Stortinget – inkludert sentrumpartiene – senest ved behandlingen av landbruksmeldingen. Som *premiss* for inntektsutviklingen sa Stortinget:

«God utnytting av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger vil i økende grad få

betydning for at en slik inntektsutvikling kan oppnås.»

Stortinget har *aldri* garantert jordbruket en inntektsutvikling uavhengig av effektivitet, kostnadsutvikling eller markedstilpasning.

Og dette er selvfølgelig viktig. Årsaken til at det har vært en svak inntektsutvikling i jordbruket de siste årene, skyldes jo forhold jordbruket for en stor del selv har ansvaret for. Det er først og fremst overproduksjonsproblemene som har ført til sviktende inntekt. Derfor er det også slik at markedstiltak nå vil være svært inntektsbringende.

Det blir videre vist til at vi trikser med tall når vi viser til at forslaget *i praksis* vil gi inntektsøkning i avtaleperioden for de fleste typer bruk. I proposisjonen er det vist *både* endrede inntektsmuligheter og faktisk utslag i avtaleperioden. Det faktiske inntektsutslaget for jordbruket blir vesentlig forskjellig fra de minus 400 mill. kr i budsjettkutt av to grunner:

1. Det faktiske prisutslaget anslås å bli minus 300 mill. kr av de 900 mill. kr som målprisene reduseres med. Dermed vil inntektene kunne øke med 200 mill. kr i forhold til det *faktiske* nivå før oppkjøret.
2. Mye av bevilgningsreduksjonen på 400 mill. kr kan i tillegg gjennomføres gjennom innsparinger på områder som ikke rammer den enkelte bondes inntektssituasjon.

Det er riktig at vi i jordbruksoppkjøret bare kan forhandle om inntektsmuligheter. Men i resultatkontrollen registreres den faktiske utviklingen. Og den faktiske utviklingen er for selvstendig næringsdrivende også avhengig av utviklingen på områder som ikke omfattes av jordbruksavtalen.

Når det gjelder pris- og skattegrepet, hevder sentrumpartiene at vi ikke følger opp behandlingen av landbruksmeldingen. For det første: La oss slå fast at skatteordningen har en inntektsverdi for jordbruket *før skatt* på 900 mill.kr, eller 14 000 kr. pr. bruk. Det la også jordbruket til grunn i sitt krav.

For det andre: I innstillingen til landbruksmeldingen sa flertallet, som inkluderte sentrumpartiene, følgende:

«Flertallet slutter seg til at det innføres et inntektsfradrag ved beskatning som gir kompensasjon tilsvarende de reduserte målpriser.»

Det er derfor meget godt grunnlag for å si at Regjeringen følger opp både innstillingens ordlyd og intensjon. Hensikten med skatteordningen er å kompensere for de reduserte målprisene. Målprisene reduseres med 900 mill. kr, og skatteordningen vil bli foreslått innført med tilbakevirkende kraft fra 1. januar 2000, men med halv virkning for skatteåret 2000, fordi målprisreduksjonene får jo også halv virkning i år 2000. Dermed kompenserer skatteordningen fullt ut for målprisreduksjonene både i år 2000 og i påfølgende år.

Når det gjelder fordelingsprofil har årets jordbruksoppkjør to hovedutgangspunkt:

1. gjennomføring av pris- og skattegrepet, inkludert utflating av strukturprofilen i produksjonstilskuddene til areal og husdyr, som Stortinget har bedt om, og

2. ordinær fordeling av oppgjørets ramme, som må baseres på Stortingets *generelle* forutsetninger om fordelingsprofil

Prisreduksjoner og skatteordningen alene vil gi en omfordeling til fordel for de minste brukene. Derfor var Stortingets premiss at strukturprofilen i produksjonstilskuddene skulle flates ut, slik at *dette grepet* kunne gjennomføres mest mulig strukturnøytralt. Om fordelingsprofil *generelt* sa flertallet, som igjen inkluderte sentrumspartiene:

«Flertallet er enig i at det er nødvendig å omfordele jordbruksavtalens økonomiske virkemidler i retning av bruk som har ressursgrunnlag til å gi et viktig bidrag til sysselsetting og inntekt.»

Regjeringens forslag følger opp dette. Gjennom fordelingsprofilen ønsker vi å legge til rette for at det skal være mulig å ha et yrke som bonde. Dette er også i tråd med de vurderinger sentrumspartiene gjorde omkring rekruttering i landbruksmeldingen.

Samtidig vil jeg peke på at det fortsatt er en sterk strukturprofil igjen i de økonomiske virkemidlene. Regnet pr. ku, vil budsjettstøtten til bruk med mellom 5 og 10 kyr på Vestlandet fortsatt være dobbelt så stor som for bruk med mellom 30 og 40 kyr. Endringene i produksjonstilskuddene må vurderes sammen med det faktum at skatteordningen virker som et produksjonsnøytralt tilskudd på 14 000 kr pr. bruk – en budsjettstøtte med samme verdi for jordbruket som en tilskuddsordning på 900 mill. kr.

Samlet sett gir årets jordbruksoppgjør en beregnet *faktisk* inntektseffekt for enkeltbruk på *pluss* 5 000 kr pr. årsverk – ikke minus 5 000 kr, slik jordbruksorganisasjonene og representanter for sentrumspartiene påstår. De aller fleste bruk får en positiv inntektsutvikling når en tar hensyn til den faktiske markedssituasjonen, og tar hensyn til alle relevante forhold. Det undrer meg at organisasjonene og sentrumspartiene gir en så feilaktig framstilling av disse forholdene. På den måten villeder de etter min mening næringens utøvere og offentligheten.

Jeg har sett det som nødvendig i mitt innlegg å imøtegå de urimelige påstandene fra sentrumspartiene om oppfølgingen av landbruksmeldingen. La meg til slutt si at gjennom Regjeringens forslag til jordbruksoppgjør legges det et godt grunnlag for videreutvikling av landbruket, et landbruk i tråd med det forbrukerne etterspør. Gjennom den sterke satsingen på et verdiskapingsprogram skal vi bidra til økt mangfold, spennende variasjon og økt aktivitet på nye områder. Det finnes et kjøpekraftig marked for dette i dag som ikke er godt nok utnyttet. Samtidig skal prisreduksjoner på volumvarene gi økt marked også for disse. Det vil bidra til redusert grensehandel og trygghet for investeringer i næringsmiddelindustrien i Norge. Det gjennomføres viktige forbedringer i markedsordningene for melk og korn, og det foretas en målrettet forbedring av virkemidlene overfor økologisk landbruk. Slike forbedringer og effektivisering er også et viktig grunnlag for fortsatt legitimitet for landbrukspolitikken og et sterkt jordbruk med aktive produsenter.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Først en kommentar til statsrådens forklaring av virkninger og tolkninger av avtalen. Det styrker meg i min tro på at modellen med en jordbruksavtale er svært lite egnet. Når det er så mange forvillelser og forskjellige tolkninger ute og går etter at vi har jobbet med først landbruksmeldingen og så jordbruksavtalen, er det et tydelig bevis på at denne ordningen ikke fungerer som den skal, og bør avskaffes.

Jeg skal ta opp et annet tema som er nevnt i proposisjonen, og det er dette med markedsordningen for melk, som vi nå har hatt i ca. tre år, og som har vært kritisert. Tine Norske Meierier er regulator, og bl.a. Synnøve Findehn har kritisert ordningen, fordi hun mener at Tine har kommet med gale kalkyler og at det har vært krysssubsidiering. Jeg tok opp saken i Stortingets spørretime i januar 1999 med den foregående landbruksministeren, som innhentet informasjon fra Tine, som konkluderte med at det ikke var noe mislighold på området. Så har vi fått en rapport fra NILF som sier det helt motsatte. Her har vi hatt både prisdumping og krysssubsidiering, altså helt uakseptable forhold. Dette skulle være en markedsordning som skulle likestille aktørene konkurransemessig på foredlingssiden.

Nå skal det gjøres noe med dette systemet. Vi kan ikke fortsette å ha det slik at Tine først feilinformerer departementet, og at statsråd Gjønnnes så feilinformerer Stortinget. Så mitt spørsmål til statsråden blir: Når man nå skal endre disse utjevningssystemene innenfor markedsordningen, tar man da høyde for at man får en uavhengig kontroll, slik at man sikrer seg for dette i fremtiden, og ikke stoler på Tine, som ikke er tilliten verdig? Det er jo bevist gjennom rapporten fra NILF.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Vi har jobbet veldig mye med den nye markedsordningen for melk i tilknytning til årets oppgjør. Staten la selvfølgelig mye arbeid i det i forkant av vårt tilbud, og vi var i en dialog med organisasjonene så lenge at dette var ett av de temaene som Statens forhandlingsutvalg og organisasjonene snakket ganske grundig igjennom. Et av de momentene man da var opptatt av, var å få korrekte tall, slik at man kunne forholde seg til størrelser som man kunne gå god for beskrev virkeligheten på en rett måte. I så måte har man bygd opp en betydelig kompetanse på dette området i Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, som også ble trukket inn i forbindelse med forhandlingene.

Når vi nå er ferdig med dagen i dag, skal vi gå videre med å utrede hvordan den nye markedsordningen formelt skal fungere i praksis. Det er i hvert fall min intensjon at for å få dette til å fungere i tiden som kommer, vil det være viktig at man kan trekke inn ressurspersoner i gjennomgangen av tallmaterialet, slik at alle parter kan føle trygghet knyttet til hvordan de faktiske forhold beskrives.

Jon Lilletun (KrF): Kristeleg Folkeparti og sentrum står sjølvsagt bak dei premissane som vi var med og skreiv inn i innstillinga, og som statsråden siterte frå i sitt innlegg. Men samstundes er det slik at når ein skriv ut

(Lilletun)

ein medisin, er det òg vanlegvis ei dosering knytt til den medisinen. I den grad ein begynner å ta heile medisinglasen eller heile medisinpakka på ein gong, vil det kunne få ganske dramatiske konsekvensar. Difor vert det for lett-vint når statsråden meiner at ein kan gå så langt ein vil i den retninga som ein er samla om og seier ein skal gå i, og at ein kan ta ut dei grepa med ein gong. Det er vel òg slik at når ein behandlar ei melding, reknar ein med å ha lagt ei retning for ganske lang tid. Difor reagerer eg på korleis ein brukar dei premissane.

Så til taldiskusjonen. Eg registrerer at statsråden seinast på Dagsrevyen i dag skulda faglaga for å jukse med tal. I den siste delen av innstillinga er det eitt brev frå Bondelaget, og det er eitt brev frå departementet. Slik som eg ser det, har ikkje brevet frå departementet nekta for realitetane i det som Bondelaget greier ut om. Og den måten faglaga greier ut om tal på, tek utgangspunkt i dei åra som no ligg bak oss, heilt frå 1995.

Så er det klart at den reelle oppgangen er 5 000 kr ut frå dei oppnådde prisane. Det er rett, men då har ein altså endra måten å skildre på kva inntektsmoglegheiter som ligg der ut frå forhandlingane. Så eg vil spørje statsråden: Er det feil i historieskrivinga til Bondelaget her? Er ikkje det som går føre seg, ein diskusjon om korleis tal kan brukast? Og vil ikkje det å skulde nokon for juks vere eit svært dårleg bidrag til å skape eit samarbeidsklima mellom statsråden og ei næring?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg har lyst til å starte svaret til representanten Lilletun med å sitere fra et intervju med landbruksministeren i VG, som har følgende ingress:

«Færre kyr, færre bønder, større gårdsbruk og billigere mat. Det er fremtidens landbrukspolitikk».

La meg også dra noen få korte sitat. Landbruksministeren sier:

«Jeg er overbevist om at den avskallingen vi har hatt av gårdsbruk de siste årene vil fortsette. Det betyr større driftsenheter. Dette vil føre til et mer effektivt landbruk, som er nødvendig for å få ned matvareprisene.» Det står videre:

«Landbruksministeren mener norske bønder fortsatt skal tjene omtrent det samme som sammenlignbare grupper.

Dette målet skal fortsatt ligge der, men det går ikke an å garantere en inntekt til landbruket. Derimot skal myndighetene gi mulighet for inntekt, dette betyr at den som er kreativ vil tjene mest. Vi må i mye større grad stille krav til kreativitet og nytenkning i landbruket.» Og et siste sitat:

«Ja, jeg tror overføringene til landbruket blir redusert på sikt.»

Dette sa landbruksministeren den 27. august 1999, og hans navn var Kåre Gjønnes.

Jeg synes at landbruksministeren her gjør rede for en svært god landbrukspolitikk, som jeg føler at jeg kan stille meg helt og fullt bak, og som jeg mener vi har fulgt opp i årets jordbruksoppgjør.

Når jeg har brukt begrepet «fusking», har jeg brukt det med utgangspunkt i følgende: Når landbruksorganisasjonene har gått ut og sagt at staten har gitt sine egne ansatte 5 000 kr i økt lønn, mens vi får 5 000 kr i minus i inntekt, er det en faktisk feil beskrivelse. Og det er gjentatt gang på gang til tross for at i hvert fall jeg har forsøkt å korrigere det ved å si hvordan den faktiske utviklingen blir. Da opplever jeg det som å beskrive virkeligheten bevisst feil.

Ansgar Gabrielsen (H): Ja, dette er ikke enkelt, skjønner jeg. Jeg så at lederen i Bondelaget og generalsekretæren ristet på hodet da statsråden nå prøvde å forklare dette og vice versa.

Det jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om, er akkurat det som går på tolking av den innstillingen som vi hadde i forbindelse med St.meld. nr. 19. I den innstillingen vi i dag behandler, har sentrumspartiene en særmerknad, ja det er i realiteten bare særmerknader i hele innstillingen. En ting er at det står at Regjeringen mislykkes totalt, men det er en åtte-ti ganger det gjentas at Regjeringen bevisst legger opp til en politikk som står i direkte motstrid til det Stortinget har sagt. En regjering som bevisst legger opp til en politikk klart i motstrid til det Stortinget har sagt, og sågar har sagt det for meget kort siden, er relativt alvorlige greier.

Det som etter mitt syn også er alvorlig, og som jeg også sa i innlegget mitt, er at denne landbruksmeldingen og denne innstillingen vil måtte få begrenset verdi for ettertiden ved at det er en så total uenighet om forståelsen av disse tingene. Føler statsråden at det på en måte er med på å svekke hele muligheten til å forankre den landbrukspolitikken som skal føres, i det Stortinget har sagt?

Det jeg kunne tenke meg å spørre om til slutt, er i forhold til det som går på det saken dreier seg om i dag, nemlig jordbruksoppgjøret. Er det instituttet etter statsrådets syn et velegnet virkemiddel å bruke på dette området? Eller deler han stortingspolitikker Alstads syn om at dette kanskje har kommet til veggens ende? Andre talere fra Arbeiderpartiet har gitt uttrykk for at de i hvert fall ikke har fått noen styrketiltro til det, snarere tvert imot.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Til det første spørsmålet fra Gabrielsen vil jeg si at jeg har ment at den innstillingen som Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 19, danner et godt grunnlag for å forankre utviklingen av norsk landbrukspolitikk i årene som kommer.

Jeg husker også fra debatten den kvelden at jeg var utfordret på hvorvidt jeg trodde at samarbeidet mellom Arbeiderpartiet og sentrum ville vedvare. Spørsmålet var særlig knyttet opp til spørsmålet om overføringsnivået i norsk landbruk i årene som kommer. Da gjorde jeg det klart at jeg er en statsråd som representerer et parti som har et program som sier at overføringene i norsk landbruk sakte og gradvis må bygges ned, og at det nok vil bli krevende å få dette samarbeidet til å fungere, ikke minst med den premissen som ligger der for regjeringspartiet.

Jeg beklager som sagt at vi ikke greide å få til en avtale. Jeg synes det er synd at vi her i Stortinget ikke greier å bygge videre sammen med dem som vi greide å lage innstillingen sammen med. Like fullt føler jeg at den innstillingen som ligger der, gir et godt nok grunnlag for styringen i årene som kommer.

Så kort til det siste spørsmålet fra Gabrielsen. Det står i den innstillingen veldig klart at jordbruksforhandlingene skal opprettholdes som et instrument, og det er et standpunkt jeg har. Samtidig skal jeg innrømme at i den grad jeg noen gang har vært i tvil om det standpunktet, har det vært en tvil som har oppstått de siste dagene.

Morten Lund (Sp): Før det ble bestemt at landbruksmeldingen ikke skulle trekkes, hadde vi en del møter med Arbeiderpartiet for å finne ut hva som kunne forandres den ene eller andre veien, for at vi kunne stå sammen om en innstilling til landbruksmeldingen. Og et av punktene som Arbeiderpartiet gav litt på, var at distriktshensynet skulle forsterkes, altså betydningen av distriktjordbruket. Nå har da komiteen, med unntak av Fremskrittspartiet, sagt at det ser ut som at vi ikke helt har lyktes med det. Departementet skal derfor til de neste forhandlingene se etter om det ikke kan lykkes litt bedre.

Et annet område der det ble forsterket og forbedret i forhold til meldingen fra Gjønnnes, var inntektsmålsettingen. Det ble sagt at politikken skal sikre inntektsmuligheter på linje med andre. Og det betyr at det skal være en økning i avtalte inntektsmuligheter fra ett år til det neste når de andre gruppene har en økning i sin inntektskurve. En inntektskurve som går nedover for bøndene på grunn av at inntektsmulighetene det ene året blir dårligere enn det andre, er ikke innenfor en slik målsetting.

Når det da oppdages rundt omkring i landet at det er sånn, at inntekten neste år blir mindre enn før, er det ikke fordi sentrumpartiene villeder, men det er rett og slett fordi bønder kan regne. Som selvstendig næringsdrivende har de lært seg å regne. De kan å telle penger, de kan å sette opp regnestykker, og det er derfra det kommer signaler om at sånn utvikler det seg.

Så til slutt et spørsmål: Hva er årsaken til at det ikke er mulig å øke prisene på poteter, sauekjøtt og grønnsaker nå, når det ikke er overproduksjon på de produktene som jeg nevnte her?

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l hadde her gjenn tatt presidentplassen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg har ingen problemer med å sitere målene knyttet til inntektsutviklingen i norsk landbruk. Men det som forbauser meg, er at fra sentrumpartiene siterer man aldri hele merknaden, men bare innledningen. For etterpå sier man også, som jeg siterte i mitt innlegg, og som jeg gjerne vil gjenta her nå:

«God utnytting av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger vil i økende grad få betydning for at en slik inntektsutvikling kan oppnås.»

– Så er hele merknaden sitert.

Det betyr at årets jordbruksoppkjøret legger til grunn at det kan sikres en god inntektsutvikling også i norsk landbruk gitt at vi i sum greier å iverksette de tiltakene som sentrumpartiene sammen med Arbeiderpartiet har påpekt er nødvendig for å få det til.

Og i proposisjonen er det krystallklart gjort rede for to måter å se virkningene av årets jordbruksoppkjøret på. Det ene er å se på virkningene knyttet opp til inntektsmuligheter, og det andre er å stille følgende spørsmål: Hva slags økonomisk situasjon har en bonde i dag i ulike produksjoner? Hva får han i pungen i dag, og hva vil han få som følge av den nye jordbruksavtalen? Og det jeg har forsøkt å påpeke som en del av virkeligheten i hvert fall, er at i forhold til de faktiske inntektene i dag vil de aller fleste bønder faktisk få mer inntekt som følge av jordbruksoppkjøret. Og det synes jeg tilhører sannheten når man vurderer virkningene av årets jordbruksoppkjøret.

Karin Andersen (SV): Jeg vil spørre statsråden om virkningene av dette jordbruksoppkjøret på et av de områdene som jeg og SV mener er en viktig, framtidsrettet markedsstrategi for landbruket, nemlig økologi.

Norge er en økosinke, og jeg har erfaring for at diverse landbruksministre bruker økologi som pynt bare ved festtaler. De har en strategi som heter Godt Norsk, og Godt Norsk er ikke godt nok når en skal møte den store forbrukerretterspørselen som kommer til å komme på økologi. Det ser vi rundt omkring ellers i verden. Og da skulle man jo tro at man ønsket å bu seg på dette og være god på det, slik at det ikke blir importen som skal ta dette volumet når det kommer.

I 1999 var det 10 pst. av økostorfekjøttet som kom fram til forbruker. For lam var det 20 pst. Og økoprodusentene skal altså mer enn andre leve av det de produserer i et marked som nesten ikke eksisterer. I statens opprinnelige tilbud lå det 3,5 mill. kr i støtte til de økologiske organisasjonene. Og det vi vet, er at det er de beste medspillere statsråden og Landbruksdepartementet kan ha hvis vi skal nå målet om 10 pst. økologisk areal om ni eller ti år. Det var det enighet om i behandlingen av landbruksmeldingen.

Og erfaringer fra andre land viser også at det må være sterke organisasjoner i bunnen for å få dette til. Hva er grunnen til at man har tatt dette bort, og er det statsrådets mening at her bør man styrke mer framover? Og i tillegg til det: Hvorfor er ikke økologisk landbruk koblet opp mot verdiskapingsprogrammet? Verdiskapingsprogrammet er svært bra, SV støtter det av hele sitt hjerte, men hva er grunnen til at man har valgt å ikke legge det inn allerede fra starten?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det som er hovedproblemet innenfor norsk økologisk landbruksproduksjon akkurat nå, er at bare litt mindre enn 2 pst. av arealet i dag er økologisk dyrket. Det er ikke spesielt mye, og målsettingen er at vi skal opp til 10 pst. Men så er det slik at bare ca. 20 pst. av de dyrene som tilhører dette økologisk dyrkede arealet, er økologiske husdyr.

Og bare ca. 20 pst. av det kjøttet kommer fram til markedet som økologiske produkter. Derfor har vi i oppkjøret vært veldig opptatt av at vi nå først og fremst må prøve å stimulere til at i det minste de dyrene som sokner til det arealet som er økologisk dyrket, blir fullt økologisert kjøtt. Som et virkemiddel for det har vi flyttet arealtilskuddet for økologisk produksjon over fra areal- til husdyrtilskudd, nettopp med sikte på å få fram mer kjøtt av det økologiske arealet som finnes. Vi tror at det er et hensiktsmessig virkemiddel, og det får vi evaluert når vi har sett på det en stund.

Når det gjelder spørsmålet om økologi og satsingen på økologi som en del av verdiskapingsprogrammet, tror jeg at jeg er helt enig med representanten Karin Andersen, satsingen på økologisk produksjon hører hjemme i verdiskapingsprogrammet. Men verdiskapingsprogrammet kommer først i gang nå utover høsten og vil vel ikke være oppe og gå skikkelig før rundt årsskiftet, mens det med å satse på økologiske markedsstrategier på en måte er et arbeid som er i gang, og en prosess som må få gå på egne bein i år, men som så bør integreres i verdiskapingsprogrammet når det er oppe og går skikkelig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Steinar Bastesen (TF): Det meste er vel for så vidt sagt i denne debatten, vi er kommet langt på natt, men jeg synes jeg må delta jeg også.

For Kystpartiet handler landbruksoppkjøret om bosetningsmønsteret i dette landet. Det handler om sysselsetting, og det handler om Bygde-Norge og kulturlandskap. Det handler om matsikkerhet, og det handler om matdistribusjon og ikke minst beredskap.

Vi hadde en liten demonstrasjon utenfor huset her i dag, og det gikk på dette med patentdirektiv. Det er jo en debatt som pågår akkurat nå om det. Hvis det blir vedtatt, som forespeilet, står vi i den situasjonen at vi ikke har kontroll med vår egen matforsyning lenger. I dag er det fire distributører av mat i dette landet. Det er de som bestemmer om det skal bli mat til folket rundt i distriktene. Forsvinner de små landbrukseiendommene ute i distriktene, hvordan kan man da være sikker på at man i det hele tatt får mat? Er det en handelsmann som ikke er medlem i en av disse kjedene, får han simpelthen ikke fatt i produkter å selge til befolkningen. Dette er store kjeder, og jeg vet at i hvert fall en av kjedene forhandler med utenlandske selskap for å bli oppkjøpt. Vi risikerer at det er utenlandske selskap som kjøper opp kjedene, og som skal stå for matdistribusjonen rundt i landet. Patentdirektivet på toppen – full kontroll! Det er det vi diskuterer når vi diskuterer jordbruksoppkjøret. Det diskuteres mattrygghet og i det hele tatt matdistribusjon. Jeg synes det blir litt rart når det i motsatt Gjest Baardsen-stil blir tatt fra de små og gitt til de store. Det hjelper lite med skattelette hvis det ingenting er å beskatte.

Det er også et trekk i tiden at rovdyrproblematikken vokser. Staten tar en del, rovdyrene tar sin del. Det blir lite igjen å slakte og få på salgslaget, slik at man kan be-

tale sine lån og sine forpliktelser. Det må gå an å se disse tingene i sammenheng.

Jeg må minne om at dette ser mer ut som ren avfolkningspolitikk. Jeg har sagt det før fra denne talerstolen, det ser nesten ut som vi ikke har råd til å ha folk i dette landet. Det er det spørsmålet som melder seg. Alt skal gjøres om i penger. Alt skal selges, bit for bit. Hvis sunn mat blir en mangelvare i dette landet og vi ikke har kontroll med vår egen situasjon, at vi har blitt husmenn i vårt eget land, da hjelper det lite at vi har mange millioner på bok i utlandet.

Jon Lilletun (KrF): Regjeringa Stoltenberg har sett seg som mål å omstille offentlig sektor. Statsministeren har sagt at for å få det til er det ein viktig føresetnad at dei tilsette er med på laget. Det krev at det vert investert i å lage ei felles plattform og forståing både for behovet for omstilling og for måten å gjennomføre det på. Eg er einig i ein slik strategi. Eg trur det er heilt nødvendig.

Når vi skal satse på å omstille landbruket, er det ikkje eit godt utgangspunkt å satse på ei linje med konfrontasjon og skuldingar om juks og fanteri. Eg vil håpe at ein er villig til å endre denne strategien og kome tilbake til det som var ei felles plattform.

Det er vidare stadig diskusjonar om utrekninga av inntektene. Skal ein rekne med det potensialet for inntekt som ligg der, eller skal ein berre gå ut frå arealprisane, som departementet har sagt er grunnlaget for desse 5 000 kronane? Eg synest ein burde grunngje korfor ein har endra måten å rekne ut på, og beskrive den endringa. Og ein burde kunne leggje vinn på å kome fram til ei felles forståing i forhold til det.

Så hadde statsråd Hanssen eit sitat frå tidlegare statsråd Gjønnnes. Sjølv sagt stiller Kristeleg Folkeparti seg bak det han har sagt. Men igjen vil eg tilbake til medisineringa, som statsråden ikkje kommenterte – han sa ikkje at dette skulle skje i neste oppgjer. Det var ei utvikling på sikt det var snakk om.

Statsråd Hanssen sa akkurat no at det tek ei stund før vi får verdiskapingsprogramma opp og stå. Ja, det gjer det. Det gjeld òg dei andre nye inntektsmoglegheitene som ligg der. Då må det verte heilt urimeleg at ein for å nå inntektsmålsetjinga skal klare å ta ut dei tinga allereie no og seie at det er ein føresetnad for å nå inntektsmålet. Eg meiner at det må brukast tid, og ein må bruke lengst tid i oppstartingsfasen. Det burde vere ein rimeleg måte å gjere det på.

Statsråd Hanssen svarte òg på eit spørsmål frå representanten Gabrielsen i forhold til forståinga av fellesinnstillinga. Det galdt om ein skulle skjere ned på ramma, om ein skulle vidareføre eller auke. Då seier statsråd Hanssen at han hadde sitert Arbeidarpartiet sitt program, og at det òg ville vere viktig i tillegg til fleirtalsinnstillinga. Då har eg eit spørsmål til statsråd Hanssen: Er det slik når ein har skrive ei felles innstilling, at Arbeidarpartiet sitt program tel like mykje som den innstillinga? Då vil eg seie at vi må begynne å skrive fellesinnstillingar på ein annan måte, og det må stå ein fotnote: I dette tilfellet gjeld fellesinnstillinga, og ikkje Arbeidarpartiet sitt program.

Eg vil seie det på den måten at innstillinga seier ikkje noko om nivået, og då går det an å tolke det i to retningar. Men ut frå dei andre måla ein skal nå, skal eg erkjenne at det som òg Gjønnnes sa, er ei utvikling som er logisk på sikt. Men då er spørsmålet: Kor mykje skal ein starte med å ta ut? Og då er det slik at dei fleste som har innsikt i eit landbruksoppgjør, og dessverre er det eit fåtal som har det, erkjenner at større grep ikkje har vore teke i ein jafs enn det som er teke i år.

Det er sagt her frå saksordføraren at det er sørgjeleg at vi ikkje ville vere med og dele kaka litt annleis for å få vekk dei verste utslaga. Det er interessant å høyre at saksordføraren seier dette i forhold til noko som hans regjering har lagt fram. Problemet med det er jo at her var det altså ete ganske mykje av kaka før ein skulle begynne å fordele. Derfor var det vanskeleg å få til ei skikkeleg fordeling.

Eg ser at tida er ute, men eg skulle til slutt spurt om: Kva med dei som går ned dramatisk, som t.d. svineproducentane?

Erling Brandsnes (A): Som ny representant etter regjeringskiftet i mars og som medlem av næringskomiteen synes jeg det har vært interessant å være med på behandlingen av landbruksmeldingen og andre næringssaker, og jordbruksavtalen, som vi har i dag. Men jeg har også hatt en spesiell opplevelse om hva slags politisk retorikk som blir brukt, og språkbruk som ikke er spesielt avklarende, men som kanskje heller tilslører. Her gjelder spesielt bruken av begrepene «målpris» og «markedspris». Det er ikke lett for folk som leser aviser og ser på TV, å skjønne forskjellen og skjønne virkningen av den forskjellen når vi bruker disse begrepene i våre resonneringer. I aviser landet over har vi sett at bøndene får en inntektsnedgang på 5 000 kr, mens statsråden påstår at han skal snu fortegnet og si at det er pluss 5 000 kr.

Jeg hadde en interessant samtale med en lønsmottaker som mente han hadde prøvd å sette seg inn i landbruksoppgjøret via aviser og TV. For ham var det i hvert fall helt klart – nå er det mulig at han var tungnem – at når det ble sagt inntektsnedgang, så var det et reelt tall. Sånn var det i hvert for ham hvis han fikk 5 000 kr mindre. Det var et reelt tall.

Randi Karlstrøm var jo opptatt av at vi skulle være presise i språkbruken, slik at vi forstod det, og at andre kunne forstå det. Det er jo ikke så ofte vi har sett i mediene at de 5 000 kronene er en nedgang i *inntektsmulighet*. Det kunne være en oppgave å gå gjennom alle aviser og TV og se hvor mange ganger *det* har vært sagt og skrevet. Det er jo ikke vanskelig å forstå at den lønsmottakeren som jeg hadde en diskusjon med, tok det bokstavelig, at det var 5 000 kr ned i kontanter i pungen, og ikke en inntektsmulighet som var borte.

Når forskjellen i markedspris og målpris har blitt så stor som den har blitt, sies det at det er bittert å måtte innse at den kanskje må ned. Men hva slags alternativer er det? Når pristapet i 1998 er på 338 mill. kr, i 1999 på 846 mill. kr og i 2000 er beregnet til 1 248 mill. kr, så er vel det en situasjon og en utvikling som gjør at noe må gjø-

res. Og det er jo det Arbeiderpartiet her har forsøkt å få til.

Så har Arbeiderpartiet blitt fratatt all troverdighet i denne debatten, og ganske store ord har blitt brukt. Da er det interessant å se hva lederen for Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Leif Forsell, har sagt. Jeg regner ham som en troverdig person. Jeg har lest mye om hva han har sagt, både i EU-saken og i landbrukssaker. Han sier at

«statens tilbud ikke fører til en nedgang på 5.000 kroner per årsverk med de markedsprisene som er i dag».

Da tar han jo tak i den reelle situasjonen og prøver å beskrive den, som landbruksministeren har gjort.

Jeg kan godt sitere hva Leif Forsell sa til Hamar Arbeiderblad til slutt i det samme intervjuet:

«Grensehandelen har økt mye og de internasjonale handelsbetingelsene endrer seg. Det peker sterkt i retning av at norske jordbruksvarer er for dyre. Industrien krever også lavere råvarepriser. De bøndene som nå skyter på landbruksministeren ser bort fra de utenforliggende problemene. Summen av utfordringene er formidable».

Så er det gjort et poeng av her at det aldri blir et omforent oppgjør i landbruksforhandlingene med Arbeiderpartiet, og at det er gjort store prestasjoner ved å få det til. Det er klart at alle ønsker at det skulle ha vært et omforent oppgjør, som kan godtas. Men når vi ser på de tallene som Bondelaget presenterte for oss, at etter et slikt jubeloppgjør blir den reelle nedgangen i 1999 på 7 800 kr, da må det være lov til å stille spørsmål om dette kan være et så veldig godt oppgjør. Men så er det jo slik at om et år eller noe, hvis vi bare smører oss med tålmodighet, får vi se det virkelige resultatet. Da får vi alle sammen huske hva vi sa på forhånd, og så får vi gå tilbake og se hvem som har fått rett.

Ivar Kristiansen (H): For nøyaktig et år siden uttalte komiteflertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, at

«Regjeringen i det videre arbeidet med stortingsmeldingen om landbrukspolitikken også må legge til grunn målsettingen om lavere næringsoverføringer».

Statsråd Hanssen har jo tidligere i dagens debatt sitert tidligere landbruksminister Gjønnnes på hans tilsvarende målsetting.

Denne merknaden kom etter at Stortinget hadde sørget for at den samlede innsats fra det offentlige til norsk landbruk – i form av budsjettstøtte og avgiftslettelser – økte med hele 1 765 mill. kr for de to foregående år.

Det var allerede klart for et år siden at trenden med økning i budsjettstøtten måtte snus. Videre innså en enstemmig komite for et år siden at Norge i de da kommende WTO-forhandlingene ville bli møtt med krav om reduserte tollsatser og begrensninger i anledningen til å fortsette med markedsregulering gjennom subsidiert eksport. Disse åpenbare fakta synes sentrumspartiene å ha glemt i dag, og velger bevisst eller ubevisst å se bort fra den virkelighet vi befinner oss i. Ja, vi må nesten gå så langt som å minne dagens sentrumspartier om tidligere

statsminister Lars Korvalds korrekte observasjon om at Norge er et land i verden. Dette megetsigende utsagn åpenbares iallfall i dag for norske bønder.

Dette er åpenbart blitt kvelden for de store klisjeer. Begrep som «fjerning av småskalajordbruket» og «rase-ring av distriktsjordbruket» dukker opp. Og representanten Odd Roger Enoksen forteller i media i dag at årets jordbruksavtale betyr en rase-ring av jordbruket i store deler av landet. Jeg vil si til Enoksen og hans likesinnede: De sitter med et hovedansvar for dagens situasjon. Varsellampene burde ha vært tent for lengst.

Konsekvensene av våre internasjonale avtaler er ikke av ny dato. De har dyrket en politikk som har avlet overproduksjon. De har rendyrket en statisk landbrukspolitikk, der alle er blitt tapere – både bøndene, forbrukerne og skattebetalerne. Dette har skapt en pessimisme i norsk landbruk som er større enn på mange år. Og det skjer samtidig som den samlede støtten til norsk landbruk aldri har vært større enn i dag. De har forhindret konkurranse i norsk landbruk. De har overlatt til omsetningsråd og landbrukets organisasjoner etter det reneste bukken og havresekk-prinsippet å passe på balansen i markedet.

Landbrukspolitikken har vært feilslått. Derfor velger de samme representantene i dag å krydre debatten med elendighetsbeskrivelser som driftige norske bønder burde ha vært spart for i dag.

Det finnes ingen objektive kriterier som er relevante i debatten i dag. Når noen av landets fremste politikere vet om, men lukker øynene for de mange strukturelle problemer norsk jordbruk sliter med, så er dette alvorlig. Det er i dag rett og slett ikke lenger mulig å betale seg ut av norsk landbruks politikerskapte problemer, enten vi liker dette forhold eller ikke. Debatten føres på et nivå hvor jeg forstår at bonden har grunn til å føle seg skuffet – fordi det har vært stilt store forventninger, fordi jordbruksoppgjørsdebatten handler mer om hvem som skal vinne billige politiske poeng, enn om hvilke politiske grep som må foretas overfor norske bønder og norske forbrukere.

Som Høyre tidligere har gjort rede for, er det noe uvirkelig over det som har skjedd i landbrukspolitikken, og det som har skjedd i dette hus fra forrige måned og til i dag. Jeg minner igjen om at sentrum og Arbeiderpartiet skrev seg sammen i hvert bidige ord i en 100 siders innstilling om landbruksmeldingen. I dag er sensuren, som Høyre advarte mot, at det egentlig er behov for en ny melding – bare vel en måned etter at den forrige behandlingen var avsluttet – fordi sentrum i dag velger å se bort fra de strukturelle problemene som norsk landbruk allerede står opptil knærne i, og fordi sentrum lager et utadrettet skuespill ved å appellere til kryssende interesser som rett og slett ikke lar seg forene. Sentrum velger faktisk også å annullere sin egen landbruksmelding som utkom i regi av tidligere landbruksminister Gjønnes.

Til slutt: Jeg registrerer at på tross av at den norske stat bruker over 20 milliarder kr i støtte til norsk landbruk, et utgangspunkt med stor kvalitet i produksjonen og svært gode miljøbetingelser, er det ingen som snakker

om mulighetene. Jeg tror ikke norske bønder skal vente at Stortinget skal være best i stand til å dra opp denne mulighetsdebatten. De er best i stand til å gjøre det selv.

Statsråd Jørgen Kosmo: Som vi har hørt tidligere i debatten, er det ingen grunn til å betvile at utviklingen i de handelsavtalene som vi er tilsluttet, de handelslekkasjer som vi ser som følge av en økende grensehandel, og de problemene som vi ser norsk næringsmiddelindustri stadig sliter med i forhold til konkurransesituasjonen, gjør at det er behov for dramatiske strukturendringer i norsk landbruk, fordi norsk landbruk er råvareprodusenten i forhold til de utfordringene som jeg listet opp, men også for de produktene som skal videreføres.

Vi ønsker at vi skal være i stand til å ha et aktivt jordbruk, som er levende rundt omkring i Distrikts-Norge, som samtidig kan sikre stabil og trygg matforsyning, men som også kan sørge for at vi gir forbrukerne et produkt som de finner akseptabelt innenfor det som kan sies å være konkurranseutsatte priser. Dette er de elementene som har vært viktige for Regjeringens utgangspunkt for det tilbud som vi har lagt fram for jordbruksorganisasjonene.

Jeg er ikke overrasket over at en slik omlegging kan oppfattes som dramatisk og vanskelig å håndtere, og jeg er heller ikke overrasket over at en slik omlegging er problematisk for jordbruksorganisasjonene. Det vil alltid være slik at interesseorganisasjoner kan synes det er vanskelig å fremme politikkendringer, som nødvendigvis må være ubehagelige for de enkelte medlemmer av organisasjonen. Men fordi utfordringene er så store, hadde jeg likevel både håpet og forventet at organisasjonene skulle se nødvendigheten av det som er foreslått, og søke å støtte opp om denne omleggingen, og at vi sammen gjennom forhandlingsinstituttet skulle søke å skape en plattform for det videre arbeid. Jeg er derfor veldig skuffet over at det ikke var mulig å komme fram til en avtale med organisasjonene på dette grunnlag.

Jeg skjønner at det er vanskelig. Men det kommer til å bli enda vanskeligere i årene som kommer, for behovet blir bare større og større. Vi kan ikke utsette disse strukturendringene. Det gjør bare problemene større i årene som kommer. Men jeg har vanskelig for å se hvordan vi skal få dette til hvis vi ikke kan greie å dra organisasjonene og alle partier på Stortinget med i denne prosessen, der vi gjennom forhandlingsinstituttet skal kunne diskutere oss fram til de løsninger som gjør at vi kan oppnå de målsettingene som faktisk også mellompartiene her i dag har sagt at de ser at vi må. Men det tar bare litt tid før de er villig til å ta takene. Da kan det bli for sent. Da kan strukturendringene faktisk komme for sent. Da er det mange som har forlatt yrket før man får på plass strukturendringene.

Jeg er enig i at vi er nødt til i månedene som kommer, bare å bitene tennene sammen og gå inn i en dialog med organisasjonene for å se om det ikke er mulig gjennom den dialogen å få til det som gjør at vi skal lykkes bedre i forhandlingsinstituttet til neste år. Men i likhet med landbruksministeren er jeg av den oppfatning at hvis vi

heller ikke i den videre prosess lykkes med å få til en dialog om det som faktisk er utfordringene, kan det bli slik at det er organisasjonene selv som spiller forhandlingsinstituttet ut av den politiske bane.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg syns det var et meget godt innlegg av statsråden. Han grep fatt i problemstillingene – at vi ikke kan se oss tilbake her, det må foregå strukturendringer og i en relativt rask hastighet hvis det norske landbruket skal overleve. Hvis vi utsetter dette i tid, er det jo den norske bonden og det norske samfunnet som vil tape. Det burde være et minste felles multiplum som alle partier egentlig burde forstå og gå inn for, og ikke bruke all verdens vikarierende argumenter for å sementere en struktur som den norske bonde og det norske samfunn ikke er tjent med. Jeg leste en betenkning fra LO Industri, tror jeg det var, som hadde en del gode synspunkter på det, som jeg håper at Arbeiderpartiet vil jobbe videre med.

Det er gjort en del undersøkelser, bl.a. fra Bergensforskere, som sier at vi kan opprettholde alle vesentlige mål som det politiske miljø er enig i når det gjelder landbrukspolitikken, men ved å dyrke 5 mill. dekar istedenfor 10 mill. dekar og med halve antallet bønder. Vi vet også at professor Normann Aanesland ved Landbrukshøgskolen i Ås sier at vi med beste teknikk kan opprettholde 10 mill. dekar full produksjon, men med 23 000 bønder. Det er altså fullt mulig å gjøre dette annerledes enn i dag. Og vi vet jo, og det har jo tidligere statsråder som har ansvaret for arbeidsmarkedet, sagt, at det er store områder i Distrikts-Norge der man mangler arbeidskraft. Ville det ikke da etter en viss omskolering og omstilling av særlig yngre arbeidskraft være fornuftig å kanalisere dem inn innenfor nye områder der de kan bidra til en større økonomisk verdiskaping? Det blir mitt spørsmål til statsråden.

Statsråd Jørgen Kosmo: Vi skal ha et landbruk i framtiden også, vi skal ha unge krefter som skal inn og drive dette landbruket videre, vi skal satse på bruk som er levedyktige, og som kan skape et inntektsgrunnlag som gjør at det er til å leve av, og vi skal også sørge for at det blir mulig å kombinere ulike næringer på en slik måte at man kan skaffe seg et yrke som gjør at man faktisk kan leve av dette, og ha en inntektsutvikling som står noenlunde i stil med det resten av samfunnet har.

Problemet er altså i og for seg ikke å omskolere folk som i dag er i landbruket, til å gjøre noe annet. Problemet er å få landbruket omskolert slik at vi kan bruke de ressursene som er i landbruket, på best mulig måte for både landbruket og befolkningen for øvrig. Og jeg ser ikke bort fra at det må være mulig å kombinere arbeid i landbruket og den familiestrukturen vi har der, med mange av de store oppgavene som vi har innenfor offentlig sektor i framtiden, men det er ikke først og fremst et landbrukspolitisk spørsmål, det er også et spørsmål i forhold til skole, utdanning og arbeidsmarked.

Jon Lilletun (KrF): Det gler sjølvsagt både meg og Kristeleg Folkeparti og sentrum at statsråd Kosmo no slår heilt klart fast at han ynskjer at vi skal ha eit landbruk også i framtida, at vi skal ha mange som er sysselsette der, og at vi skal ta vare på det multifunksjonelle. Men så understrekar han sterkt den omstillinga som trengst. Og det har mange gjort her i dag, og vi har erkjent at det trengst omstilling. Men eg har lyst til – sidan Kosmo er utnemnd til superministeren som skal omstille offentleg sektor – å prøve eit resonnement på statsråd Kosmo. Når han no skal omstille offentleg sektor, har både han og statsministeren sagt at det er nødvendig å ha dei tilsette med. Det er punkt 1. Eg går ut frå at han er samd i at det også gjeld i landbruket. Punkt 2 er at det er sagt at det er ynskjeleg å få meir over frå administrative ting direkte til teneste, pleie, undervisning og liknande, og det høyrer veldig logisk og rett ut. Men er det slik at ein då fyrst budsjetterer inn gevinsten og så omstiller etterpå, eller er det faktisk slik at ein fyrst finn ut korleis ein skal gjere det, ein gjennomfører tiltaka, og når ein har fått ein avtale som gjer at ein får omstilt folka, kan ein òg kome vidare? Kva er det som gjer at ein innanfor landbruket kan ta ut gevinsten fyrst og så forvente at dette skjer etterpå?

Vi er samde om eit verdiskapingsprogram. Det er viktig. Det er ikkje oppe og står enno, men det skal i gang. Ein del andre nye inntektsmoglegheiter er òg skisserte i meldinga og i innstillinga. Dei er ikkje oppe og står enno. Men her tek ein altså fyrst ut gevinsten, og så seier ein at landbruket sjølv er ansvarleg for at det blir inntekt nok. Spørsmålet mitt til statsråd Kosmo er: Ville det ikkje vere klokt å bruke same tenking og metodikk her som ein gjer når ein skal omstille elles?

Statsråd Jørgen Kosmo: Først må jeg understreke at folk som jobber i landbruket, er selvstendig næringsdrivende og ikke offentlig ansatte. Så det er helt umulig å bruke den samme strategien på omstilling av offentlig sektor i forhold til dette med å dra de ansattes organisasjoner og rettigheter og plikter som de har behov for i en omstillingsprosess, og sammenligne det med jordbruket. Det er jo derfor jeg sier at det er så intenst viktig at vi får med jordbruksorganisasjonene i denne jobben, og at de ikke setter seg på utsiden og driver kampanjepolitikk istedenfor forhandlingspolitikk. Det må være tillatt å si såpass.

Så har landbruksministeren redegjort for hvilken inntektspolitisk utvikling dette landbruksoppgjøret vil gi. Noen selvstendig næringsdrivende vil selvsagt få større utfordringer og få en dårligere inntektsutvikling enn andre, basert på de strukturpolitiske målsettinger for hvor vi skal, som Kristelig Folkeparti var med og la i landbruksmeldingen. Men jeg syns, som landbruksministeren har redegjort for, at staten og Stortinget bør ha god samvittighet også for den inntektspolitiske utviklingen i sektoren, samtidig som vi peker på de store strukturendringene. Så skal vi alle sammen innrømme at det er noen som får det tøffere enn andre. Det er fordi omstillingen for disse brukene og behovene i forhold til dette er så bety-

delig større enn det er for andre. Men jeg vil avslutte med å si at jeg er helt enig med representanten Lilletun i at dette blir ekstremt vanskelig hvis vi ikke får organisasjonene med oss, men det betyr ikke at organisasjonene har veto, det betyr at vi inviterer til et samarbeidsprosjekt som de også inviteres til å delta i.

Ivar Kristiansen (H): Jeg er nødt til å starte med det såkalte forhandlingsinstituttet, spesielt siden statsråd Kosmo var inne på at han trodde det kom til å bli enda vanskeligere for fremtiden å komme fram til avtaler mellom stat og landbrukets organisasjoner. Nå er vel ikke Kosmo her først og fremst for å skulle fremstå som spåmann, men er det Arbeiderpartiets historikk han har i bakhodet, eller betyr det uttrykket han brukte, «enda vanskeligere», at statsråden er på søk etter andre og mer tjellige instrumenter i denne sammenhengen?

Det andre jeg har lyst til å spørre statsråd Kosmo om, er den jobb som han prisverdig har tatt fatt på, hvor han ønsker å modernisere den norske stat, sett i forhold til at hver bidige dag går sju gårdsbruk ut av produksjon i nasjonen. Rundt 2 500 årsverk forsvinner ut av norsk landbruk pr. år. Vi vet at vi har nokså mange tusen ansatte i offentlige veiledningsinstitutt i stat, fylke og kommune – jeg kjenner ikke til hvor mange tusen, jeg går ut fra at Kosmo kan hjelpe meg med å finne det korrekte tallet innenfor en viss feilmargin. Vil statsråden i denne moderniseringsjobben som han prisverdig tar fatt på, også sørge for å slanke dette såkalte veiledningsinstituttet? Dette innebærer nokså brutale såkalte overheadskostnader som rammer bondens status, når alt dette blir slått i sum med de totale offentlige overføringer.

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg er tilhenger av at man søker å begrense et statlig regelverk, den statlige administrasjon og det statlige byråkrati også når det gjelder landbruket. Landbruket skal ikke være unntatt fra de ambisjoner vi har om å gjøre forvaltningen slik at den tjener brukerne. Det betyr at det også må ha betydning for den landbruksadministrasjon som vi har i fylker og kommuner. Men vi kan ikke fjerne stillingene, strukturen og pengene før vi har vedtatt de regelendringer som må til, apropos det som representanten Lilletun var inne på tidligere. Derfor er dette prosesser som i og for seg må gå hand i hand.

Hva jeg mente med at dette blir enda vanskeligere, er at kravet om billigere mat, lavere priser både til forbruker og til næringsliv, kommer til å bli betydelig i årene framover, det kaster seg over oss med full tyngde. Vi er for seint ute. Derfor blir det vanskeligere og vanskeligere å få dette til. Det krever større grad av kreativitet fra organisasjonene, men det krever også at vi fra statens side er villig til kanskje å bruke noe mer tid på å forberede de årvisse oppgjørene enn vi har hatt muligheten til å gjøre i år.

Odd Roger Enoksen (Sp): Nå må jeg innrømme at jeg er i ferd med å få problemer med å vite hvordan man skal forholde seg til det Regjeringens representanter sier

i denne debatten. Mens landbruksministeren i hele kveld har gjort et nummer av å hevde at Regjeringen forholder seg til St.meld. nr. 19 for 1999-2000 og innstillingen, sier nå den statsråden som er forhandlingsansvarlig, at det er nødvendig å gjøre dramatiske endringer i struktur og understreker dette med at det kommer til å smerte for ganske mange. Det kommer til å føles ubehagelig, men dette har Regjeringen til hensikt å gå inn i med krum hals når man skal ta fatt på dette utover høsten, koste nærmest hva det koste vil. At han så i et replikkordskifte etterpå sier at landbrukets utøvere skal utgjøre en arbeidskraftressurs i omsorgsyrkene, etter at strukturendringer sannsynligvis skal innebære at man ikke skal arbeide bare to, men kanskje tre og fire årsverk innenfor landbruket, og at det dermed ikke henger på greip, får nå være så sin sak. Men står Regjeringen fast på det som står i innstillingen? Hvem av fagstatsrådene er det vi skal høre på? Er det fagstatsråden for landbruket, som sier at vi skal ha en moderat strukturendring, eller er det den forhandlingsansvarlige statsråden, som sier at det må til dramatiske strukturendringer?

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg synes representanten Enoksen skal lytte til begge statsrådene, for vi sier ikke noe som står i motsetning til hverandre. Jeg sier bare i forhold til norsk næringsmiddelindustri at landbruket er avhengig av å ha en industri å levere varer til. Hvis den industrien ikke eksisterer lenger, eller hvis den industrien kjøper varene fra utlandet, er det landbruket som først og fremst lider tap, og det må vi søke å unngå. Derfor blir utfordringene, slik som jeg ser det i hvert fall, ganske store i årene som kommer.

Det er jo en grunn til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet som forhandlingsansvarlig legger fram denne proposisjonen. Dette dreier seg om landbrukspolitikken i hovedsak, men det dreier seg også om forbrukerpolitikk. Det dreier seg om distriktspolitikken. Det dreier seg om næringspolitikk. Det dreier seg på mange måter om landbrukspolitikken, og dette området dreier seg på mange måter om hele samfunnspolitikken. Det er derfor jeg er så opptatt av at vi skal greie å få til en prosess for dette som blir slik at vi kan ha organisasjonene og forhåpentligvis også flere av partiene på Stortinget med oss. Jeg ser for meg at det blir vanskelig. Man kan jo vektlegge ordene på forskjellig måte, men jeg ser de utfordringene vi står overfor, som ganske dramatiske, og de utfordringene har faktisk Stortinget beskrevet gjennom behandlingen av St.meld nr. 19.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Kjell Opseth (A): Lat det ikkje herske nokon tvil om at Arbeiderpartiet ønskjer eit oppegåande landbruk. Vi ønskjer velpleidde kulturlandskap. Ja, vi ønskjer alt det eit multifunksjonelt landbruk skal stå for. Men vi ønskjer også at dei som driv i næringa og har dette som hovudinntekt, skal sikrast ei inntekt i framtida. Når vi veit at overføringsnivået må nedover, må vi ta grep som gjer at dei som har dette som hovudinntektskjelde, får ein større

del av overføringane. Noko anna ville vere heilt uansvarleg.

Så kan ein gjerne seie som representanten Lilletun har gjort, at vi skulle ha starta før, men at vi skulle ha teke mindre steg. Ja, hadde den regjeringa representanten Lilletun sjølv har vore medlem av, lagt eit anna løp i dei to forhandlingsrundane den regjeringa har hatt, hadde vi kanskje hatt ein litt annan situasjon i dag enn den vi har. Det kan rett og slett vere mangel på forståing i regjeringa Bondevik av dei problema vi står overfor, som gjer at vi no tek det grepet som vi er nøydd til å ta. For vi må kome i gang, og så kan vi diskutere til vi truleg er blå, kor omfattande dette i realiteten er.

Bøndene er sjølvstendig næringsdrivande. Det må vi ikkje gløyme. Den største utfordringa for næringa i dag er overproduksjon. Bøndene har med utgangspunkt i avtaleprisen eller målprisen dei siste åra gått glipp av ca. 2 milliardar kr på grunn av overproduksjonen. Dei har ikkje greidd å nå desse såkalla avtaleprisane eller målprisane. Så opplever vi i dag at dei bruker desse målprisane som ein ikkje har oppnådd på fleire år, som eit utgangspunkt for å gjere klart kor mykje dei taper på bakgrunn av det oppgjeret som no vart lagt fram. Eg må seie at eg finn ikkje nokon annan måte å beskrive det på enn at det iallfall, for å seie det forsiktig, er å villeie både sine egne og ikkje minst den delen av befolkninga som ikkje kjenner dette godt.

På toppen av det heile må eg seie at eg reagerte sterkt i dag då eg såg ein heilsides annonse som har vore trykt i nesten alle landets aviser, der dei med namns nemning på enkelte bønder seier at dei tapar så og så mykje, men med akkurat det same utgangspunktet. På toppen av det har dei late vere å ta omsyn til skattegrepet. Det er rett og slett for ille at hovudorganisasjonane i landbruket driv på denne måten. Det tener ikkje korkje Norges Bondelag eller Norsk Bonde- og Småbrukarlag til ære når dei argumenterer på den måten. Det gjer det ikkje lettare i tida som kjem. Det er som statsråd Kosmo har sagt: Vi er nøydd til å dra i lag. Dette er ikkje eit lyft som styresmaktene kan ta åleine. Dei skal ikkje ta det åleine. Vi er nøydd til å ha organisasjonane med oss. Mi oppmoding er, og den vil eg understreke så sterkt eg kan, at bondeorganisasjonane no går i seg sjølve og stakar opp ein ny kurs saman med styresmaktene framover. Det er berre på den måten vi kan oppnå levande bygder og eit multifunksjonelt landbruk i tida som kjem.

Så vil eg gjerne også få lov å kommentere til representanten Lilletun og desse grisebøndene som lir så veldig. Det har vore sagt at dei tapar 90 000 kr på dette om dei har 600 slaktegrisar eller der omkring. Det faktiske forholdet er at om ein tek utgangspunkt i det reelle talet, vinn dei med nesten 27 000 kr. Dersom vi hadde lagt det same reknestykket som Bondelaget gjer på deira krav for bruk av denne storleiken, hadde dei kravt ein nedgang på 73 000 kr. Ingen skal fortelje meg at Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde gjort det.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigrun Eng (A): Debatten har pågått lenge, og eg skal ikkje forlengje den noko særleg. Men eg føler behov for å imøtegå den desinformasjonen som Bondelaget og Småbrukarlaget prøver å gi sine medlemmer, i godt lag med sentrumskameratane.

Det var bondeorganisasjonane som braut jordbruksforhandlingane. Det reknar eg med at vi alle saman og dei òg kan stå ved. Grunnen til det har vi fått servert gjennom media i vekevis, ja så mange gonger er det sagt at det nesten er blitt ei sanning for yrkesutøvarane.

Nå er det likevel slik at i det taktiske spelet som er ved slike drøftingar, legg partane inn sine tilbod og krav. Under forhandlingar møtest ein så ved ein gyllen mellomveg. Det burde også ha late seg gjere ved dette årets jordbruksforhandlingar.

Men gallupen for Senterpartiet var så vidt over sperregrensa under forhandlingane, og skulle dette særinteresepartiet reddast fram mot neste års val, måtte bondelagsleiaren ta på seg den politiske kapp og velje bort eller rettare sagt ofre medlemene sine i dette taktiske spelet.

Vi er alle kjende med talmagien i årets oppgjer. Men dei friske 200 millionane som kom inn på forhandlingsbordet i siste runde, og opninga som blei gitt om korleis prioriteringane skulle gå, til store eller mindre bruk, har vi høyrte svært lite om.

Bondelagsleiaren spelte eit høgt spel med medlemsmassen sin. Difor tapte svært mange brukarar på dette. Dette bør yrkesutøvarane merke seg. Bondelagsleiaren burde heller ha halde på ballen til ho hadde fått den inn i mål, i staden for å henge spelaren ut, når feilen ligg i eige lag.

Regjeringa tok landbruksmeldinga på alvor. I den stod det noko om kven ein skulle prioritere. Så vaksne burde dei òg ha vore i Bondelaget.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Knudsen (Frp): Fremskrittspartiet mener den nåværende kompliserte jordbruksavtale hvor produsentene legger opp sin virksomhet basert på tilskudds- og reguleringsordninger, og hvor et stort byråkrati er koblet til generelt uoversiktlige forhold, må erstattes av et markedsbasert konkurransestystem.

Likeledes vil Fremskrittspartiet peke på at landbruket lenge har blitt tillagt distriktspolitiske oppgaver, så som å sikre bosettingen utenfor sentrale strøk. Det synes klart at å tildele landbruket et betydelig ansvar for bosettingen har vært en til dels mislykket og åpenbart kostbar måte å forsøke å oppnå dette på.

Basert på tilgjengelige tall fra OECD og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning for perioden 1972-96 er et anslag for den samlede støtten 900 milliarder kr målt i 1996-kroner. I denne perioden forsvant ironisk nok nesten halvparten av alle bruk i landet.

Fremskrittspartiet mener derfor at landbrukspolitikken har bidratt til å svekke distriktene og gjort dem mindre i stand til å utvikle et bærekraftig næringsliv og såle-

des medvirket til å forsterke sentraliseringstendensene. Den førte politikk har gitt en skjev fordeling av offentlige ressurser i distriktene, med det resultat at lokalsamfunnet har fått for få ben å stå på med lite varierende arbeidstilbud.

Fremskrittspartiet er overbevist om at behovet for en alternativ jordbrukspolitikk blir innlysende etter hvert som kostnadene oppfattes av flere og flere som uakseptable, selvdekningsgraden for de fleste tradisjonelle jordbruksprodukter overgår 100 pst. og overskuddsproduksjonen fortsatt dumpes i det internasjonale marked.

Vi mener derfor at det foreligger et sterkt behov for å gjennomføre radikale lov- og regelendringer som gjør at omsetning, produksjon og struktur i landbruket kan tilpasse seg det fremtidige marked.

En landbrukspolitikk som ikke krever forbrukerne for overføringer gjennom budsjettstøtte, forbrukersubsidier eller skjermingsstøtte, vil gi produkter til lavest mulig pris. Gjennom en nedbygging av monopoler og innføring av reell konkurranse sikres forbrukerne valgmuligheter mellom ulike produkter.

Fremskrittspartiet mener de selvstendig næringsdrivende i matvareproduksjonen må basere sin virksomhet på produksjon som er bedriftsøkonomisk riktig, og ikke på subsidierte særordninger.

Helt til slutt: Fremskrittspartiet vil stille seg svært positivt til modeller som i sterkere grad skiller hobbydrift fra yrkesutøvere med heltids innsats i jordbruket.

Karin Kjølmoen (A): Til tross for harde påstander om linjeskift, rasering og svik i forhold til landbruksmeldingen vil jeg hevde at både når det gjelder inntektsformuleringene og nødvendigheten av strukturelle endringer, følger Regjeringen opp intensjonene i flertallsmerknadene fra Arbeiderpartiet og sentrumspartiene.

Når det gjelder skattegrepet og tidspunkt for full virkning, vises det til at skattelettelsen skal kompensere for tapte inntektsmuligheter ved reduksjon av målprisene. Dette går klart fram av St.meld. nr. 19, hvor det bl.a. sies at inntektsfradraget skal kompensere for reduserte inntektsmuligheter «når målprisene reduseres».

Det samme stortingsflertallet har ikke forutsatt at det er bare gjennom de offentlige overføringene at jordbruket skal sikres samme inntektsutvikling som øvrige grupper i samfunnet. Flertallet understreket følgende:

«God utnytting av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger vil i økende grad få betydning for at en slik inntektsutvikling kan oppnås.»

Ved behandlingen av landbruksmeldingen gav Stortinget sin tilslutning til etablering av et verdiskapingsprogram for norsk matproduksjon. Programmet vil bli finansiert med i alt 500 mill. kr i den første femårsperioden. Med de endringer som må foretas dersom norsk landbruk skal kunne møte framtidens utfordringer, vil dette etter mitt syn være en svært viktig satsing.

Etter bruddet i jordbruksforhandlingene har det oppstått en påstand om at en i snitt pr. bruk vil få en inntektsnedgang på 5 000 kr. Dette vil jeg hevde er desinforma-

sjon. I forhold til de reelle inntekter som bonden oppnådde i fjor, innebærer statens tilbud en gjennomsnittlig inntektsøkning på 5 000 kr.

Ifølge Nationen 2. juni dette år har Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag dessuten ved bruddet i forhandlingene sagt nei til ytterligere 200 mill. kr på vegne av norske bønder.

Bent Høie (H): Dette jordbruksoppkjøret er et lite skritt i retning av å gi bonden en større frihet. Jeg synes Lars Sponheim i replikkordskiftet hadde en korrekt fremstilling av den enkelte bonde som en selvstendig næringsdrivende som raskt ser nye muligheter. Dette er Høyre helt enig i. Det er derfor en viktig del av vår landbrukspolitikk å gi bonden et større armslag og større muligheter til å velge nye bruksløsninger. Vi er derfor veldig glad for at vi i denne saken har fått gjennomslag for å fjerne en del av grensene for sambruk. Åpningen for sambruk har allerede vært en suksess, og vil forhåpentligvis bli en enda større suksess etter denne saken.

Sambruk gir brukerne et større faglig og sosialt arbeidsmiljø, mulighet for mer fleksible arbeidstidsordninger og ikke minst gir det mulighet til å dele på investeringene. Det er derfor veldig skuffende at Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ikke viser bøndene denne tilliten og lar dem velge størrelsen på sambruket selv. Dette er en holdning som står i sterk kontrast til det representanten Sponheim viste til i replikkordskiftet, og viser at ideen om bonden som selvstendig næringsdrivende i realiteten ikke stikker noe særlig dypt i sentrumspartiene. Dette ble godt illustrert av representanten Jon Lille-tun, som snakket om landbruket som offentlig sektor.

Jon Olav Alstad (A): Jeg har fulgt med i den debatten som har vært her i dag, og jeg har etter hvert blitt veldig bekymret. Det er tydelig at svartmaling av fremtiden for landbruksnæringen er blitt en politisk kunst som spesielt mellompartiene perfektionerer seg i i dag, og det i langt større grad enn tidligere. Med de signalene som disse partiene sender ut, godt sekundert av organisasjonene, skjønner jeg at folk tenker seg om flere ganger før de gjør alvor av å velge denne yrkesveien. Det til tross for at den landbrukspolitikken som i dag vedtas, faktisk er en videreføring av de vedtakene som sentrumsregjeringens landbruksminister la opp til. Og det mismotet som nå formidles ut, er i seg selv dramatisk for denne næringen. Det kan være en fordel om alle begynner å holde seg til det som faktisk er inntekten til bøndene, og ikke til teoretiske modeller – også kalt målpriser – for prissetting som ikke har noe med bøndenes overlevelse eller inntekt å gjøre. Det er altså ikke inntektsmuligheter vi lever av, men inntekter. Men det er mulig at jeg er ale-ne i dette landet om å være optimist på vegne av den næringen jeg kommer fra.

Vi må i det minste slutte å tro at vi lever i en planøkonomi der politikerne bestemmer prisen på en vare. Slik har det aldri vært, og sånn vil det heller aldri bli. Bønder har alltid måttet leve av markedet og skal selvsagt gjøre det i tiden fremover også.

Det som slår meg, er at vi de ti siste årene har kranglet om hvordan oppgjørene egentlig slår ut, og det er i seg selv grunn nok til å se på denne formen for øvelser. Men når forhandlingene da er ferdig, enten gjennom en løsning eller gjennom brudd, må vi i hvert fall følge opp dette slik vi alltid gjør, med respekt for de resultatene som kommer ut av det enten det er enighet eller ikke. Dersom organisasjonene ikke er i stand til å ta ansvaret for det de gjør, så er det ikke vår jobb å gjøre det så lenge man driver med forhandlingssystemet.

Derfor tror jeg vi etter hvert ser slutten på landbruksforhandlingene, og at bøndene snart vil få den samme muligheten som andre næringsdrivende til å påvirke rammebetingelsene. Det har siden 1990 vært fem brudd i landbruksforhandlingene, og det har bøndene tapt mye penger på. Jeg er sikker på at landbruket ikke har råd til gang på gang å la sine organisasjoner bryte forhandlingene. Ingen andre fagorganiserte ville funnet seg i det, og jeg tror ikke distriktene heller har råd til den slags markeringer.

Jeg registrerer at andre næringsdrivende lykkes bra med å nå fram med sine synspunkter her i huset, uten at de er avhengig av egne forhandlinger med staten og med de begrensningene det legger for det senere arbeidet med rammene i Stortinget. Jeg synes det er på tide at bøndene får den respekten som andre næringsdrivende også har.

Jeg tror som sagt det bare er et tidsspørsmål før også den enkelte bonde oppdager hva det er som skjer, hvor meningsløst det er å forholde seg til teoretiske modeller som ikke gir en krone verken fra eller til i inntekt, hvor håpløst det er å ha organisasjoner som til stadighet sørger for at bøndene taper penger gjennom forhandlingssystemet og gjennom manglende ansvarstaking. Da tror jeg også tiden er moden for landbruket til å legge ned landbruksforhandlingene.

Kari Økland (KrF): Svartmaling eller rosemaling – vi må forholde oss til virkeligheten. Jeg syns St.meld. nr. 19 har en klar og realistisk erkjennelse av det, både når det gjelder prisgrep og strukturtilpasninger. Derfor er det alvorlig og brutalt om det er slik representanten Gabrielsen hevder, at verdien av forliket om landbruksmeldingen er lik null. Jeg konstaterer òg at det ikke bare er sentrumspartiene som mener at statens tilbud bryter med meldingens intensjon, og at det er ulike syn på hvem det er som har hoppet av St.meld. nr. 19.

At bøndene aksjonerer og protesterer, er forståelig. De mener at statens såkalte tilbud i årets jordbruksforhandlinger innebærer reduserte inntektsmuligheter på 5 200 kr pr. årsverk, og at staten neppe hadde våget å gi andre grupper et minusoppgjør. Nå er landbruksministeren av en annen oppfatning, men det er oppsiktsvekkende at regjeringen Stoltenberg forandrer beregningsmåten i forhold til tidligere år og fremstiller det slik at Regjeringens forslag innebærer en inntektsvekst, når innarbeidet beregningsmåte viser en redusert inntektsmulighet. Og det er sterk kost når landbruksministeren hevder at bøndene fusker med tall. Ingen kan vel med sikkerhet beskri-

ve hvordan de reelle tall for inntekten blir for neste år, men det kan sies en del om inntektsmulighetene.

I St.prp. nr. 82 sies det at «Regjeringen bygger sin økonomiske politikk på Solidaritetsalternativet». Jeg må spørre: Solidaritet med hvem? I en langsiktig næring er forutsigbarhet av vesentlig betydning. Det handler om mer enn å skifte jobb. Innstillingen innebærer dramatiske endringer for distriktsjordbruket. Middels store bruk med flere dyreslag er de store taperne, noe som ikke er i tråd med de føringer som ble lagt i landbruksmeldingen om en gradvis og moderat prioritering til fordel for bruk hvor jordbruksproduksjonen utgjør et viktig bidrag til sysselsetting og inntekt. Derfor er jeg glad for at saksordføeren sier han vil be departementet vurdere konsekvensene for middels store bruk med allsidig produksjon. Jeg tolker dette som en erkjennelse av at man har gått lenger enn landbruksmeldingen la opp til.

Konsekvensen av at bøndene stadig får redusert inntekt er ikke at vi får billigere mat enn svenskene. Med våre naturgitte forhold, klima, topografi, avstander og alle våre forskrifter, ikke minst vedrørende miljø, bygninger, arbeidsmiljø osv., kan vi verken konkurrere om mengde eller pris. Når det gjelder kvalitet og renhet derimot, har vi fortrinn fremfor mange andre land. Derfor bør vi satse mer på å utnytte de mulighetene vi har, og i så måte – for å ta med en positiv ting – er det bra med verdiskapingsprogrammet.

Per Sandberg (Frp): Jeg har fulgt debatten med interesse. Og det som interesserer en representant fra Nord-Trøndelag, er jo at en prøver å fange opp signal, ikke minst når statsråden også har tilhørighet i samme fylke og vi opplever representanter fra samme fylke – jeg sikter da til representanten Alstad – som på en måte har motstridende signaler, men ut fra debatten prøver å framstå med et forent signal.

Men ut fra det synes jeg det er veldig interessant, for mange ord og uttrykk som jeg kjenner igjen, har kommet fram i debatten. Særlig synes jeg det er interessant at representanten Opseth direkte sier fra talerstolen at overføringsdelene må ned. Flere representanter fra Arbeiderpartiet har tatt i bruk uttrykket selvstendig næringsdrivende om bønder – og det synes jeg er veldig bra. Jeg synes også at det er på sin plass at flere representanter fra Arbeiderpartiet nå tar et oppgjør med organisasjonene som representerer landbruket.

Det er klart at i losjen i dag er det mange utsendinger fra landbruksorganisasjonene som kanskje vrir seg i stolene sine. Men jeg mener det er på sin plass. Men når jeg har sagt det, er det for sent. Fremskrittspartiet har sagt i ti år at kanskje den store hemsken i forhold til at vi får lov til å betrakte bøndene som selvstendig næringsdrivende, og at de skal få lov til å drive som selvstendig næringsdrivende og bli tatt på alvor og bli respektert – som representanten Alstad fra Arbeiderpartiet prøver å gi uttrykk for – den skyldes kanskje organisasjonene.

Jeg syns – uten at jeg skal foregripe de forslagene som ligger til behandling – at jeg i hvert fall ser at det er grep her som går i retning av at vi kanskje kan oppnå at bøn-

dene får lov til å opptre som selvstendig næringsdrivende. Men jeg har en liten utfordring til statsråden, for jeg har tatt meg den frihet å hente ut morgendagens utgave av det som heter Trønder-Avisa, og da blir jeg litt skuffet. Statsråden er som kjent blitt angrepet veldig sterkt i sitt eget fylke, og da bruker han den skremselspropagandaen at hvis de ikke gjør som man vil nå, så er det Fremskrittspartiet som får viljen sin. Det står i Trønder-Avisa i dag. Jeg vil utfordre statsråden på hva i all verden det er han mener med det, når Fremskrittspartiet tross alt ikke er med på noen flertallsinnstilling på noen slags måte. Og jeg vil i tillegg også spørre: Når er Arbeiderpartiet villig til å gå videre i forhold til å lette reglementet for de selvstendig næringsdrivende nå – som vi er enige om at bøndene skal bli?

Tor Nymo (Sp): Jeg må tilstå at jeg opplever denne debatten som uvirkelig – ja, som en kamp om virkeligheten, en kamp om tall.

Da landbruksministeren tiltrådte og behandlingen av landbruksmeldingen tok fatt, var det mange næringsutøvere i landbruket som ble positivt overrasket over de signaler som kom fra statsråden, og at han ønsket å få til et samarbeid med sentrumspartiene. Den virkeligheten var det dessverre ikke lenge.

Gjennom media har vi fått inntrykk av hvordan stemningen nå er blant næringens utøvere i forhold til hvordan landbruksavtalen blir seende ut, og det er fortvilelse og pessimisme som råder.

Statsråd Kosmo sa ærlig nok at næringen står foran dramatiske strukturendringer, og at det ville smerte den omleggingen man stod foran. Så sa han også samtidig at han fortsatt ønsket levende bygder. De samme signalene sendte Kosmos partivenner, sosialdemokratene i Sverige, ut da de klarte å avfolke landsbygda gjennom råde strukturendringer i landbruket, og fikk støtte fra Moderaterna. Kosmo vet akkurat like godt som jeg hva resultatet er.

Det er slik at mange offer seg over måten næringen har gått ut på, og ikke minst organisasjonene. Men ærlig talt: Næringsutøverne og landbruksorganisasjonene har jo også en selvfølgelig rett til å uttrykke bekymring i forhold til den virkelighet de står overfor. Men hva blir de så møtt med? Jo, karakteristikker og juks. Det blir de møtt med. Det er den totale mangel på respekt som blir uttrykt gjennom slike karakteristikker, som ikke bidrar til at man får gode løsninger gjennom samarbeid, som begge de to statsrådene har gitt uttrykk for ønske om.

At Fremskrittspartiet og Høyre er svært glad for det som nå ligger i jordbruksavtalen, vil ikke overraske noen. Men jeg tror faktisk statsråden og regjeringen Stoltenberg skal være litt forsiktig med å la seg omfavne av disse partiene, for det er ikke veldig lenge siden at en tidligere landbruksstatsråd i Arbeiderpartiet førte en landbrukspolitikk som gjorde at Carl I. Hagen tilbød æresmedlemskap i Fremskrittspartiet.

Ola D. Gløtvold (Sp): Saksordfører Breimo var bekymret for strukturutviklingen i forbindelse med dette jordbruksoppgjøret. Det har han all grunn til.

De små og mellomstore allsidige kombinasjonsbrukene blir de skadelidende ved dette oppgjøret. Det er langt mer enn hobbyjordbruk det her er snakk om, slik representanten Gabrielsen prøvde å uttrykke det. Det er mange som har sitt yrke og sitt eksistensgrunnlag på slike bruk i det norske landbruk.

Representanten Kristiansen sa at dette var et utadrettet skuespill. Jeg synes kanskje det var noe drøyt sagt. Et hvert skuespill pleier gjerne å ha ingredienser som narrer og bødler, og i tilfelle synes jeg vel det er andre som også er svært aktive aktører på denne scenen i kveld.

Jeg synes Gabrielsen har høvert ganske bra over at han har lagt sin hånd over Arbeiderpartiet – som han sa på fjernsynet for noen kvelder siden – og også over norsk landbruk, vil jeg tilføye.

Og Hedstrøm vil ikke bare avvikle, han vil avrette norsk landbruk, slik han skisserer det.

Det er bekymringsfullt at vi har den handelslekkasjen vi har. Men det er ikke bare norsk landbruks skyld. Hvorfor vil ikke de som bekymrer seg så sterkt for matvareprisene, gjøre et grep som de kan gjøre selv uten problem, nemlig å ta vekk den høye skatten vi har på norsk mat, ved å redusere matmomsen. Det utgjør cirka en fjerdedel av sluttprisen på norsk mat.

Ansgar Gabrielsen sier at vi skal bruke offentlige midler alternativt og få annen virksomhet i distriktene. Hvordan harmonerer det med Høyres politikk når det gjelder f.eks. SND? Verdiskapingsprogrammet i forbindelse med dette oppgjøret var jo bra. Men det gjenstår å se hvor lenge det vil vare, jf. det som nå skjer med SND og virkemiddelbruken der.

Når Hedstrøm snakker om norsk matvarepris og sammenligner med svensk pris, burde han kanskje også ta med lønns- og skattenivået i Sverige. Er det en slik utvikling Hedstrøm vil ha?

Multifunksjonelle roller i landbruket har blitt nevnt. Men beredskapspolitikken har vært svært lite berørt – matvareberedskap og selvforsyningsevne. Vi har egentlig ingen overproduksjon hvis vi tenker globalt, og i denne salen blir vi svært ofte minnet om at vi skal tenke globalt.

Det er i stor grad en feil fordelingspolitikk. Småskala landbruket er den beste garantist for et robust og sterkt landbruk. Tsjernoby-ulykken viste det. Ren mat produseres bedre i småskalalandbruk enn i et industrielt landbruk. Jeg synes dette også burde telle når vi legger strukturen gjennom et slikt jordbruksoppgjør.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg følte at det var nødvendig å forlenge debatten med i hvert fall tre minutter til, for jeg har lyst til å kommentere statsråd Kosmos innlegg.

Han laget et poeng av at det var stor forskjell mellom å forhandle med lønsmottakere og å forhandle med private næringsdrivende. Jeg fikk inntrykk av – av måten ministeren uttalte seg på – at det visstnok ikke var så nøye hvordan man forhandlet med private næringsdrivende, at man egentlig forhandlet med dem av ren snillisme. Det hørtes slik ut av måten det ble formulert på. Jeg

synes det er litt merkelig, og det er i høyeste grad historieløst.

Dette er en samfunnsavtale med private næringsdrivende. Det burde være like hensiktsmessig og fornuftig å forhandle med dem. Dessuten må bøndene bære konsekvensene av en slik forhandlingsavtale i større grad enn kanskje mange lønsmottakere må. Det er en annen type forhandlinger. De har ikke arbeidstakerrettigheter som i NNN, men de har stolthet, sjøltillit, sjølbergingsevne, egenkapital – og de har arv som de stiller med. Det skal forhandles om i en samfunnsavtale som man har forhandlet om i hele etterkrigstida. Den er historisk. Det er ikke noe nytt at man forhandler, og at bøndene er private næringsdrivende. Dette er ikke noe nytt som noen har oppdaget. Det har vært slik hele tida.

I forhandlinger må regel nr. 1 fortsatt være at man skal skape tillit, og at man skal sørge for å finne fram til en vinn-vinn-løsning. Man kommer kanskje ikke så langt ved å legge seg på en belærende og allvitende linje, der man har fasit på folks beste, nemlig at de ikke skjønner sitt eget beste.

Det er kommet påstander om svartmaling. Svartmaling har det vært på hele 1990-tallet. Jeg har sett utviklingen i mitt eget fylke, Finnmark, på 1990-tallet. Det kan jo sies å være et ganske marginalt område, der man kan teste litt effekter. Her har jeg i løpet av 1990-tallet sett at underskogen av små bruk er vekk. Oppgjøret i 1996 gav en inntektsreduksjon på minus 30 000 årsverk på sau. Året etter spikret sauebøndene i Loppa igjen døra. På samme tid økte saueholdet i sentrale strøk. Og dette løpet fortsetter.

Men det som er det alvorlige, er at det skjer så mye raskere. Og det skjer i en takt som blir vanskelig for de private næringsdrivende som må bære kostnadene av dette selv og følge med.

Det kan kanskje se ok ut på papiret, men effekten for bønder som ser at det er minus 5 000 kr og regner på det, er at det kan variere mellom 10 000, 15 000 og 20 000 kr – begge veier. Det skaper frykt. Det var ikke det vi trengte nå når vi skulle drive omstilling.

Øystein Hedstrøm (Frp): I store deler av denne debatten har jeg vært veldig skuffet fordi det har vært mye preik, lite realisme og lite visjoner over politikernes innlegg når det gjelder fremtiden for den norske landbrukspolitikken.

Men etter at jeg hørte statsråd Kosmo, ser jeg lysere på fremtiden. Jeg kommer til å sitere Kosmo i landbruksdebatter og distriktpolitiske debatter fremover. Som jeg sa i et tidligere innlegg: LO Industri har et program for distrikts- og landbrukspolitikken som jeg håper Arbeiderpartiet vil jobbe videre med framover. Han sa det jo helt riktig: Norsk næringsmiddelindustri er en viktig industri med mange tusen arbeidsplasser som vi er helt avhengig av. Den kan ikke overleve hvis de ikke får råvarer til konkurransedyktig kostnad. Og kan ikke den norske bonde skaffe det, må de gå andre steder. Og får ikke den norske forbruker matvarer til konkurransedyktige priser, reiser han over grensen til Sverige. Jeg har

sagt det før: Det har alt etablert seg flere «Little Norway» på andre siden av grensen, som er blitt en lang handledisk. Der treffer du naboen dine, søskenbarnet fra Gjøvik osv. Dette kommer til å utvikle seg, det kommer til å akselerere hvis ikke norske politikere tar dette innover seg og bekjenner seg til virkelighetens verden, uavhengig av hva komiteens leder og Senterpartiet ønsker når de snakker om dumping av svenske matvarer. Det vil bare være et forbigående fenomen, de vil bli dyktigere og dyktigere. Svenskene ligger flere lysår foran oss her hjemme – matvareprisene i Sverige ligger 27 pst. over gjennomsnittet i EU, og de vil ha enda mer konkurranse i sitt system. Så dette må vi norske politikere ta innover oss og lære av andre land, for at den norske bonde skal kunne overleve og være konkurransedyktig i tiden framover.

Men har vi noen gründere og industrialister som vi politikere kan lære av? Ja, personlig føler jeg at vi har det. I Gausdal har vi en bonde som heter Simen Fougner, som produserer uten å behøve å ta imot noe støtte. Han har til og med hatt realistiske planer for eksport av gris. Men han blir kriminalisert, for han holder seg litt over konsesjonsgrensene.

Og så har vi på Østre Toten Per Idar Vingebakken, som ble stoppet av norske politikere. To tidligere statsråder, landbruksministre, var og priset hans integrerte konsept, primærproduksjon og meierivirksomhet. Også en statsminister var der og sa: Vi trenger et korrektiv til Tine. Han satte i gang fullt lovlig utenfor kvotesystemet for melk, men politikerne klarte å drepe virksomheten hans ved å innføre en ny lov om at alle skulle produsere innenfor konsesjonsgrensen. Der kan vi politikere lære hvordan norske bønder kan utvikle seg.

Odd Roger Enoksen (Sp): Den 9. mai hadde vi en debatt som flere av oss trodde skulle komme til å bli viktig for landbruksnæringen. For første gang etter behandlingen av St.prp. nr. 8 på begynnelsen av 1990-tallet var det enighet mellom sentrum og Arbeiderpartiet i noe så viktig som spørsmålet om landbrukets framtid. Og resultatet av behandlingen av den stortingsmeldingen gav grunn til optimisme i næringen, selv om selvfølgelig ikke alle var fornøyde. Jeg holdt også et innlegg hvor jeg uttrykte tilfredshet med at Høyre endelig var parkert i landbrukspolitikken. Det som har skjedd etter behandlingen av innstillingen til St.meld. nr. 19, er omtrent som X-Files: Du tror det ikke før du ser det. Jeg hadde faktisk ikke drømt om at jeg så raskt skulle bli nødt til å spise i meg mitt utsagn om Høyres plass i landbrukspolitikken.

Arbeiderpartiet gjentar i dag i denne debatten til det kjedsommelige at det er sentrum som har ansvaret for det begredelige oppgjøret som Regjeringen har presentert næringen. Jeg hadde faktisk trodd at man i Arbeiderpartiet var voksen nok til å ta ansvar for sine handlinger og ikke følte et behov for å skylde på andre når man har gjort en brøler. Jeg trodde man også var voksen nok til ikke å komme med den type meningsløse påstander som vi hørte representanten Sigrun Eng komme med tidligere i kveld om Bondelagets leder.

I kveld har vi opplevd at landbruksministeren er blitt omfavnet av Høyres Ansgar Gabrielsen – ikke bare i kveld, det er landbruksministeren blitt konstant etter presentasjonen av tilbudet til landbruksnæringen. Og vi har på toppen av det hele sett at Øystein Hedstrøm nå også har omfavnet arbeids- og administrasjonsministeren og øynet håp om en ny retning. Det står stadig klarere for meg hvorfor Høyre så det som viktig å bidra til et regjeringsskifte den 9. mars. Vi har sett det tidligere i dag i behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen. Vi har opplevd det nå under behandlingen av jordbruksoppgjøret. Det har vært en svart dag for Distrikts-Norge, og til tross for at flere av Arbeiderpartiets representanter sier at innstillingen til landbruksmeldingen står fast, må jeg si at jeg er sterkt i tvil, og jeg heller vel dessverre til samme oppfatning som representanten Ansgar Gabrielsen har gitt uttrykk for flere ganger i tidligere debatter, den innstillingen er lagt død, med støtte fra Høyres side.

Vi har fått en sminket versjon av hva vi kan forvente av utvikling i landbruket framover fra landbruksministeren og fra Arbeiderpartiets landbrukspolitiske talsmann. Vi har fått en usminket versjon fra administrasjonsministeren. Jeg syns i det aller minste Arbeiderpartiet på slutten av denne debatten kan være voksent nok til å gi næringen og Stortinget en pekepinn på hva man kan forvente seg i årene framover. Jeg har også registrert at landbruksministeren i et intervju i media har sagt at man tar et første forsiktig skritt i kveld. Det har også Jørgen Kosmo nå bekreftet, og jeg syns Arbeiderpartiet kunne være voksent nok til å erkjenne det.

Ansgar Gabrielsen (H): Enoksen sa at det var en svart dag for Distrikts-Norge. La meg i hvert fall si at noe særlig lysere og lystigere hadde det i hvert fall ikke blitt om Senterpartiet i større grad hadde hatt en hånd på dette rattet. Det er i hvert fall helt sikkert. Det å gå med bind for øynene er ikke akkurat noen lys opplevelse.

Jeg har et spørsmål til Senterpartiet på slutten av denne debatten – eller til sentrum for så vidt, men la meg stille spørsmålet til parlamentarisk leder for Senterpartiet. I den innstillingen vi behandler i dag, er det etter mitt skjønn åtte-ti merknader fra sentrum som hver for seg innebærer mistillit til statsråden, eller for den saks skyld til Regjeringen. Det gjentas åtte ganger at stortingsvedtak effektivt er satt til side av Regjeringen. Mitt spørsmål til Enoksen er enkelt: Har Senterpartiet tillit til den statsråden som har lagt fram denne proposisjonen?

Kjell Opseth (A): Det er ikkje noko hyggeleg å vere med og forlengje møtet på denne tida av døgnet, men ein del av det representanten Enoksen sa, krev at ein tek til motmæle.

Når representanten Enoksen framstiller dette som ein svart dag for norsk landbruk og for Distrikts-Noreg, er det fullstendig feil. Det verste vi kan gjere for norsk landbruk og for Distrikts-Noreg, er jo å late som ingenting og ikkje gjere noko som helst, som Senterpartiet har ein tendens til – å ville bevare det beståande og ikkje sjå på kva som krevst av endringar, er kjenneteiknet til Senterpartiet.

Det er jo snarare tvert om slik at ein skal vere glad for at Stortinget har tatt inn over seg at det trengst endringar. Og dersom vi ikkje gjer desse endringane no, som vi har vore inne på fleire gonger i denne debatten, er det å gå mot eit stup som vi kjem til før eller sidan, og då har vi *ingen* kontroll eller styring på kva veg ein ramlar. Så eg trur vi skal vere glade for at nokon tek ansvar og set i gang ein prosess som no har stått stille i to år på grunn av at Bondevik-regjeringa ikkje har følgd opp det ein starta med i 1986.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg trodde faktisk at representanten Opseth hadde registrert at i innstillingen til St.meld. nr. 19 er det trukket opp linjer for utvikling av norsk landbruk i tiden framover – retningslinjer som vi står sammen om, retningslinjer som ligger i framtid, og som gir grunnlag for optimisme i næringen.

Og når representanten Opseth nå presterer å si at Senterpartiet ønsker at alt skal være som det har vært, er det faktisk feil. Da bør Opseth ta seg bryderiet med å lese innstillingen, som han selv har vært med på å skrive, på nytt.

Så til representanten Ansgar Gabrielsen. Den første som i denne salen sa at innstillingen til landbruksmeldingen ikke lenger gjaldt, og at Regjeringen hadde tilsidesatt den gjennom tilbudet til landbruksnæringen, var nettopp representanten Ansgar Gabrielsen. Jeg går ut fra at det er like viktig for Høyre som det er for Senterpartiet at vedtak gjort i denne sal blir etterlevd. Og hvorvidt statsråden har min og Senterpartiets tillit, blir først interessant i det øyeblikk også Høyre kan svare på det spørsmålet, om det er viktig for Høyre at vedtak gjort i Stortinget blir etterlevd, vedtak som representanten Gabrielsen gjentatte ganger har sagt er tilsidesatt gjennom det tilbudet som landbruksministeren har lagt fram.

Så det kunne være kjærkomment å returnere spørsmålet til representanten Gabrielsen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15. (Votering, se side 3784)

S a k n r . 1 6

Innstilling fra næringskomiteen om reindrifftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000 (Innst. S. nr. 216 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 65 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige gruppene 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ivar Kristiansen (H) (ordfører for saken): Norsk reindriffts-næring hadde egentlig fortjent en nokså bred debatt – på dagtid – om sin situasjon, om sine utsikter og sine rammevilkår, og særlig berører det den situasjonen som vi har i Finnmark fylke. For norsk reindriffts-næring sliter – ikke minst fordi myndighetene ikke har lyktes i sin reindriffts-politikk. Dagens situasjon, særlig i indre Finnmark, er meget alvorlig. Vi er fortsatt ikke kommet nærmere en balanse mellom reintall og beitegrunnlag. Det er derfor en enstemmig komite i dag så tydelig understreker at ensidig bruk av reindriffts-avtalens virkemidler for å tilpasse reintallet til beiteressursene ikke er tilstrekkelig, og at det *ikke* fungerer som verktøy for å tilpasse reintallet.

Det er derfor bedrøvelig å registrere at disse forholdene har vært tatt opp fortløpende siden behandlingen av St.meld. nr. 28 for 1991-92 En bærekraftig reindrift.

Komiteen konstaterer at problemene bare øker i omfang. Derfor er det vårt håp at landbruksministeren nå tar fatt i utfordringene, og derfor ber en enstemmig komite om at Regjeringen i samarbeid med reindriffts-utøverne fastsetter et øvre reintall for hvert distrikt. Vi er nå nærmest på overtid når det gjelder behovet for å få de nye fellesbeitene, altså den nye distriktsinndelingen, på plass – en jobb som skulle ha vært avsluttet.

Jeg anmoder også statsråden om å foreta en gjennomgang av reindrifftsforvaltningen. I dagens utsatte situasjon er det avgjørende at forvaltningen kan kombinere solid juridisk kompetanse og næringspolitisk ekspertise med forståelsen for lokale forhold og tradisjoner, og ikke minst forståelsen av samisk reindriffts-kultur.

Jeg vil også understreke behovet for økt satsing på markedsføring av reinkjøtt. Komiteen ser et potensial i å kunne videreutvikle foredlingsindustrien. En slik satsing vil kunne bety økt sysselsetting i næringen, og det er ikke minst viktig å sørge for at foredlingsindustrien utvikles for å tilfredsstille de krav som bl.a. EØS-avtalen hjemler for produksjon.

Karin Kjømoen (A): Inneværende reindriffts-avtale har en bevilgning på 80 mill. kr til å gjennomføre de tiltak som partene ble enige om. Arbeiderpartiet ønsker å legge vekt på at reindriffts-avtalen, i tillegg til reindriffts-loven, skal være gode styringselementer for å utvikle en bærekraftig reindrift.

Selv om reindrifften er en liten næring, er den en viktig brikke i den samiske kultur og handler om sysselsetting, bosetting og utvikling for det samiske folk. Derfor er det viktig at denne næringen må bygge på en økologisk forståelse.

Arbeiderpartiet er enig i at for å få til en tilpasning mellom reintall og beiteressurser, vil det kreves en samhandling mellom de berørte parter. Vi har her merket oss at avtalepartene ble enige om å trekke forhold som berører reintallsreguleringer med hjemmel i reindriffts-loven, ut av forhandlingene.

I likhet med andre næringer hvor naturgrunnlaget begrenser omfanget av aktivitetene, kan en ikke ha et høyere reintall og en større produksjon enn beitegrunnlaget

kan tåle. Uansett tekniske nyvinninger og andre hjelpemidler er dette noe en må ta hensyn til.

Arbeiderpartiet har registrert at den negative utviklingen, spesielt i Finnmark, fremdeles er til stede og også har økt i omfang. Arbeiderpartiet vil understreke at dette må bli fulgt opp etter de prosedyrer som reindriffts-loven foreskriver.

Arbeiderpartiet er også enig i at det skal fastsettes et øvre reintall for hvert distrikt, for senere å fastsette reintallet for den enkelte driftsenhet – dette for å få til en mer økologisk og økonomisk næring.

Reindrifftsens Utviklingsfond skal brukes til utvikling og investeringer i næringen. Komiteens flertall har pekt på at fondet også bør være en viktig institusjon for å kunne bidra til at industrien i større grad kan satse på utvikling av spesialprodukter. Arbeiderpartiet forutsetter at det er partene selv som må bli enige om dette.

I samtlige reinbeitedistrikt sliter næringen med store rovdyrtaf og med produksjonssvikt som følge. Forebyggende tiltak må derfor settes i gang.

Arbeiderpartiet mener at den negative fokusering som har vært rettet bl.a. mot reindøden i Finnmark og Troms, ikke gagnar næringen. Derfor støtter vi opp om de tiltakene som man er kommet fram til i reindriffts-avtalen.

Øystein Hedstrøm (Frp): Først vil jeg benytte anledningen til å gi honnør til saksordføreren, for komiteen har år etter år etter år beskrevet problematikken, at vi har altfor mange rein i forhold til beitegrunnlaget osv., men det har i praksis ikke skjedd noe for å bringe reindriffts-næringen fremover i pakt med ressursgrunnlaget. Men saksordføreren har klart å samle komiteen om veldig viktige formuleringer, slik at jeg er optimist – at man nå kan legge de nødvendige føringer, og at departementet følger opp de påleggene som Stortinget gir i denne saken, slik at vi kan få en bedring.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg komme inn på enkelte elementer. Vi er for så vidt imot reindriffts-avtalen og det planøkonomiske systemet, som det viser seg ikke fungerer. Ikke sant? Først er det slik at man sprøyter inn en masse kapital – dette kan jo sammenlignes litt med landbruket – i reindriffts-næringen. Det ble gjort for en del år siden, slik at ungdommen gikk inn og etablerte seg, og da fikk man denne situasjonen med altfor mange rein i forhold til beitegrunnlaget. Og så må delvis de samme politikere komme med nye tilskudd og støtteordninger, tidligslaktetilskudd osv. for å forsøke å bøte på de problemene de selv er med på å skape. Vi får stadig bevist at planøkonomi i reindriffts-næringen og landbruksnæringen ikke fungerer, så hvorfor skal vi fortsette med systemer som ikke virker, når vi kan prøve alternativer som har bedre fremtidsmuligheter?

Jeg vil også spørre meg: Hvis en bedrift hadde skadet miljøet så mye som reindriffts-næringen gjør, ville nok myndighetene vært ute mye tidligere. Forskere har jo påvist at det skjer en forørkning av Finnmarksvidda, med irreversible skader i tiår, og at skadene er langt større enn det vi ser ved nikkilverkene. Så her er det viktig nå at

Regjeringen følger opp de påleggene og de merknadene som kommer fra Stortinget.

Randi Karlstrøm (KrF): Vi støtter også det med å sette øvre reintall for hvert distrikt. Jeg tror dette er et rett grep, men det avhenger av hvilken prosess som blir ført videre. Det er også veldig spennende å se hva lovutvalget kommer fram til. Det vil være veldig avgjørende.

Men jeg vil ta opp én ting som jeg synes kanskje kan vurderes videre. Det er rammen rundt forhandlingene. Jeg synes at man kanskje burde vurdere om reindriftsforhandlingene burde foregå i Sametinget, man kunne kanskje bruke det nye sametingsbygget. Det har noe med konteksten og rammen rundt det hele å gjøre. Det er her snakk om en flerkulturell kontekst. Man skal operere med to språk, og jeg håper at man også skal lykkes med å komme i gang med forhandlinger der man bruker begge språk fullt ut og har fulltolking. Jeg tror det er en riktig vei å gå for å komme i den nødvendige dialogen med næringen som man må ha. Jeg tror også det er viktig at Sametinget trekkes mer aktivt med, til tross for at vi nå i komiteen har gjort et vedtak som jeg vet at Sametinget ikke er fornøyd med. Men det kan det være mange grunner til – her er det mange kryssende interesser.

Jeg tror også det fra statens side er viktig at man får kvinner med i forhandlingsdelegasjonen. Jeg tror at man må ha enda mer styrke på dette med kvinnespørsmål.

Til slutt vil jeg legge til at tilleggsnæring må også her vektlegges sterkere fremover. Det tror jeg er helt nødvendig for å ha en sjanse til å sikre et materielt grunnlag for reindriftsfamiliene fremover.

Olav Gunnar Ballo (SV): Premissene for reindriftspolitikken baserer seg på St.meld. nr. 28 for 1991-92, En bærekraftig reindrift, samt Stortingets behandling den gang av meldingen gjennom Innst. S. nr. 167 for 1991-92. Da Stortinget i 1992 behandlet dette, skisserte man at en bærekraftig reindrift skulle være basert på tre punkt – økologisk bærekraft som det ene, økonomisk bærekraft som det andre og en kulturell bærekraft som det tredje. Dette kommenteres i St.prp. nr. 65 for 1999-2000, der man sier at de tre målene står i en innbyrdes sammenheng, at økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og at sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å utvikle kulturell bærekraft.

Dette høres jo ut som reklamen for Kinderegg: tre ønsker på en gang. Når det gjelder Kinderegg, går det i hop. Her går det ikke i hop. Det er jo nettopp det som er tilfellet i dag, at økologisk bærekraft på Finnmarksvidda overhodet ikke gir noen økonomisk bærekraft. Den økonomiske bærekraften som i dag totalt er mangelvare, gir heller ingen mulighet for kulturell utvikling knyttet til reindriften over tid, slik at man allerede i utgangspunktet i St.prp. nr. 65 gir en fremstilling som lite eller intet har med virkelighetens verden i dag å gjøre.

Når man går tilbake i forhold til beskrivelser av Finnmarksvidda, eksempelvis i serien «Norske fjellbeite», der man i 1965 presenterte en omfattende oversikt over vegetasjon og beiteforhold for reinsdyr i Finnmark, er det

interessant å se beskrivelsen at lavheiene har en tykkelse på 10–15 cm og med «smale reinstier som skispor i lavmatta». De smale skisporene i lavmatta var streifdyr fra Finland som kom over. Ellers var det tett med lav.

I 1992 gav NORUT IT ut rapporten «Finnmarksvidda vegetasjonskartlegging – vegetasjonstyper, lavbeiter og endringer i lavdekket innen reinbeitedistrikt 30 og 31, Finnmarksvidda». Der hadde man basert seg på satellittdata fra 1973, 1980 og 1987-88. Det man fant ut fra disse dataene, var at det i 1973 var et intakt lavdekk svarende til 85 pst. av vidda. I 1980 var tallet redusert til 68,1 pst., og i 1987-88 var tilsvarende tall nede i 15,1 pst. I 1996 ble det på nytt gjort en undersøkelse som viste at kun 7-8 pst. av det totale arealet på Finnmarksvidda nå var uskadet. I begynnelsen av den perioden man undersøkte, fant man lav over hele vidda. I 1996 var situasjonen så alvorlig at halvparten av vidda var uten lav. Man stod altså overfor en økologisk katastrofe av enorme dimensjoner, som naturligvis, hvis man sammenligner med Puttjern, arealmessig er så stor at sammenligningen totalt halter. Det som også halter, er den totale mangelen på oppmerksomhet som den økologiske katastrofen har fått. Og det er klart at spørsmålet kan ikke behandles slik som man behandler spørsmål om å få oppfylt tre ønsker på en gang. Man kan ikke si at man både skal ivareta en kulturell utvikling og ha en økologisk bærekraft og en økonomisk bærekraft. Man må faktisk begynne å ta stilling til hva slags veivalg man skal gjøre. Og det helt åpenbare veivalget knyttet til Finnmarksvidda nå, er å ivareta økologien. Det er ingen økologisk bærekraft lenger på Finnmarksvidda, slik at det er bare et spørsmål om tid før reindriften dør ut av seg selv med den typen subsidieordninger man har i dag, og som man riktignok sier at man skal gjøre noe i forhold til også i år, men som verken departementet eller komiteen på noen overbevisende måte går inn i, slik at de andre tingene vil dø av seg selv. Reindriften vil dø ut, kulturelle muligheter knyttet til den vil dø ut, og det betyr at økologiperspektivet på en helt annen måte enn fram til i dag må fram, for at man i hvert fall skal kunne bevare naturen og hindre en total forøkning av hele viddeområdet.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Som representanten Ballo var inne på, er det en primær målsetting i reindriftspolitikken å legge til rette for en reindrift som er økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig – og jeg vil selv også legge til at den må være dyrevernmessig forsvarlig.

For deler av reinbeiteområdene er bildet temmelig dystert nå. Jeg tenker særlig på situasjonen i indre Finnmark. Systematiske vektregistreringer av reinen, overvåking av lavbeitene ved bruk av satellittbilder og feltundersøkelser etterlater ingen tvil om at beitesituasjonen er dramatisk.

Fra en økologisk synsvinkel er problemstillingen enkel. Det er for mye rein i forhold til beitegrunnet.

Fra næringens side erkjenner man langt på vei situasjonen. Staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund har opp gjennom årene vært enige om iverksetting av

ulike strategier for reintallstilpasning. Det viser seg imidlertid vanskelig å få gjennomført tiltakene i praksis. Som kjent forutsatte fjorårets avtale en frivillig tilpasning i de såkalte tiltaksdistriktene. Dersom dette ikke førte fram, skulle myndighetene i fase 2, dvs. fra kommende slaktesesong, foreta nødvendige reintallsreduksjoner med hjemmel i reindriftslovens bestemmelser. Da vi kom til årets forhandlinger, viste det seg at Norske Reindriftsamers Landsforbund ikke lenger ville være med på dette, noe som førte til at forhandlingene stoppet opp.

Av Regjeringen ble det likevel ansett som viktig å få til en avtale. Resultatet av dette ble at alle forhold tilknyttet reintallsregulering med hjemmel i reindriftsloven ble trukket ut av avtalen. Årets reindriftsavtale er dermed en ren økonomisk rammeavtale, som i større grad enn tidligere har vektlagt produksjonsoptimalisering og inntektsutvikling og i mindre grad tiltak for å tilpasse reintallet.

Dette betyr selvfølgelig ikke at reintallstilpasning er blitt mindre viktig sett fra myndighetenes side. Forskjellen er at dette nå skal følges opp på selvstendig grunnlag av de organer som har ansvar for dette etter reindriftslovens bestemmelser. Jeg vil nøye følge det videre arbeidet her og er glad for at komiteen så klart etterlyser handling og resultater.

Så litt om selve avtalen: Avtalen har fått en økt ramme fra 80 mill. kr til 88 mill. kr. Mye av dette går til Reindriftens Utviklingsfond, noe som bl.a. vil gi rom for større satsing på utvikling og investeringer i næringen.

Det er viktig å få innført en politikk som konkret retter seg mot kvinnene i reindriften. Kvinnene har tradisjonelt hatt en sterk posisjon i næringen. Gjennom den tekniske og økonomiske utvikling har denne blitt svekket. I årets avtale er ektefelletillegget for produksjonstilskudd økt fra 25 000 kr til 50 000 kr.

Jeg vil i forlengelsen av dette også nevne den viktige utfordringen i forbindelse med å øke verdiskapingen i reindriften. Reindriften har i dag utviklet seg til i det vesentlige å dreie seg om kjøttproduksjon. Et siktemål for næringen må imidlertid være å oppnå så stor økonomisk avkastning av flokken som mulig, innenfor de gitte økologiske rammer. Jeg vil særlig framheve nisjeproduksjon av melk, som også i kombinasjon med turisme kan representere et viktig bidrag i reindriftsøkonomien. Dette kan gi muligheter, ikke minst for kvinnene.

Reindriften er generelt utsatt for press fra mange hold. Reindriften må derfor gjøres mer robust og slik bli bedre i stand til å leve med et trykk fra omverdenen.

Det er viktig med en forvaltning som fungerer faglig, og som har utøvernes og andre myndigheters tillit. Norsk institutt for by- og regionforskning foretar nå en evaluering av Reindriftsforvaltningen, og rapporten vil foreligge i nær framtid. Jeg vil følge de videre prosesser nøye også her.

Hvis Stortinget ikke holder på så altfor lenge, vil statsråden snart ta et fly til landsmøtet i Norske Reindriftsamers Landsforbund og ta fatt på dette arbeidet med en gang i morgen.

Presidenten: Da får vi se om vi kan få avsluttet relativt raskt, så statsråden kan rekke dette.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr.16.

(Votering, se side 3787)

S a k n r . 1 7

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/1999 av 17. desember 1999 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIII (transport) (Innst. S. nr. 253 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 68 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3787)

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l overtok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Da er vi klare for votering.

Presidenten kommer til å gi anvisninger underveis i forhold til hva hun har forstått har vært de ulike partiers anbefalinger. Presidenten tror at det vil holde, men det er avhengig av at man lytter godt til hva som blir sagt, og at man følger den som er leder i sin gruppe i forhold til hvilken sak det gjelder, slik at vi kommer gjennom dette på best mulig måte på denne tiden av døgnet.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 26 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1-4, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet – under debatten gjort oppmerksom på at Sosialistisk Venstreparti skal være medforslagsstiller til forslag nr. 3
- forslagene nr. 5 og 6, fra Ivar Østberg på vegne av Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 9-13, fra Ivar Østberg på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 14 og 15, fra Ivar Østberg på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 16 og 17, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr.18 og 19, fra Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 20 og 21, fra Erna Solberg på vegne av Høyre
- forslagene nr. 22 og 23, fra Magnhild Meltveit Kleppa på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 24-26, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes først over mindretallsforslagene og deretter over innstillingen.

Ivar Østberg får ordet til stemmeforklaring.

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil be om at forslagene nr. 10 og 12 omgjøres til oversendelsesforslag, og gjør oppmerksom på at Kristelig Folkeparti og Senterpartiet kommer til å stemme imot innstillingens VI.

Presidenten: Forslagene nr. 10, 12 og 26 er under debatten omgjort til oversendelsesforslag.

Forslag nr. 10, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å prisjustere Nord-Norge-tilskuddet for 2001.»

Forslag nr. 12, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å utrede muligheten for finansiering av hovedstadstilskuddet og regionaltilskuddet som egne ordninger uten trekk i innbyggertilskuddet for samtlige kommuner.»

Forslag nr. 26, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere behovet for nødvendige justeringer av virkeområdet og volumet på regionaltilskuddet i forbindelse med nedtrapningen av det ekstraordinære skjønnet.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Da går vi videre. Det votes over forslag nr. 24, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke satsene for tilskudd til norskopplæring av voksne innvandrere, slik at alle kommunale utgifter knyttet til undervisningen dekkes av statstilskuddet.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte dette forslaget.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 75 stemmer mot og 22 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 03.16.16)

Odd Einar Dørum (V) (fra salen): Jeg fikk ikke stemt og skulle stemt mot.

Presidenten: Da korrigeres tallene til 76 stemmer mot og 22 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Det votes så over forslag nr. 25, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Den reelle vekst i kommunesektorens frie inntekter fra 2000 til 2001 skal være 4 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 22 og 23, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en gjeldssaneringsordning for kommuner og fylkeskommuner i budsjettet for 2001.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Inndelingstilskuddet gis i 5 år.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 86 stemmer mot og 13 stemmer for forslagene fra Senterpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 03.16.56)

Odd Einar Dørum (V) (fra salen): Jeg beklager at oksygeninntaket i mitt hode er så lavt at jeg ved en feil stemte for forslagene nr. 22 og 23.

Presidenten: Da korrigeres tallene til 87 stemmer mot og 12 stemmer for forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten må be om at man er ytterst oppmerksom i det som nå skjer.

Det votes så over forslag nr. 20, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Følgende tilskudd innlemmes i inntektssystemet:

- Kap. 705 post 60 Rekruttering m.m. av helsepersonell
- Kap. 705 post 61 Turnustjeneste, videregående utdanning m.v.
- Kap. 705 post 62 Bedriftsintern utdanning m.v.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 85 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.17.17)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 21, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide et faglig grunnlag for innarbeiding/videreutvikling av kriterier for rus/sosiale forhold for både kommuner og fylkeskommuner for innlemming i inntektssystemet fra 2002.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme for forslaget.

Karin Andersen (SV) (fra salen): Sosialistisk Venstreparti vil også stemme for forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 62 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl.03.18.15)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 18 og 19, fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge om inntektssystemet for sykehus og videregående skoler til et system hvor pengene følger pasienten/eleven.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å innlemme 2 000 mill. kroner av skjønnstilskuddet for 2001 inn i det ordinære innbyggertilskuddet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.18.36)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 16 og 17, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å intensivere arbeidet med å fornye utstyret på norske sykehus ved for eksempel å øke den statlige andel av investeringsutgiftene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Det innføres en statlig toppfinansiering for særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester.

Ordningen skal forutsette en fastsatt kommunal egenandel til 600 000 kroner og en statlig finansiering på 100 pst. av kommunale utgifter utover dette.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.18.55)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 14 og 15, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 14 lyder:

«Den reelle vekst i kommunesektorens samlede inntekter fra 2000 til 2001 skal være 5 mrd. kroner.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Følgende tilskudd opprettholdes som øremerket:

Kap. 322 post 60	Fylkeskommunale kulturoppgaver
Kap. 1463 post 63	LA 21 og bærekraftig by- og tettstedsutvikling»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 73 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.19.34)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 9, 11 og 13, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til en kompensasjonsordning som fanger opp behovet for økt avgiftskompensasjon for autodiesel som refererer seg til volumøkning av kollektivtilbudet i løpet av budsjettåret.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen overføre 30 mill. kroner av det ordinære skjønnstilskuddet fra og med 2001 til Statens Naturskadefond til bruk for skredsikring i kommunene.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Følgende forslag opprettholdes som øremerket:

Kap. 324 post 60	Scenekunst i fylkeskommunene
Kap. 326 post 60	Mobil bibliotekjeneste og biblioteklokaler»

Presidenten vil gjøre oppmerksom på en rettelse i forslag nr. 13. Innledningen «Følgende forslag» skal rettes til «Følgende tilskudd».

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – med den foretatte rettelse – ble med 68 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.20.17)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 7 og 8, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen instruere fylkesmenne i å anbefale at ingen nye kommuner gjennomfører taksering for iverksettelse av eiendomsskatt før prinsippene for ny boligtaksering er ferdigbehandlet i Stortinget.»

Forslag nr. 8 lyder:

- «Følgende tilskudd innlemmes i inntektssystemet:
- Kap. 221 post 67 Tilskudd til musikk og kulturskoler
 - Kap. 234 post 60 Tilskudd til formidling av reformlæringer
 - Kap. 610 post 60 Tilskudd til forebyggende og kompetansehevende tiltak
 - Kap. 1472 post 60 Kommunal naturforvaltning»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.20.37)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Kap. 221 post 66 Tilskudd til lønn og leirskoleopplæring innlemmes i inntektssystemet fra skoleåret 2000/2001.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.21.00)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 6, fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede endringer i inntektsutjevningen som innebærer en trinnvis ordning hvor utjevningen gradvis avtar når inntektene når 100 pst. av gjennomsnittet.»

Her har Fremskrittspartiet varslet at de vil stemme for.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet bifaltes med 56 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.21.24)

Presidenten: Forslagene nr. 1, 2 og 4, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Kap. 841 post 60 Tilskudd til familievernkontor opprettholdes som øremerket tilskudd.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen forberede et opplegg som sikrer utvidelse og forlengelse av eldreformen slik at kommunene får gjennomført sine planer.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Kommunene Arendal, Fredrikstad, Hamar og Larvik kompenseres gjennom de ordinære skjønnsmidlene for bortfall av basistilskudd for 3 år.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.22.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Innbyggertilskuddet skal baseres på innbyggertallet og befolkningssammensetningen pr. 1. oktober året før.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.23.01)

Presidenten: Vi går så over til å votere over innstillingen, og her vil presidenten informere om hvem som har innstillingen, slik at representantene må finne ut om de tilhører den gruppen som har innstillingen, eller de som ikke blir nevnt.

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget gir Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 4 474 000 000 kroner for 2001. Midlene foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommunene og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommunene.

Presidenten: Her har Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet innstillingen. Høyre vil støtte dette subsidiært.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 84 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 03.24.00)

Videre var innstillet:

II

Kap. 221 post 63 Tilskudd til skolefritidsordningen innlemmes i inntektssystemet fra skoleåret 2001/2002.

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet innstillingen, og Arbeiderpartiet har meddelt at de vil stemme for.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 5 stemmer.

Videre var innstillet:

III

Kap. 231 post 60 Tilskudd til landslinjer opprettholdes som øremerket tilskudd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

IV

Kap. 1441 post 64 Aksjon Jærvassdraget opprettholdes som øremerket tilskudd.

V

Stortinget ber Regjeringen videreføre eldreformen uten innskrenkninger av godkjenninger av nye prosjekter inntil Stortinget har behandlet St.meld. nr. 34 (1999-2000) og tatt stilling til om planen skal utvides.

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 60 mot 39 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.24.55)

Videre var innstillet:

VI

Stortinget ber Regjeringen utrede hvilke utgiftselementer Nord-Norge-, regional- og hovedstadstilskuddet skal dekke og gi en faglig vurdering av om nivået på tilskuddene er riktige, og om kriteriene for hvem som får tilskuddene bør endres med bakgrunn i den faglige gjennomgangen.

Presidenten: Her har Arbeiderpartiet og Høyre innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 55 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.25.15)

Videre var innstillet:

VII

Stortinget ber Regjeringen innarbeide regionaltilskudd i inndelingstilskuddet for kommuner som ved sammenslåing vil miste dette tilskuddet.

Presidenten: Her har Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Sosialistisk Venstreparti innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 79 mot 19 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.25.35)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 182 av 17. juni 1999 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det votes over forslag fra representanten Lodve Solholm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med en omlegging av regnskapsprinsippet for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring. Det bør i det videre arbeid også gjen-

nomføres forsøk i enkelte kommuner med omlegging av regnskapsprinsipp.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.26.29)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000:

«Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av år 2000 utrede og fremme forslag om innlemning av funksjonshemming i arbeidsmiljøloven § 55 A andre ledd.»

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Sak nr. 5 er forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000.

Representanten har bedt om at dette forslaget gjøres om til et oversendelsesforslag. Forslaget får da følgende ordlyd:

«Det henstilles til Regjeringen å endre forskrift av 30. september 1993 om attføringsstønad slik at utgifter til skolebøker og skolemateriell knyttet til godkjent attføringsopplegg, dekkes også når de overstiger gjeldende årssats i Statens lånekasse for utdanning.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Det votes over forslag fra representanten Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 5. juni 2000:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av stønadssatsene for dekning av utgifter til barne-tilsyn (kursstønadsforskriften).»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Christopher Stensaker på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 3, fra Oddvard Nilsen på vegne av Høyre

- forslag nr. 4, fra Inge Myrvoll på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 Forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:
 «Det innføres ikke kjørevegsavgift for persontransport på Jernbaneverkets infrastruktur.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen leie ut Gardermobanens infrastruktur til Flytoget AS.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.28.14)

Presidenten: Forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen overføre aksjene i Flytoget AS til Næringsdepartementet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget gir Regjeringen fullmakt til privatisere Flytoget AS så raskt som det blir økonomisk gunstig.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.28.31)

Komiteen hadde innstillet:

I

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter:	
1350		Jernbaneverket (jf. kap. 4350)	
	25	(ny) Drift og vedlikehold av Gardermobanen, <i>kan overføres</i>	81 000 000
1352		NSB Gardermobanen AS	
	71	(ny) Tilskudd til avskrivning av lån	5 787 284 677
	72	(ny) Tilskudd til avskrivning av ansvarlig lån	924 500 000
1353		NSB BA	
	90	Egenkapital	669 500 000
		Inntekter:	
4350		Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	
	07	(ny) Betaling for bruk av Gardermobanen	81 000 000
	98	(ny) Til betaling av utestående forpliktelser på Gardermobanen	0
4352		NSB Gardermobanen AS	
	90	Nedbetaling av lån	200 000 000
	92	(ny) Avskrivning av lån	5 787 284 677
	93	(ny) Avskrivning av ansvarlig lån	1 594 000 000

II

Stortinget samtykker i at:

1. Jernbaneverket overtar NSB Gardermobanen AS' infrastruktur, herunder flytogterminalen ved Oslo lufthavn, Gardermoen
2. Staten v/Jernbaneverket overtar fra NSB Gardermobanen AS alle forpliktelser knyttet til infrastrukturen og Romeriksporten, herunder ansvaret for eksisterende og eventuelle framtidige skader som oppstår på boligeiendommer som følge av arbeidet med Romeriksporten i samsvar med den garantierklæring som berørte boligeiere er tilbudt.

3. NSB Gardermobanen AS overfører likvider til staten v/Jernbaneverket for å dekke kortsiktig gjeld og gjenstående arbeider knyttet til infrastrukturen.

4. Jernbaneverket kan overskride bevilgningen for 2000 på kap. 1350 postene 23 Drift og vedlikehold og 30 Investeringer på linjen, tilsvarende regnskapsførte merinntekter på kap. 4350 post 08 Til betaling av utestående forpliktelser på Gardermobanen.

III

Flytoget AS organiseres som et datterselskap 100 pst. eid av NSB BA med en stor grad av frihet og selv-

stendighet i tråd med det som er skissert i Innst. S. nr. 237 (1999-2000). Organiseringen vurderes på nytt om to år.

IV

Stortinget ber Regjeringen legge fram en vurdering av hvordan en bør organisere produksjon og prising av tjenester som utnytter faste anlegg, med særlig vekt på jernbanesektoren.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot I og III, og det voterer derfor først over disse romertall.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til I og III bifaltes med 83 mot 16 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.29.02)
2. Komiteens innstilling til II og IV bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer i godkjenning av EØS-komitéavgjerd nr. 150/1999 av 5. november 1999 om endring av vedlegg XIII (transport) til EØS-avtala.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer i at:

1. Bompengeselskapet får høve til å forskotere inntil 13,3 mill. kroner i 2000 til brannsikring av Byfjordtunnelen og Mastrafjordtunnelen på E39. Beløpet blir refundert - utan kompensasjon for renter og prisstiging - ved at gjelda på 31 mill. kroner som bompengeselskapet har til staten blir redusert tilsvarende.
2. Finansieringsselskapet Motorveien Stavanger Sandnes AS får høve til å forskotere inntil 43 mill. kroner til E39 Solasplittkrysset. Beløpet blir refundert - utan kompensasjon for renter og prisstiging - i 2003 og 2004.
3. Hammerfest kommune, Kvalsund kommune og Finnmark fylkeskommune får høve til å forskotere 40 mill. kroner i 2001 til bygging av tunnelen gjennom Stallogargoflågan på rv 94. Beløpet blir refundert - utan kompensasjon for renter og prisstiging - i 2002.
4. Bompengeselskapet får høve til å utvide bompenggeordninga på E39/rv 542 Trekantsbandet, inkl. arm til Bømlo, for å delfinansiere omlegging av rv 542 ved Stokkajuvet i samsvar med vilkåra i St.prp. nr. 60 (1999-2000) og Innst. S. nr. 246 (1999-2000).

5. Vegdirektoratet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare regler for finansieringsordninga, jf. pkt. 4.
6. Bømlo kommune får høve til å forskotere 15 mill. kroner til omlegging av rv 542 ved Stokkajuvet mot refusjon - utan kompensasjon for renter og prisstiging - innafor den fylkesfordelte rammen til Hordaland i løpet av perioden 2002-2011.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

7. Bompengeselskapet får høve til å krevje inn om lag 8 mill. kroner i bompengar på ferjesambanda Krokeide - Hufthamar, Krokeide - Austevollshella og Husavik - Sandvikvåg for å finansiere utlegging av overskotsmassar frå E39 Trekantsbandet ved Hundvåkøy/Huftarøy.
8. Vegdirektoratet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare regler for finansieringsordninga, jf. pkt. 7.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.30.08)

Videre var innstillet:

9. Bompengeselskapet får høve til å finansiere rv 566 Hannisdalslinja i Osterøy kommune i Hordaland med bompengar i samsvar med føresetnaden i St.prp. nr. 60 (1999-2000) og Innst. S. nr. 246 (1999-2000).
10. Vegdirektoratet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare regler for finansieringsordninga, jf. pkt. 9.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Thore Aksel Nistad satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Det voterer alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet.

Oddvard Nilsen (H) (fra salen): Jeg vil stemme imot.

Presidenten: Også imot innstillingen? Altså både mot forslaget og mot innstillingen? Da må vi splitte voterin-

gen. Det voterer over forslaget fra Fremskrittspartiet, som lyder:

- «1. Bompengeselskapet A/S Fjellinjen får ikke tillatelse til å øke bompengetakstene.
2. Bompengeselskapet A/S Fjellinjen får tillatelse til å benytte hele overskuddet i bomringen til veiprojekter under Oslopakke 1.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 82 stemmer mot forslaget fra Fremskrittspartiet og 18 stemmer for.

(Voteringsutskrift kl. 03.31.00)

Inger Lise Husøy (A) (fra salen): Jeg har stemt feil.

Presidenten: Det betyr at Inger Lise Husøy stemte for og ville ha stemt mot? Dermed ble forslaget fra Fremskrittspartiet med 83 mot 17 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstillet:

1. Bompengeselskapet A/S Fjellinjen får tillatelse til å øke bompengetakstene til delvis finansiering av tiltak i en plan for forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus.
2. Vegdirektoratet får fullmakt til å inngå avtaler med bompengeselskapet A/S Fjellinjen, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune, samt å fastsette nærmere regler for finansieringsordningen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 71 mot 28 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 03.31.35)

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av EUs handlingsprogram «UNG i Europa» (2000-2006), i EØS-avtalen, i det vesentlige i samsvar med St.prp. nr. 80 (1999- 2000).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at det vert gjeve mellombels pensjonar frå statskassa i samsvar med framlagt forslag i St.prp. nr. 73 (1999-2000).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 2000 foretas regulering av lønningene m.v. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Stat, Akademikerne og Norsk Lærerlag i samsvar med Riksmeklingsmannens møtebok av 26. mai 2000.

II

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 2000 foretas regulering av lønningene m.v. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av Politiets Fellesforbund, Norges Ingeniørorganisasjon og Norges Farmaceutiske Forening, og i samsvar med Riksmeklingsmannens møtebøker av 26. mai 2000.

III

For alle embets- og tjenestemenn som ikke får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt gjennom hovedtariffavtale eller som er lønnet utenfor tariffavtalen og ikke får sin lønn fastsatt administrativt i kontrakt, skal gjelde samme lønns- og arbeidsvilkår som etter pkt. I.

IV

Stortinget samtykker i at Kongen på vegne av staten kan bringe tvister i forbindelse med tariffoppgjøret i staten i 2000 inn for Rikslønnsnemnda i samsvar med forutsetningene i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, jf. § 26.

V

1. Løpende pensjoner i Statens Pensjonskasse reguleres i samsvar med økningen i folketrygdens grunnbeløp pr. 1. mai 2000.
2. Statens Pensjonskasse gis fullmakt til å regulere og tilpasse pensjoner som på grunn av særlige pensjonstekniske forhold ikke med rimelig resultat kan reguleres i samsvar med pkt. I.
3. Arbeids- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å regulere pensjoner av statskassen på samme måte som for statspensjonister etter pkt. I.

VI

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele bevilgningen under kap. 2315 Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet, post 1 Driftsutgifter, på de av departementets poster som har lønnsbevilgning.

VII

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1500		Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	
	1	Driftsutgifter, ø k e s med fra kr 113 121 000 til kr 113 571 000	450 000
1502		Tilskudd til kompetanseutvikling, <i>kan overføres</i>	
	70	Tilskudd, b e v i l g e s med	18 500 000
1503		Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	
	70	Tilskudd, ø k e s med	3 859 000
		fra kr 147 211 000 til kr 151 070 000	
1504		Innskutte midler til lokale forhandlinger i skoleverket	
	60	(Ny) Tilskudd til preliminare forhandlinger til kommune og fylkeskommune, b e v i l g e s med	13 000 000
1541		Pensjoner av statskassen	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	1 007 000
		fra kr 33 140 000 til kr 34 147 000	
1542		Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	298 956 000
		fra kr 6 044 297 til kr 6 343 253 000	
	70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	3 295 000
		fra kr 68 463 000 til kr 71 758 000	
	72	For lærere i grunnskolen, ø k e s med	10 917 000
		fra kr 218 309 000 til kr 229 226 000	
1545		Ventelønn m.v. (jf. kap. 4545)	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	4 511 000
		fra kr 181 025 000 til kr 185 536 000	
2315		Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet	
	1	Driftsutgifter, b e v i l g e s med	1 102 177 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Grunnbeløpet i folketrygden økes med kr 2 870 til kr 49 820 med virkning fra 1. mai 2000.

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Krigspensjon	
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	12 200 000
		fra kr 300 000 000 til kr 312 200 000	
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	29 400 000
		fra kr 722 000 000 til kr 751 400 000	
664		Pensjonstrygden for sjømenn	
	70	Tilskudd, ø k e s med	8 000 000
		fra kr 189 000 000 til kr 197 000 000	
666		Avtalefestet pensjon	
	70	Tilskudd, ø k e s med	17 800 000
		fra kr 437 000 000 til kr 454 800 000	
2543		Ytelser til yrkesrettet attføring	
	70	Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	165 000 000
		fra kr 3 632 000 000 til kr 3 797 000 000	
	71	Attføringsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med	9 000 000
		fra kr 1 035 000 000 til kr 1 044 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
2660		Uførhet	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 12 095 000 000 til kr 12 575 700 000	480 700 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 17 063 000 000 til kr 17 743 300 000	680 300 000
	72	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 1 290 000 000 til kr 1 342 600 000	52 600 000
2662		Yrkesskadetrygd, gammel lovgivning	
	70	Pensjoner, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 83 000 000 til kr 86 400 000	3 400 000
2663		Medisinsk rehabilitering	
	70	Rehabiliteringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> ø k e s med fra kr 3 690 000 000 til kr 3 840 400 000	150 400 000
	72	Foreløpig uførestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 357 000 000 til kr 365 400 000	8 400 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 25 895 000 000 til kr 26 950 300 000	1 055 300 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 31 830 000 000 til kr 33 127 200 000	1 297 200 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 205 000 000 til kr 213 400 000	8 400 000
	73	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 5 470 000 000 til kr 5 692 900 000	222 900 000
2680		Etterlatte pensjonister	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 1 140 000 000 til kr 1 186 500 000	46 500 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 975 000 000 til kr 1 014 700 000	39 700 000
	72	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 63 000 000 til kr 65 600 000	2 600 000
2683		Stønad til enslig mor eller far	
	70	Overgangs stønad, <i>overslagsbevilgning</i> , ø k e s med fra kr 2 650 000 000 til kr 2 758 000 000»	108 000 000

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstillet:

I
Grunnbeløpet i folketrygda blir sett til kr 49 090 med verknad frå 1. mai 2000.

II
På statsbudsjettet for 2000 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
660		Krigspensjon	
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 300 000 000 til kr 309 000 000	9 000 000
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagløyving</i> , blir a u k a med frå kr 722 000 000 til kr 744 000 000	22 000 000
664		Pensjonstrygden for sjømenn	
	70	Tilskudd, blir a u k a med frå kr 189 000 000 til kr 195 000 000	6 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskudd, blir a u k a med frå kr 437 000 000 til kr 450 000 000	13 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2543		Ytingar til yrkesretta attføring	
	70	Attføringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 3 632 000 000 til kr 3 760 000 000	128 000 000
	71	Attføringsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 1 035 000 000 til kr 1 044 000 000	9 000 000
2660		Uførhet	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 12 095 000 000 til kr 12 455 000 000	360 000 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 17 063 000 000 til kr 17 571 000 000	508 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 1 290 000 000 til kr 1 330 000 000	40 000 000
2662		Yrkesskadetrygd, gammel lovgivning	
	70	Pensjonar, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 83 000 000 til kr 86 000 000	3 000 000
2663		Medisinsk rehabilitering	
	70	Rehabiliteringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 3 690 000 000 til kr 3 802 000 000	112 000 000
	72	Mellombels uførestønad, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 357 000 000 til kr 363 000 000	6 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , blir a u k a med frå kr 25 895 000 000 til kr 26 682 000 000	787 000 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 31 830 000 000 til kr 32 798 000 000	968 000 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 205 000 000 til kr 211 000 000	6 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 5 470 000 000 til kr 5 636 000 000	166 000 000
2680		Ytingar til gjenlevende ektefeller	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 1 140 000 000 til kr 1 175 000 000	35 000 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 975 000 000 til kr 1 005 000 000	30 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 63 000 000 til kr 65 000 000	2 000 000
2683		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir a u k a med frå kr 2 650 000 000 til kr 2 731 000 000	81 000 000

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 83 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.33.11)

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er:

- forslagene nr. 1-3, fra Randi Karlstrøm på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 4-7, fra Øystein Hedstrøm på vegne av Fremskrittspartiet

– forslagene nr. 8 og 9, fra Ansgar Gabrielsen på vegne av Høyre

– forslag nr. 10, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen oppta nye forhandlinger med jordbruksorganisasjonene for å oppnå enighet om et oppgjør etter følgende retningslinjer:

- Den generelle innretningen legges om for å styrke små- og mellomstore bruk.
- Driftstilskuddene legges om i retning generell økologisering. Tilskudd til areal-, landskaps- og miljøtilskudd styrkes. Tilskudd til produsert mengde reduseres.

- Det innføres et øvre tak for overføringer til hver bruk.
- Det innføres ikke et særskilt inntektsfradrag ved beskatningen av jordbruksinntekter
- Miljøavgifter på sprøytemidler og kunstgjødning økes, og inntekten tilbakeføres til satsing på økologisk produksjon og markedsføring.
- Grovførtilskuddet til økologisk jordbruk beholdes og økes fra dagen nivå.
- Oppgjøret holdes innenfor samme økonomiske totalramme som Regjeringens forslag.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 8 og 9, fra Høyre. Forslag nr. 8 lyder:

«Bunnfradraget i tilskuddsordningene til jordbruket heves til 15 000 kroner.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Kap. 1150 Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.:

50	Fondsavsetninger,	
	re d u s e r e s med	kr 150 000 000
	fra kr 1 471 560 000	
	til kr 1 321 560 000»	

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.34.06)

Presidenten: Forslagene nr. 4, 5, 6 og 7, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering. Forslag nr. 4 lyder:

«Forslag til ny jordbruksavtale bifalles ikke.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Eksisterende ordninger med jordbruksavtale oppheves.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til jordbrukssubsidier og andre statlige økonomiske tiltak overfor jordbruket i forbindelse med det ordinære statsbudsjettet uten forutgående forhandlinger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å disponere jordbrukssubsidier for den resterende del av inneværende budsjettår med en ramme på 2 500 mill. kroner lavere enn det vedtatte budsjett på kap. 1150 Til gjennomføring av jordbruksavtalen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.34.24)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1, 2 og 3, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Karin Andersen (SV) (fra salen): Sosialistisk Venstreparti vil stemme for forslag nr. 2.

Presidenten: Da splitter vi voteringen, og vi starter med forslagene nr. 1 og 3.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innlede nye forhandlinger med jordbrukets organisasjoner, og legge fram tilbud i samsvar med Stortingets forutsetninger i Innst. S. nr. 167 (1999-2000). Regjeringen gis fullmakt til å godkjenne avtalen så fremt det oppnås enighet med begge organisasjonene. I motsatt fall legges forslaget fram for Stortinget innen 15. juli 2000. Gjeldende avtale forlenges inntil ny avtale er vedtatt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en utredning om en auksjonsordning for MUL-import senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2001.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble med 72 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.34.57)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«For samdrifter i melkeproduksjonen innføres det en grense på 4 deltakere pr. samdrift og en øvre grense på melkevotepå 350 000 liter.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme for.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble med 68 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 03.35.17)

Komiteen hadde innstillet:

I

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
<i>Utgifter:</i>			
1143	1	Statens landbruksforvaltning Driftsutgifter, f o r h ø y e s med fra kr 114 564 000 til kr 141 064 000	26 500 000

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	70	Markedsregulering, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 206 100 000 til kr 210 800 000	4 700 000
	73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , r e d u s e r e s med fra kr 1 762 370 000 til kr 1 760 370 000	2 000 000
	77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i> , r e d u s e r e s med fra kr 808 900 000 til kr 807 200 000	1 700 000
	78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , r e d u s e r e s med fra kr 1 784 454 000 til kr 1 772 154 000	12 300 000
<i>Inntekter:</i>			
4143	1	Statens landbruksforvaltning, f o r h ø y e s med fra kr 6 629 000 til kr 15 629 000	9 000 000
4150	80	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. Markedsordningen for korn, <i>overslagsbevilgning</i> , r e d u s e r e s med fra kr 92 300 000 til kr 88 000 000	4 300 000

II

Statens grunnpriser for norsk korn med 15 pst. vann fastsettes til:

Hvete, matkorn	217 øre pr. kg
Rug, matkorn	201 øre pr. kg
Bygg	178 øre pr. kg
Havre	159 øre pr. kg

For oljefrø fastsettes basisprisen til 430 øre pr. kg for vare med 8 pst. vanninnhold.

Prisgarantien for korn og oljefrø er avgrenset til det kvantum som omsettes innenlands til matmel og kraftfôr til husdyr.

III

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet i 2000 kan omdisponere inntil 10 mill. kroner av overført

beløp på kap. 1150 post 70 til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i kjøtt m.v.

IV

Stortinget samtykker i at totalrammen for bruk av midler fra Landbrukets utviklingsfond, eksklusive administrasjonsutgifter, fastsettes til 918 mill. kroner for 2001 og forvaltes etter retningslinjene som er trukket opp i kap. 7.2 og 8.3.1 i St.prp. nr. 82 (1999-2000). Landbruksdepartementet gis fullmakt til omdisponeringer innenfor rammen hvis behovet for midler til ulike tiltak utvikler seg annerledes enn forutsatt.

V

Stortinget samtykker i at målprissystemet for melk og melkeprodukter endres i samsvar med kap. 7.3.2 i St.prp. nr. 82 (1999-2000). Målprisene erstattes av råvarepriser for de ulike produktgrupper innenfor prisutjevningsordningen. For perioden 1. juli 2000 - 30. juni 2001 fastsettes følgende råvarepriser:

a)	Melk til sure smakstilsatte melkeprodukter, dagligvare	kr	5,79 pr. liter
b)	Melk til ikke smakstilsatte melkeprodukter, dagligvare	kr	5,11 pr. liter
c)	Melk til søte smakstilsatte melkeprodukter, dagligvare	kr	3,52 pr. liter
d)	Melk til ikke smakstilsatte produkter, industri	kr	2,93 pr. liter
e)	Melk til ferske oster fastsettes, dagligvare	kr	4,34 pr. liter
f)	Melk til modnede oster, dagligvare	kr	3,50 pr. liter
g)	Melk til modnede oster, industri	kr	2,87 pr. liter
h)	Melk til modnede oster, merkevareeksport	kr	2,55 pr. liter
i)	Melk til tørrmelk, industri	kr	2,98 pr. liter
j)	Geitemelk	kr	4,00 pr. liter
k)	Fløte til kremfløte	kr	25,51 pr. liter
l)	Fløte til smør	kr	7,94 pr. liter
m)	Myse til mysost	kr	2,88 pr. liter
n)	Kjernemelk	kr	2,46 pr. liter

VI

De målpriser som er fastsatt på representantvarene i henhold til jordbruksavtalen for perioden 1. juli 1999 -

30. juni 2000 for kjøtt, egg og fjørfeslakt endres slik:

1. Storfekjøtt	Ung okse kl. 0-og bedre r e d u s e r e s med	250 øre pr. kg fra kr 36,45 til kr 33,95 pr. kg
2. Svinekjøtt	Slaktegris kl. E (inntil 90 kg) r e d u s e r e s med	310 øre pr. kg fra kr 26,87 til kr 23,77 pr. kg
3. Egg	Egg kl. A over 53 g r e d u s e r e s med	120 øre pr. kg fra kr 15,68 til kr 14,48 pr. kg
4. Fjørfe-slakt	Kylling, oppb. 750-1 000 g uten innmat, r e d u s e r e s med	330 øre pr. kg fra kr 30,55 til kr 27,25 pr. kg

V o t e r i n g :

Votering i sak nr. 16

Komiteens innstilling bifaltes med 54 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.35.44)

Komiteen hadde innstillet:

I

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter:	
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindriftens Utviklingsfond ø k e s med	6 300 000 fra kr 32 900 000 til kr 39 200 000
	72	Tilskudd til organisasjonsarbeid ø k e s med	400 000 fra kr 4 000 000 til kr 4 400 000.
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, kan overføres, ø k e s med	700 000 fra kr 41 300 000 til kr 42 000 000
	82	(Ny) Kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt b e v i l g e s med	4 500 000

II

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet kan omdisponere inntil 4,0 mill. kroner av overført beløp på kap. 1151 post 75 til Reindriftens Utviklingsfond.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme mot I og II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 78 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 03.36.21)

Videre var innstillet:

III

Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med reindrifftsutøverne fastsette et øvre reintall for hvert distrikt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 17

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/1999 av 17. desember 1999 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIII (transport).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 1 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 03.40.